שירי היחוד והכבוד

שירי היחוד והכבוד

—

יוצאים לאור
על פי כתבי יד וספרי דפוס עתיקים
על ידי
א. מ. הברמן

ספרית מקורות / יא
הוצאת מוסד הרב קוק שעל יד המזרחי העולמי
ירושלים תש״ח

כל הזכויות שמורות
Printed in Palestine 1948 / נדפס בארץ־ישראל, תש״ח
דפוס האומן, ירושלים

לזכר אבי מורי ר' שרגא פייביל

ואמי מורתי מרת שרה לבית ברלאטשפים

שייחדו את השם בחייהם וקידשוהו במותם

בידי הצר הצורר בפולין

בשנת תש"ב

הי"ד

הקדמה

קדושת יחודו של הקדוש ברוך הוא ותינוי תפארת עוזו — לכמיהות הנעלות אשר בנפשו של אדם־מאמין יחשבו. לבו של מאמין עורג ומשתוקק לקיים מצוות ,וידעת את השם" יחד עם מצוות ,ואהבת את השם". וברכה במזיגה זו, המעלה את הזכאי למדריגה גבוהה. וכשאדם זוכה לה נפשו מתנגנת ופיו מדבר שיר, שיר היחוד. יודע הוא שאין בכוחו לומר כל מה שיש לומר, ואף על פי כן אינו רואה עצמו פטור מלומר שירה ליוצרו, שירה כמות שהיא, שירה כפי הרגשתו ויכולת ביטויו. אמנם לא כל אחד יודע להביע מה שבלבו במלים משלו, והוא שואל לו דברים אצל אחרים, יודעי השם ויודעי דבר, איש איש כפי כוחו.

סוגו של שיר היחוד קדום הוא, שכן כל ההימנונות שירי יחוד הם מעיקרם. נימה פילוסופית הוכנסה לתוך הסוג הזה על ידי רב סעדיה גאון, כי בבקשותיו אתה מוצא הרבה מסוגו של שיר היחוד. והגדיל רבי שלמה אבן גבירול בשיר היחוד שלו הנקרא „כתר מלכות", והוא קרוב ביותר לשיר היחוד שלנו, אם כי רמותיהם של שני החיבורים הללו אינם שווים כלל וכלל, ו„כתר מלכות" עולה על הכל ברעיונותיו הנאצלים ובניסוחו הנעלה. ואם תמצא לומר אף בקשתו של רבינו בחיי „יי שפתי תפתח ופי יגיד תהילתך" היא שיר יחוד לכל כלליו ופרטיו, ומחברה הן החשיב את היחוד ביותר שכן השער הראשון של ספרו „חובות הלבבות" הוא „שער היחוד". ואף על פי כן לא נקרא שיר

בדומה לזה „שיר היחוד" אלא בחוגם של חסידי אשכנז ופייטניה, שהכניסו בו גם נימות מיסטיות משלהם. מהם למדו גם אחרים, בצרפת, בספרד וכו׳, וקראו אף הם לשיריהם בשם זה.

לשירים הללו אין מטבע קבוע. מהם ארוכים ומהם קצרים. אינך מוצא בהם משקל ואף יש שהם שקולים. לפרקים אין בהם סימן ולפעמים חתום בהם סימן מפורש. ואת הארוכים שבשירים הללו חילקו לכמה פרקים ועל פי רוב לימי השבוע, לששת ימי המעשה ולשבת קודש.

סוג דומה בתכנו לשיר היחוד הוא שיר הכבוד, אלא שהוא קצר ממנו.

שירי היחוד נתחבבו על הקהל ונתקדשו בתוכו. אבל על שיר היחוד האשכנזי יצאו גם עוררין בשל הרוח הפילוסופית המנשבת בו, שאין בידי כל אדם להבינה כראוי וכן בשל הרעיונות שהובעו בו ושהתנגדו להם.

ניסיתי לאסוף כאן לאספה אחת את כל שירי היחוד ושירי הכבוד הידועים לי, בין שנדפסו בין שלא נדפסו; ואלה שכבר נדפסו הושוו לכתבי יד וספרי דפוס קדומים ותוקנו על פיהם.

הכנסתי לספר זה גם פירושים חשובים לקצת משירי היחוד; ואף הם יוצאים לאור על פי כתבי יד וספרי דפוס.

על השירים ופירושיהם ידובר במבואות, כל אחד במקומו. שינויי נוסחאות והערות יבואו בסוף הספר.

ידידי ד"ר ב. קלאר קרא הגהה אחת מכל הספר ויישר כוחו.

א. מ. הברמן

שירי היחוד והכבוד

שיר היחוד ושיר הכבוד

מחוגם
של חסידי אשכנז

שיר היחוד שלפנינו שיר מופלא הוא בכל. שם מחברו אינו ידוע, אבל אין ספק כי מחוגם של חסידי אשכנז מוצאו. יש שיחסוהו לר׳ בצלאל וגם לר׳ שמואל, החל מן הבית „שדי״ בשיר היחוד ליום הרביעי צז (ר׳ משה תקו). ואם נוכל לשער כי ר׳ שמואל הוא בנו של ר׳ קלונימוס ואביו של ר׳ יהודה החסיד אין בידינו לומר מי הוא ר׳ בצלאל. אמנם צונץ נוטה לשער כי השם בצלאל נשתבש מן השם צהלל ב״ר נתנאל, אבל גם בהשערה זו אין הבעייה מתפתרת. לדברי ר׳ יום טוב ליפמן מילהויזן מחברו הוא ר׳ יהודה החסיד. ר׳ יעקב עמדין מיחסו בסידורו לר׳ שמואל אביו של ר׳ יהודה החסיד וכן הוא מיחס לו גם את שיר הכבוד („עמודי שמים״ דף קצד, א; ובשיר הכבוד הוא מוצא רמז לשם שמואל בבתים כח—ל החל מ„שירת ראש״). יחסוהו גם לר׳ אברהם אבן עזרא (ר׳ נפתלי הלוי בספרו „נחלת נפתלי״), ואפילו לכומר בשם מיכאל בזיליוש, ובדעה זו החזיק גם הגר״א והתנגד לאמירת שיר היחוד. שיר הכבוד אף הוא מיוחס בכמה כתבי יד לר׳ יהודה החסיד. ועדיין לא הבאנו את כל היחוסים.

לשון השיר היא לשון המקרא, ועל פי רוב פסוקים ככתבם, ועניינים פילוסופיים הובעו בו בביטויים שנתחדשו בפרשה זו.

ותכנו — „פילוסופיה חרוזה בכלל וזו של רס״ג בפרט״ (דוקעס).

מספר בתי השיר כולו הוא קרוב לארבע מאות וחמישים שאפשר לגרוע מהם בתים ולהוסיף עליהם מבלי שיחסר משהו מתוכן הדברים. ברוב כתבי היד הקדומים אין השיר מחולק עדיין לימי השבוע אלא לפרקים, ורק במקצתם וכן בכל ספרי הדפוס הוא מחולק לימי השבוע. אין מספר הבתים שווה בכל פרקי הימים, והפרק ליום הרביעי הוא שונה מכל הפרקים גם בזה שסימנו אלפבית (בתוכו יש אותיות שטוריהם כפולים ומכופלים ואין מספר הבתים שבהן קבוע), ומרומז בו גם השם שמואל בבית צז: „שדי״ וכו׳.

בתפוצות האשכנזים נוהגים לומר שיר היחוד בליל יום כיפורים, ומנהג זה נודע עוד מן המאה השלוש עשרה. וכן היו נוהגים בקצת קהילות שבאשכנז לומר בליל יום כיפורים גם „כתר מלכות". והיו קהילות שאמרו שיר היחוד בכל יום ותקנות לאמירתו נרשמו בפינקסיהן. מחקר חשוב על שיר היחוד נכתב ע"י ר' אברהם ברלינר. עי' „כתבים נבחרים" שלו, כרך ראשון (הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים תש"ה) עמ' 147—170. והוא פוטר אותי מלהאריך דברים כאן.

מהדורה זו מבוססת על מחזור כתב יד נירנברג משנת צ"א דף שסד, א. מחזור כתב יד לייפציג סי' V 1003 דף יג, א. בקשות תפילות ותחינות כתב יד די רוסי (פרמה) סי' 997 דף רנה, ב. מחזור כסדר האשכנזים דפוס אוגשפורג רצ"ו דף קנט, ב; וזהו כנראה הדפוס הראשון של שיר היחוד. סדור אשכנזי דפוס ויניציג ש"ט דף שפט, א. סדור ר' יעקב עמדין חלק „עמודי שמים" דפוס אלטונא תק"ה דף קעח, א. סדר עבודת ישראל מהדורת ד"ר ז. בער הוצאת שוקן תרצ"ז עמ' 133. במחזור כתב יד נירנברג ובמחזור דפוס אויגשפורג נמצא שיר היחוד בסוף תפילת ליל יום כיפורים.

פירושו של ר' יום טוב ליפמן מילהויזן (טביומי) מתפרסם על פי „שיר היחוד" חמו"ד (טיהינגן ש"כ), ופירוש זה לא נדפס יותר. הפירוש האנונימי מתפרסם על פי פירוש לפיוטים כתב יד מינכן סי' 346 דף קנח, ב. והליקוטים מתפרסמים על פי מאמרו של רי"ל דוקעס ב„ליטרטורבלאט דס אוריינטס" שנה ז' (1846) עמ' 488 ו־500 ומקורם כתב יד המבורג סי' 139.

המהדיר מכיר טובה למכון לחקר השירה העברית שניתנה לו בו רשות להשתמש בצילומים של כתבי היד הנ"ל.

שיר היחוד

[ליום ראשון]

אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי . הָאֱלֹהִים הָרוֹעֶה אוֹתִי מֵעוֹדִי
עַד הַיּוֹם הַזֶּה הֶחֱזַקְתָּ בְּיָדִי . חַיִּים וָחֶסֶד עָשִׂיתָ עִמָּדִי
בָּרוּךְ יְיָ וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ . כִּי עַל עַבְדּוֹ הִפְלִיא חַסְדּוֹ
אֱלֹהֵי מָרוֹם בַּמָּה אֲקַדֵּם . וּבַמָּה אִכַּף לֵאלֹהֵי קֶדֶם
אִלּוּ הָרִים הֵם לְמַעֲרָכָה . וְכָל עֲצֵי לְבָנוֹן בְּכָל עֲרוּכָה
וְאִם כָּל בְּהֵמוֹת וְחַיּוֹת קְרוּצִים . נְתָחִים עֲרוּכִים עַל הָעֵצִים
וְאַף זָוִיּוֹת מִזְבֵּחַ מְבוּסִים . דָּם כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים

פירוש רב טביומי לשיר היחוד

ועתה ראה ראיתי הרבה פירושים על שיר היחוד הקדוש הזה, והנה מצאתי אות׳ תבן מעורב בבר, וגם כל אשר לא נמצא בהדיא בספרי׳ הגלוי׳ על כל זה לא ביארו שום דבר. ועל מקצת דבריו הביאו מדרשים אך לא כיונו לדעת המחבר. לכן אשאל עזר מן עזר צורי שדי, ואכתוב פה ככל אשר קבלתי פה אל פה מיודעי האמת. נא׳ טביומי.

ליום ראשון

א—ג] אשירה ואזמרה, **וכו׳ עד** כי על עבדו. **בני ישראל נקראים עבדים ,כי עבדי הם׳ (ויקרא כה, מב), ,עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר׳ (ישעיה מט, ג). ד]** במה אקדם, **אשבח, כמו ,נקדמה פניו׳ (תהלים צה, ב).** לאלהי קדם, **שהוא ראשון לכל.** ובמה איכף, **כמו ,הלכוף כאגמון ראשו׳ (ישעיה נח, ה), לשבח וסילסול ,ובשטיחת כפים אהיה כפוף. ה]** הרים למערכה, **כמו מערכת אש.** בכל ערוכה, **מונח עליו. ו]** וחיות קרוצים, **פי׳ שחוטים, כמו ,קרץ מצפון בא׳ (ירמיה מו, כ). ז]** מבוסים, **לשון תערובות, מ״ש הר״ר מנחם, מלשון**

וְכַחוֹל סֹלֶת דָּשֵׁן וְשָׁמֵן . בָּלוּל בְּרִבְבוֹת נַחֲלֵי שָׁמֶן
וּלְאַזְכָּרָה לְבוֹנָה וְסַמִּים . וְלִקְטֹרֶת כָּל רָאשֵׁי בְשָׂמִים
וְאִלּוּ נֵרוֹת עַל הַמְּנוֹרוֹת . יִהְיוּ מְאִירוֹת כִּשְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת
וּכְהַרְרֵי אֵל לֶחֶם הַפָּנִים . עַל שֻׁלְחָנוֹת עֲרוּכִים בְּפָנִים
וְיַיִן כְּמוֹ מְטַר הַשָּׁמַיִם . וְשֵׁכָר לְנֶסֶךְ כְּעֵינוֹת מָיִם
וְאִלּוּ כָּל בְּנֵי אָדָם כֹּהֲנִים . לְוִיִּם מְשׁוֹרְרִים בִּכְנַף רְנָנִים
וְכָל עֲצֵי עֵדֶן וְכָל עֲצֵי יְעָרִים . לְכִנּוֹרוֹת וּנְבָלִים לְשִׁירִים
וְכָל בְּנֵי אֱלֹהִים בְּקוֹל תְּרוּעָתָם . וְהַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם
וְכָל הַלְּבָנוֹן וְחַיָּה כֻּלָּהּ . אֵין דֵּי בָעֵר וְאֵין דֵּי עוֹלָה
הֵן בְּכָל אֵלֶּה אֵין דֵּי לַעֲבוֹד . וְאֵין דֵּי לְקַדֵּם לְמֶלֶךְ הַכָּבוֹד
כִּי נִכְבַּדְתָּ מְאֹד מַלְכֵּנוּ . וּבַמֶּה נְכַף לַאֲדֹנֵנוּ
אָמְנָם לֹא יוּכְלוּ כַבְּדֶךָ . כָּל חַי אַף כִּי אֲנִי עַבְדֶּךָ
וַאֲנִי נִבְזֶה וַחֲדַל אִישִׁים . נִמְאָס בְּעֵינַי וּשְׁפַל אֲנָשִׁים
וְאֵין לְעַבְדְּךָ כֹּל לְכַבְּדֶךָ . לְהָשִׁיב גְּמוּל לְךָ עַל חֲסָדֶיךָ
כִּי הִרְבֵּיתָ טוֹבוֹת אֵלָי . כִּי הִגְדַּלְתָּ חַסְדְּךָ עָלָי
וְרַב שִׁלּוּמִים לְךָ חַיַּבְתִּי . כִּי עָשִׂיתָ טוֹבוֹת אִתִּי
וְלֹא חִיַּבְתָּ לִי גְמוּלֶךָ . כָּל טוֹבָתִי בַּל עָלֶיךָ
עַל הַטּוֹבוֹת לֹא עֲבַדְתִּיךָ . אַחַת לְרִבֹּא לֹא גְמַלְתִּיךָ

,מתבוססת בדמיך' (יחזקאל טז, ו). **יג]** בכנף רננים, **לשון הפסוק ,כנף רננים נעלסה' (איוב לט, יג), רש"י שם עוף, והוא מנגן בנעימות גדול'. טז]** עולה ... כולה, **כליל לאישים. כ]** וחדל אישים, **פי' אנשים חשובים. כא]** כל לכבדיך, **פי' כלום לכבדך, כמו ,ולא יעיר כל חמתו' (תהלים עח, לח).** כל, **פי' כלום כמו ,אין לשפחתך כל בבית' (מלכים ב ד, ב).** להשיב גמול, **שנ' ,מי הקדימני ואשלם' (איוב מא, ג). אם אדם מל את בנו או נתן תרומות ומעשרות, אני הוא שהקדמתי ונתתי לו. כד]** בל עליך, **אינך מחויב לעשות לי טובה. כה]** ומסיק על הטובות, **לפי שעל הטובות שעשית עמדי לא עבדתיך, ועל חנם**

אִם אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה כְמוֹ . לֹא יָדַעְתִּי סְפוֹרוֹת לָמוֹ
מָה אָשִׁיב לְךָ וְהַכֹּל שֶׁלָּךְ . לְךָ שָׁמַיִם אַף אֶרֶץ לָךְ
יַמִּים וְכָל אֲשֶׁר בָּם בְּיָדֶךָ . וְכֻלָּם יִשְׂבְּעוּן מִיָּדֶךָ
וַאֲנַחְנוּ עַמְּךָ וְצֹאנֶךָ . הַחֲפֵצִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ
וְאֵיךְ נַעֲבֹד וְאֵין לְאֵל יָדֵנוּ . וְלִשְׂרֵפַת אֵשׁ בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ
וְאֵיךְ נַעֲבֹד וְאֵין זֶבַח וּמִנְחָה . כִּי לֹא בָאנוּ אֶל הַמְּנוּחָה
וּמַיִם אַיִן לְהַעֲבִיר טֻמְאָה . וַאֲנַחְנוּ עַל אֲדָמָה טְמֵאָה
שָׂשׂ אָנֹכִי עַל אֲמָרֶיךָ . וְהִנֵּה בָאתִי בִּדְבָרֶיךָ
כִּי כָתוּב לֹא עַל זְבָחֶיךָ . וְעוֹלֹתֶיךָ אוֹכִיחֶךָ
עַל דְּבַר זֶבַח וְעוֹלוֹתֵיכֶם . לֹא צִוִּיתִי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם

טובתך עלי. כו־כז] אם אמרתי אספרה כמו, שהם השבחות, וע״ז מסיק לבו מה אשיב לך וכולי. כח] וכולם ישבעון מידך, כדאמרינן בפ״ק דע״ז בשלש שעות ראשונות יושב הק׳ וזן מקרני ראמים עד ביצי כינים, ופסוק אומר ,ומשביע לכל חי רצון׳ (תהלים קמה, טז). לב] על אדמה טמאה, שגזרו על אדמה טמאה ארץ העמים. לכך ברח יונה חוצה לארץ, כדי שלא תשרה עליו רוח הקדש. לג] על אמריך, אמרתיך, פי׳ זה המילה שנתנה באמירה, שנ׳ ,ויאמר אלהים אל אברהם [ואתה] את בריתי תשמור׳ (בראשית יז, ט). ועוד אמרו רז״ל כל מצוה שקבלו ישראל בשמחה עדיין בשמחה, שנ׳ ,שש אנכי׳ (תהלים קיט, קסב). דהמע״ה כשראה עצמו ערום בבית המרחץ ונסתכל במילה [שמח ז]עדיין אנו עושים בשמחה. מצוה שקבלו עלי׳ בקטטה, שנ׳ ,וישמע משה את העם בכה למשפחותיו׳ (במדבר יא, י), עדיין עושין בקטטה דלית כתובה דלית ביה תיגרא. והנה באתי בדבריך, שאינך חפץ בקרבן, שנ׳ ,החפץ יי בעולות׳ (שמואל א טו, כב), וע״ז מסיק לד] כי כתוב (לא על זבחיך) ועולותיך אוכיחך פ״ה לא על זבחי׳ אוכיחך (תהלים נ, ח), ר״ל אין לי צורך בקרבנות. לה] לא צויתי, שנ׳ ,אדם כי יקריב׳ (ויקרא א, ב), אמרתי הרי ברשותו של אדם להקריב קרבן נדבה ולא חובה. תמידים ומוספים

מַה שָּׁאַלְתִּי וּמַה דָּרַשְׁתִּי . מִמְּךָ כִּי אִם לְיִרְאָה אוֹתִי
לַעֲבוֹד בְּשִׂמְחָה וּבְלֵבָב טוֹב . הִנֵּה שְׁמֹעַ מִזֶּבַח טוֹב
וְלֵב נִשְׁבָּר מִמִּנְחָה טְהוֹרָה . זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה
זֶבַח וּמִנְחָה לֹא חָפַצְתָּ . חַטָּאת וְעוֹלָה לֹא שָׁאָלְתָּ
מִזְבַּח אֲבָנִים בְּשָׂרִי וְלִבִּי . וַאֲשַׁבְּרָה אֶת רוּחִי בְּקִרְבִּי
רוּם לֵב אַשְׁפִּיל וְאַף רוּם עֵינָי . וְאֶקְרַע לְבָבִי לְמַעַן אֲדֹנָי
שִׁבְרֵי לִבִּי הֵם זְבָחֶיךָ . יַעֲלוּ לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחָךְ
וְאַשְׁמִיעַ בְּקוֹל הֲוָיוֹתֶיךָ . וַאֲסַפְּרָה כָּל נִפְלְאוֹתֶיךָ
אֲשֶׁר יָדְעָה נַפְשִׁי אַחְבִּירָה . אֲמַלֵּל גְּבוּרוֹת וַאֲדַבֵּרָה
וּמָה אֶעֱרֹךְ וְלֹא יָדַעְתִּי מָה . הֲיָכוֹל אוֹכַל דַּבֵּר מְאוּמָה
כִּי אֵין חֵקֶר לִגְדֻלָּתוֹ . כִּי אֵין מִסְפָּר לִתְבוּנָתוֹ
חֲכַם לֵבָב מִי כָמוֹהוּ . שַׂגִּיא כֹחַ לֹא מְצָאנוּהוּ

אינן אלא נחת רוח שאמרתי ונעשה רצוני אם ירצה. לא צויתי, אמרז״ל זה יפתח ,ולא עלתה על לבי׳ (ירמיה ז, לא) זה מלך מואב, שהעלה את בנו בכורו. לז] לעבוד בשמחה, ,ולעבדו בכל לבבכם׳ (דברים יא, יג), ואיזהו עבודה שבלב הוי אומר זו תפילה. הנה שמוע מזבח טוב, פ״ה בשמואל (א טו, כב) וה״פ הק׳ שומע בתפלה — חפץ ביותר [בתפילה] מזבח הקרבנות, שנ׳ ,וקרוב לשמוע מתת הכסילים זבח׳ (קהלת ד, יז). לח—מב] ולב נשבר, ונדכא, טוב הוא. בדרך אחר מה שפסל בבהמה כדכתיב ,או שבור׳ (ויקרא כב, כב), הכשיר אותו באדם דכתיב ,זבחי אלהים רוח נשברה׳ (תהלים נא, יט). נשברי רוח הם זבחיך, דאמרז״ל פרק נגמר הדין מי שדעתו שפלה כאילו הקריב קרבנות, שנ׳ ,זבחי אלהים רוח נשברה׳ (תה׳ נא, יט). מג] בקול הויותיך, פי׳ הויותי׳ כמשמעו, היה הוה ויהיה. ואספרה כל נפלאותיך, אין שום פה יכול לדבר ואין שום אוזן יכולה לשמוע כל נפלאות השם, אלא ר״ל סיפורים שאני מספר נפלאותיו, אספר בו תמיד, ר״ל כל פעם ופעם. מז] שגיא כח לא מצאנוהו, פי׳ חסר כח. ,איש אל יפקד׳ (מלכים ב, י, יט) תרגום, לא ישגא. וכשצוה על הקרבנות, לא

עוֹשֶׂה גְדוֹלוֹת וְרַב נוֹרָאוֹת . גָּדוֹל אַתָּה וְעוֹשֵׂה נִפְלָאוֹת
עַד אֵין מִסְפָּר וְעַד אֵין חֵקֶר . וְלֹא נוֹדַע כִּי לֹא יֵחָקֵר
אֵיזוֹ עַיִן אֲשֶׁר תְּעִידֶךָ . וְאֵיזֶה פֶּה אֲשֶׁר יַגִּידֶךָ
חַי לֹא רָאֲךָ וְלֵב לֹא יְדָעֲךָ . וְאֵיזֶה שֶׁבַח יַצִּיעֲךָ
גַּם מְשָׁרְתֶיךָ לֹא רָאוּךָ . וְכָל חַכְמֵי לֵב לֹא מְצָאוּךָ
אַתָּה לְבַדְּךָ מַכִּיר שִׁבְחֶךָ . וְאֵין זוּלָתְךָ יוֹדֵעַ כֹּחֶךָ
וְאֵין יוֹדֵעַ בִּלְעָדֶיךָ . שְׁבָחוֹת רְאוּיוֹת לִכְבוֹדֶךָ
עַל כֵּן תְּבֹרַךְ כָּרָאוּי לָךְ . כְּפִי קָדְשְׁךָ כְּפִי כְבוֹדְךָ וְגָדְלָךְ
וּמִפִּי הַכֹּל כְּכָל אֱיָלוּתָם . כְּפִי מַדָּע אֲשֶׁר אַתָּה חֲנַנְתָּם
יוֹדוּ פִּלְאֲךָ הַשָּׁמַיִם . וִיאַדְּרוּךָ קוֹלוֹת מָיִם

הטריחם לצוד חיות כי אם כבשים מצוים בבית. פי׳ אחר שגיא כוח, כשתבע מישראל לא תבע לפי כבודו הראוי לו כ״א לפי כחו של ישראל, ‚את הכבש האחד׳ (שמות כט, לט) וכו׳. נ] איזו עין, פי׳ איזה עין אשר תעיד שראתה אותך. נא—נב] ואיזה שבח יציעך, פי׳ יסדר לך, [לשון] הצעת המטה, שנא׳ ‚כי לא יראני אדם וחי׳ (שמות לג, כ), לא האדם ולא שאר חי, והם המלאכים, לא יראוהו, כמו שמפו׳ בפנים. גם משרתיך לא ראוך, דכתיב ‚בשתים יכסה פניו׳ (ישעיה ו, ב) וכ״ש אדם, דכתיב ‚לא יראני האדם׳, הטעם, כי העילוי אוהב להעליל. ולב לא ידעך, לדמותו לדבר הנראה לעין. בודאי הלב יודע בוראו ידיעה שכלית שנ׳ ‚וידעת היום והשיבות אל לבבך׳ (דברים ד, לט) ‚ואהבת את יי אלקיך׳ (דברים ו, ה). ואיך אוהב אדם דבר אם אינו מכיר, ואיך תקשר אהבתך בדבר המסופק ללב. ואמר דוד ע״ה ‚דע את אלקי אביך ועבדהו׳ (דברי הימים א כח, ט), ואיך יעבוד אדם לדבר שאינו יודע אותו ועבודתו אליו. ע״פ דעת המחבר ר״ל לב לא ידעך, ידיעה דמיונית ודומיה. איזה עין ואיזה כח שאילו יגבילו אליו דמיונות. וכל חכמי לב לא מצאוך, ר״ל מעצמותו, רק מקצת ממעשיו, שנ׳ ‚תכלית שדי תמצא׳ (איוב יא, ז). נז] ויאדרוך

וְיָרִיעוּ לְךָ כָּל הָאָרֶץ . יוֹדוּךָ כָּל מַלְכֵי אָרֶץ
אַף יוֹדוּךָ כָּל הָעַמִּים . וִישַׁבְּחוּךָ כָּל הָאֻמִּים
כָּל זֶרַע יַעֲקֹב עֲבָדֶיךָ . כִּי עֲלֵיהֶם גָּבְרוּ חֲסָדֶיךָ
אֶת שֵׁם יְיָ יְהַלְלוּ כֻלָּם . אֵל אֱלֹהִים אֱמֶת וּמֶלֶךְ עוֹלָם:

[ליום שני]

וַאֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן אֲמָתֶךָ . אֲדַבֵּר אֲמַלֵּל גְּבוּרוֹתֶיךָ
דַּרְכֵי שִׁבְחֲךָ קְצָתָם אֲסַפְּרָה . מַעֲשֶׂיךָ מַה נּוֹרָא אֹמְרָה
אֵין עֲרוֹךְ אֵלֶיךָ בְּסֵפֶר . וּשְׁבָחוֹת אַגִּידָה עָצְמוּ מִסַּפֵּר
חֵקֶר אֱלוֹהַּ לֹא יִמָּצֵא . וְתַכְלִית שַׁדַּי לֹא תִקָּצֶה
לִתְבוּנָתוֹ הֲלֹא אֵין חֵקֶר . וּמִסְפַּר שָׁנָיו לֹא יֵחָקֵר
גַּם אֵין מִסְפָּר לִגְדוּדֶיךָ . בִּצְבָאוֹתֶיךָ אוֹת כְּבוֹדֶךָ
אֵיזוֹ עַיִן אֲשֶׁר תְּעִידֶךָ . וְחַי לֹא רָאָה פְּנֵי כְבוֹדֶךָ
נָבוֹן וְחָכָם הֵן לֹא יֵדָע . וְאֵיךְ אֶעֱרֹךְ עַל אֲשֶׁר לֹא אֵדָע

קולות מים, זה שבח של מים משבחים ואומרים. נח] ויריעו לך כל הארץ, זהו בירידת גשמים, אז יריעו כל הארץ, ישראל ואומות.

[תם ונשלם יום ראשון]

ליום שני

א—ג] ואני עבדך, וכו׳ אין ערוך אליך בספר, ר״ל כך כתוב בספר שנא׳ ,אין ערוך אליך׳ (תהלים מ, ו). עצמו מספר, פסוק הוא (תהלים מ, ו) ופתרונו אין לדמו׳ לך כל מלך ומושיע. ד] ותכלית שדי לא תקצה, פי׳ סוף. ה] ומספר שניו לא יחקר, יש ספרים כותבין מספר שניו לא יחקר, וטעות, כי מוחלפת השיטה וה״ג לתבונתו הלא אין חקר / ומספר שניו לא יחקר. ו] בצבאותיך אות, מפני שהש׳ נקרא צבאות פי׳ אות בצבא שלו, שהם המלאכים. ובא החסיד להרחיק את השגת עצמו׳ השם מכל חי, כדפי׳, לכן מפ׳ שלשון צבאיו לא נאמר על עצמו כי אם על כבוד גילוי שכינתו, הכבוד הנראה על הכסא בכל פעם, לפי מה שצריך לרמיזה למלאכים

וְאִם אָמַר אִישׁ עַד תַּכְלִיתוֹ . אֶעֱרוֹךְ אֵלָיו וּבְמַתְכֻּנְתּוֹ
אָבֹא וְאֶמְצָא תַּכְלִית שִׁבְחוֹ . לֹא נֶאֶמְנָה אֶת אֵל רוּחוֹ
יְבֻלַּע כִּי לֹא יֵדַע עֶרְכּוֹ . אַחֲרִית פִּיהוּ רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ
וְעִמָּדִי לֹא כֵן אָנֹכִי . וּפִי לֹא אֶתֵּן לַחֲטוֹא וְחִכִּי
אֲסַפְּרָה לְאַחַי קְצוֹת דַּרְכֵי אֵל . וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פָּעַל אֵל
כַּכָּתוּב אִמְרוּ לֵאלֹהִים . מַה נּוֹרָא מַעֲשֶׂיךָ אֱלֹהִים
וְאָמַרְתָּ עַם זוּ יָצַרְתִּי . לִי יְסַפְּרוּ שְׁמִי וּתְהִלָּתִי
בְּמִצְרַיִם שַׂמְתִּי עֲלִילוֹתַי . לְמַעַן סַפֵּר אֶת אוֹתוֹתַי
וַאֲנִי עַבְדְּךָ עַל כֵּן אֲסַפֵּר . כַּאֲשֶׁר אֶדְרֹשׁ מֵעַל סֵפֶר
תְּהַלֵּל נַפְשִׁי כֹּחַ מַעֲשֶׂיךָ . וְכָל קְרָבַי אֶת שֵׁם קָדְשֶׁךָ
וַאֲבָרֶכְכָה בְּכָל עִנְיָנַי . וּבְכָל לִבִּי אוֹדֶה אֲדֹנָי
גַּם בִּגְרוֹנִי רוֹמְמוֹתֶיךָ . וְאֶת פִּי אֲמַלֵּא תְּהִלָּתֶךָ

או לנבראים, שהם צבאו של שם. ט] עד תכליתו, שאם אדם רואה שום דמיון בחיי' סבור לתקן אחר הדמיון, וכתיב ,ואל מי תדמיוני ואשוה' (ישעיה מ, כה). ובמתכונתו, פי מספר, ,ותוכן לבנים' (שמות ה, יח). אסור לאדם לתקן אחר ב"ה או סמנין כמו קטרת. י־יא] תכלית שבחו, והאומר כן לא נאמנ' את אל רוחו. וכן הוא מסיק יבולע כי לא ידע ערכו, פסוק (איוב כח, יג). אחרית פיהו ראשית דרכו, פי' בכלות פיהו ודעתו לשוב לתחלתו. וכן הוא בס"י נעוץ סופו בתחילתו, פי' כשהגיע לסוף כל מה שיכול לחשוב, דומה הדבר כמו שהתחיל. וזה שאמר הכתוב ,לך דומיה תהילה' (תהלים סה, ב). טז] במצריט שמתי עלילותי, דכתיב ,ואת אותתי אשר שמתי בם' (שמות י, ב), וכתיב ,למען שיתי' (שמות י, א). ולמה נשתנו הכתובים, שפסוק אחד אמר ,שיתי' ופסוק אחד אמר ,שמתי', לפי ששתי מכות נאמרו לפרעה בפעם אחת, מכות בכורות וחשך, וכתיב ,עוד נגע אחד אביא [על פרעה] ועל מצרים' (שמות יא, א), לכך כתיב ,שתי' בלא יו"ד וגם כשתסיר מ' מן ,שמתי' שהוא בא"ת ב"ש יו"ד, ויהיו שניהם מכוונים. ד"א כשתסיר המ' מן ,שמתי' וגם יו"ד מ,שתי' הרי ים, נ', ובגימ' מכות

כִּי פִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ . כָּל הַיּוֹם אֶת תִּפְאַרְתֶּךָ
וְאֹמְרָה נָּא עֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ . וְאָשִׂיחָה דִּבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ
וּזְרוֹעֲךָ וֶאֱמוּנָתֶךָ . אוֹדִיעַ כְּפִי גְדֻלָּתֶךָ
יָדַעְתִּי כִּי גָדוֹל אַתָּה . עַל כָּל אֱלֹהִים מְאֹד נַעֲלֵיתָ
כה כִּי כָּל אֱלֹהֵי הָעַמִּים הֵם . אֱלִילִים אִלְּמִים רוּחַ אֵין בָּהֶם
הֵן לְעוֹבְדֵיהֶם גְּמוּל אֵין מְשִׁיבִים . וְלָמָּה לָהֶם הֵמָּה מְטִיבִים
וּבְעֵת צָרָה אָז יִתְפַּלְּלוּ . וְלֹא יִוָּשְׁעוּ כִּי לֹא יוֹעִילוּ
דּוֹרְשִׁים בְּכָל לֵב לְרוּחַ אֵין בּוֹ . וְקָרוֹב יְיָ אֶל עַם קְרוֹבוֹ
הַיּוֹצֵר כֹּל הוּא אֱלֹהֵינוּ . הוּא עָשָׂנוּ וְלוֹ אֲנַחְנוּ
ל עַם מַרְעִיתוֹ וְצֹאן יָדוֹ . נְבָרֶכְךָ שִׁמְךָ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ
בַּצַּר לָנוּ מְאֹד נִמְצֵאתָ . כִּי דוֹרְשֶׁיךָ לֹא עָזַבְתָּ
וְתָמִיד בְּפִינוּ תְּהִלָּתֶךָ . וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ
עַד אַתָּה בְּךָ וּבִכְבוֹדֶךָ . וּמְשָׁרְתֶיךָ אַף עֲבָדֶיךָ
אֲשֶׁר כְּבוֹדְךָ מְלֹא כָל הָאָרֶץ . וְהוֹדְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ
לה וַאֲבוֹתֵינוּ בָּחֲרוּ אוֹתָךְ . לְבַדְּךָ לַעֲבֹד וְאֵין זָר אִתָּךְ
גַּם אֲנַחְנוּ אוֹתְךָ לְבַדֶּךָ . נַעֲבֹד כְּבֵן אָב וּנְכַבְּדֶךָ
וְהִנְנוּ עַל יִחוּדֶךָ . יוֹמָם וָלַיְלָה עֵדֶיךָ
בְּפִי כֻלָּנוּ וּבִלְבָבֵנוּ . שֶׁאַתָּה לְבַדְּךָ אֱלֹהֵינוּ
אֱלֹהֵינוּ עַל יִחוּדֶךָ . עֵדִים אֲנַחְנוּ וַעֲבָדֶיךָ
מ אֵין תְּחִלָּה אֶל רֵאשִׁיתֶךָ . וְאֵין קֵץ וְתִכְלָה לְאַחֲרִיתֶךָ
רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן מִבְּלִי רֵאשִׁית . וּמִבְּלִי אַחֲרִית וְאֵין לֵב לְהָשִׁית

שהוכו בהם, לפי שאמר פרעה ,מי יי׳ (שמות ה, ב) וגו׳. כה] אלילים, גי׳ אילמם, ולפי שיצא ירבעם מיוסף, שחלם ,מאלמים אלמים׳ (בראשית לז ז), חסר וי״ו. כו] ולמה להם המה מטיבים, בני אדם למה יטיבו לאלהים אחרים. מא] ראשון ואחרון מבלי ראשית ומבלי אחרית, כלומר בלי התחלה ובלי סוף, כי השם אין נכנס בזמן, ואי אפשר לומר זמן אלא בדבר שיש לו ראש וסוף, כי אז מעט לעת

אֵין קִצְבָּה אֶל גַּבְהוּתֶךָ . וְאֵין סוֹף לְעֹמֶק מִדּוֹתֶיךָ
אֵין לְךָ סוֹבֵב וְאֵין לְךָ פֵּאָה . עַל כֵּן אוֹתְךָ חַי לֹא רָאָה
אֵין צַד וָצֶלַע יַצְלִיעוּךָ . וְרֹחַב וְאֹרֶךְ לֹא יַמְצִיעוּךָ
מה אֵין פֵּאָה לִסְבִיבוֹתֶךָ . וְאֵין תָּוֶךְ מַבְדִּיל בֵּינוֹתֶךָ
אֵין חָכְמָה אֲשֶׁר תֵּדָעֶךָ . וְאֵין מַדָּע אֲשֶׁר יַגִּיעֶךָ

מתרחק מתחילתו ומתקרב לסופו תמיד. הרי כל הנבראים נופלין תחת הזמן, והזמן עצמו בכלל הנבראים, אבל הבורא ית"ש, שהוא בלי התחלה ובלי סוף ומעת לעת, אין שייך שיתקרב לסופו ומתרחק מתחילתו, שקר לומר עליו זמן. ראשון ואחרון, וא"ת המלאכים ונשמת הצדיקים אינם כלים, דע שאין קיומן מחמת עצמן רק קיומן תלוי ברצונו. פ"א ראשון ואחרון דכתיב ,אני ראשון ואני אחרון' (ישעיה מד, ו). וא"ת מאחר שלא יכלו נשמות הצדיקים והמלאכים, א"כ היאך יהיה אחרון. וי"ל אחרון לכל חי על הארץ דכתיב ,ואני ידעתי גאלי חי ואחרון על עפר יקום' (איוב יט, כה). גם בזה הדור דוחקים למלאכים בהשבעות לפעול בהם כפי רצונם, וזה לא יהיה לעתיד לבא, אלא יהיה הכל ביד יי, שנ' ,ונשגב יי לבדו' (ישעיה ב, יא). מב] אין קצבה, כל גוף יש לו אורך, רוחב ועומק, אבל השי"ת אין גוף. ואין סוף לעומק מידותיך, כמו שמפרש והולך. מג—מה] אין לך סובב ואין לך פאה ואין תוך מבדיל בינותיך, וכה"א בס"י שהש' אין לו סוף, מעלה ומטה, מזרח, מערב, צפון ודרום. וזהו שאמר לקמן אתה בכל אין עליך ואין תחתיך. ודברים אילו אי אפשר לומר על גוף, לפי שהוא בכל והוא הכל, לכן מרחיק מהשי"ת כל מידות הגוף בכל אשר תראה מבואר שעשו יונתן בן עוזיאל ואונקלוס, כשתדקדק בהם מעט. פ"א ואין סוף לעומק מידותי', כדאמר בס"י עשרה עומקים הם עומק מעלה עומק מטה עומק ראשון עומק אחרון עומק מזרח עומק מערב עומק צפון עומק דרום עומק טוב עומק רע. חי לא ראה, פי' הבין, מלשון ,ולבי ראה' (קהלת א, טז), כי אי אפשר להבין את שאין לו סוף. אין צד וצלע,

לֹא יַשִּׂיג אוֹתְךָ כָּל מַדָּע . וְאֵין שֵׂכֶל אֲשֶׁר יָבִין וְיֵדַע
עִמְּךָ מְאוּמָה וְאֵיכָה אַתָּה . וְאֵיךְ בְּלִי מְאוּמָה כֹּל בָּרָאתָ:

[ליום שלישי]

אָמְנָם יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה . אֱלֹהֵי יַעֲקֹב כֹּל יָצַרְתָּ
אַתָּה בוֹרֵא וְלֹא נִבְרֵאתָ . אַתָּה יוֹצֵר וְלֹא נוֹצָרְתָּ
אַתָּה מֵמִית וְאֶת כֹּל תְּבַלֶּה . אַתָּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וְאַף תַּעֲלֶה
וְנֶאֱמָן לְהַחֲיוֹת מֵתִים אַתָּה . וְעַל יְדֵי נְבִיאֶךָ כֵּן הוֹדַעְתָּ
וְלֹא תָמוּת אֵל חַי וְלֹא מַתָּה . וּמֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אָתָּה
מַשְׁבִּיר וּמוֹלִיד וְלֹא נוֹלַדְתָּ . מוֹחֵץ וְרוֹפֵא וְלֹא חָלִיתָ
מָוֶת וּמַדְוֶה אֵין לְפָנֶיךָ . תְּנוּמָה וְשֵׁנָה אֵין לְעֵינֶיךָ
הֲלֹא מִקֶּדֶם אֵל חַי אַתָּה . מֵאֲשֶׁר בְּךָ לֹא נִשְׁתַּנֵּיתָ

כמו ,ולצלע המשכן' (שמות כו, כ). ימציעוך, מעין אמצע. **מו]** ואין מדע, יבין ממך מאומה, ר"ל מעצמותיך.

[תם ונשלם יום שני]

ליום שלישי

א—ג] אמנם ידעתי וכול' עד ואת כל תבלה, בב', שנ' ,**לא בלו שלמותיכם'** (דברים כט, ד), **כלומר כשכל נברא בלה, הוא קיים. ד]** ועל ידי נביאך, שנ' ,יחיו מתיך נבלתי יקומון' (ישעיה כו, יט). (ונאמן) להחיות מתים אתה, **כדאוקי ר' אליהו לר' חייא ובניו אמר משיב הרוח נשיב זיקא אמר מוריד הגשם אתא מיטרא אתחילו לומר מחייה מתים נזדעזע העולם אתא אליהו וטרדינהו. ה]** אל חי ולא מתה, **אין זה צורך רק בשביל טועים העושים לאלקים. ו]** משביר ומוליד, **פ"ה ,אני אשביר ולא אוליד'** (ישעיה סו, ט), **בתמיה,** מוחץ ורופא, **שנ' ,מחצתי ואני ארפא'** (דברים לב, לט), **בתחיית המתים, שיעמדו במומם ויתרפאו, שנ' ,אז ידלג כאיל פסח'** (ישעיה לה, ו). **ז]** תנומה ושינה אין לעיניך, **כי השינה מטבע הגוף היא באה, ואין שייך בנשמה,**

וְעַד הָעוֹלָם לֹא תִשְׁתַּנֶּה . וּמֵאֱלֹהוּתְךָ לֹא תִתְגַּנֶּה
חָדָשׁ וְנוֹשָׁן לֹא נִמְצֵאתָ . חִדַּשְׁתָּ כֹּל וְלֹא חֻדַּשְׁתָּ
לֹא יָחוּלוּ זִקְנָה וּבַחֲרוּת . עָלֶיךָ גַּם שֵׂיבָה וְשַׁחֲרוּת
וְלֹא חָלוּ בְךָ שִׂמְחָה וָעֶצֶב . וְדִמְיוֹן נוֹצָר וְכָל דְּבַר קֶצֶב
כִּי לֹא יְסוֹבֵב אוֹתְךָ גֶשֶׁם . אַף לֹא תִדְמֶה אֶל כָּל נֶשֶׁם
כָּל הַיְצוּרִים גְּבוּל סִבָּתָם . אֶל רֵאשִׁיתָם וּלְאַחֲרִיתָם
כִּי הַבְּרוּאִים בִּגְבוּל שְׂמְתָּם . וְלִימֵי צְבָאָם גְּבוּל הִקַּפְתָּם
וּלְךָ אֵין גְּבוּל וּלְיָמֶיךָ . וְלִשְׁנוֹתֶיךָ וּלְעָצְמֶךָ
עַל כֵּן אֵינְךָ צָרִיךְ לַכֹּל . לְיָדְךָ וּלְחַסְדְּךָ צְרִיכִים הַכֹּל
הַכֹּל צְרִיכִים לְצִדְקוֹתֶיךָ . וְאֵינְךָ צָרִיךְ לִבְרִיּוֹתֶיךָ
כִּי טֶרֶם כָּל יְצִיר הָיִיתָ . לְבַדְּךָ וּמְאוּמָה לֹא נִצְרַכְתָּ
רֵאשִׁית וְאַחֲרִית בְּיָדְךָ עֲרֻכִים . אַתָּה בָם וְהֵם בְּרוּחֲךָ שְׂרוּכִים
כֹּל אֲשֶׁר הָיָה בָרִאשׁוֹנָה . וַאֲשֶׁר יִהְיֶה בָאַחֲרוֹנָה

כ״ש ביוצרה. ט] ועד העולם לא תשתנה, שלא יאמרו שתי רשויות הן, שהרי אין צריך לדבר שישתנה עבורו, ואין עליו דבר שיכול לשנותו, שנ׳ ,אני יי לא שניתי׳ (מלאכי ג, ו). י] חדש ונושן לא נמצאת, פי׳ שאין חל עליו זמן. חידשת כל, שהעולם מחדש הוא, ונושן אינו שייך אלא על דבר שהיה חדש ועבר חדושו. יב] ולא חלו בך שמחה ועצב, לשון עצבון, והוא ידוע לחכמי הטבע, שהשמחה באה מן הטחול והעצב בא מריבוי חום הקרביים. וכבר ידעת שאין גוף וטבעי הגוף אין שייכים אפילו בהנשמה כ״ש וכ״ש ביוצרה. שמחה ועצב, פי׳ אינך כמו אדם הנוצר, שלפעמים שמח ולפעמים עצב, כי כשמכעיסין אותו הרשעים וצדיקים עושים רצונו, הוא רואה, כי כל מעשיהם יודע ומחשבותיהם, שנ׳ ביחזקאל ,והיה ביום ההוא יעלו דברים על לבבך . . . ואמרת אעלה אל ארץ פרזות׳ (לח, י־יא), מכאן שיודע הקב״ה מחשבות העולם. וכל דבר קצב, פי׳ וכל דבר שיש לו קצבה. יג] כל נשם, נשמה. גשם, גוף שיש לו גשמות. טו] ולימי צבאם, פי׳ זמן. כ] ברוחך שרוכים, מחוברים. כד] ולבך ערכם,

כָּל הַיְצוּרִים וְכָל מַעֲשֵׂיהֶם . וְכָל דִּבְרֵיהֶם וּמַחְשְׁבוֹתֵיהֶם
מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף תֵּדַע כֻּלָּם . וְלֹא תִשְׁכַּח כִּי אַתָּה אֲצַלְתָּם
אַתָּה בְרָאתָם וְלִבְּךָ עֲרָכָם . לְבַדְּךָ תֵּדַע מְקוֹמָם וְדַרְכָּם
כִּי אֵין דָּבָר מִמְּךָ נֶעְלָם . כִּי לְפָנֶיךָ נְכוֹנִים כֻּלָּם
אֵין חֹשֶׁךְ וְאֵין מָנוֹס וָסֵתֶר . לָנוּס שָׁמָּה וּלְהִסָּתֵר
אֶת אֲשֶׁר תְּבַקֵּשׁ אַתָּה מוֹצֵא . בְּלִי נְטוֹת אֲלֵיהֶם בְּעֵת שֶׁתִּרְצֶה
כִּי אֶת הַכֹּל בְּאֶחָד תִּרְאֶה . רָחוֹק וְקָרוֹב וְאֵינְךָ נִרְאֶה
כִּי עַל גּוֹי וְעַל אָדָם יַחַד . עַל כֹּל תְּדַבֵּר בְּרֶגַע אֶחָד
תִּשְׁמַע בְּרֶגַע כָּל הַקּוֹלוֹת . זַעַק וְלַחַשׁ וְכָל הַתְּפִלּוֹת
אַף תָּבִין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם . בְּרֶגַע תַּחְקֹר כָּל לִבְבֵיהֶם
לֹא תַאֲרִיךְ עַל מַחְשְׁבוֹתֶיךָ . וְלֹא תִתְמַהְמַהּ עַל עֲצָתֶךָ
וְאֵצֶל עֲצָתְךָ גְּזֵרָתֶךָ . לְקֵץ וּלְמוֹעֵד קְרִיאָתֶךָ
וְכֻלָּם בֶּאֱמֶת בְּתֹם וּבְיֹשֶׁר . מִבְּלִי עֹדֶף וּמִבְּלִי חֹסֶר
מִמְּךָ דָּבָר לֹא יֹאבַד . וְדָבָר מִמְּךָ לֹא יִכְבַּד
כָּל אֲשֶׁר תַּחְפֹּץ תּוּכַל לַעֲשׂוֹת . וְאֵין מִי מוֹחֶה בְיָדְךָ מֵעֲשׂוֹת

משל לבנאי שבנה מטמונים לאחרים, ולבסוף האחרים היו חפצים להסתיר מטמונים אפילו מן הבנאי וטעו, כי הבנאי ידע בכולם, כן השי״ת. כז] בלי נטות, אין צריך לנטות, שהרי הוא בכל, ואין שייך הטייה אלא בדבר שיש לו קץ. ואל תתמה איך הוא בכל, שהרי השורה לחם במים [המים] עליו ותחתיו ותוך, אין בו מקום ריק שאין בו מים. זהו אפילו בדבר גשמי. לג] ואצל עצתך גזירתך, כמו שמפורש בסמוך יכולת יי׳ בחפצו קשורה וכו׳, מדת בשר ודם מעכב ומאחר גזירתו, שמא ימצא גזירה אחרת, שהיא טובה יותר מן הראשונה, וזה לא שייך בהש״י, אלא עצתו עם גזירתו מיד. לקץ ולמועד קריאתיך, פי׳ למה שיקראו לו קץ, לא יעבר ולא יעכב אותו המועד, שנא׳ ,כעת חיה ולשרה בן׳ (בראשית יח, יד). פ״א לקץ של דניאל. לה] ודבר ממך לא יכבד, כלומר אין דבר כבד עליך. לו] כל אשר תחפוץ וכו׳, ולא כבשר ודם הצריך לחשוב תחילה אם יכול לעשות

יְכֹלֶת יְיָ בְּחֶפְצוֹ קְשׁוּרָה . וּבִרְצוֹת יְיָ לֹא אֲחֵרָה
אֵין דְּבַר סֵתֶר מִמְּךָ נִכְחָד . עֲתִידוֹת וְעוֹבְרוֹת לְךָ הֵם יָחַד
אֲשֶׁר מֵעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם . הֵם כֻּלָּם בְּךָ וְאַתָּה בְּכֻלָּם
חֲדָשׁוֹת תַּגִּיד וְסוֹד דְּרָכֶיךָ . אֶל עֲבָדֶיךָ וּמַלְאָכֶיךָ
וְאֵינְךָ צָרִיךְ לְהַשְׁמִיעֲךָ . דְּבַר סוֹד נִסְתָּר לְהוֹדִיעֲךָ
כִּי לְךָ כָּל סוֹד יִגָּלֶה . בְּטֶרֶם עַל לֵב כָּל יְצִיר יַעֲלֶה
בְּלֵב כָּל נִבְרָא לֹא תִמָּצֵא . וּמִפִּינוּ עָתָק לֹא יֵצֵא
בְּאֵין לוֹ קָצֶה וְלֹא יֵחָצֶה . לֵב לֹא יָתוּר וְאֵין פֶּה פוֹצֶה
בְּאֵין לוֹ רוּחוֹת וְלֹא רְוָחוֹת . אֵין לוֹ שִׂיחוֹת בּוֹ מוֹכִיחוֹת
לְמֵרָחוֹק מִי יִשָּׂא דֵעוֹ . לְלֹא תְחִלָּה וְלֹא סוֹף לְהַגִּיעוֹ

חפצו. מ] עבדיך ומלאכיך, יוסף ודניאל כי הנביאים נקראי׳ מלאכי׳ שנ׳ ,שלח מלאך׳ (שמות כג, כ). מג] לא תמצא, שנ׳ ,החקר אלוה תמצא׳ (איוב יא, ז). ומפינו עתק (לא יצא), לשון הסרה והעתק. מד] ולא יחצה, כדפי׳ שהש״י למעלה ולמטה ובד׳ רוחות, עד אין סוף, ואין שייך לחלק. וזהו כוונתינו שאנו אומרי׳ השם אחד בק״ש. מה] באין לו רוחות, פי׳ אין לומר עליו זה מזרחו אפילו בנשמה טרם כניסתה לגוף ואחרי הפרדה ממנו, לפי שאין גוף, כ״ש ביוצרה, שהרי אין לו גוף ואין לו סוף, כדמסיק אין לו שיחות, סיפור, שיאמר אדם דבר זה סיפר לי הק׳, כי הוא נעלם מעין כל. פ״א אין לו דיבור אפילו עם מלאכים, כי לפי הדמיון שרואה המלאך זיו שכינה, יודע רצון הש״י, דכתיב ,ויודע דעת עליון מחזה שדי יחזה׳ (במדבר כד, טז), כי לפי מעשיו של אדם מראה ומסביר פנים, שנ׳ ,יצילך׳ (תהלים צא, ג), מה צל זה אם אדם משחק אף צלו משחק. וזה שאמר ,אהי׳ אשר אהי׳ ׳ (שמות ג׳ יד) כשם שאתה הוה עמי כך אני הוה עמך. ומהו ,מחזה שדי יחזה׳, והלא כתיב ,בשתים יכסה פניו׳ (ישעיה ו, ב), אלא המלאכים רואים השם בדמיונים על דמות תואר מזל האדם ומבינים לפי המראה מה שהשם גוזר עליהם, וזה שאמר הכתו׳ ,הכרת פניהם ענתה בם׳ (ישעיה ג, ט), וכתיב ,פני יי בעושי רע׳ (תהלים

אֲגוּדִים אֲחוּדִים תָּוֶךְ וְסוֹף וָרֹאשׁ . פֶּה וָלֵב אֶבְלֹם מִדְּרֹשׁ וּמֵחֲרֹשׁ
גֹּבַהּ וָעֹמֶק נְעוּצִים בְּסוֹבֵב . חֲכַם לֵב וְנָבוּב לֹא יִלָּבֵב
סוֹבֵב הַכֹּל וּמָלֵא אֶת כֹּל . וּבִהְיוֹת הַכֹּל אַתָּה בַכֹּל
נ אֵין עָלֶיךָ וְאֵין תַּחְתֶּיךָ . אֵין חוּץ לָךְ וְאֵין בֵּינוֹתֶיךָ
אֵין מַרְאֶה וְגַב לְאִחוּדֶךָ . וְאֵין גּוּף לְעֶצֶם יִחוּדֶךָ
וְאֵין בְּתָוֶךְ מִמְּךָ נִבְדָּל . וְאֵין מָקוֹם מִמְּךָ נֶחְדָּל
מִקְרֶה וְשִׁנּוּי אֵין בְּךָ נִמְצָא . לֹא זְמַן וְאֶרַע וְלֹא כָּל שִׁמְצָה
כָּל זְמַן וְכָל עֵת אַתָּה מְכִינָם . אַתָּה עוֹרְכָם וְאַתָּה מְשַׁנָּם
נה כָּל מַדָּע לֹא יַשִּׂיג אוֹתָךְ . אֵין שֵׂכֶל אֲשֶׁר יִמְצָא אוֹתָךְ
כְּמִדָּתְךָ חָכְמָתֶךָ . כִּגְדֻלָּתְךָ תְּבוּנָתֶךָ
חָכָם אַתָּה מֵאֵלֶיךָ . חַי מֵעַצְמְךָ וְאֵין כְּגִילֶךָ
זוּלַת חָכְמָתְךָ אֵין חָכְמָה . בִּלְתִּי בִינָתְךָ אֵין מְזִמָּה
חָלַקְתָּ בְּלֵב חֲכָמִים שֵׂכֶל . וְרוּחֲךָ תְּמַלְּאֵם וְדַעְתָּם תַּשְׂכֵּל

לד, יז). וכשהוא מחל להם דמות אדם תשנה פניו ותשלחהו ולטובה ולחיים מראה מזלו בדמות באור פני מלך חיים, וזה שאומר ,האר פני׳ וניושעה׳ (תהלים פ, כ) ,כי עמך מקור חיים׳, (תהלים לו, י) וגו׳. וזהו שיסד המשורר החסיד אין לו שיחות לדבר עם המלאכים, כי אם מוכיחות. בו מוכיחות, אין להוכיח ע״י שום שיחה לריבוי עצמותו ומה הוא. מז] אבלום מדרוש ומחרוש, פי׳ אסגור, לפי שהוא נגד טבעו, ואין להשיג דבר שהוא נגד טבעו. מח] נעוצי׳ בסובב, כדאי׳ בס״י נעוץ סופו בתחילתו. נעוצים בסובב, כי הוא אחד כדפר׳ משל לדבר כדורי שאין לו ראש וקצה. ונבוב לא ילבב, מלשון שנ׳ ,ותירוש ינובב בתולת׳ (זכריה ט, יז). בסובב, שהוא סובב את העול׳. חכם לב, זה הק׳. לא ילבב, בלב אדם. נג] זמן ואירע, צריך לו לאדם, מה שאין כן בק׳ כי ברגע אחד עושה כל, כל זמן וכל עת, שהרי פי׳ הזמן נברא עם הברואים וקודם לכן לא שייך לומר זמן. נד] אתה עורכ׳, כלומר לישראל, שא׳ יקיימו התורה לא ירדו לגיהנם. נז] ואין כגיליך, פי׳ דוגמתיך.

מִבַּלְעֲדֵי כֹחֲךָ אֵין גְּבוּרָה . וּמִבַּלְעֲדֵי עֻזְּךָ אֵין עֶזְרָה
אֵין נִכְבָּד כִּי אִם כְּבַדְתּוֹ . וְאֵין גָּדוֹל כִּי אִם גִּדַּלְתּוֹ
כָּל יְקָר וְכָל טוֹב מִיָּדֶךָ . לַאֲשֶׁר תַּחְפֹּץ עֲשׂוֹת כַּחֲסָדֶיךָ
אֵין חֵקֶר לִגְדֻלָּתֶךָ . וְאֵין מִסְפָּר לִתְבוּנָתֶךָ
אֵין עוֹד זוּלַת הֲוָיוֹתֶךָ . חַי וְכֹל תּוּכַל וְאֵין בִּלְתֶּךָ
וְלִפְנֵי הַכֹּל כֹּל הָיִיתָ . וּבִהְיוֹת הַכֹּל כֹּל מִלֵּאתָ
לֹא לְחָצוּךְ וְלֹא הִטּוּךְ . יְצוּרֶיךָ אַף לֹא מִעֲטוּךְ
בַּעֲשׂוֹתְךָ כֹּל לֹא נִבְדַּלְתָּ . מִתּוֹךְ מְלַאכְתְּךָ לֹא נֶחְדַּלְתָּ
בַּעֲשׂוֹתְךָ אֶת הַשָּׁמַיִם . וְאֶת הָאָרֶץ וְאֶת הַמָּיִם
לֹא קֵרְבוּךְ וְלֹא רִחֲקוּךְ . כִּי כָל קִירוֹת לֹא יְחַלְּקוּךְ
זֶרֶם מַיִם לֹא יִשְׁטְפֶךָ . וְרוּחַ כַּבִּיר לֹא יֶהְדְּפֶךָ
אַף כָּל טִנֹּפֶת לֹא תְטַנְּפֶךָ . אֵשׁ אוֹכְלָה אֵשׁ לֹא תִשְׂרְפֶךָ
לַהֲוָיוֹתֶיךָ אֵין חִסָּרוֹן . וְלִיִחוּדֶיךָ אֵין יִתָּרוֹן

סד] אין עוד זולת הויותיך, כי בך הכל תמיד תלוי, ולא כאומן שבנה בית ואחר כך אין הבית צריך לאומן, אלא השם יתברך ברא כל וצריכי' להויתו תמיד. סו] לא לחצוך ולא הטוך, אפילו על הנשמה, כל שכן ביוצרה. סט] ולא ריחקוך, שהרי הוא בכולם. לא יחלקוך, אין חומה חוצצ' בפני יחודו, כי הוה הוא בכל, כמו שמש העובר בקיר דרך זכוכי' ואין חוצץ בפני אור השמש. עא] לא תטנפיך, השמש זורחת בטיט ואינה מלכלכת, ק"ו לשכינה. ועוד אין שייך [טינוף] באור המאיר, שהרי אפילו בהרגשים כל הטינוף והמיאוס לראיה אינו מטונף לחוש השמיעה ואין הנמאס לשמיעה נמאס לריח, וכל אילו לגוף, כל שכן בנשמה, וכל שכן ביוצרה. עב] להויותיך אין חסרון וליחודך אין יתרון, במה שהשם יתברך יודע העתידות אינו מחייב ההכרח, ובזה נתיר השאלה למה יענש הרשע. ור"ל דמיון השם יתברך גוזר על ראובן לחיות ע' שנה, אף כי ידע שמזלו יוכחש ויומת תוך שנה, בזה לא יהיה חסרון הש"י. וכן להיפך. וליחודך אין יתרון, השם גוזר עליו לחיות שנה, אף כי גלוי לפניו

כְּמוֹ הָיִיתָ לְעוֹלָם תִּהְיֶה . חָסֵר וְעֹדֶף בְּךָ לֹא יִהְיֶה
וְשִׁמְךָ מְעִידְךָ כִּי הָיִיתָ . וְהֹוֶה וְתִהְיֶה וּבַכֹּל אָתָּה
הֹוֶה לְעוֹלָם וְכֵן נוֹדַעְתָּ . נְעִידְךָ וְכֵן בְּךָ הָעֵידוֹתָ
שֶׁאַתָּה הוּא וְהֹוֶה בַּכֹּל . שֶׁלְּךָ הַכֹּל וּמִמְּךָ הַכֹּל
שְׁמוֹת יְקָרְךָ יַעֲנוּ וְיָעִידוּ . בְּתֹקֶף יְקָרְךָ בְּךָ יַסְהִידוּ:

[לְיוֹם רְבִיעִי]

אֲרוֹמֵם אֱלֹהֵי אָבִי וְאֵלִי . אַנְוֶה אֱלֹהַי צוּרִי וְגוֹאֲלִי
אֲיַחֵד אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם . וְהָאָרֶץ בְּכָל יוֹם פַּעֲמַיִם
אֵל חַי אֶחָד הוּא בְּרָאָנוּ . אֲבִיר יַעֲקֹב אָב לְכֻלָּנוּ
אֲדֹנֵנוּ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ . מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ
אֵין כָּאֵל אֵשׁ אוֹכְלָה וְקַנָּא . לְעוֹלָם יְיָ אֱמֶת אֵל אֱמוּנָה
אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם הוּא . מְשַׁלֵּם וְנוֹתֵן לְאִישׁ כְּמַעֲשֵׂהוּ

שעתיד להחיות ולהוסיף על שנותיו ע׳ שנה. ואין זה יתרון על גזירות יחודיו, פי׳ שיהיו גזירותיו בטילות כמו מלך ב״ו, וזה אין חסרון בחוקו, כי הוא בפועל תמיד לפי רצונו, וכפי מעשה האדם. עד—עו] הוה ותהיה... והוה בכל, פי׳ שם המיוחד כאשר ידוע למבינים, והעדות שנ׳ ,אני יי׳ (בראשית טו, ז). ובכלל פי׳ כמו שמסיים והולך. עז] שמות יקרך יענו ויעידו, פי׳ זהו שם אהיה. דע שאין חילוק בין ,יי׳ ל,אהיה׳, פי׳ אני הוה, ובצירוף א׳ של איתן שאין נכנס בכלל עבר ועתיד, ושם של אדני בחיריק פי׳ אדון שלי, אבל נ׳ קמוצה אז הוא קדוש. ופי׳ אדון כל נ׳ פתח משמש לשון רבי׳ וחיל, כמו שמצינו גבי לוט. יה, תקיף. אל, כח. אלקים, פי׳ מנהיג ושופט. שדי, די לעצמו ואין צריך לדבר.

[תם ונשלם יום שלישי]

ליום רביעי

א—ט] ארומם, וכו׳ אלהי האלהים, שרי מעלה הממונים לשפוט העולם, והוא שופט עליון אדוני האדונים. הם שופטים הטבעיים

אוֹרִי וְיִשְׁעִי מָעוֹז חַיָּי . עָלָיו תְּלוּיִם כָּל מַאֲוַיָּי
אֱלֹהִים אֱמֶת הוּא אֱלֹהִים חַיִּים . לֹא יָכִילוּ זַעְמוֹ גוֹיִם
אַדִּיר וְאַמִּיץ כֹּחַ וְרַב אוֹנִים . אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים
אֱלֹהַּ עוֹשִׂי אִישִׁי וּבוֹעֲלִי . אַלּוּף נְעוּרַי שׁוֹמְרִי וְצִלִּי
בּוֹרֵא כֹל וְיִשְׂרָאֵל גּוֹאֵל . בָּרוּךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
בּוֹרֵא רוּחַ הָרִים יוֹצֵר . מִמְּךָ מְזִמָּה לֹא יִבָּצֵר
גֵּאֶה מֵשִׁיב גְּמוּל עַל גֵּאִים . עַל הָרָמִים וְעַל הַנִּשָּׂאִים
גִּבּוֹר בְּקוּמוֹ לַעֲרֹץ בְּעֶבְרָה . מֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ מִי לֹא יִירָא
גָּבוֹהַּ כָּל אֲשֶׁר תַּחְתָּיו נוֹשֵׂא . וְגָדֵל כֹּחַ גְּדוֹלוֹת עוֹשֶׂה
גָּדוֹל הוּא וּשְׁמוֹ בִּגְבוּרָה . אַרְיֵה שָׁאַג מִי לֹא יִירָא
דּוֹדִי דָּגוּל הוּא מֵרְבָבָה . אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד קְדוֹשִׁים רַבָּה
דַּיָּן יָתֵב כְּעַתִּיק יוֹמִין . וּצְבָאָיו עַל שְׂמֹאל וְעַל יָמִין
הָדָר הוּא לְכָל חֲסִידָיו . הֲדָרוֹ וְהוֹדוֹ עַל בְּנֵי עֲבָדָיו
הוּא אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת לְכֹל . בָּשָׂר שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה מִכֹּל
וַדַּאי וָתִיק יוֹדֵעַ וָעֵד . יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד
וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאֲוָתֵנוּ . לְהִלָּחֵם מִלְחֲמוֹתֵינוּ
זוֹכֵר לְעוֹלָם בְּרִית רִאשׁוֹנִים . כְּיוֹם אֶתְמוֹל לוֹ אֶלֶף שָׁנִים
זֶה אֱלֹהֵינוּ וְלוֹ קִוִּינוּ . וְזִמְרָת יָהּ הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ

המנהיגים העולם, והוא אדון עליהם ובידו לשנות כולם. י] שומרי וצילי, פירושו לעיל בעמוד יום ג׳. יג] גאה משיב גמול על גאים, נבוכדנצר שאמ׳ ,אעלה על במותי עב אדמה לעליון׳ (ישעיה יד, יד), נטרד מבני אדם. טו] תחתיו נושא, אין לפרש במקו׳, שהרי הוא בכל, אלא פי׳ במדרגה, דרך משל כמו שהעם תחת המלך. יז] (דודי) דגול הוא, זה הקב״ה, כדגל ההולך בראש העם, כן הק׳ ,ויי הולך לפניהם׳ (שמות יג, כא). יח] דיין יתיב כעתיק (יומין), פי׳ על דרך מראה כבודו בנביאים, עתיק בפי׳ גימ׳ פסת״ם; ודאי, גימט׳ אהי״ה; ותיק יהו״ד באלב״ם. בגימ׳ הותיק א׳ יותר כי הוא

חֵלֶק יַעֲקֹב יוֹצֵר הַכֹּל . חַנּוּן יְיָ וְחָסִיד בַּכֹּל
חַי הָעוֹלָם יְיָ חֶלְקִי . חֲכַם הָרָזִים יְיָ חִזְקִי
טוֹב וּמֵטִיב הַמְלַמֵּד דֵּעָה . טְהוֹר עֵינַיִם מֵרְאוֹת בְּרָעָה
יָשָׁר יְיָ וְיָשָׁר דְּבָרוֹ . יְדִידֵי יְדִידוּת מִשְׁכְּנוֹת דְּבִירוֹ
יוֹעֵץ וְגוֹזֵר מִי יְפִירֶנָּה . וַיַּחְתּוֹף וְיִפְעַל וּמִי יְשִׁיבֶנָּה
יָפֶה דוֹדִי יָפְיוֹ וְטוּבוֹ . יִרְאוּ וְיֶחֱזוּ צִיּוֹן בְּשׁוּבוֹ
כְּגִבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת . יָעִיר קִנְאָה לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת
כְּנֶשֶׁר עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים . נָשָׂא עֲבָדָיו וְיִשֵּׁר הֲדוּרִים
כְּדֹב שַׁכּוּל וּכְנָמֵר שׁוֹקֵד . דְּבָרוֹ לַעֲשׂוֹת כְּמַקֵּל שָׁקֵד
כַּבִּיר כֹּחַ לֵב כְּמוֹ שַׁחַל . כְּלָבִיא וְכַאֲרִי וְרוּחוֹ כְּנַחַל
כְּאֶרֶז בָּחוּר בִּגְדֻלָּתוֹ . כִּבְרוֹשׁ רַעֲנָן עַנְוְתָנוּתוֹ
כְּתַפּוּחַ בְּרֵיחוֹ עֹז אַהֲבָתוֹ . עַל יִשְׂרָאֵל גַּם גַּאֲוָתוֹ
כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר . כֵּן דּוֹדִי עִם יוֹשְׁבֵי שָׁעַר
כַּבִּיר כֹּחַ לְמַרְגִּיזֵי אֵל . נוֹקֵם וְכַטַּל הוּא לְיִשְׂרָאֵל
כּוֹסִי מְנָת חֶלְקִי וְגוֹרָלִי . אֲנִי לְדוֹדִי נַחֲלָה וְדוֹדִי לִי
כְּבוֹד יְיָ לֹא אֲמִירֶנּוּ . הֶאֱמַרְנוּהוּ וְהֶאֱמִירָנוּ
כְּאַרְיֵה יִשְׁאַג וְכַכְּפִיר יִנְהָם . אַל יִהְיֶה כְּגֵר וּכְאִישׁ נִדְהָם
כְּרוֹעֶה גִבּוֹר אֲשֶׁר לֹא יוּכַל . צֹאנוֹ לְהַצִּיל וְהָיָה לְמַאֲכָל
כְּגִבּוֹר אֵין אֱיָל וּכְאוֹרֵחַ . נָס וּבוֹרֵחַ וּמַר צוֹרֵחַ
כְּאַרְיֵה מַשְׁחִית וְכַכְּפִיר לְעֹזְבָיו . כְּרָקָב גַּם כָּעָשׁ לְאוֹיְבָיו
כַּבִּיר כֹּחַ כְּשָׁמִיר וָשַׁיִת . וְלֹא יַשְׁאִיר כְּנֹקֶף זָיִת
כְּשָׁמִיר וָשַׁיִת צָרִים יְמַגֵּן . כְּצִפֳּרִים עָפוֹת עָלֵינוּ יָגֵן
כְּגִשְׁמֵי נְדָבָה לָנוּ יָבֹא . כְּמַלְקוֹשׁ וְכַטַּל לַדְּבֵקִים בּוֹ
כְּנֶשֶׁר יְרַחֵף עַל גּוֹזָלָיו. וּבְצֵל כְּנָפָיו יֶחֱסוּ מְיַחֲלָיו

יחיד בעולמו. כט] ויחתוף, באיוב יחתוף (ט, יב), כמו יחטוף.
לב] וישר הדורים, פי' עקומים, כמו הדורה דכנתא. מא] וכאיש נדהם,

כְּצִפֳּרִים עַל עִירוֹ יָגֵן . וּבְצֵל כְּנָפָיו רְנָנוֹת נְנַגֵּן
לְבַדּוֹ יְיָ הוּא וְנִפְלָאוֹת . גְּדוֹלוֹת עוֹשֶׂה וְרַב נוֹרָאוֹת
לִצְבִי וּלְעֹפֶר דּוֹמֶה דוֹדִי . כִּי יְקַדְּמֵנִי אֱלֹהֵי חַסְדִּי
לִפְנֵי עַמּוֹ יְיַשֵּׁר הֲדוּרִים . וַיְנַשְּׂאֵם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים
לְעוֹלָם חֶלְקִי הוּא וְצוּר לְבָבִי . כָּלָה שְׁאֵרִי לוֹ וּלְבָבִי
מָקוֹם וּמָעוֹן אַתָּה לְעוֹלָמֶךָ . וְאֵין יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמֶךָ
מוֹרָאִי אֵל רוֹעִי וְיוֹצְרִי . צוּר יְלָדַנִי מְחוֹלְלִי וְצוּרִי
מָרוֹם וּמָעוֹז מְעוֹנָה וּמַחְסִי . מִגְדַּל עֹז שֵׁם יְיָ מְנוּסִי
מֶלֶךְ יַעֲקֹב מִשְׂגָּב לָנוּ . הוּא מְחוֹקְקֵנוּ וּמוֹשִׁיעֵנוּ
מִגְדּוֹל יְשׁוּעוֹת מִשְׁעָן לִי . מִבְטַח אֱלֹהִים יְיָ חֵילִי
מוֹשֵׁל לְעוֹלָם מַלְכוּתֶךָ . בְּכָל דּוֹר וָדוֹר מֶמְשַׁלְתֶּךָ
מִי יִתֶּנְךָ כְּאָח לִי לְצָרָה . הוֹשַׁע כִּי יָדְךָ לֹא קָצָרָה
מְקוֹר חַיִּים מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל . לֹא אֶעֱזוֹב כִּי מָעֻזִּי אֵל
מָגֵן יִשְׁעִי וְחֶרֶב גַּאֲוָה . לְשִׁמְךָ וּלְזִכְרְךָ נֶפֶשׁ תַּאֲוָה
מָגֵן הוּא לְכֹל הַחוֹסִים בּוֹ . אַשְׁרֵי אָדָם אֲשֶׁר עֹז לוֹ בּוֹ
נָבָר וְנָעִים נָאוֹר וְנוֹרָא . נֶאְדָּר וְנֶאְזָר שְׁמוֹ בִּגְבוּרָה
נֶאֱמָן נֵצַח יִשְׂרָאֵל לֹא . יְשַׁקֵּר אַשְׁרֵי כָּל חוֹכֵי לוֹ
נֵצַח יִשְׂרָאֵל הָאֵל הַנֶּאֱמָן . מֵאֱלֹהָיו יְהוּדָה לֹא אַלְמָן

אותיות **אד״ם הישׁ״ן.** נא] לצבי ולעופר, **צבי קטן הממהר לדלג, וכן הקב״ה מדלג מקץ לקץ.** נג] כלה, **לשון חמדה.** נד] מקום, **פי׳ הקב״ה הוא מקומו, מעונו של עולם, ואין העולם מקומו.** נה] (מוראי אל וכו׳), **פי׳ שאני ירא ממנו.** ס] מי יתנך כאח לי לצרה, **כיוסף שעשה טובה לאחיו בצרה אע״פ שעשו לו רעה.** סד] ונאור, **לשון גבורה ,ניאר מקדשו׳** (איכה ב, ז). סה] נאמן, **בגי׳ בק״ם. בא״ת ב״ש, בק״ם בג׳ שד״י. בק״ם ס״ת אברה׳ם יצח׳ק יעק׳ב.** סו] נצח ישראל, **חוזק, כלומר ישראל, שנקראים ישורון ונצח נצחים, כי הדבר חזק וקיים לעולם.** סז] נפלא על כל הנפלאים, **נפלא בגי׳ בצ״ע א׳ חסר,**

נִפְלָא עַל כָּל הַנִּפְלָאִים . וּמִתְנַשֵּׂא עַל כָּל הַנִּשָּׂאִים
נִקְדָּשׁ וְנַעֲרָץ אֱלֹהַי קְדוֹשִׁי . נָכוֹן וְנִשְׂגָּב יְיָ נִסִּי
נוֹקֵם וְנוֹטֵר וּבַעַל חֵמָה . לְצָרָיו לְאוֹיְבָיו אִישׁ מִלְחָמָה
ע נֵרִי יְיָ בְּהִלּוֹ נֵרוֹ . עֲלֵי רֹאשִׁי וְנֵר לְרַגְלִי דְּבָרוֹ
סוֹמֵךְ וְסוֹעֵד יְיָ סַלְעִי . סוֹבֵל וְסוֹלֵחַ וְנוֹשֵׂא לְפִשְׁעִי
סָהֲדִי יְיָ סַלְעִי וְסִתְרִי . סוֹלֵחַ וְסוֹבֵל סַעֲדִי וְסִבְרִי
סַלְעֵנוּ וּמְצוּדָתֵנוּ . עֶזְרָתֵנוּ וּמְפַלְטֵנוּ
עִזּוּז וְגִבּוֹר עֻזִּי וְעֶזְרִי . עֶלְיוֹן עֹז לִי וְאַל יְהִי עָרִי
עה עִיר וְקַדִּישׁ שָׁת סְבִיבָיו סֵתֶר . אָכֵן אַתָּה אֵל מִסְתַּתֵּר
עַד מְמַהֵר גְּמוּל לְשַׁלֵּם לְאוֹיְבָיו . שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לְאוֹהֲבָיו
פּוֹדֶה אֶת אַבְרָהָם יְדִידוֹ . הוּא יִפְדֶּה יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ
פַּחַד יִצְחָק יִתֵּן פַּחְדּוֹ . עַל צָרֵי בְּנֵי יַעֲקֹב עַבְדּוֹ
פּוֹעֵל וְחוֹקֵר וְדוֹרֵשׁ וּבוֹדֵק . כָּל הַלְּבָבוֹת לוֹ אֶתֵּן צֶדֶק
פ צְרוֹר הַמּוֹר אֶשְׁכּוֹל הַכֹּפֶר . נוֹתֵן לְעַמּוֹ צָרָיו כֹּפֶר
צַח וְאָדוֹם בִּצְבָאָיו אוֹת . עַל כֵּן נִקְרָא יְיָ צְבָאוֹת
צַדִּיק יְיָ הַצּוּר תָּמִים . אֶבְטַח עֲדֵי עַד בְּצוּר עוֹלָמִים
צְבָא הַשָּׁמַיִם מִשְׁתַּחֲוִים לוֹ . שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ
קָדוֹשׁ הוּא בְּכָל מִינֵי קְדֻשּׁוֹת . כְּתוֹת שָׁלֹשׁ קָדוֹשׁ מְשַׁלְּשׁוֹת

על שם ,לעושה נפלאות גדולות לבדו׳ (תהלים קלו, ד). סט] נוקם, לא שהוא משתנה לנוקם אלא נ׳ למקבלי׳ כך. ע] בהילו, לשון אורה, כלומר כבר האיר הדרך שלא יגוף רגליו. עד] יהיה ערי, פי׳ שונאי, וכמו עירין וקדישין. כשהשם רוצה לעורר לב האדם לשוב בתשובה שולח מלאכים אליו בחלום, ועל שם זה נקראי׳ עירין, כי הם מעוררין. עה] וקדיש, הם מלאכים הקרובים לשם יתברך, ועל זה מסים שת סביביו סתר, פי׳ מצוה למלאכים שיעוררו לב האדם בסתר. יש מפרשים אל מסתתר מלגבו׳ חוב של ישראל וממתין אולי ישובו עוד. (עיר) בגי׳ גוזר דין. עירין בגי׳ פסקני״ם. לכך נקראת רוח

פה קַיָּם לְעָלְמִין אֱלָהָא חַיָּא . מָרֵא דְאַרְעָא וּמָרֵא דִשְׁמַיָּא
קוֹנִי מְרַחֵם מְקַנֵּא לְשׂוֹנְאָיו . קֶרֶן יִשְׁעִי וְקָרוֹב לְקוֹרְאָיו
רָחוֹק מִכֹּל וְאֶת כֹּל רוֹאֶה . כִּי רָם יְיָ וְשָׁפָל יִרְאֶה
רוֹעִי יְיָ לֹא אֶחְסַר כֹּל . וְרַב כֹּחַ וְרַב חֶסֶד לַכֹּל
רַחוּם יְיָ רוֹפֵא וּמְחַבֵּשׁ . לְשְׁבוּרֵי לֵב וְעָוֹן כּוֹבֵשׁ
צ רֵעִי כֻּלּוֹ הוּא מַחֲמַדִּים . מִשְׁפָּטָיו אֱמֶת מְתוּקִים וְנֶחֱמָדִים
רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן מֵעוֹלָם וָעֶד . עוֹלָם אַתָּה אֵל שׁוֹכֵן עַד
שַׁלִּיט מֶלֶךְ שְׁמַיָּא בְּכָל דָּר וְדָר . לֵהּ אֲנָא מְשַׁבַּח מְרוֹמֵם וּמְהַדֵּר
שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְיָ אֱלֹהִים . שׁוֹפֵט צֶדֶק וּמַשְׁפִּיל גְּבוֹהִים
שַׂגִּיא כֹחַ לֹא מְצָאנוּהוּ . יַשְׂגִּיב בְּכֹחוֹ וּמִי כָמֹהוּ
צה שְׁלֹמֹה שְׁמוֹ כִּי שֶׁלּוֹ שָׁלוֹם . וַיִּקְרָא לוֹ יְיָ שָׁלוֹם
שֵׁם יְיָ אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה . תּוֹעֲפוֹת רְאֵם לוֹ כַּכְּפִיר וְכָאַרְיֵה
שַׁדַּי מְאוֹרִי מַלְכִּי וְאֵלִי . הַלְלוּיָהּ שְׁמוֹ נַפְשִׁי הַלֲלִי
תִּתַּמָּם עִם יוֹשְׁבֵי נְטָעִים . הַשָּׂרִיגִים שְׁלֹשֶׁת הָרוֹעִים
תִּתְחַסָּד תִּתַּבָּר עִמָּם . וְעִם עִקְּשִׁים תִּתַּפָּל לְהָקֵם
ק תָּמִים דַּרְכְּךָ תַּקִּיף מִכֹּל . תּוּכַל לְבַדְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת כֹּל
תּוֹחַלְתִּי וְסִבְרִי וְתִקְוָתִי . תַּאֲוַת נַפְשִׁי וּתְשׁוּקָתִי
תְּהִלָּתִי וְתִפְאַרְתִּי וְעֻזִּי . מִמְּעֵי אִמִּי גּוֹחִי וְגוֹזִי
תְּמִים דֵּעִים אֵל דֵּעוֹת אֶחָד . כָּל הַלְּבָבוֹת דּוֹרֵשׁ יָחַד:

פסקני"ת שמכרעת בין המלאכים כשמקצתן מחייבים ומקצתן מזכין. והוא שנ' בדניאל ,וגזירת עיליא היא' (דניאל ד, כא), כמו שהוא פוסקת כך גוזרין למעלה, לכך נקראת רוח פסקנית. פז] רחוק, אעפ"י שהוא בכל, רחוק הוא מהכל להשיגו. צה] שלו"ם, עושה שלום במרומיו שר של אש ושל מים ובכסאו אריה ושור ושלום ביניהם. צו] אהי"ה, בגי' אי"י.

[תם ונשלם יום רביעי]

[ליום חמישי]

מִי כָמוֹךָ דֵּעָה מוֹרֶה . נִיב שְׂפָתַיִם אַתָּה בּוֹרֵא
מַחְשְׁבוֹתֶיךָ עָמְקוּ וְרָמוּ . וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמוּ
לֹא לִמְּדוּךָ חָכְמָתֶךָ . וְלֹא הֱבִינוּךָ תְּבוּנָתֶךָ
לֹא קִבַּלְתָּ מַלְכוּתֶךָ . וְלֹא יָרַשְׁתָּ מֶמְשַׁלְתֶּךָ
לְעוֹלָם יְהִי לְךָ לְבַדֶּךָ . וְלֹא לַאֲחֵרִים כְּבוֹד הוֹדֶךָ
וְלֹא תִתֵּן לֵאלֹהִים אֲחֵרִים . תְּהִלָּתְךָ לֹא לַפְּסִילִים וְזָרִים
וְכָבוֹד וְגַם כָּל יְקָר מֵאִתָּךְ . וּכְבוֹדְךָ לֹא לְזָרִים אִתָּךְ
אַתָּה תָעִיד בְּיִחוּדֶךָ . וְתוֹרָתְךָ לַעֲבָדֶיךָ
אֱלֹהֵינוּ עַל יִחוּדֶךָ . אַתָּה עֵד אֱמֶת וַאֲנַחְנוּ עֲבָדֶיךָ
לְפָנֶיךָ לֹא אֵל הִקְדִּימְךָ . וּבִמְלַאכְתְּךָ לֹא הָיָה אֵל עִמְּךָ
וְלֹא נוֹעַצְתָּ וְלֹא לָמַדְתָּ . בְּחַדֶּשְׁךָ בְרִיאוֹת כִּי נְבוּנוֹתָ
מִמַּעֲמַקֵּי מַחְשְׁבוֹתֶיךָ . אֵין רֹאשׁ וָסוֹף לִתְבוּנָתֶךָ
קְצוֹת דְּרָכֶיךָ הֲלֹא הִכַּרְנוּ . מִמַּעֲשֶׂיךָ הֵן יָדַעְנוּ
שָׁאַתָּה אֵל כֹּל יָצַרְתָּ . לְבַדְּךָ מֵאָז לֹא נִגְרַעְתָּ

ליום חמישי

ה] כבוד הודיך, ‚כבודי לאחר לא אתן’ (ישעיה מב, ח), שלא יאמר אדני אחד יהו׳ אחד. ז] כל יקר, זו תורה, דכתיב ‚יקרה היא מפנינים’ (משלי ג, טו). ח] אתה תעיד ביחודיך, שאמר ‚אנכי יי אלקיך’ (שמות כ, ב). יד] שאתה אל כל יצרת, בידוע אצל החכמים, שהשמים ושמי השמים עם כל הגלגלים מקיפים הארץ משש קצותיה והארץ באמצע, וכן ג׳ יסוד׳ אמ״ש תחילת בריאות׳, שהם מקיפים הארץ, עד אמרו ‚יקוו המים’ (בראשית א, ט), פי׳ שלא יהיו מקיפים כשאר יסודות, וזהו כנגד הטבע, וכה״א ‚גבול שמתה בל יכסון חלד’,

וְלַעֲשׂוֹת מְלַאכְתְּךָ לֹא לְחַצְתָּ . וְגַם בַּעַדְךָ לֹא נִצְרַכְתָּ
כִּי הָיִיתָ לִפְנֵי הַכֹּל . וְאָז בְּאֵין כֹּל לֹא נִצְרַכְתָּ כֹּל
כִּי מֵאַהֲבָתְךָ עֲבָדֶיךָ . כֹּל בָּרָאתָ לִכְבוֹדֶךָ
וְלֹא נוֹדַע אֵל זוּלָתֶךָ . וְאֵין כָּמוֹךָ וְאֵין בִּלְתֶּךָ
וְלֹא נִשְׁמַע מִן אָז וָהָלְאָה . וְלֹא קָם וְלֹא נִהְיָה וְלֹא נִרְאָה
וְגַם אַחֲרֶיךָ לֹא יִהְיֶה אֵל . רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן אֵל יִשְׂרָאֵל
בָּרוּךְ אַתָּה יָחִיד וּמְיֻחָד . יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד
אֲשֶׁר מִי יַעֲשֶׂה כִּמְלַאכְתֶּךָ . כְּמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרוֹתֶיךָ
אֵין יְצִיר זוּלַת יְצִירָתֶךָ . אֵין בְּרִיאָה כִּי אִם בְּרִיאָתֶךָ
כָּל אֲשֶׁר תַּחְפֹּץ תַּעֲשֶׂה בַּכֹּל . כִּי אַתָּה נַעֲלֵיתָ עַל כֹּל
אֵין כָּמוֹךָ וְאֵין בִּלְתֶּךָ . כִּי אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ
אַתָּה הָאֵל עוֹשֵׂה פֶלֶא . וְדָבָר מִמְּךָ לֹא יִפָּלֵא
מִי כָמוֹךָ נוֹרָא תְהִלּוֹת . אֱלֹהִים לְבַדְּךָ עוֹשֶׂה גְדוֹלוֹת
אֵין אוֹתוֹת כְּמוֹ אוֹתוֹתֶיךָ . אַף אֵין מוֹפֵת כְּמוֹ מוֹפְתֶיךָ
אֵין תְּבוּנָה כִּתְבוּנָתֶךָ . אֵין גְּדֻלָּה כִּגְדֻלָּתֶךָ
כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ . וְגָבְהוּ דַּרְכֵי אָרְחוֹתֶיךָ
אֵין גַּאֲוָה כְּמוֹ גַאֲוָתֶךָ . אַף אֵין עֲנָוָה כְּעַנְוָתֶךָ
אֵין קְדֻשָּׁה כִּקְדֻשָּׁתֶךָ . אֵין קְרֵבוּת כְּמוֹ קְרֵבוּתֶךָ
אֵין צְדָקָה כְּצִדְקָתֶךָ . אֵין תְּשׁוּעָה כִּתְשׁוּעָתֶךָ
אֵין זְרוֹעַ כִּזְרוֹעוֹתֶיךָ , אֵין קוֹל כְּרַעַם גְּבוּרוֹתֶיךָ
אֵין רַחֲמִים כְּרַחֲמָנוּתֶךָ . אֵין חֲנִינָה כַּחֲנִינוּתֶךָ
אֵין אֱלָהוּת כֶּאֱלָהוּתֶךָ . אֵין מַפְלִיא כְּשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ
כִּי שְׁמוּתֶיךָ אֵלִים מְרוּצִים . בְּזָכְרְךָ לְחוּצִים לְהַפְלִיא נְחוּצִים

כל זה ידענו. טו] לא נצרכת, פי׳ **[לא] לחצת בעבור כי לא נצרכת.** לז] כי שמותי׳ אלי׳ מרוצים, **יש מפרשים בשעה שאת׳ זוכר הלחוצים בגולה, ואז המלאכים הנקראים אלי׳ הם מרוצים ומזכירים**

וְאַשָּׁף וְחַרְטֹם לֹא יְלַחֲצוּךָ . וְכָל־שֵׁם וְלַהַט לֹא יְנַצְּחוּךָ
לֹא יְנַצְּחוּךָ כָּל הַחֲכָמִים . כָּל הַקּוֹסְמִים וְהַחַרְטֻמִּים
מ אַתָּה מֵשִׁיב לְאָחוֹר חֲכָמִים . לֹא יוּכְלוּ לְךָ עֲרוּמִים וְקוֹסְמִים
לְהָשִׁיב לְאָחוֹר מְזִמּוֹתֶיךָ . לְהָפֵר עֲצַת סוֹד גְּזֵרוֹתֶיךָ
מֵרְצוֹנְךָ לֹא יַעֲבִירוּךָ . לֹא יְמַהֲרוּךָ וְלֹא יְאַחֲרוּךָ
עֲצָתְךָ תָּפֵר עֲצַת כָּל יוֹעֲצִים . וְעֻזְּךָ מַחֲלִישׁ לֵב אַמִּיצִים
אַתָּה מְצַוֶּה וּפַחְדְּךָ מַשְׁוֶה . וְאֵין עָלֶיךָ פָּקִיד מְצַוֶּה
מה אַתָּה מִקְוֶה וְאֵינְךָ מְקַוֶּה . לְךָ כָּל מְקַוֶּה נֶפֶשׁ תִּרְוֶה
וְכָל הַיְצוּרִים וְכָל עִנְיָנָם . וְכָל יְקָר אֲשֶׁר בְּךָ אֵין דִּמְיוֹנָם
לֹא מַחְשְׁבוֹתָם מַחְשְׁבוֹתֶיךָ . כִּי אֵין בּוֹרֵא זוּלָתֶךָ
לְאֵין דִּמְיוֹן נִפְלָא אֱלֹהֵינוּ . וְאֵין חֵקֶר נִשְׂגָּב אֲדֹנֵנוּ
סָתוּר מִכָּל סָתוּר וְעָמוּס . מִכָּל עָמוּס וּמִכָּל כָּמוּס
נ דַּק מִכָּל דַּק וְצָפוּן מִכֹּל . צָפוּן וְיָכוֹל מִכָּל יָכוֹל
נִשְׂגָּב מִכָּל נִשְׂגָּב וְנֶעְלָם . מִכָּל נֶעְלָם וּשְׁמוֹ לְעוֹלָם
גָּבוֹהַּ מִכָּל גָּבוֹהַּ וְעֶלְיוֹן . מִכָּל עֶלְיוֹן וּמִכָּל חֶבְיוֹן
חָבוּי וְעָמוּק מִכָּל עָמוּק . לֵב כָּל דַּעַת עָלָיו חָמוּק

שמך ה׳, מדת הרחמים, כדי שתתגלגל [מדת] רחמים. להפליא נחוצים, פי׳ להבין קץ הפלאות ,בעית׳ אחישנ׳ ׳ (ישעיה ס, כב). פי׳ אחר אלים מרוצים, חזקים, מלאכים הממונים. לחוצים, כלומר כשמזכירין עי׳ שמותיו אז הם חלוצי׳ להפליא פעלי׳, כדאמר אמ׳ שם ואבלע בארזא, ואמרינן נמי במסכ׳ חולין אמר שם והתירו ורשע, ובחלק אבישי הזכיר שם ואוקמי לדוד בין שמים וארץ. לח] ואשף וחרטום, לא ינצחוך בעלי כשפים לעלות קודם זמן אשר קצבת, ואפיל׳ היתה פעולת׳ בשם המפורש אינם יכולים לעשות אלא ברצון הש״י, כדאיתא באיכה רבתי בשע׳ החורבן חילק שרי מעלה וכ״ש בעלי כשפים. בלעם ראש הקוסמי׳ אמר ,לא אוכל לעבור׳ (במדבר כד, יג), וכן חרטומי מצרים אמרו ,אצבע אלהים הוא׳ (שמות ח, טו).

שֶׁאֵין שֵׂכֶל וּמַדָּע וְחָכְמָה . יְכוֹלִים לְהַשְׁווֹת לוֹ כָּל מְאוּמָה
לֹא מַשִּׂיגִים לוֹ אֵיךְ וְכַמָּה . לֹא מוֹצְאִים לוֹ דָּבָר דּוֹמֶה
מִקְרֶה וְעִרְעֵר וְשִׁנּוּי וְטֶפֶל . וְחֶבֶר וּמִסְמָךְ אוֹר וְגַם אֹפֶל
לֹא מוֹצְאִים לוֹ מַרְאֶה וָצֶבַע . וְלֹא כָּל טֶבַע אֲשֶׁר שֵׁשׁ וָשֶׁבַע
לָכֵן נְבוֹכוֹת כָּל עֶשְׁתּוֹנוֹת . וְנִבְהָלוֹת כָּל הַחֶשְׁבּוֹנוֹת
וְכָל שַׂרְעַפִּים וְכָל הַרְהוֹרִים . נִלְאִים לָשׂוּם בּוֹ שִׁעוּרִים
מִלְּשַׁעֲרֵהוּ וּמִלְּהַגְבִּילֵהוּ . מִלְּתָאֲרֵהוּ וּמִלְּפַרְסְמֵהוּ
בְּכָל שִׂכְלֵנוּ חִפַּשְׂנוּהוּ . בְּמַדָּעֵנוּ לִמְצוֹא מַה הוּא
לֹא מְצָאנוּהוּ וְלֹא יְדַעְנוּהוּ . אַךְ מִמַּעֲשָׂיו הִכַּרְנוּהוּ

נד] שאין שכל, נופל על הנשמה, ענייני׳ עליונים נופל׳ גם כן חכמ׳ ובתחתוני׳ נופל׳. נה־נו] איך וכמ׳... ועירעור, כלומר אין לו מחלוקת. ושנוי וטפל, חיבור, כי שהוא יחיד נפרד מכל, והכי פר׳ ולא חבר ומסמך מסייע. ואין שייך בו לומר אור וגם אופל. נז] מראה וצבע... שש ושבע, אמרו רבותינו עקיבא אומר מראות נגעים ל״ו, ופריך ממתניתין דתנן מראות נגעים שתי׳ שהן ארבע, ומשני במשנה לא חשיב פתוכי, פי׳ עירוב הנ׳, אע״ג דכמה מיני צבע יש לא חשיב אלא שש ושבע, כך פי׳ ר״א בספר האמת׳, לבן שחור ירוק ירקרק אדום תכלת פני האדמה תכלת כעין רקיע ירוק כעין שעוה. ושבע הם הטבע חם ולח קר ויבש חשיב להוא אחד וטבע הרגשות ריח טעם מישוש ושמיעה גם כן כמו אחד והרי שנים ושינוי טבע הגוף הבא במקרא הרי ג׳ וטבע שינוי הדעת כמו כעס ושחוק ויתר דומיהן הרי ד׳ וטבעי כלי העיכו׳ לדחות המותרות לאחר שנתעכל חמשה וטבעי כלי המזון לקבל המאכל ששה וטבעי כלי הזרע להוליד בדומה לו ז׳. והלא רק חשיב כללי מראות פשוטים והם ששה ושחור א׳ לבן ב׳ אדום ג׳ ירוק ככרתי ד׳ תכלת כעין רקיע ה׳ ירוק כעין שעוה ו׳. (וכן כמה מינים טבעים יש ולא חשיב הכא רק שבע מיני כללי טבעי ואילו הן טבעי היסודו׳ חם ולח קר ויבש שהם טבע ומשוש חשיב גם כן אחד הרי שני׳ וטבע שינוי הדעת כמו הכעס והשחוק ודומיהן הרי ארבע

שֶׁהוּא לְבַדּוֹ יוֹצֵר אֶחָד . חַי וְכֹל יוּכַל וְחָכָם מְיוּחָד
כִּי הוּא הָיָה לַכֹּל קוֹדֵם . עַל כֵּן נִקְרָא אֱלֹהֵי קֶדֶם
בַּעֲשׂוֹתוֹ בְּלִי כָל מְאוּם אֶת כֹּל . יָדַעְנוּ כִּי הוּא כֹּל יָכוֹל
בַּאֲשֶׁר מַעֲשָׂיו בְּחָכְמָה כֻלָּם . יָדַעְנוּ כִּי בְּבִינָה פְּעָלָם
בְּכָל יוֹם וָיוֹם בְּחַדְּשׁוֹ כֻלָּם . יָדַעְנוּ כִּי הוּא אֱלֹהֵי עוֹלָם
בַּאֲשֶׁר הָיָה קֹדֶם לְכֻלָּם . יָדַעְנוּ כִּי הוּא חַי לְעוֹלָם
וְאֵין לְהַרְהֵר אַחַר יוֹצְרֵנוּ . בְּלִבֵּנוּ וְלֹא בְסִפּוּרֵנוּ
לְמַמָּשׁ וְגֹדֶשׁ לֹא נְשַׁעֲרֵהוּ . לְטָפֵל וְתֹאַר לֹא נְדַמֵּהוּ
וְלֹא נְחַשְּׁבֵהוּ לְעִקָּר וְנִצָּב . וְלֹא לְמִין וְכָל אוֹן וּלְכָל נִקְצָב

וטבעי כלי המזון לקבל המאכל הרי חמשה וטבעי כללי העיכול לדחות המותרות לאחר שנתעכל ששה וטבעי כללי הזרע להוליד בדומה לו ז׳). נח] לכן נבוכות, פי׳ נבוכים. סב] אך ממעשיו הכרנוהו, שהוא לבדו. סג] אחד חי וכל יוכל, אחז״ל כל הגוף מקבל הדיבוק ופירוד, והם שני הפכים, ואין הטבע להיות יחד לבלתי מחבר. גם הגוף ודעת שני הפכים, וצריכים מחבר. וכל מילי ודומיהם אי אפשר לומר בהן אחד יחיד ומיוחד, כי יחידים אלה נמצאים לרוב, על כן הסכימו חז״ל אשר דברים אילו חלילה לאומר׳ כלפי מעלה, שיהא הוא בעל גוף. ואז״ל הוא בכל וחוץ לכל לאין סוף, ודימו אליו בקצת הנשמה, שאיננה כי אם שכל אחרי הפרדה מן הגוף, ואין שכל דוגמ׳ הש׳ יתברך, ואין חילוק בין השכלי׳ כי אם ממדרגה למדרג׳. וכן הש׳ בלתי גוף אי אפשר לומר שנים, דאם האחד קודם וגדול במעלה, השני למטה ממנו, אלא ודאי העליון לבדו הוא אלוה ואין צריך לכלו׳ אפי׳ לנשמה כ״ש לגופיה. ע] לממש, ממשות. וגודש, מידה גדושה. ויש גרסינן ואדש, והכל אחד, לשון צבור, המקבץ על שפת הכלי, כשמודדין התבוא׳, יקרא אדש, על שם שדשין ודוחקין אותה גובה התבואה עד שנכנס תוך הכלי׳. לטפל, לשון חבר. לטפל ותואר, לפי שהוא יחיד ואין דומה לו. עא] לעיקר וניצב, עיקר, שורש. ניצב, הנטיעה ,ויטע׳ (בראשית ב, ח) תרגום ונצב. לא למין וכל און,

כָּל הַנִּרְאִים וְהַנִּשְׂכָּלִים . וְהַמַּדָּעִים בְּעֶשֶׂר כְּלוּלִים
וְשֶׁבַע כַּמִּיּוֹת וְשֵׁשֶׁת נָדוֹת . וְשָׁלֹשׁ גְּזֵרוֹת וְעִתּוֹת וּמִדּוֹת

פי׳ כל דבר. מין ומין בפני עצמו, קרוי מין, כמו ,למיניהו׳ (בראשית א, יב). און, לשון כח. עב] כל הנראים והנשכלים . . . בעשר כלולים וכו׳, כל דבר גופני שייך לומר גודש, מה שאין כן בו ית׳. כל דבר הנודע, הן בראייה הן בשכל, עשר המה ואילו הן עיקר, תואר, ואדש, מקנה, זמן, מכון פי׳ מקום, וטפל, מסמך, קניין. אעפ״י שהכל שלו, אין שייך קנין אלא בדבר הנפסד מן הדבר, וכל העולם כולו שלו בשוה. ומה שכתוב ,עם זו קנית׳ (שמות טו, טז), אין זה מצדו, אלא כפי הנראה מצדנו. פועל אין פעולה נופל אלא על הטורח ועושה דבר מדבר אבל הוא ית׳ ברא כל במאמר, ר״ל בחפצו פעול, אין צריך לומר כי אפילו לנוצרים הוא פשוט. עג] ושבע כמיות, לשון כמה. אילו הן, כמה גבהו, כמה עומקו, כמה מזרחו, כמה מערבו, כמה צפונו, כמה דרומו, וכמה המקום עצמו. וששת נידות, גם אין לומר עליו שהוא נד למטה או למעלה או לארבע רוחות הרי ו. [פ״א ו] נידות, נידה עמידה חסרון יתרון כיון והפסד, שאם היה נד ממקום זה למקום אחר לא היה מלא כל הארץ כבודו. ושלש גזירות ועתות ומידות, פי׳ שלש קאי על כולם, שלש גזירות, שלש עתות, שלש מידות. גזירה, השייך לומר עליו כמדקדקים אמר׳ תיבה זו מגזירה זו, ועל כל דבר שייך לומר גזורה מאילו, או יש לומר עליו שהוא נמצא או אין, כשאינינו ונעדר מציאתו, או אפשר ר״ל אינו מחויב ומוכרח להיות, אפשר שיהיה או אפשר הוא שלא יהיה. אבל בבורא יתברך אין שייך לומר עליו אחד משלשתן, כי אפשר אין שייך עליו, כי הוא מחויב בהכרע להיות, שאם ח״ו נעלה בדעת שאינינו, אז יבטלו כל הנמצאים. וכ״ש שאין שייך לומר אין ח״ו, שאין מצוי. גם אין שייך לומר עליו יש, כי יש שייך לומר על דבר שהוא עב או דק, שיושג בשכל, אבל דבר שהוא דק מן הדק ואינו מושג בשום ענין לדעת מהו, אין שייך לומר יש. ושלש עתות, שהם

הֵן בַּבּוֹרֵא אֵין גַּם אֶחָד . כִּי הוּא בְּרָאָם כֻּלָּם כְּאֶחָד
כֻּלָּם יִבְלוּ וְאַף יַחֲלוֹפוּ . הֵם יֹאבְדוּ וְאַף יָסוּפוּ עה
וְאַתָּה תַעֲמֹד וּתְבַלֶּה כֻּלָּם . כִּי חַי וְקַיָּם אַתָּה לְעוֹלָם:

[ליום ששי]

אַתָּה לְבַדְּךָ יוֹצֵר הַכֹּל הוּא . וְלֹא יִדְמֶה מַעֲשֶׂה לְעוֹשֵׂהוּ
כָּל הָאֲרָצוֹת לֹא יְכִילוּךָ . וְשָׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלוּךָ
אַף יָחִילוּ מַיִם חַיִּים . מִפָּנֶיךָ אֱלֹהִים חַיִּים
רָעֲשָׁה אֶרֶץ וְנָסוּ מָיִם . וְנָטְפוּ מַיִם מִן הַשָּׁמָיִם
נוֹטֶה לְבַדְּךָ הַשָּׁמַיִם . רוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם ה
עָשִׂיתָ כָּל חֶפְצְךָ לְבַדֶּךָ . וְלֹא נִצְרַכְתָּ עֵזֶר כְּנֶגְדֶּךָ
סוֹעֵד אֵין מִי יִסְעָדֶךָ . הַכֹּל מִמְּךָ וּמִיָּדֶךָ
כֹּחֲךָ אָז כֵּן עַתָּה וְדַעְתְּךָ . וּלְעוֹלָם כָּל כְּבוֹדְךָ אִתָּךְ
וְלֹא יָעַפְתָּ וְלֹא יָגַעְתָּ . כִּי בִמְלַאכְתְּךָ לֹא עָמַלְתָּ
כִּי בִדְבָרְךָ כָּל יְצוּרֶיךָ . וּמַעֲשֵׂה חֶפְצְךָ בְּמַאֲמָרֶיךָ י
וְלֹא אֵחַרְתּוֹ וְלֹא מִהַרְתּוֹ . הַכֹּל עֲשִׂיתוֹ יָפֶה בְּעִתּוֹ
מִבְּלִי מְאוּמָה כֹּל חִדַּשְׁתָּ . וְאֶת הַכֹּל בְּלִי כְלִי פָּעַלְתָּ

עבר הוה ועתיד, אילו שלשה אין שייכים עליו, רק על דבר שהוא בפועל תמיד ששייך לומר עליו זמן, כגון זה הדבר היה בזמן העבר והוה ועתיד, אבל הש״י בפועל תמיד, אין שייך לומר עליו עבר או הוה או עתיד, ואין נופל עליו זמן, ושלש מדות, גובה ואורך ורחב. וכבר אמרנו שאין לומר עליו גוף, וע״כ מסיים הן בבורא אין גם אחד. פ״א ג׳ גזירות, פי׳ נגזרות עליו קודם שנברא ואחד שנברא וכשימות. ועיתות, פי׳ פעמים כך פעמים כך. אין לומר עליו לא אין ולא יש, לא אין, שהרי הוא מצוי בודאי, ולא יש, שהרי אין מושג ממנו דבר. על כך קראוהו בעלי הקבלה לא יש ולא אין.

[תם ונשלם יום חמישי]

וְעַד לֹא יְסוֹד כֹּל יָסַדְתָּ . בִּרְצוֹן רוּחֲךָ כֹּל תָּלִיתָ
זְרוֹעוֹת עוֹלָם אֶת כֹּל נוֹשְׂאוֹת . מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף וְאֵינָם נִלְאוֹת
בְּעֵינֶיךָ לֹא דָבָר הַקָּשֶׁה . רְצוֹנְךָ כָּל דְּבַר רוּחֲךָ עוֹשֶׂה
לִפְעֻלָּתְךָ לֹא דִמִּיתָ . אֶל כָּל תֹּאַר לֹא שִׁוִּיתָ

ליום ששי

יג־יד] ברצון רוחך כל תלית', בחגיגה א"ר אסי אוי להם לבריות שרואים ואינן יודעים מה הם רואין עומדים ואינן יודעי' על מה הם עומדים. הארץ על מה היא עומדת, על העמודים שנ' ,המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון' (איוב ט, ו). עמודים על המים שנ' ,לרוקע הארץ על המים' (תהלים קלו, ו). מים על ההרים שנ' ,על ההרים יעמדו מים' (תהלים קד, ו). הרים על הרוח שנ' ,כי הנה יוצר הרים ובורא רוח' (עמוס ד, יג). רוח על הסערה שנ' ,רוח סערה עושה דברו' (תהלים קמח, ח). וסערה תלויה בזרוע של הקב"ה, שנ' ,ומתחת זרועות עולם' (דברים לג, כז). וחכמים אומרים על י"ב עמודים שנ' ,יצב גבולות עמים למספר בני ישראל' (דברים לב, ח). ויש אומרים על ז' עמודים שנ' ,חצבה עמודיה שבעה' (משלי ט, א). ר' שמעון בן אליעזר אומר על עמוד אחד [וצדיק שמו], שנ' ,וצדיק יסוד עולם' (משלי י, כה). אמר רב יודא שני רקיעים הן שנ' ,הן ליי אלהיך השמים ושמי השמים' (דברים י, יד). ר"ל אומר ז' ואילו הן וילו"ן רקי"ע שחקי"ם זבו"ל מעו"ן מכו"ן ערבו"ת. וילון אינו משמש כלום, אלא נכנס שחרית ויוצא ערבית ומחדש מעשה בראשית בכל יום. וכולם יליף להו מקרא. (זרועות עולם את כל נושאות), פי' אין עמודים ונמצא כל העולם תלוי בזרוע של הקב"ה כמגן על יד גבור שנ' ,ומתחת זרועות עולם'. זהו ברצון רוחך כל תלית. זרועות עולם, פי' כל דבר תולה על בלימה. כפי טבע היסודות הוא כך, כל דבר כבד חוזר לארץ וכל דבר קל חוזר לקלותו, לטבעו, לתקפו, ומכח הכוחות שנתן הש"י להם אי אפשר שיפול מהם שום דבר. וגם העולם בכללו אי אפשר שיפול, שהרי חוץ לעולם אי' מקום שיפול שמה. טז] אל כל תאר לא

וְלֹא קָדְמָה לִמְלַאכְתְּךָ מְלָאכָה . חָכְמָתְךָ הִיא בַכֹּל עֲרֻכָה
לִרְצוֹנְךָ לֹא קִדְּמוּ וְאֵחֲרוּ . וְעַל חֶפְצְךָ לֹא נוֹסְפוּ וְחָסְרוּ
מִכָּל חֶפְצְךָ לֹא שָׁכַחְתָּ . וְדָבָר אֶחָד לֹא חָסַרְתָּ
לֹא הֶחְסַרְתָּ וְלֹא הֶעְדַּפְתָּ . וְדָבָר רֵק בָּם לֹא פָעָלְתָּ
אַתָּה תְשַׁבְּחֵם וּמִי הִתְעִיבָם . וְשֶׁמֶץ דָּבָר לֹא נִמְצָא בָם
הַחִלּוֹתָ בְּחָכְמָה עֲשׂוֹתָם . בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת כִּלִּיתָם
מֵרֵאשִׁית וְעַד אַחֲרִית עֲשׂוּיִם . בֶּאֱמֶת וּבְיֹשֶׁר וּבְטוֹב רְאוּיִם
הִקְדַּמְתָּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ . רֹב רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ
כִּי רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ . הֲלֹא מֵעוֹלָם עַל עֲבָדֶיךָ
וְעַד לֹא כָל חַי הוּכַן לְכַלְכֵּל . לִפְנֵי אוֹכֵל תִּתֶּן אֹכֶל
וּמֵעַז וּמָתוֹק תַּעֲשֶׂה בְּפִי כֹל . צָרְכֵי הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל
שְׁלֹשֶׁת יָמִים הָרִאשׁוֹנִים . הֱכִינוֹתָם לָאַחֲרוֹנִים
אָז עָטִיתָ אוֹר כַּשַּׂלְמָה . אֶדֶר מְאוֹרוֹת מִמּוּל שַׂלְמָה
בְּטֶרֶם כָּל יְצוּר מְאֹד גָּדַלְתָּ . וְאַחַר כֹּל מְאֹד נִתְגַּדַּלְתָּ
עַד לֹא אֶרֶג גֵּאוּת לָבֵשׁ . לִפְנֵי לְבוּשׁ הוֹד וְהָדָר לָבֵשׁ
אוֹר כַּשַּׂלְמָה וְכִמְעִיל עָטָה . שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה נָטָה

שוית, שנ׳ ,ולא דרכיכ׳ דרכי׳ (ישעיה נה, ח). יז] בכל ערוכה, בכל מעשה בראשית נראה חכמת׳. וכן יח] לא נוספו, קאי נמי אמעשה בראשית. כ] ולא העדפת׳, פי׳ לכך כתיב ,לא תוסיפו . . . ולא תגרעו, (דברים ד, ב). כא] אתה תשבחם, שנ׳ ,והנה טוב מאד׳ (בראשית א, לא). כד] (הקדמת), כמו שנ׳ ,ביום עשות יי אלהים׳ (בראשית ב, ד), רחמים ודין. כו] לפני אוכל תתן אוכל, אוכל האדם, טעמו למטה; אוכל המאכל, טעמו למעלה כמו ,אוכל בערים׳ (בראשית מא, לה). כח] ג׳ ימים הראשונים הכינות לאחרונים, שהרי בראשון הבדיל בין יום ולילה, בשני ברא המים לשתיה, בשלישי ברא המאכל שנ׳ ,תדשא הארץ דשא׳ (בראשית א, יא). כט] אור כשלמה, זו תורה. לז] (בקרן שמן), מקום גבוה, כמו ,כרם

עָשִׂיתָ בָּם לְאוֹרִים דְּרָכִים . רָצוֹא וָשׁוֹב בְּנַחַת מְהַלְּכִים
הִבְדַּלְתָּ בֵּין מַיִם לַמַּיִם . בְּמִתִיחַת רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם
מְזוֹנוֹת מְעוּנוֹת לְשֶׁרֶץ מָיִם . וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם
עֵשֶׂב וְחָצִיר לְבְשָׂה אֲדָמָה . מַאֲכָל לְחַיָּה וּלְכָל בְּהֵמָה
בְּקֶרֶן שָׁמֵן גַּן נָטַעְתָּ . אֶל הָאָדָם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ
עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ עָשִׂיתָ לוֹ . דֵּי מַחְסוֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ
כָּל מַעֲשֶׂיךָ בְּיָדוֹ תַתָּה . וְתַחַת רַגְלָיו הַכֹּל שַׁתָּה
לַעֲשׂוֹת מֵהֶם בָּקָר וָצֹאן . עַל מִזְבַּחֲךָ יַעֲלוּ לְרָצוֹן
עָשִׂיתָ לוֹ כְּתֹנֶת לְשָׁרֵת . לְהַדְרַת קֹדֶשׁ וּלְתִפְאֶרֶת
שַׂמְתָּ בְקִרְבּוֹ חָכְמַת אֱלֹהִים . כִּי יְצַרְתּוֹ לְךָ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים
לֹא מְנַעְתָּ עַל פְּנֵי אֲדָמָה . צָרְכֵי אָדָם וְכֻלָּם בְּחָכְמָה
מַעֲשֶׂיךָ מְאֹד רַבּוּ וְגָדְלוּ . וְשִׁמְךָ יְיָ כֻּלָּם יְהַלֵּלוּ
רַבּוּ וְגָדְלוּ מְאֹד מַעֲשֶׂיךָ . יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַעֲשֶׂיךָ
כֹּל פָּעַלְתָּ לְמַעֲנֶךָ . וְלִכְבוֹדְךָ כָּל קִנְיָנֶךָ:

היה לידידי בקרן בן שמן' (ישעיה ה, א). (אל האדם), פי' **אדם הראשון. לח]** די מחסורו, זה מטה ושלחן. יחסר לו, **זו אשה. ד"א** עשית לו, לעולם, ל"ו צדיקים כאברהם. **מב]** בצלם אלהים, **כבר** פרשתי שאין לשם דמות ותואר כדעת השוטים והטועים. **ואין ידוע** אצלם, שיש הפרש בין תואר ובין צלם. לכן דע שלשון תואר נופל על הכרת הצלם שנ' ,ורחל היתה יפת תואר' (בראשית כט, יז), וצלם נופל על עיקר הדבר שנ' ,בעיר צלמם תבזה' (תהלים עג, כ), ונשמת האדם היא עיקרו ועליה נאמר ,בצלם אלהים' (בראשית א, כז), הנשמה דומה ליוצרה שאינה גוף רק שכל וחכמה, ולכך הקדים המשורר על האדם שמת בקרבו חכמת אלהי' ונותן טעם למה כי יצרתו לך בצלם אלקים.

[תם ונשלם יום ששי]

[ליום השבת]

אָז בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי נַחְתָּ . יוֹם הַשַּׁבָּת עַל כֵּן בֵּרַכְתָּ
וְעַל כָּל פֹּעַל תְּהִלָּה עֲרוּכָה . חֲסִידֶיךָ בְּכָל עֵת יְבָרְכוּכָה
בָּרוּךְ יְיָ יוֹצֵר כֻּלָּם . אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם
כִּי לְעוֹלָם עַל עֲבָדֶיךָ . רַב רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ
וּבְמִצְרַיִם הַחִלּוֹתָ . לְהוֹדִיעַ כִּי מְאֹד נַעֲלֵיתָ
עַל כָּל אֱלֹהִים בַּעֲשׂוֹת בָּהֶם . שְׁפָטִים גְּדוֹלִים וּבֵאלֹהֵיהֶם
בְּבָקְעֲךָ יַם סוּף עַמְּךָ רָאוּ . הַיָּד הַגְּדוֹלָה וַיִּירָאוּ
נִהַגְתָּ עַמְּךָ לַעֲשׂוֹת לָךְ . שֵׁם תִּפְאֶרֶת לְהַרְאוֹת גָּדְלָךְ
וְדִבַּרְתָּ עִמָּם מִן הַשָּׁמַיִם . וְגַם הֶעָבִים נָטְפוּ מָיִם
יָדַעְתָּ לֶכְתָּם בַּמִּדְבָּר . בְּאֶרֶץ צִיָּה אִישׁ לֹא עָבַר
תַּתָּה לְעַמְּךָ דְּגַן שָׁמַיִם . וְכֶעָפָר שְׁאֵר וּמִצּוּר מַיִם
תְּגָרֵשׁ גּוֹיִם רַבִּים עַמִּים . יִירְשׁוּ אַרְצָם וַעֲמַל לְאֻמִּים
בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקִּים וְתוֹרוֹת . אִמְרוֹת יְיָ אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת
וַיִּתְעַדְּנוּ בְּמִרְעֶה שָׁמֵן . וּמֵחַלְמִישׁ צוּר פַּלְגֵי שָׁמֶן
בְּנוּחָם בָּנוּ עִיר קָדְשֶׁךָ . וַיְפָאֲרוּ בֵּית מִקְדָּשֶׁךָ

ליום השבת

א] אז ביום השביעי נחת, **אין שייך לומר למעלה נוח ממלאכה כי הכל ברא במאמר חפצו, אלא ר"ל פסקת.** על כן ברכת, **שנ' ,ויברך אלהים את יום השביעי'** (בראשית ב, ג). **י]** בארץ ציה, **לשון יובש. יא]** וכעפר שאר, **לשון מזון.** דגן שמים, **זה המן. טז]** [נברך אברך], **ברכו בלחם המשנה ובלחם הפנים. לשו' לחם, חם, שהוא חם ביו' הלקחו. ולחם הפנים ביו' היה טפח, לכך רמז טפ"ח, טוב פת חריבה וגו'. כא]** כאשר ששת, **ששון ממש אין שייך לומר עליו אלא תתראה בנו שמחתו.** [עד כאן דברי] **החסיד רבי יודה ז"ל.**

וַתֹּאמֶר פֹּה אֵשֵׁב לְאֹרֶךְ . יָמִים צֵידָהּ בָּרֵךְ אֲבָרֵךְ
כִּי שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי צֶדֶק . אַף כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק
וּבֵית הַלֵּוִי נְעִימוֹת יְזַמֵּרוּ . לְךָ יִתְרוֹעֲעוּ אַף יָשִׁירוּ
בֵּית יִשְׂרָאֵל וְיִרְאֵי יְיָ . יְכַבְּדוּ וְיוֹדוּ שִׁמְךָ יְיָ
הֵטִיבוֹתָ מְאֹד לָרִאשׁוֹנִים . כֵּן תֵּיטִיב גַּם לָאַחֲרוֹנִים
יְיָ תָּשִׂישׂ נָא עָלֵינוּ . כַּאֲשֶׁר שַׂשְׂתָּ עַל אֲבוֹתֵינוּ
אוֹתָנוּ לְהַרְבּוֹת וּלְהֵיטִיב . וְנוֹדֶה לְּךָ לְעוֹלָם כִּי תֵיטִיב
יְיָ תִּבָּנֶה עִירְךָ מְהֵרָה . כִּי עָלֶיהָ שִׁמְךָ נִקְרָא
וְקֶרֶן דָּוִד תַּצְמִיחַ בָּהּ . וְתִשְׁכֹּן לְעוֹלָם יְיָ בְּקִרְבָּהּ
זִבְחֵי צֶדֶק שָׁמָּה נִזְבְּחָה . וְכִימֵי קֶדֶם תֶּעֱרַב מִנְחָה
וּבָרֵךְ עַמְּךָ בְּאוֹר פָּנֶיךָ . כִּי חֲפֵצִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ
וּבִרְצוֹנְךָ תַּעֲשֶׂה חֶפְצֵנוּ . הַבֶּט נָא עַמְּךָ כֻלָּנוּ
בְּחַרְתָּנוּ הֱיוֹת לְךָ לְעַם סְגֻלָּה . עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה
וְתָמִיד נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ . וּנְהַלֵּל לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ
וּמִבִּרְכָתְךָ עַמְּךָ יְבֹרַךְ . כִּי אֶת כָּל אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ
וַאֲנִי בְּעוֹדִי אֲהַלְלָה בוֹרְאִי . וַאֲבָרְכֶכָּה כָּל יְמֵי צְבָאִי
יְהִי שֵׁם יְיָ מְבוֹרָךְ לְעוֹלָם . מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם:

כַּכָּתוּב בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וַיֹּאמְרוּ כָל הָעָם אָמֵן וְהַלֵּל לַיְיָ: עָנֵה דָנִיֵּאל וְאָמַר לֶהֱוֵא שְׁמֵהּ דִּי אֱלָהָא מְבָרַךְ מִן עָלְמָא וְעַד עָלְמָא דִּי חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא דִּי לֵהּ הִיא: וְנֶאֱמַר וַיֹּאמְרוּ הַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ וְקַדְמִיאֵל בָּנִי חֲשַׁבְנְיָה שֵׁרֵבְיָה הוֹדִיָּה שְׁבַנְיָה פְתַחְיָה קוּמוּ בָּרְכוּ אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם מִן הָעוֹלָם עַד הָעוֹלָם וִיבָרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדֶךָ וּמְרוֹמַם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה: וְנֶאֱמַר בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן הַלְלוּיָהּ: וְנֶאֱמַר וַיְבָרֶךְ דָּוִיד אֶת יְיָ לְעֵינֵי כָּל הַקָּהָל וַיֹּאמֶר דָּוִיד, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם:

[דברי בינים של המפרש]

ועתה הוסיף רבי שמואל ז"ל אנעים זמירות, ורמז פירש על זה, שאי אפשר שיטעו בו יודעי היחוד. והיה אפשר לי לעשות רק כאשר צוו ז"ל אין דורשין במעשה בראשית בשנים ובמרכב' ביחיד אלא מוסרים לו ראשי פרקים ומבין ממנו מדעתו. וא"ר אסי אין מוסרין סיתרי תורה אלא למי שיש בו ה' דברים יועץ וחכם חרשים ונבון לחש, ומפרש בהן יועץ, שיודע לעבר שנים ולקבוע חדשים. וחכם, זה המחכם את רבו. חכם חרשי', שעה שפותח נעשה הכל כחרשי'. ונבון, מבין דבר מתוך דבר. לחש, זה שראוי לו למסור סתרי תורה שנתנו בלחש. הרי שלא מעטוהו, אלא מפני שהוא קודש הקדשים, ולא כל הרוצה ליטול את השׁ' ראוי ליטול. וראה נא את אשר כתב החכם המקובל שלישי לאליהו הרמב"ן ז"ל בתחילת סיפרו ששמו כתר שם טוב שחבר. והנה מביא [אני] אשר [כתב]. אני כותב בסתרי תורה, שלא יושגו בשום שכל ובינה, זולת מפי מקובל וחכם, כי לא תבואהו בו בסברות וידברו על יי סרה לא יוכלו כפרה. עד כאן לשונו. וזה לי שלשים שנה, חי הש', לא מצאתי שהיו מקובלים כדי צורכם, לכן אי אפשר לי רק לרמוז ולפרש, רק משום כאשר אמרו המשורר בעצמו דימו אותך ולא כפי ישך, ובזה התנצל עצמו על כל השיר כולו.

שיר הכבוד

אַנְעִים זְמִירוֹת וְשִׁירִים אֶאֱרוֹג . כִּי אֵלֶיךָ נַפְשִׁי תַעֲרוֹג
נַפְשִׁי חָמְדָה בְּצֵל יָדֶךָ . לָדַעַת כָּל רָזֵי סוֹדֶךָ
מִדֵּי דַבְּרִי בִּכְבוֹדֶךָ . הוֹמֶה לִבִּי אֶל דּוֹדֶיךָ
עַל כֵּן אֲדַבֵּר בְּךָ נִכְבָּדוֹת . וְשִׁמְךָ אֲכַבֵּד בְּשִׁירֵי יְדִידוֹת
אֲסַפְּרָה כְבוֹדְךָ וְלֹא רְאִיתִיךָ . אֲדַמְּךָ אֲכַנְּךָ וְלֹא יְדַעְתִּיךָ
בְּיַד נְבִיאֶיךָ בְּסוֹד עֲבָדֶיךָ . דִּמִּיתָ הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ
גְּדֻלָּתְךָ וּגְבוּרָתֶךָ . כִּנּוּי לְתֹקֶף פְּעֻלָּתֶךָ
דִּמּוּ אוֹתְךָ וְלֹא כְּפִי יֶשְׁךָ . וַיְשַׁוּוּךָ לְפִי מַעֲשֶׂיךָ

שיר הכבוד

א] אנעים זמירות ושירים אארוג, לשון אריגה. מה אורג זה כל נימ׳ ונימ׳ מצרף לבגד גדול, כך כל שיר מצטרף לשבח גדול מפי המלאכים לעשות ממנו כתר ומלבוש לכבוד [השם] שנ׳ ,יי מלך גאות לבש לבש׳ (תהלים צג, א), ב׳ גיאות לשני לבושים, כשמלאכים מפארים שמו ית׳. ה] אדמך אכנך, פי׳ אי אפשר לידע ולהשיג כי אם על ידי כינוי. אדמך, פי׳ אני מדמה אותך לכמה דמיונות, כמו ,יי איש מלחמה׳ (שמות טו, ג), ,ועתיק יומין יתיב׳ (דניאל יב, ט), ,דודי צח ואדום׳ (שיר השירים ה, י). אכנך, לשון כנוי שם, כמה שמות כנויים אכנה לך, כמה מלך, אביר, שליט, אדון זכו׳, ולא ידעתיך, אבל שם הראוי לכבודך לא ידעתי. ז] כנוי לתוקף פעולותיך, כלומר נתנו לך [כינויים] כפי החזקים שבכל בריותיך, אריה גבור בחיות כנוי שמך אריה ,אריה שאג מי לא ייראי׳ (עמוס ג, ח), ,כאריה ישאג׳ (הושע יא י). אש לוהטת הכל, וכנוי שמך בו שנ׳ ,כי [יי אלהיך] אש אכלה הוא׳ (דברים ד, כד), וכהנה רבות. ח] ולא כפי ישך, כלומר אעפ״י שדימו אותך בחוזק ותקיף, אינו כפי מה שיש בך, כי גבורתך גבורה מכולם. וישווך לפי מעשיך, השוו אותך לפי מה שראו אותך

הַמְשִׁילוּךָ בְּרֹב חֶזְיוֹנוֹת . הִנְּךָ אֶחָד בְּכָל דִּמְיוֹנוֹת
נַיֶּחֱזוּ בְךָ זִקְנָה וּבַחֲרוּת . וּשְׂעַר רֹאשְׁךָ בְּשֵׂיבָה וְשַׁחֲרוּת
זִקְנָה בְּיוֹם דִּין וּבַחֲרוּת בְּיוֹם קְרָב . כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת וְיָדָיו לוֹ רָב
חָבוּשׁ כּוֹבַע יְשׁוּעָה בְּרֹאשׁוֹ . הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ
טַלְלֵי אוֹרוֹת רֹאשׁוֹ נִמְלָא . וּקְוֻצּוֹתָיו רְסִיסֵי לָיְלָה
יִתְפָּאַר בִּי כִּי חָפֵץ בִּי . וְהוּא יִהְיֶה לִּי לַעֲטֶרֶת צְבִי
כֶּתֶם טָהוֹר פָּז דְּמוּת רֹאשׁוֹ . וְחַק עַל מֵצַח כְּבוֹד שֵׁם קָדְשׁוֹ

בכמה דמיונות. ט] הנך אחד בכל דמיונות, הרי התנצל החכם, שאי אפשר לחכם להטעות בדבריו, ומעתה ידוע כי הכל דמיון ומשל. המשילוך ברוב חזיונות, דבר זה אינו ממש אלא הכל כפי ענין מראה הנבואה. ומראה הנבואה אינה ראיה ממשת, רק דרך משל, כמו שאמר כבר ברוב חזיונות. יא־יב] וידיו לו רב, גדולים. הושיעה לו, מלמעלה. ומה שאמר ובחרות ביום קרב, פי׳ ביום מלחמות ישראל, על זה המשיל ידיו לו רב, לחבוש כובע ישועה, והושיעה לו קאי על ישראל. ישועה בראשו, שנ׳ ,והמתנשא לכל לראש׳ (דבה״י א כט, יא). יג] טללי אורות ראשו נמלא, פ״ה (שיה״ש ה, ב), אם תשובו יש בידי שכר והרבה טובות להביא עליכם. רסיסי לילה, פי׳ גם יש בידי הרבה פורעניות שדומין למטר הלילה, לעוברי עבירה, אם לא תשובו. ותשלו׳ הטוב הביא על המלחמו׳, לפי שבזכות או בחובה תלויה ונתונ׳. יד] יתפאר בי, בכנף אחד. יש במדר׳ ,שש כנפי׳ לאחד׳ (ישעיה ו, ב), בכל יום משוררי׳ המלאכי׳ כל אחד [ואחד], ובשב׳ אומר המלאך לו להש״י, אילו בראת לי עוד כנף הייתי משורר בשב׳, ומשיב לו הש״י, יש לי עוד כנף בשב׳ בארץ, וזהו ישראל שנ׳ מכנף הארץ זמירות שמענו׳ (ישעיה כד, טז), זש״ה ,ישראל אשר בך אתפאר׳ (ישעיה מט, ג). לעטרת צבי, רצון כמו שנ׳ [,כצנה רצון תעטרנו׳] (תהלים ה, יג). טו] פז דמות ראשו, והוא שכל הפועל הנישג לנביאים ולמלאכים. כתם פז, אילו דברי תורה, ראשו, זו התורה, וחק עליו שם בן ד׳ יתברך ויתעלה, להודיע למשיגים, שכל

לְחֵן וּלְכָבוֹד צְבִי תִפְאָרָה . אֻמָּתוֹ לוֹ עִטְּרָה עֲטָרָה
מַחְלְפוֹת רֹאשׁוֹ כְּבִימֵי בְחֻרוֹת . קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחוֹרוֹת
נְוֵה הַצֶּדֶק צְבִי תִפְאַרְתּוֹ . יַעֲלֶה נָּא עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתוֹ
סְגֻלָּתוֹ תְּהִי בְיָדוֹ עֲטֶרֶת . וּצְנִיף מְלוּכָה צְבִי תִפְאֶרֶת
כ עֲמוּסִים נְשָׂאָם עֲטֶרֶת עִנְּדָם . מֵאֲשֶׁר יָקְרוּ בְעֵינָיו כִּבְּדָם
פְּאֵרוֹ עָלַי וּפְאֵרִי עָלָיו . וְקָרוֹב אֵלַי בְּקָרְאִי אֵלָיו

מי שירמזו להם באות ההיא הוא רצונו ה' יתברך לעד בניצחות ובתמידות. וחק על מצח [כבוד] שם קדשו, לפי הרמז היא יו"ד של שם המיוחד, שרומזת לחכמה, שהיא דוגמת מצח, דרך משל, אבל לפי המשל המבואר דריש ליה בב"ר בפ' זאת תהיה ,ראשו כתם פז' (שיר השירים ה, יא), אילו דברי תורה, קווצותיו תלתלים, זה סרגול, שחורות כעורב, אילו האותיות. והנה המצח סמך אחר התחלת הראש, וכאשר התחיל התורה ואמר ,אנכי יי אלהיך' (שמות כ, ב), וזהו שאמר וחק על מצח [כבוד] שם קדשו. טז-יז] צבי תפארה, פי' זו דרך השוה. מחלפות ראשו, על שם שהשער משתנה לזקנתו ללבן, נקרא מחלפות. עוד כמו ,מחלפות ראשי' בשמשו' (שופטים טז, יג), פי' שער. אמתו עיטרה לו עטרה, שנ' ,בעטרה שעטרה לו אמו' (שיר השירים ג, יא), ומפר' חכמים ז"ל על כנסת ישראל. יח] נוה הצדק, זה ירושלים. בית תפארתו, זה בית המקדש. על ראש שמחתו, שנ' ,אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי' (תהלים קלז, ו). יט] בידו עטרת, פי' שעטרו בתפילין. כ] עמוסים, ישראל שנקראו ,העמוסים מני בטן' (ישעיה מו, ג). ענדם, לשון קשר. כא] פארו עלי, זה תפילין שנ' ,פארך חבוש עליך' (יחזקאל כד, יז). פארו עלי, שיחודו ואהבתו ומופתיו כתובין בתפילין. ופארי עליו, דאמר' בברכות [הני תפילין] דקודשיה בריך הוא מאי כתי' בהו, ,ומי כעמך ישראל' (שמואל ב ז, כג), ומשל הוא כי מצות תפילין ניתנה לנו לאות ולזכרון יחוד שמו של הקב"ה, והנה הו' מודד מדה כנגד מדה. ומעתה פי' המשל כך, אם תשימו זכרונכם ודעתכם כנגדו לטובה, גם הוא יזכרכם לטובה.

צַח וְאָדוֹם לִלְבוּשׁוֹ אָדוֹם . פּוּרָה בְּדָרְכוֹ בְּבוֹאוֹ מֵאֱדוֹם
קֶשֶׁר תְּפִלִּין הֶרְאָה לֶעָנָיו . תְּמוּנַת יְיָ לְנֶגֶד עֵינָיו
רוֹצֶה בְּעַמּוֹ עֲנָוִים יְפָאֵר . יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת בָּם לְהִתְפָּאֵר
כה רֹאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת קוֹרֵא מֵרֹאשׁ . דּוֹר וָדוֹר עַם דּוֹרֶשְׁךָ דְּרוֹשׁ
שִׁית הֲמוֹן שִׁירַי נָא עָלֶיךָ . וְרִנָּתִי תִּקְרַב אֵלֶיךָ
תְּהִלָּתִי תְּהִי לְרֹאשְׁךָ עֲטֶרֶת . וּתְפִלָּתִי תִּכּוֹן קְטֹרֶת

וקרוב אלי, בוודאי שנ׳ ,קרוב יי לכל קראיו לכל אשר יקראוהו באמת׳ (תהלים קמה, יח), כלומר רק שיקראו אל השם האמת היחיד ולא על הדמיונות כדפיר׳. כב] צח ואדו׳, משל הוא כנג׳ רחמי׳ ודין. ללבושו אדו׳ פור׳ בדרכו, שנ׳ ,מדוע אדו׳ ללבושך׳ (ישעיה סג, ב). כג] קשר תפילין הראה לעניו, שנ׳ ,ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך׳ וגו׳ עד ,וראית את אחורי׳ (שמות לג, יט—כג), כדמתרגמינן. תרגום דבתריה, פי׳ חוץ. מסיבה ראשונה הראהו, שהשיג עולם העליון והאמצעי ותחתון, זהו כלל כל נברא שבו טובה של הקב״ה, שנ׳ ,וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד׳ (בראשית א, לא). והראה לו קשר תפילין שבעורף, שהוא מרובע בכל צד וזהו סוד המרכבה, כדמות ד׳ חיות מרובעות, וקשורים קצתם אל קצתם. כג] תמונת יי לנגד עיניו, שנ׳ ,ותמונת יי יביט׳ (במדבר יב, ח), ותמונה נופל אפילו על דבר הנראה בחלום, שנ׳ ,בשעיפים מחזיונות לילה בנפול תרדימה׳ עד ,יעמד ולא אכיר מראהו תמונה לנגד עיני׳ (איוב ד, יג—טז). ואותן תמונות רק השגת הדמיון, מכ״ש על השגת השכל בנבואה. כה] (ראש) דברך אמת, ס״ת בראשי״ת בר״א אלהי״ם אמ״ת. קורא מראש, יתפלל אליו, כי ברא עולמו בתחילי׳. כז] תהילתי תהי לראשך עטרת, לפי פשוטו נאמר על המשל שהמלאך עומד אחר המרכב׳ ונוטל תפילתן של ישראל ומשביעה והולכת לראש [כסא] הכבוד, ומשל הוא, אשר גשמי מורכב בכמה מיני הרכבות, אין שייך לחבר לפשוט מכל פשוט, כי אם על ידי אמצעי

תִּיקַר שִׂיבַת רָשׁ בְּעֵינֶיךָ . כְּשִׁיר יוֹשֶׁר עַל קָרְבָּנֶיךָ

בִּרְכָתִי תַעֲלֶה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר . מְחוֹלֵל וּמוֹלִיד צַדִּיק כַּבִּיר

ל וּבְבִרְכָתִי תְנַעֲנַע לִי רֹאשׁ . וְאוֹתָהּ קַח לְךָ כִּבְשָׂמִים רֹאשׁ

יֶעֱרַב נָא שִׂיחִי עָלֶיךָ . כִּי נַפְשִׁי תַעֲרוֹג אֵלֶיךָ:

ממדריגה למדריגה. כח] יושר, לשון שיר. ל] ובברכתי תנענע לי ראש, נאמר על משל דארז״ל, פעם אחת נכנס ר׳ ישמעאל כ״ג לפני ולפנים וכו׳, תנענע לי ראש, כלומר תודה לדברי, כי כך דרכנו לנענע ראש כשמודים בדבר. והנה לא קם נביא אחר מלאכי הנביא ולא יקום עד משיח. וודאי ר׳ ישמעאל לא נביא היה, לכן אי אפשר לפרשו כפשוטו, אלא דמות מלאך ראה או בחזיון רוח הקדש בחלום ראה ר׳ ישמעאל כ״ג כן, ונדמה לו כאילו ראה בקדוש ברוך הוא, כלומר תמונתו של הקב״ה. כה אמר התתתון טביומי.

תם ונשלם שבח לבורא עולם:

פירוש אנונימי על שיר היחוד
מתוך כתב יד

ליום ראשון

א] אשירה ואזמרה לאלהי בעודי, **בעוד שאני חי**. הרועה, לשו' הספקה. ג] הפליא חסדו, **הגדיל**. ד] במה אקדם, פ"ה ,מי הקדימני' (איוב מא, ג). **ואשר אמ' הקב"ה כלום אתה נותן לי תרומה ומעשרות, אלא אם כן הקדמתי לך שדה**. ורש"י פי' אקדם **לשו' הקבלה**. במה איכף, **לשון שחוח**, כמו ,הלכוף כאגמון ראשו' (ישעיה נח, ה) וכמו ,זוקף כפופים' (תהלים קמו, ח). **כלומר במה אכניע עצמי**. לאלהי קדם, **שהוא ראשון לכל**. ה] אילו הרים למער', **כלומר למערכת עצים, וכל העצים של כל היערים ערוכים עליהם. וזה יופי מליצתו להמשיל ההרים הגבוהי' למקום מערכה שהיתה על המזבח בגובה**. ו] קרוצים, **חתוכים לקורבנות**, כמו ,מחומר קורצתי' (איוב לג, ו). ז] מבוסים, **לשו' תערובת**, כמו ,מתבוססת' (יחזקאל טז, ו), **משם ה"ר מנחם ז"ל. לים מכסים, הקרקע שהים בו נקראת ים, כמו תאנה שהוא פרי וכן העץ, שנ' ,ואין תאנים בתאינה' (ירמיה ח, יג)**. ח-ט] וכחול סולת וכו', **ואילו כחול הים היה לנו סולת, שהוא דשן על ידי שבלול שמן למנחות. ואילו היה לנו כל לבונה וכל בשמים** טובים, לאזכרה, **הוא הריח, וכן ,זכרו כיין לבנון' (הושע יד, ח), פי'** ריחו. ראשי בש', **פת' משובחים, כמ' ראשי (החרם)**. יב] **ואילו יין ושכר, לנסכים הרבה כמרבית מטר השמים והמ[ע]יינות**. יג] **ואילו כל** בני אדם, **כשירים לעבודת הכהנים וכשירים לשיר, כמו** ,והמשוררים בכלי השיר' (דברי הימים ב כג, יג). בכנף רננים, **המלאכים המשוררים בכנפיהם**. יד] **ואילו כל העצים שבגן עדן, מתוקנין ככלי כנורות ונבלים ביד המשוררים**. טו] **ואילו כל המלאכים והכוכבים היו מריעים בקול תרועתם**. טז] **ואילו כל היערים, אילו הן עצים לשרוף, אין דיי בקורבנות לעולם. כ-כא] כבדך, אבאר לכבד אותך, וכן המליצה אמנם . . . כל חי אף כי אני עבדך, וכל** שכן אני נבזה וחדל אישים, **פי' אנשים רבים, כלומ' אני נמנע**

מלהיות נדמה לשאר אנשי', כי אני תולעת ולא איש ושפל שבאנשי'. ואין לעבדך כל, פי' מאומה, כמ' ,ולרש אין כל' (שמואל ב יב, ג) וכן ,אין לשפחתך כל בבית' (מלכים ב ד, ב). כג] ורב שילומי' לך חוייבתי, הרבה תשלומי' הייתי חייב לך, כמ' ,יש לי רב' (בראשית לג, ט). כו] אספרה כמו, פסוק (תהלים עג, טו), ובא על דרך המקרא קצר תיבה, כמו למו וכן להם. לז] הנה שמוע מזבח טוב, לשמוע בקולו של הקב"ה מלעבור להביא קרבן. נ] אשר תעידיך, לשו' עדות, שיעור כך הוא שיעור'.

ליום שני

ד] לא יקצה, לשו' סוף וקצה. ו] לגדודיך, פי' חיילותיך. ח] אערוך, אליו. אסדר אליו שבח. ט] ובמתכונתו, פי' אמצא לו דוגמה. י] לא נאמנה את אל רוחו, נאמ' עם הקב"ה, את, כמ' עם. יא] יבולע, פי' יהי' כלה, כמו ,בבלע רשע' (חבקוק א, יג). אחרית פיהו, סוף שבח פיו. ראשית דרכו, התחלתו שלא לדרכי המקום. יב] ועמדי לא כן אנכי, איני מחשב כן עם דעתי. מג] חי לא ראה, [אין] ראיה שולט' אלא בדבר שיש לו גבול ופיאה ורחוק ממנו קצת. וכי תשים בגד על העצים לא תראנו. וכבר אמרנו כי הקב"ה מלא כל העולם. מה] אין תוך מבדיל בינותיך, הקב"ה מלא את השמים ואת הארץ וכל מה שבתוכם וסביבותם ואינם מפסיקין אותו.

ליום שלישי

י] חדש ונושן לא נמצאת, פי' חדש אינו, כי לעולם הוא. ונושן אינו שייך אלא על דבר שהיה כבר ועבר חידושו. יא] לא יחולו, כמ' ,החל להיות' (בר' י, ח). גם שיבה גם שחרות, שיבה, שערות לבנות; שחרות, שערות שחורות. יב] שמחה ועצב, כמ' אדם שנוצר, פעמים שמח פעמים עצב. יג] גושם, פי' הגוף. נושם, לשו' נשמ'. טז] ולעוצמך, לשו' חוזק, כמ' ,כחי ועוצם ידי' (דברים ח, יז). כ] ברוחך שרוכים, פי' קשורים, כמו ,שרוך נעל' (בראשית יד, כג). כד] ולבך ערכם, כמו ,ערכו על' (ירמיה נ' יד), פי' לפי שבראת

יצוריך אתה יודע ערך כולם. לב] לא תתמהמה, **לשו' עיכוב, כמו** ,ויתמהמה' דלוט (בראשית יט, טז). לג] ועל עצתך גזירתיך, **מיד אחר עצתיך מתקיימת גזירתיך לקץ שגזרתה וקראת.** לט] כולם בך ואתה בכולם, **כל הסודות בך, ואתה בכולם, כי הקב"ה מלא [כל העולם כבודו].** מג] עתק, **דבר קשה וחזק, כלומ' דבר שלא כראוי.** מה] באין לו רוחו', **פי' אין לו צדדין, כמו מזרח ומערב, ודבר שאין לו גבול אנה יתרווח.** שיחות, **דיבור.** בו מוכיחות, **שיוכיח בו.** מו] **אך הוא** למרחוק מי ישא דעו, **פי' דבר שאין לו תחילה זה למרחוק מי ישא לנו ויודיע.** מז] אגודים, **פי' נתנו לאגד אחד.** אחודים, **פי' אחדים.** תוך וסוף וראש, **פי' ראשית ואחרית** והתוך **של הקב"ה הכל קשור זה בזה. אין אדם יכול לומ' זהו ראשי' זהו תוך. על כן אסתום פי ולבי מדרוש ולחשוב בו ראשית ואחרית.** אבלום, **שבולם עצמו, כמ' אוצר בלום.** ומחרוש, כמו ,חורש [מחשבות] און' (משלי ו, יח), **לשו' מחשבה, כי הלב עם הכליות דומה להחריש.** מח] גובה ועומק נעוצים בסובב, **פי' גובה ועומק סגורים ביד הקב"ה שמסבב אותם, ולגבהותו אין קץ.** חכם לבב, **מי שהוא חכם.** נבוב, **ליבו פנוי וחדל, כלומר מהבלי הזמן.** לא ילבב, **פי' אפילו הכי אין לחשוב מה למעלה מה למטה.** נא] וגב, **כמו ,על גבי חרשו'** (תהלים קכט, ג). ואין גוף, **פי' אין לו גוף.** לעוצם, **לחוזק, כמו ,בעצם היום הזה'** (בראשית ז, יג). **נב]** אין מקום דק עמך נחדל, **אין דבר שיבדיל בין הויות המקום ואין מקום דק כל כך שאין כבודו של המקום שם.** ויש שגורסין אין מקום ריק ממך נחדל, **אין מקום ריק ניחדל ממך.** נג] מקרה ושינוי אין בך נמצא, **פי' כל מיני מאורעות שיש לאדם ועל ידיהם יבא לאדם שינוי אינן נמצאין בהק' כמ' כעס וחלשות ורצון וחוזק שאין בו ונמצא בכל פעם שווה. אין דבר מתחזק נקרא אלא א"כ היה חלש.** נד] אתה מכינם, **פי' מכין כל העיתים.** ערכם, **אתה סודרם.** משנם, **פי' אתה משנה אותם.** נו] מהוותך, **פי' מה אתה.** נז] אין כגיליך, **כמו בן גילו, הנולד במזל שלו דומה לו.** נט] שכל, **חכמה.** דעתם תשכל, **פי' שאתה רוצה אתה משיב חכמים אחור.** תשכל, **לשו' שטות.** סו] לא לחצוך ולא הטוך, **פי' בני אדם**

כשיש עמהם בריוח נלחצים ונדחקים, אבל הק' **לא לחצוהו יצוריו ולא הטוהו לצד.** **ע]** לא יהדפך, לשו' **דחיה** כמ' ,**בלא איבה הדפו'** (במדבר לה, כב). **עא]** אש אוכלה אש לא תשרפך, **פי' הק' נקרא אש אכלה, ולא תשרוף אש אותך.** **עב]** אין חסרון, **פי' קיומך לא יחסר.** אין יתרון, פי' **אתה אחד ואין עוד.** **עה]** וכן בך העידות, **בך העדתה בעצמיך.**

ליום רביעי

ז] מעוז חיי, לשו' **חוזק.** מאויי, **לשו' תאוה.** **יב]** ממך מזימה לא יבצר, **לא ימנע ממך כל מחשבה.** **יד]** לערוץ, **לשו' שבירה.** **יז]** דודי דגול הוא מרבבה, **פי' כמה רבבות יש בדגל שלו.** אל נערץ, **לשו' חוזק, כמו הרבה קדושיו יודו שהוא עריץ וחזק, כן יעריצו וכן שמי ערץ.** **יח]** כעתיק יומין, **ישן תרגום עתיק.** **כא]** ותיק, **כמו ותיקין שמרין.** יודע ועד, **פ"ה ,ואנוכי היודע ועד' (ירמיה כט, כג), לשו' עדות.** **כב]** חרב גאותינו, **פי הק' חרב גאוותינו בו נישתרר ונתגאה על אויבינו.** **כו]** חכם הרזים, **פי' היודע סודות ה'.** **כז]** מראות ברעה, **פי' מן העבירה, כמ' ,וירא און ולא יתבונן' (איוב יא, יא).** **כח]** וישר דברו, **לשו' צחות.** ידידי, **לשו' חיבה.** משכנות דבירו, **פי' המשכן והדביר שלו רצוף אהבה.** **כט]** ויחתוף, **לשו' חטיפה.** ויפעל, **פועל הבריות לוקח מן העילה.** **לג]** כדוב שכול, **כדוב המשכל והורג שאר בני אדם [ו]חיות.** **לד]** כביר, **לשו' ריבוי.** שחל **אריה.** **לה]** ברוש, **הוא עץ, שנ' ,עצי ברושים' (מלכים א ו, לד).** רענן **לשו' לחלוחית כמ' ,דשנים ורעננים' (תהלים צב, טו), כלומ' עץ הוא ונוח לכוף, כן עניין ענוה הוא.** **לז]** כתפוח בעצי היער, **הנחמד מכל האילנות.** **לח]** **למרגיזי אל** נוקם, **ונוח** כטל לישראל. **לט]** כוסי, **לשו' חלק.** **מ]** האמרנוהו, **כמ' ,את ה' האמרת היום' (דברים כו, יז), לשו' חטיב'.** **מא]** וככפיר, **אריה קטן.** נדהם, **במכלול פי' אדם מבוהל.** **מג]** אין אייל, **אין כוח.** וכאורח, **נטה ללון.** **מד]** כרקב וכעש, **כרקב המכלה את העץ, ועש הוא תולע האוכל את הבגד, כן הוא מכלה את אויביו, וכן מפורש לקמן.** **מו]** צרים ימגן, **כמ' ,אשר מגן צריך בידיך'**

(בראשית יד, כ), פי׳ מסר. מז] כגשמי נדבה, **נוחים ונהנים.** יורה ומלקוש. [גשם] **ראשון והמאוחר, וכן ,וכרם רשע ילקשו׳ (איוב כד, ו)**, ,עלות הלקש׳ (עמוס ז, א). **נא]** עופר, **צבי קטן הממהר לדלג כן הק׳ דילג מקץ לקץ.** **נב]** יישר הדורים, **ישים דרכים עמוקים למישור.** **נג]** כלה, לשו׳ חמדה, כמ׳ ,כלתה לתשועתך נפשי׳ (תהלים קיט, פא). **נד]** מקום ומעון, פי׳ הק׳ **הוא מקומו ומעונו של עולם, ואין העולם מקומו.** **נה]** מוראי אל, **שאני ירא ממנו.** מחוללי, **בוראי, כמו ,חוללה ידי נחש בריח׳** (איוב כו, יג). **סד]** נאדר, לשו׳ כמ׳ **,אדיר שמך׳** (תהלים ח, ב). **סה]** נצח ישורון, **חוזק ישר׳ שנקר׳ ישורו׳, וכן ,לנצח נצחים׳,** (ישעיה לד, י), **כי חזק הוא וקיים לעולם.** **סו]** לא יהודה אלמן, פ״ה **,לא אלמן ישר׳ ויהודה מאלהיו׳** (ירמיה נא, ה), **כי הק׳ נקרא ,אישי הראשו׳׳** (הושע ב, ט), **וכתיב ,וארשתי׳ לי באמונה׳** (הושע ב, כב), **והוא קיי׳ לעולם, ואין אנו יושבים באלמנו׳.** **ע]** בהלו נרו, **לשו׳ אורה, כמ׳ ,בהילו נרו עלי ראשי׳ דאיוב** (כט, ג), **כלומ׳ כנר בדרך שלא יגוף אדם רגליו, כך התורה מסירה מכשול.** **עא]** סלעי, **הר שלי, כי בניין שעל ההר חזק.** **עב]** וסברי, **לשו׳ תקוה, כמ׳ ,שברו על ה׳׳** (תהלים קמו, ה). **עג]** ומצודתי׳, **הגא בלשו׳ אשכנז. (אילנות הרצוצים מרעתו וכפופים).** ומפלטי׳, **לשו׳ הצלה, כמו ,לפליטה׳** (בראשית לב, ט). **עד]** אל יהי ערי, **פי׳ אל יהי שונאי, כמ׳ ,ויהי ערך׳ בשמואל** (שמואל א כח, טז). **עה]** עיר וקדיש, **כמ׳ ,בגזירת עירין׳,** (דניאל ד, יד). **עז]** ידידו, **אוהבו.** **פ]** צרור המור, **פי׳ בושם חביב.** כופר, פידיון, **כמ׳ ,אם כופר יושת עליו׳ (שמות כא, ל).** **צג]** שמש, **בלשו׳ אשכנז צצא, כמ׳ ,ושמתי כדכוד שמשותיך׳** (ישעיה נד, יב). **אדם עומד . . . הגינה אחריו וכן אחורי המגן, כן הק׳ יגן עלינו.** **צח]** תתמם, **תתנהג במיד׳ תמימות.** עם יושבי נטעים, **יושבי׳ שנטע ה׳.** **צט]** תתבר, **לשו׳ נקיות.** תתפל, **לשו׳ תהפוכות ועיקום.** **קא]** תשוקתי, **לשו׳ חיבה, כמ׳ ,ואליך תשוקתו׳** (בראשית ד, ז). **קב]** אתה גוזי, **לשו׳ העבר׳, כמו ,נגוזו ועבר׳** (נחום א, יב). **קג]** תמיד דעים, **ומורה דרך הטובה.**

ליום חמישי

א) ניב, **דיבור.** **טו)** לא נילחצת, לשו׳ **דוחק.** **כו)** לא יפלא, **לשו׳ המפליא פלאו׳ כשמו של הק׳, שהרי בשמו המלאכים נדחקים כשמזכירין אותו עליהם.** **לז)** להפליא נחוצים, ממהרים, כמ׳ ,**דבר המלך נחוץ׳ (שמואל א כא, ט).** **לח)** אשף וחרטום, **בעלי חזיון, בקיאין במזלות. ואבן עזרא פי׳ חכמי הרופאים.** להט, לשו׳ כישוף, כמ׳ ,**בלהטיהם׳ (שמות ז, יא).** **מג)** אמיצים, כמ׳ ,**ואמיץ כח׳ (ישעיה מ, כו).** **מט)** סתור ועמוס, הק׳ **נעלם מכל הנעלמות ונישא יותר מכל הנישאים.** ומכל כמוס, כמ׳ ,**הלא הוא כמוס עמדי׳ (דברים לב, לד).** חתום, פי׳ **גנוז.** **נג)** וחבוי ועמוק, כמ׳. כל דעת, **בעל דעת.** חמוק, **במכלול פי׳ לשון סיבוב, כלומ׳ לנו מסובב ומבולבל מלידע.** **נה)** אין משיגים לו איך וכמה, **אין אדם משיג לדעת איך הק׳ וכמה מידת הבורא.** **נו)** חבר ומסמך ואור וגם אופל, **פי׳ אין לו ריע ואין אחר סמוך לו ואין שום דבר סומכו, כי ,סומך ה׳ לכל הנופלים׳ (תהלים, קמה, יד).** **נח)** נבוכות, לשו׳ בלבול, כמ׳ ,**נבוכי׳ הם בארץ׳ (שמות יד, ג).** עשתונות, מחשבות, כמו ,**אבדו עשתו׳ ׳ (תהלים קמו, ד).** **ס)** והגבילהו, **לשו׳ גבול.** מלתארהו, **לשו׳ תואר וצורת דבר.** לפרסמהו, לגלותו, **כמ׳ פרסומי ניסא.** **ע)** לממש ואדש, **אין לומ׳ שהבורא נוהג ממש כעניין זה וכאותו אדש הוא. ואדש, כמ׳ כיון דדש. אין לו גודש ומשמוש, שהרי אפי׳ אחד משמשיו, שמש וירח ורוח, אין אדם יכול למשמש מפני דקותיו, והבורא יתבר׳ שמו גדול מכל גדול ועליון מעל כל [עליון] ורב מעל כל רב.** הן לטפל ותואר לא נדמהו, **לשום דבר תואר אין לדמותו, כי אין סוף לגדולתו, כמ׳ שנ׳ ,ואל מי תדמיוני ואשוה׳ (ישעיה מ, כה).** **עג)** שבע כמיות, **אילו הן ימין ושמאל, פנים ואחור, מעלה ומטה, וגושם, זה הגוף, באילו ז׳ אין לשמש בבורא ית׳ וכן אין שייך בו ששת נידות, פי׳ נידה ועמידה, חסרון ויתרו׳, כיון הפסד, שיש לאדם לילך ממקומו למקום אחר, הרי חיסרון ממקומו הראשון ויתרון מקומו השיני וכיוון מכוון, אבל במקרה שהוא שם וכשימות האדם נפסד מאותו מקום,**

ואילו שש אין בבורא ית' שמו. ושלוש גזירות, מן המדעים הדיבור', ואין יכול להיות, כלומ' מתהפך, פעמים שהוא . . . פעמ' מתקיים, הרי גזירות המדעים שייך באדם ולא בבורא ית' שמו. ויש אומ' גזירות.

ליום ששי

ב] לא יכילון, פת' **לא יחזיקוך, כמ' ,אלפים בת יכיל'** (מלכים א ז, כו). לא יכלכלוך, **לא יסבלוך.** ג] אף יחילו, לשו' פחד, כמ' ,חיל **אחז'** (שמות טו, יד). ח] ככוחך אז כן הוא עתה, **פי' כמ' שהי' אז בכחו כן הוא עתה. וכן הוא לעולם.** טו] רצונך כל, **רצון שלך הוא הכל שאתה פועל בו.** ורוחך עושה **וברוח פיך צבא השמי' והארץ עשיתם.** כא] שמץ, **גנאי.** כב] החילות, **התחלת.** כו] ועד לא כל חי, **פי' כל מעש' בראשי' קדמו לאדם הראשון. כאדם המזמין סעוד' לחבירו ואחר כך מזמן אוהבו.** כח] שלשת ימים הראשונים, **פי' בג' ימים הראשו' בפרש' בראשי' כתי' בהן ,ויקרא אלהים' [בראשון] (בראשית א, ה) וכן בשיני ,ויקרא אלהים לרקיע' (א, ח) וכן בשלישי ,ויקרא אלהים ליבשה' (א, י). הרי ג' האמרות. וג' ימים האחרוני' לא נכתב בהן ,ויקרא'. וכן בתולדות המתפרנסין האימהות יש לחשוב ג' ימים הראשוני' וג' ימים האחרוני' ויבא לך מכוון.** פי' ביו' **שישי הבהמה וכל רמש האדמה נבראו וביום ג' יבשה ,תדשא הארץ דשא' (א, יא) לאכול מהם תולדות יו' שישי, וביום ה' נבראו תולדות המים ,ועוף יעופף' (א, כ) ללקוט מזונותן מאויר, אילו עופות שמים.** לג] לאורים דרכים, פי' מהלך שמש ולבנה שנקראו כן, שנ' ,לעוש' אורי' גדולים' (תהלים קלו, ז). רצוא ושוב בנחת מהלכים, **פי' רצים במרוצה וחוזרים במקומ' ומהלכי' תמיד ונראין בנחת יבאו.** לד] במתיחת, **כמ' ,וימתחם כאהל לשבת'** (ישעיה מ, כב). מב] בצלם אלהי', **וכן ,בצלמינו כדמותינו'** (בראשית א, כו), **פי' רבי' משה ב"ר מיימון זצ"ל, כי צלם כולל שני דברים, כולל צורה שאדם יכול להשיג או בראייה או במשמוש, וכולל צורה שאין אדם יכול להשיג לא בראיי' ולא במישמוש, כג' הנשמה והשכל. וקורא צלם וצורה אע"פ שאין [אנו משיגים צורתו] . . .**

ליקוטים מתוך **פירוש כתב יד לשיר היחוד**

ליום שני

מג—מה] ואין תוך מבדיל בינותיך, **פירוש מבדיל שאין הקורות מחלקים אותו, שאלו היו מחלקים אותו לא היה בורא דבר המזיק לו. ואין לך** סובב ופאה, **והוא הכל.** ועל כן כל חי אותך לא ראה, **כי כל הנברא לא יוכל להציץ מה שלא נברא.** כתב זה הסוד בקוצר.

ליום שלישי

נז] חכם אתה מאליך וגו', **אדם אינו מתחכם מאליו אם לא יורו אותו** דכתיב ,החרש ואאלפך חכמה' (איוב לג, לג) וכתיב ,מלפנו מבהמות ארץ' (איוב לה, יא). **וחכמת אדם אינה נרשמת בגוף האדם להיות גופו חסר או יותר מגוף הסכל, וכאשר ימות החכם תבטל בו כל חכמתו. ומדה זו לא שייכה בבורא, כי הוא חי מעצמו והוא נותן כל** החכמה, שנאמר ,ה' יתן חכמה' (משלי ב, ו). **עב]** להוויתך אין חסרון, **אין יתרון וחסרון על מדע הקץ, אבל קץ וזמן יודע. הבורא יצר ראובן ונתן לו כח לחיות ע' שנה, אעפ"י כן גלוי וידוע היה שראובן עתיד להתיש כח היכולת ולחסרה עד שיהיה קצו למ' שנה. וגלוי לפניו שהוא עתיד לאמץ כח היכולת ולהוסיף עליו עד שיחיה ע' שנה. ד"א** להוויתך אין חסרון, **שהוא חי קודם מעשה פעולתו, ולאחר פעולתו לא נתמעטה הוויתו. לא היה פועל פעולה למעט הוויתו, ואין לו תוספות וחסרון לכל הוויות שבו.**

ליום חמישי

נז] ולא כל טבע אשר בו שש ושבע, **מראות הם ז' אדום לבן שחור ירקרק כמראה כרכום כמראה פרש כמראה תכלת, הרי שש, והשביעית כמעט דומה לפרש והיא בליויט. סה]** בעשותו בלי (כל) את כל, **להודיע שברא את הכל ולא מדבר ולא מתוך דבר ולא עם דבר ולא בדבר ולא על דבר. שאם היה בורא מדבר, היה הדבר קדמון לא ראוי ליצירה יותר מחבירו. וכן לא מתוך דבר, שא"ת מתוך דבר צריך את'**

לומר או מתוך כלי או מתוך זמן, וא"כ הכלי והזמן קודמים. ולא עם דבר, שא"כ היה נעזר בו וזה חלשות. וכן אם בראו בדבר דבר זה נופל תחת כלי אומנות שהאומנים מסתייעין, וכשיהיה נצרך כלי הצריך בהכרח לחומר ולזמן, וא"כ הזמן נברא כבר. ולכך צ"ל שבלי כל עשה את הכל ומאינו עשה ישנו, זכר עשה לנפלאותיו. כמו שהעין דולה ושואב ממקור האור בלי דלי וכלי כך פעל הקב"ה את הכל מבלי כלי. ולא על כל דבר, שא"כ נשים הדבר ההוא כמו יסוד, וא"כ היסוד קודם, וזה חלשות, וכבר נסתלק כל זה מהבורא. עא] לא למין לכל און וכל נקצב, פירוש כל און הנכים. ונ"ל שהם קולות הבאים מן המכים באויר. פ"א לכל און, פירוש לשום כח, כמו ,מצאתי און לי' (הושע יב, ט), שאין אנו רואים בעולם שום דבר חזק מאש וממים ומרוח, וכתוב ,לא באש ה' ' (מלכים א יט, יב), ,וים אמר אין עמדי' (איוב כח, יד). עב] והמדעים בעשר כלולים, עיקר תואר, כמה, איך, זמן, מכון, טפל ומסמך, קנין, פעול, ופועל. עג] שבע כמהיות, פירוש כמה ימין ושמאל פנים אחור מעלה ומטה וגשם עצמו. ושלוש גזירות, של מדע, אין ויש ויכול להיות. וכנגדו לחבור הנפש והגוף ג' היכולות יוצא מהם כנגד רוח נשמה ונפש. וקורא יכולת התאוה בשם הנפש, דכתיב ,כי תאוה נפשך' (דברים יב, כ), ,ונפשו מאכל תאוה' (איוב לג, כ). וקרא יכולת הבינה בשם הנשמה שנאמר ,ונשמת שדי תבינם' (איוב לב, ח), ,ונשמת מי יצאה ממך' (איוב כו, ד). ומחמת אלו ג' יכולות נחלקה הנשמה לב' חלקים, אחד בגוף ואחד בלב, והמחשבה מביאה ומולכת הנשמה בכל אבר שרוצה. לפעמים מזיזה רק אחד, ואם רוצה כל איבריו דכתיב ,בביתה לא ישכנו רגליה' (משלי ז, יא). ועוד ב' שמות יש לה, וכן חיה, שחיה לעולם ואינה מתה ברצון בוראה, יחידה, שאין דוגמתה לא בעליונים ולא בתחתונים. וג' עתות שייך באדם, עבר עומד עתיד. וג' מדות, אורך רוחב ועומק...

שירי כבוד
לאחד
מפייטני צרפת

שירי כבוד אלה שלא נתפרסמו עד היום הזה — שלשה הם: „אלהים ממעון היכל דבירו"; „אביר יעקב ועזרתו"; „אלהים יענה את בן אמתו". לפני השיר הראשון וכן לפני האחרון באים שני שירי פתיחה קטנים: „אשא עיני עם רעיוני" ו„מאור שכל פתח פיך לאלם". ומתקבל על הדעת כי כל השירים נתחברו על ידי פייטן אחד. אין בידי לומר מי הוא מחבר זה, אבל אפשר כי במקצתם מרומז השם אלעזר, אליעזר או אליהו. כולי האי ואולי.

השירים שקולים הם ואין בהם סימן אלפבית. והשפעת שיר היחוד האשכנזי ניכרת בהם הרבה. אף גימטריאות ושמות קדושים מתוך תורת הקבלה נמצאים בהם. ביטויים נמרץ וחזק ורוח שירת אמת חופף עליהם. ידע משורר להכניס ניב חדש לתוכם, ונעימתם נעימה ללב ואף מרנינה אותו. ואם נשער כי נתחברו על ידי פייטן צרפתי במאה השלוש עשרה או בראשית המאה הארבע עשרה נתקרב לאמת.

בימים ההם היה סוג ההימנונות חביב ומקובל והפייטנים הרבו לחבר שירים כאלה. הסוג המקובל התפתח וכוחות חדשים חידשו בו דבר, משוררים ופייטנים, איש איש כפי שיעור קומתו. רעיונות חדשים נתמזגו עם רעיונות קדומים. סימני שיר חדשים גם ישנים הגיעו לכלל ביטוי. והכל נצטרף למקהלה הגדולה של מנעימי מלל בישראל.

תוכן השירים הוא: בקשה לגאולת ישראל המתאחרת לבוא, והוא הן נמצא על אדמה טמאה. המשורר, לבו מלא מפלאות תמים דעים, והוא מהלל ומשבח ליוצר הכל. אבל גם בסוף דברי שבח והלל אלה נשמעת אנחה כבדה: „ואיך אשיר וכבדה אנחתי, בזכרי בית מנוחתי ועירו... ועם נברא נשוף עברה וצרה, כתורן וכצינה עטרו". הפייטן אינו מתייאש והוא מבקש שוב על הגאולה יעל התמורה. ורחשי לב אלה נשמעים בשירים כולם.

הכותרת שעל השיר הראשון היא: שיר הכבוד, וכשמו כן הוא וכן השירים הבאים אחריו. שירי היחוד ושירי הכבוד קרובים הם זה לזה ברוחם, בסגנונם ובצורתם, אלא שבדרך כלל קצרים האחרונים מן הראשונים.

מקורם של השירים הללו הוא כתב יד קמברידג׳ על קלף סי׳ אדד. 379, (קורסיווה אשכנזית־צרפתית) ולא מצאתי זכרם ברשימות. בסוף השירים נמצא בכתב היד גם שיר הכבוד הרגיל. לפני השיר נמצא בכתב יד „כתר מלכות" לרשב״ג. ותמוה במקצת כי אין שם שיר היחוד האשכנזי הידוע.

שירי כבוד

אֶשָּׂא עֵינַי . עִם רַעְיוֹנַי . אֶל הַר סִינַי . עֵין כָּל חוֹזֶה
לוֹ יֵעָרֶה . זַרְזִיף מוֹרֶה . אֶל לֵב מוֹרֶה . לַעֲשׂוֹת חוֹזֶה
עַל אִישׁ הוֹמֶה . צָמֵא טָמֵא . שְׂפָה דוֹד מֵי . שֵׂכֶל הַזֶּה
עֵין הַשֵּׂכֶל . סוּרָה וּרְאֵה . הַמַּרְאֶה . הַגָּדוֹל הַזֶּה :

אֱלֹהִים מִמְּעוֹן הֵיכַל דְּבִירוֹ . יְצַו חַסְדּוֹ לְכָל זֶרַע בְּחִירוֹ
יְשׁוֹבֵב אֵת שְׁבוּת יַעֲקֹב וְיִהְיֶה . לְגוֹי עָצוּם וְלָאֶלֶף צְעִירוֹ
וּמַה זֶּה אֲחָרָה עֵת הַפְּקֻדָּה . תְּשׁוּעַת עַם קְרוֹבוֹ וּשְׁאֵרוֹ
וְעַמּוֹ עַל אֲדָמָה הַטְּמֵאָה . בְּקֶרֶב חֶלְאָה וְשָׁבַת מִטְּהָרוֹ
וְעַם נָבוֹן לְעִצָּבוֹן וְדַאֲבוֹן . וְזֻלּוּת לִבְנֵי אָדָם גְּבִירוֹ
וּמַה יֹּאמַר וְלִבּוֹ מַר חֳמַרְמַר . וְיִתְמַרְמַר וְאֵין כֵּהָה לְשִׁבְרוֹ
וְעַם חָזוֹן וְרָזוֹן וּפְרָזוֹן . וְעָלָה פִּתְאֹם שִׁיתוֹ שְׁמִירוֹ
צְוֹן אִיִּים וְצִיִּים אַלְמְנֹתָיו . לְדַיּוֹת וּפְרִיץ חַיּוֹת חֲצֵרוֹ
וְכַרְמוֹ בּוֹסְסוּ כָּסוּ חֲרוּלִים . אֲשִׁישׁוֹתָיו וְכָל עִנְּבֵי נְזִירוֹ
שְׁתִיל זַיִת בְּשַׁלֶּכֶת וְנוֹתְרוּ . מְעַט קַט גַּרְגְּרִים עַל רֹאשׁ אֲמִירוֹ
וְהֵד הָרִים עֲלֵי קֵיצוֹ וְהֶאָח . וְקוֹל שָׁאוֹן וְהֵידָד עַל קְצִירוֹ
וְאֵין מַחֲנֶה אֱלֵי מַחֲנֶה אֱלֹהִים . וְאֵין נֶפֶשׁ אֱלֵי נֶפֶשׁ בְּכוֹרוֹ
כְּהַיּוֹם הַאֲקַדְּמֶנּוּ בְּעוֹלוֹת . וְצֹאן מִמִּכְלָאָה אוֹיֵב גְּזָרוֹ
בְּנֵי אַהֲרֹן יְצָאוּנִי וְאֵינָם . וּמִזְבַּח אֵל כְּנֵבֶל צָר שְׁבָרוֹ
לְזֹאת אֲחַבֵּד לְבָבִי רָד וְהוּרַד . גְּאוֹן עֻזּוֹ וְשָׁבַת מִבְצָרוֹ
אֲקַדְּמֶנּוּ בְּמִנְחַת מִדְבָּרִי . לְעַם נוֹלַד אֲסַפֵּר הוֹד הֲדָרוֹ
וּמָה אֶעֱרֹךְ וְלֹא אֵדַע סְפוֹרוֹת . וְאַחֲרִית אֲמָרַי רֵאשִׁית סְפָרוֹ

מְאֹד גָּדוֹל אֲדוֹנֵנוּ וְנוֹרָא . וְאֵין חֵקֶר וְאֵין קֵצֶה לְאוֹרוֹ
וְלֹא יוּכְלוּ נְבוֹנִים וַחֲכָמִים . לְשַׁעֲרֵהוּ וּבִמְחוּגָה לְתָאֳרוֹ
וְהוּא מוֹשֵׁל בְּכָל מוֹשְׁלִים וְרוֹזְנִים . וְאֵין מֶלֶךְ וְשַׂר אִם לֹא הֱשִׂירוֹ
וְאֵי גָדוֹל וְלֹא גִדְּלוֹ אֱלֹהִים . וְאֵי עָשִׁיר וְאֵל לֹא הֶעֱשִׁירוֹ
וְאֵי גִבּוֹר אֲשֶׁר יֹאמַר יְכָלְתִּיו . רְצוֹן הָאֵל לְמַהֲרוֹ אוֹ לְאַחֲרוֹ
וּמֶמְשֶׁלֶת אֱלֹהִים כִּרְצוֹנוֹ . וְהָרָצוֹן בְּמַחֲשֶׁבֶת קְשָׁרוֹ
וְלֹא יוּכְלוּ מְלַחֲשִׁים וּמְנַחֲשִׁים . וְעוֹנְנִים מֵרְצוֹנוֹ הַעֲבִירוֹ
וְהָאוֹת בִּמְלַחֲשֵׁי תַהְפַּנְחֵס . שְׁחִין שָׁת בָּם וְלֹא יָכְלוּ הֲסִירוֹ
אֲבָל חֵפֶץ יְרֵאָיו וּרְצוֹנָם . וְשַׁוְעַ נַאֲקָתָם הוּא מְפֵרוֹ
וּמַעֲבִיר הוּא עֲבוּר חֶפְצָם רְצוֹנוֹ . לְמַלְּאוֹת שְׁאֵלַת בַּצַּר שְׁחָרוֹ
וְשׁוֹמֵעַ לְזַעֲקַת דָּל וְעָשִׁיר . וַיִּפְתָּח כִּשְׁמוּאֵל הוּא בְדוֹרוֹ
יְבֹרַךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ מִמְּקוֹמוֹ . וְיִתְרוֹמַם הֲדַר כִּסֵּא יְקָרוֹ
וּמַה נָּעִים בְּהִגָּלוֹת כְּבוֹדוֹ . בְּשֵׁם יוֹד הֵא וְהוּא חוֹתֵם פְּאֵרוֹ
אֲזַי יִחַר עֲשַׁן צִבְאוֹת שְׁחָקִים . וְאָז יִתְנוֹעֲעוּ אַמּוֹת דְּבִירוֹ
וּמָה אֹמֶר וְהַדְּבָרִים יְגֵעִים . כְּחוֹתָם צָר וְנָבוֹן לֹא חֲקָרוֹ
לְפָנָיו הוֹד וְחֶדְוָה בִמְקוֹמוֹ . וְאֵין רֹגֶז וְעֶצֶב לֹא יְגוּרוֹ
וְאֵין מַרְאֶה וְצֶבַע וּכְמִיּוֹת . וְנִדּוֹת וּתְמוּנוֹת אֵין כְּזָהֳרוֹ
וְאֵין פָּנִים וְאָחוֹר אֶל הֲדָרוֹ . לְזֹאת נֶעְלָם וְעַיִן לֹא תְשׁוּרוֹ
אֲבָל הִבְרִיק כְּתַבְנִית מִמְּאוֹרוֹ . לְבֶן עַמְרָם לְהַרְאוֹת אֶת אֲחוֹרוֹ
וּבֶחָזוֹן לְדַמּוֹת לַנְּבִיאִים . לְדַעַת עַנְוַת תֻּמּוֹ וְיָשְׁרוֹ
וְהַמַּאֲמִין אֲשֶׁר יִחֵד בְּצוּרָה . וְחוּצָה לָּהּ דְּעוּ כִּי רַב שְׂכָרוֹ
וַחֲמוּקִים וַעֲמֻקִּים דְּבָרִים . עֲמֻקִּים וּמְתוּקִים מֵי מְקוֹרוֹ
וְהֵם שִׁקּוּי לְעַצְמוֹת אִישׁ יְדָעָם . וְעֵץ חַיִּים וּרְפָאוּת לְשָׁרֵירוֹ
לְרֹאשׁוֹ חֵן לְגַרְגְּרֹתוֹ עֲנָקִים . לְעֵינָיו אוֹר וּמַרְפֵּא אֶל בְּשָׂרוֹ
וְהֵן אֵלֶּה קְצוֹת דַּרְכֵי אֱלֹהִים . וְהִנֵּה עַנְוַת הוֹדוֹ וְזִכְרוֹ
וְכָל נוֹצָר בְּאִמְרָתוֹ יְצָרָם . וְאֵין מֵמֵר וְאֹמֶר לֹא יְצָרוֹ
וְהוּא מֹתַח שְׁמֵי קֶדֶם לְבַדּוֹ . בְּהוֹד נָטָה עֲלֵיהֶם שַׁפְרִירוֹ

וּמִתַּחַת זְרוֹעוֹת שָׂם כְּבוֹדוֹ . לְכַלְכֵּל רוּם וְשֵׁשׁ קַצְוֵי אֲוִירוֹ
וְתַחְתּוֹנִים תְּלוּאִים בַּסְּעָרָה . וְרוּחַ הַסְּעָרָה עַל דְּבָרוֹ
וְכֻלָּם בִּזְרוֹעוֹתָיו תְּלוּאִים . קְשׁוּרִים הֵם בְּלֻלָאוֹת מַאֲמָרוֹ
וְרָקִיעַ קַצְוֵי חֶלֶד לְבַדּוֹ . וְהַצָּפוֹן לְעַד כִּי לֹא גְמָרוֹ
וְאֵי חָרָשׁ אֲשֶׁר עִמּוֹ יְתַקֵּן . וְאֵי עָשִׁיר יְמַלֵּא מַחְסוֹרוֹ
וְאֵי חָכָם אֲשֶׁר יַשְׂכִּיל וְיֶחְכַּם . לְדַעְתּוֹ אוֹ לְהָבִין לַאֲשׁוּרוֹ
לְזֹאת אֶשְׁמֹר לְפִי מַחְסוֹם וְאֶדֹּם . וְאַחֲרִישׁ כִּי כְבוֹדוֹ הֶסְתֵּרוֹ
אֲבָל יָדַעְתִּי כִּי הוּא אֱלֹהִים . וְלֹא הָיָה וְלֹא יִהְיֶה מְחִירוֹ
וּמָה אִיגַע מְצוֹא פֵּתַח חֲדָרוֹ . וְאֵיךְ אֶמְצָא וְהָאֱלֹהִים סְגָרוֹ
אֲבָל עָצוּר בְּעַצְמוֹתַי כְּבוֹדוֹ . כְּאֵשׁ יֵקַד וְהַדִּבֵּר אֲסִירוֹ
וּמַחְשַׁבְתִּי כְּשַׁלְהֶבֶת קְשׁוּרָה . וְחַם לִבִּי וְאֵין מֵקֵר בְּעֵרוֹ
וְכִלּוֹ שָׁב מְרוּצָתוֹ כְבָזָק . וְחֶרְדַּת הָאֱלֹהִים בִּמְגוּרוֹ
בְּאַשְׁמֻרוֹת זְכַרְתִּיו עַל יְצוּעַי . וְלִבִּי בַחֲלוֹמִי הֶאֱמִירוֹ
וְיָשַׁנְתִּי וְלִבִּי צַר וּבוֹעֵר . כְּלַפִּיד אֵשׁ כְּבוֹד הָאֵל יְעִירוֹ
הֱקִיצוֹתִי וְעוֹדִי עִם אֱלֹהִים . אֲמַלֵּא פִּי תְּהִלָּתוֹ וְשִׁירוֹ
וְאֵיךְ אָשִׁיר וְכָבְדָה אַנְחָתִי . בְּזָכְרִי בֵּית מְנוּחָתוֹ וְעִירוֹ
וְהֵיכָלוֹ אֲשֶׁר הָיָה לְמַאֲכָל . וְשׁוּעָלִים מְהַלְּכִים עַל הֲדָרוֹ
וְעַם נִבְרָא נְשׁוּף עֶבְרָה וְצָרָה . וְכַתֹּרֶן וְכַצִּנָּה עֲטָרוֹ
יְעוֹעֵר זַעֲקַת שֶׁבֶר יְיֵלִיל . וְלִבּוֹ מַר וְאֵין מַמְתִּיק מְרוֹרוֹ
עֲדֵי יַשְׁקִיף מְזָרֵה יִשְׂרָאֵל . יְקַבְּצֶנּוּ כְרוֹעֶה וּשְׁמָרוֹ
עֲלֵי הָהָר מְבַשֶּׂרֶת וְאֹמְרִי . אֱלֹהִים שָׁב שְׁבוּת עַמּוֹ וְעִירוֹ
וְיִגָּלֶה מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ . כְּאִישׁ עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹרוֹ
זְהַב אוֹפִיר יְשִׁיבוּן לוֹ לְמִנְחָה . וּמִבְחַר כּוּשׁ וְיִקְדַּשׁ מִסְחָרוֹ
וְהָאֵל מִמְּעוֹן הֵיכַל דְּבִירוֹ . יְצַו חַסְדּוֹ לְכָל זֶרַע בְּחִירוֹ :

אֲבִיר יַעֲקֹב וְעֶזְרָתוֹ . וְסַלְעוֹ וּמְצוּדָתוֹ
לְזִכְרוֹ כָּלְתָה נַפְשִׁי . עֲדֵי גָרְסָה לְתַאֲוָתוֹ
וְדוֹדִי לִי וְלוֹ אָנִי . וְעָלַי הִיא תְשׁוּקָתוֹ
כְּבוֹדוֹ הַסְתֵּר דָּבָר . וְדוּמִיָּה תְהִלָּתוֹ
בְּלֹם שָׂפָה בְּלֹם לֵבָב . וְאַל תַּעְמִיק בְּמוֹעֲצָתוֹ
וְאִם בָּאתָ לְדַבֵּר בּוֹ . נְעֹץ סוֹפוֹ בְּרֵאשִׁיתוֹ
כְּשַׁלְהֶבֶת בְּגַחֶלֶת . קָשׁוּר מַחְשַׁב קְדֻשָּׁתוֹ
וְדַע כִּי הוּא יְסוֹד הַכֹּל . וְאֵין מַעֲמָד בִּזוּלָתוֹ
מְעוֹנָה הוּא לְכָל מָעוֹן . וְשָׁת צִיּוֹן מְעוֹנָתוֹ
וְהוּא הַכֹּל וּבוֹ הַכֹּל . וְעַל גֵּאִים שְׁכִינָתוֹ
וְהוּא טֶבַע לְכָל צֶבַע . וְאֵין מַחֲזֶה לְדַמּוֹתוֹ
וְהַמַּרְאוֹת תְּמוּנוֹת אֵל . פְּלָאוֹתָיו בְּשַׁנּוֹתוֹ
וְאֵין אַחַת אֲשֶׁר דִּמְּתָה . לְתָאֳרוֹ אוֹ לְקוֹמָתוֹ
וְהוּא נֶעְלָם אֲבָל הֻשַּׂג . קְצָת מִצַּד פְּעֻלָּתוֹ
בְּיָסְדוֹ כֹל עֲלֵי עַיִן . אֲזַי נוֹדְעָה גְבוּרָתוֹ
וְיוֹדַע בְּחַדְּשׁוֹ כֹל . אֲשֶׁר רַבָּה אֱמוּנָתוֹ
וְהוּא רִאשׁוֹן לְכָל רֵאשִׁית . וְאֵין אַחֲרִית לְאַחֲרִיתוֹ
וְאֵין יַלְדוּת וְאֵין שַׁחֲרוּת . וְשִׁנּוּי בֶּאֱלֹהוּתוֹ
וְלֹא נִשְׁמַע מְחִירוֹ אֵל . וְלֹא נוֹדְעָה תְמוּרָתוֹ
וְכָל אוֹמֵר אֲשֶׁר גָּמַר . כְּסִיל מֶמֶר לְיוֹלַדְתּוֹ
וְאֵין חֶסְרוֹן וְאֵין יִתְרוֹן . בְּתָקְפּוֹ וּגְבוּרָתוֹ
וְאֵין מִסְפָּר לְצִבְאוֹתָיו . וְאַף כִּי לִגְדֻלָּתוֹ
מְשָׁרְתָיו נוֹצְצֵי קָלָל . שְׂמֵחִים בַּעֲבוֹדָתוֹ
וְיֵשׁ מֵהֶם כְּעֵין חַשְׁמַל . וְכַתַּרְשִׁישׁ גְּוִיָּתוֹ
וְיֵשׁ עֹטֶה מְעִיל גַּאֲוָה . וְסוּת בָּרָק חֲתֻלָּתוֹ
וְיֵשׁ נִבְרָא לְפִי רֶגַע . לְשׁוֹרֵר שִׁיר יְדִידוּתוֹ
וְטוֹבֵל בִּנְהַר דִּי נוּר . וּמִיָּד שָׁב לְקַדְמָתוֹ

וְיֵשׁ הוֹלֵם עֲטֶרֶת פָּז . כְּמֶלֶךְ רַב בְּמַלְכוּתוֹ
וּמֵהֶם מַלְאֲכֵי זִיעַ . צְבָא פַּחְדּוֹ וְיִרְאָתוֹ
וּמֵהֶם מַלְאֲכֵי חֶדְוָה . מְשַׂבְּצִים בְּחֶדְוָתוֹ
וּמֵהֶם מַלְאֲכֵי גַאְוָה . מְשַׁנְּסִים בְּגַאְוָתוֹ
וְיֵשׁ רוֹכֵב בְּרֶכֶב אֵשׁ . וְסוּס דֹּהַר בְּמֶרְכַּבְתּוֹ
וּמִפִּיו יַהֲלֹךְ כִּידוֹד . וְכָל שָׁב בִּמְרוּצָתוֹ
בְּפָתְחוֹ לַעֲנוֹת קָדוֹשׁ . יְשׁוֹרֵר סוּס בְּדַהֲרָתוֹ
וְעֵת יָחֵל עֲנוֹת בָּרוּךְ . יְעוֹרֵר סוּס לְעֻמָּתוֹ
וּמֵהֶם מַלְאֲכֵי יִרְאָה . וְלוֹבְשֵׁי עֹז חֲנִינוּתוֹ
וְכֻלָּם אוֹמְרִים קָדוֹשׁ . וְשָׂשִׂים בַּאֲמִירָתוֹ
וְכֻלָּם אוֹמְרִים בָּרוּךְ . מְבָרְכִים בְּבִרְכָתוֹ
וּבָם נוֹעַץ בְּעֵת יִסֵּד . עֲלֵי אֶרֶץ אֲגֻדָּתוֹ
בְּנֵי יַעֲקֹב מִקְרָאוֹ . וְיִשְׂרָאֵל סְגֻלָּתוֹ
בְּחָרָם לוֹ לְעַם נַחֲלָה . תְּרָמָם בִּתְרוּמָתוֹ
וְיִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים הֵם . וְהֵם רֵאשִׁית תְּבוּאָתוֹ
לְאֶרֶץ חָם מְשָׁכָם אֵל . לְמַלֹּאות אֵת שְׁבוּעָתוֹ
וְהוֹצִיאָם בְּרֹב מוֹפְתָיו . וְאֶזְרוֹעַ גְּבוּרָתוֹ
וְהוֹרִישָׁם עֲמַל גּוֹיִם . וְהוֹשִׁיבָם בְּאַדְמָתוֹ
וּבָא אָגוּר בְּנוֹ יָקֶה . וּבָנָה בֵית בְּחִירָתוֹ
וְצִמְצֵם שָׁם שְׁכִינָתוֹ . בְּאַהֲבָתוֹ וְחֶמְלָתוֹ
וְשָׁמָּה יָשְׁבוּ כַּמָּה . עֲדֵי נָתְשׁוּ נְתִיבָתוֹ
וְהִשִּׂיק בָּם חֲרוֹן אַפּוֹ . וְשָׁלַח אֵשׁ בְּנַחֲלָתוֹ
וְהִקְנִיאָם בְּלֹא הָיָה . וְהִשְׁלִיכָם בְּעֶבְרָתוֹ
פְּקָדָם בִּמְלֹאת שִׁבְעִים . וְשָׁבוּ לַאֲחֻזָּתוֹ
וְעָמַד בֶּן שְׁאַלְתִּיאֵל . וּבָנָה בֵית תְּפִלָּתוֹ
וְשָׁם יָשְׁבוּ וְאֵין מַחְרִיד . עֲדֵי מָאֲסוּ בְתוֹרָתוֹ
וּבָעֲרָה בָם חֲרוֹן אַפּוֹ . וְהִתִּיקָם בְּקִנְאָתוֹ

וְהִנֵּה בֵין פְּרָאִים עָם . לְבָאִים אַנְשֵׁי בֵיתוֹ
וְשָׁם מַכִּים וְשָׁם לוֹקִים . מְחַכִּים עֵת גְאֻלָּתוֹ
וּמִדֵּי יוֹם לְיוֹם אוֹמְרִים . רְאוּ קָרְבָה יְשׁוּעָתוֹ
וְהַשָּׂעִיר עֲלֵי צָעִיר . בְּאַף הֵעִיר עֲלִיצוּתוֹ
וְזֶה רֹמֵס וְזֶה חֹמֵס . וְזֶה עֹמֵס חֲבוּלָתוֹ
וְזֶה גֹזֵז וְזֶה בֹּזֵז . וְאֵין מֵשִׁיב גְּזֵלָתוֹ
וְזֶה חֹבֵט וְזֶה לֹבֵט . וְזֶה עֹבֵט עֲרֻבָּתוֹ
וְזֶה יְחַבֵּל לְבוּשׁ עָנִי . וְזֶה שׁוֹכֵב בְּשַׂלְמָתוֹ
וְזֶה קֹצֵר וְזֶה בֹּצֵר . וְאֵין מֵצֵר בְּצָרָתוֹ
וְאֵין אוֹמֵר חֲדַל מֶנּוּ . וְאַל תּוֹסֵף לְהַכּוֹתוֹ
עֲדֵי יַשְׁקִיף וְיוֹפִיעַ . אֲבִיר יַעֲקֹב בְּצִדְקָתוֹ
וְיֹאמַר אַךְ בְּכוֹרִי הוּא . שְׁלַחְתִּיהוּ בְחַטָּאתוֹ
מְכַרְתִּיהוּ בְּפִשְׁעוֹ לֹא . כְּנִמְכַּר בִּגְנֵבָתוֹ
אֲחַלְּצֵהוּ אֲכַבְּדֵהוּ . וְאַל אֶרְאֶה בְּרָעָתוֹ
אֱהִי מַלְכּוֹ וּמוֹשִׁיעוֹ . וּמָגִנּוֹ וְצִנָּתוֹ
וְיֵדַע כִּי אֲנִי הָאֵל . אֲבִיר יַעֲקֹב וְעֶזְרָתוֹ :

מְאוֹר שֵׂכֶל פְּתַח פִּיךָ לְאִלֵּם . וְגִנְזֵכֵי צְפוּנֵי הוֹד תְּגַלֵּם
וְאַל נָא תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלָיו . וְאַל אֶהְיֶה כְּאִישׁ יָשֵׁן וְחוֹלֵם:

אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת בֶּן אֲמָתוֹ . אֲשֶׁר לְשְׁמוֹ וְזִכְרוֹ תַאֲוָתוֹ
יְסוֹבְבֶנְהוּ וְיִצְּרֶנְהוּ כְּאִישׁוֹן . בְּשַׁוְעוֹ יִשְׁמַע קוֹל צַעֲקָתוֹ
וְאִם חָבַב הֲלֹךְ שׁוֹבָב כְּהַיּוֹם . וְלֹא הִשְׂכִּיל לְדֵעָה אַחֲרִיתוֹ
אֱלֹהִים יַעֲבֹר עַל כָּל פְּשָׁעָיו . וְיַחְטֹם לוֹ וְלֹא יָעִיר חֲמָתוֹ
וְאִם עָנָה וְלֹא שִׁנָּה דְרָכָיו . וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר שִׁגְגָתוֹ
וְאִם חָטָא וְשָׁוְא עָטָה כְּשַׂלְמָה . וְהוּא יִשָּׂא וְיָנִיא חֶרְפָּתוֹ
וְיִנָּחֵם כְּרֹב חֶסֶד שְׁמוּתָיו . וְיִזְכֹּר רֹב חֲסָדָיו וּבְרִיתוֹ
וְשִׁיר חָדָשׁ בְּפִי יִתֵּן וְלָרוֹן . לְפָנָיו תַּקְרִבֵנִי עֲנָוָתוֹ
וּמֵחְטוֹא בִלְשׁוֹנִי יִצְפְּנֵנִי . בְּצֵל יָדוֹ וּמָסָךְ אֶבְרָתוֹ
לְעַם נוֹלָד אֲסַפֵּר מַעֲשֵׂהוּ . אֲשֶׁר יָצַר וּבָרָא לַעֲשׂוֹתוֹ
וְלֹא אֶשְׁאַל כְּאִישׁ נוֹאַל לְדֵעָה . בְּמַחְשָׁבִי מְצוֹא אֶת תַּכְלִיתוֹ
אֲבָל אָעִיף בְּגַלְגַּל עֵין לְבָבִי . מְעַט נֹפֶת לְהָאִיר חֶשְׁכָתוֹ
וְאָבֹא בִגְבוּרוֹת רַב מְחוֹלֵל . אֲדַבְּרָה בָם וְאַזְכִּיר צִדְקָתוֹ
שְׁחַרְתִּיהוּ מְצָאתִיהוּ לְנֶגֶד . וְלֹא אַכִּיר לְדֵעָה תַבְנִיתוֹ
וְעוֹדֶנּוּ לְפָנַי אֵין תְּמוּנָה . וְאֵין טֶבַע אֲשֶׁר הוּא כִּדְמוּתוֹ
וְאֵין בּוֹ תַּבְנִית כָּל נִבְרָאִים . וְאֶחָד הוּא בְחֹתֵם תָּכְנִיתוֹ
וְשָׁת זֵכֶר לְנוֹרְאוֹתָיו בְּאָדָם . וְלִהְיוֹת לוֹ לְעֵדָה נִשְׁמָתוֹ
וְהִיא חֹמֶר בְּלֹא צוּרָה וְצֶבַע . וְאֵין כֹּחַ בְּעַיִן לִרְאוֹתוֹ
וְחָלִילָה לְדַמּוֹתוֹ לְחֹמֶר . אֲשֶׁר מֻרְכָּב וּמִמֵּנּוּ אֲשִׁיתוֹ
הֲלֹא רוּחַ מְפֹצָץ הַסְּלָעִים . וְעַיִן לֹא שְׁזָפַתּוּ חֲזוֹתוֹ
וְהֵא לָכֶם שְׁנֵי עֵדִים בְּרוּרִים . אֲשֶׁר פֹּעַל הֱיוֹתָם שַׂהֲדוּתוֹ
וְהוּא אֶחָד וְאֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ . וְחוֹתָמוֹ וְעֵדוּתוֹ אֲמִתּוֹ
וְהָעוֹלָם בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ לְעֵדוּת . בְּרָאוֹ וּלְיִחוּד מַלְכוּתוֹ
וְהוּא רִאשׁוֹן לְכָל רֵאשִׁית וְקֶדֶם . וְכָל אַחֲרִית יְבַלֶּה אַחֲרִיתוֹ

כה וְהוּא מָקוֹם וּמָעוֹן אֶל יְצוּרָיו . וְאֵי מָקוֹם יְכַלְכֵּל גְּאֻנָּתוֹ
וְהוּא הַיְסוֹד וּפִנַּת כָּל יְסוֹדִים . וְאֵי מוּסָד כְּמוּסַד בִּנְיָתוֹ
וְהוּא אוֹמֵר וְתָקוּם אִמְרָתוֹ . וְאֵי יוֹעֵץ אֲשֶׁר יָפֵר עֲצָתוֹ
וְהוּא הַכֹּל וּבוֹ הַכֹּל כְּאֶשְׁכֹּל . תְּלוּאִים בִּזְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ
וְהֵם לוֹ לֹא לְעֵזֶר לֹא לְהוֹעִיל . אֲבָל כֻּלָּם יְבַקְשׁוּן עֶזְרָתוֹ
ל וְיוֹדֵעַ כְּאֶחָד כָּל מְבַקְשָׁיו . וְיֵדַע תֵּת לְכָל אִישׁ שְׁאֶלָתוֹ
וּבוֹ הַכֹּל מְלֹא עוֹלָם כְּבוֹדוֹ . וְאֵי חוֹמָה וְאֵי קִיר לַחֲצוֹתוֹ
וְהוּא עָשָׂה לְזֵכֶר נִפְלְאוֹתָיו . לְהָעִיד בּוֹ מְאוֹר שֶׁמֶשׁ בְּצֵאתוֹ
אֲשֶׁר לֹא יֶחֱצֶנּוּ קִיר זְכוּכִית . וּבַעְדוֹ יַעֲבֹר אוֹר יִפְעָתוֹ
וְהָאָדָם יְעִידֵהוּ בְקוֹלוֹ . אֲשֶׁר יַחְתֹּר בְּעַד קִיר מַשְׂכִּיתוֹ
לה וְהוּא הֹוֶה בְּשֵׁשֶׁת הַקְּצָווֹת . אֲבָל אֵין נוֹגְעוֹת אֶל יַרְכָתוֹ
וְאֵין קֵצֶה וְאֵין פֵּאָה לְסוֹבֵב . כְּבוֹד גָּדְלוֹ וּמַרְבִּית חֶמְדָּתוֹ
וְאֵין רֹגֶז וְאֵין עֶצֶב לְפָנָיו . וְאֵי עֶלֶץ כְּעֶלֶץ חֶדְוָתוֹ
וְאֵין שֵׁנָה תְּנוּמָה אֵין לְפָנָיו . וְאֵי יֹאמַר הֶקִיצוֹ מִשְּׁנָתוֹ
וְאֵין מִקְרֶה וְשִׁנּוּי יִקְרֵהוּ . וְאֵי נָסְעוֹ וְאֵפוֹא תַּחֲנוֹתוֹ
מ וְאֵין טָפֵל וְאֵרַע לוֹ יְחֻבַּר . וְאֵי רֵעוֹ וְאֵפוֹא הוּא עֲמִיתוֹ
וְאֵין מַשְׂכִּיל אֲשֶׁר יֵדַע מְקוֹמוֹ . וְאֵי שֵׂכֶל כְּשֵׂכֶל חָכְמָתוֹ
וְאֵין חֶסְרוֹן וְאֵין יִתְרוֹן בְּמַעֲשָׂיו . וְהַכֹּל נַעֲשָׂה יָפֶה בְּעִתּוֹ
וְיִסֵּד בִּשְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם . נְתִיבוֹת כָּל יְסוֹדֵי אַדְמָתוֹ
בְּרוּם קָדְשׁוֹ אֶחָד בְּרָאָם . וּמוּסָדָם בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ וְדָתוֹ
מה וְהָאוֹת כִּי בְּחֶשְׁבּוֹן סוֹד בְּרֵאשִׁית . בְּצֵרוּף מְצַפֵּץ תַּרְיַ״ג חֲרָתוֹ
לְהָעִיד כִּי בְּמוּסָדָם שְׁתֵּיהֶם . וְאֵין מַפְרִיד לְעֻמַּת מַחְבַּרְתּוֹ
וּבָהֶם הִשְׁכִּיב נִבְלֵי שְׁחָקִים . וְרָקַע עַד בְּלִימָה עֲפָרָתוֹ
וּבָרָא אֶרְאֶלִּים וּשְׂרָפִים . וְחַיּוֹת נוֹשְׂאוֹת הוֹד מֶרְכַּבְתּוֹ
וְתָלָה בָם כְּבוֹדוֹ בַּאֲוִיר רוּם . וְאֵשׁ לַהַט תְּלַהֵט גַּחַלְתּוֹ
נ וְלוּלֵי כִתְלַג חִוָּר לְבוּשׁוֹ . כְּפֶשַׁע אִכְּלוּ מִגַּעֲרָתוֹ
בְּהִגָּלוֹת שְׁכִינָתוֹ עֲלֵיהֶם . כְּאֶחָד יִתְרוֹעֲעוּ לִקְרָאתוֹ

וְיִתְגַּעֲשׁוּ וְיִתְרַעֲשׁוּ וְיִקֹּדוּ . וְיָעִידוּ חֲטִיבַת אַהֲבָתוֹ
וְיָסִירוּ מְלָכִים כִּתְרֵיהֶם . וְיִשְׁתַּחֲווּ לְעֻמַּת מַרְאִיתוֹ
וַחֲדָרֵי הֵיכְלֵי קֹדֶשׁ יְנִיעוּן . וְהַשּׁוֹעֲרִים וְשׁוֹמְרֵי בֵּית נְכֹתוֹ
וְנַהֲרֵי רִגְיוֹן יֶהֱמוּ לְקוֹלָם . וְיָשִׁירוּ בְרָזֵי מַעֲלָתוֹ
וְהַכִּסֵּא יְעוֹרֵר שִׁיר יְדִידוֹת . וְיַפְגִּיעַ בְּעַד זֶרַע עֲדָתוֹ
וְאוֹתִיּוֹת אֲשֶׁר בַּמֶּרְכָּבָה . יְעוֹרְרוּ שִׁיר לְהַגִּיד מֶמְשַׁלְתּוֹ
וְאַחֲרֵיהֶם צְבָא מַעְלָה כְּאֶחָד . בְּשִׁיר הוֹדוֹת יְשִׁיבוּן מִנְחָתוֹ
וְכוֹכָבִים וְחַמָּה וּלְבָנָה . וּמַזָּלוֹת יְבָרְכוּן בִּרְכָתוֹ
אֲנִי עֹפֶל נְשׁוּף אֹפֶל כְּנֵפֶל . וְטָח טָפֵל וּמֵפֵר מִצְוָתוֹ
וְהַיּוֹם סָר קְרוֹת מוּסָר בְּלֵב סָר . וְלֵב בָּשָׂר וְשָׁב אֶל יִרְאָתוֹ
בְּשַׂר תּוֹעֶה בְּאֵין מִרְעֶה וְצֹעֶה . בְּרָב כֹּחַ לְבַקֵּשׁ מַרְאִיתוֹ
אֱלֹהִים יִרְאֶה הַשֶּׂה וְיוֹשַׁע . וְעַל פֶּשַׁע תְּכַסֶּה חֶמְלָתוֹ
בְּיָמַי יִפְרַח צַדִּיק וְנוֹשָׁע . וְעָלַי יִרְעַף טַל נִדְבָתוֹ
וְהַצָּעִיר אֲשֶׁר הָיָה לְפָנִים . לְרֹאשׁ גּוֹיִם יְשׁוֹבֵב אֵל שְׁבִיתוֹ
וְהַהֵיכָל אֲשֶׁר הָיָה לְמַאֲכָל . יְכוֹנְנוֹ אֵל בְּסַפִּיר גִּזְרָתוֹ
וְהַבְּנוּיָה כְּעִיר שֶׁחֻבְּרָה לָּהּ . יְסוֹבֵב אֵל בְּחוֹמַת אַהֲבָתוֹ
וּבָהּ יֵאָחֲזוּ זֶרַע בְּחִירָיו . וּבָהּ יֶחֱסוּ עֲנִיֵּי נַחֲלָתוֹ
וְקוֹל עַמּוֹ בְּעֵת צַר לוֹ בְּשַׁוְעוֹ . אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֵת בֶּן אֲמָתוֹ :

יה מן הקר"ן

שיר היחוד

לרבי נתנאל מקינון

שירו הגדול של ר' נתנאל ב"ר יוסף מקינון אף הוא לסוג שירי היחוד ייחשב. ולמה נקרא „יה מן הקר"ן"? משום שיציאות הבתים בכל חלקי השיר הן: „יה" ו„הקר"ן" פתרונו: ה'ק'דוש ר' נ'תנאל.

ר' נתנאל ב"ר יוסף ידוע כפייטן, חי בסוף המאה השלוש עשרה בצרפת והיה אחיו הצעיר של הקדוש ר' אליעזר רבו של ר' אישתורי הפרחי בעל ספר „כפתור ופרח". גם אח שלישי היה להם בשם ר' יעקב. ואם כי האח הקשיש, ר' אליעזר, מת על קידוש השם, לא נהרג ר' נתנאל, ונקרא „הקר"ן" ככינויו של ר' נתנאל מקינון הפוסק ובעל התוספות הידוע, שחי בראשית המאה השלוש עשרה. ואמנם אף הוא לא נהרג, ונקרא בכינוי זה מחמת פרישותו וחסידותו. ובכתב יד אחד נקרא ר' נתנאל הפייטן מפורש בכינוי: „החסיד ר' נתנאל מקינון". מסתבר, כי ר' נתנאל הפייטן היה נכדו של ר' נתנאל הפוסק, אם כי אין הוכחה מפורשת לכך.

מלבד „יה מן הקר"ן" נודעים עוד שני פיוטים לפייטננו זה: א) „סדר התמיד לקר"ן" שתחילתו „תמיד קרוב לעמך ונדרש" וסימנו: תשר"ק אלב"ם אני נתנאל הקטן ברבי יוסף חזק ואמץ. ב) רשות למוסף ראש השנה „נחנו תמיד ניחל" וסימנו: נתנאל. ויש להניח כי כמה מן הפיוטים שחתום בהם נתנאל סתם אף הם שלו.

תכנו של „יה מן הקר"ן" הוא: תיאור גדולתו של הקב"ה, סיפור צרותיהם של ישראל שבאו עליהם מחמת העוונות ובקשה לכפרה ולגאולה.

הפרק ליום ראשון סימנו: א—ע. ליום שני: פ—ת. אין קביעות למספר הטורים של כל אות ואות, והאותיות א־ב וש־ת מרובות משאר כל האותיות.

האות ג׳ חסרה במקור. הפרק ליום שלישי סימנו : א״ב, והאות ת׳ חסרה. הפרק ליום רביעי סימנו : אני נתנאל בר רב יוסף חזק. בשאר הפרקים אין שום סימן.

השיר מתפרסם כאן מתוך „אגרות שד״ל״ עמ׳ 889 על פי כתב יד מודינא על קלף, שהיה בידי יוא״ל (=יוסף אלמנצי). ועי׳ „ליטראטורגשיכטה״ לצונץ עמ׳ 363 ו„גאליה יודאיקה״ לגרוס עמ׳ 579 ו־584־585.

י״ה מן הקר״ן

ליום ראשון

אֲדֹנָי אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת מִי כָמוֹךָ חֲסִין יָהּ
אֲדֹנָי אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת יְהוֹדוּן צְבָא רוֹם וְדָרֵי גְשִׁיָּה
אוֹת הוּא בְּרִבְבוֹת צְבָאָיו וּמַה דְּמוּת אֵלָיו דְּמוּיָה
אֵשׁ לוֹהֵט מְשָׁרְתָיו וְלוֹ עֲנוֹת עָנִי לֹא בְזוּיָה
אֶל רֹאשׁוֹ לְכֶתֶר עֵת רֹן עֲלוֹת כַּת פְּנִימִיָּה
אָמְרָה קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ כַּת שְׁלִישִׁיָּה
אֶרֶץ מְלֵאָה כְבוֹדוֹ וְכָל כַּת אוֹפָן וְחַיָּה
אָז בָּרוּךְ כְּבוֹד אֲדֹנָי מִמְּקוֹמוֹ עֲנוֹת רְשׁוּיָה
אוֹרָה עִמּוֹ בַחֹשֶׁךְ עָנָן וַעֲרָפֶל כְּסוּיָה
אָמַר הַשְׁכֵּם וְהַעֲרֵב כְּנַף אֶרֶץ אִם תְּרוּמִיָּה
אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל פֶּה פְצוּיָה
אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ לוֹ מְלוּכָה קַדְמוֹנִיָּה
אֲדֹנָי יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם לְדוֹר וָדוֹר הַלְלוּיָהּ
אֶחָד אֲדוֹן דּוֹק וָחֶלֶד יִהְיֶה וְהֹוֶה וְהָיָה
אֶל כָּל חַי תְּהִי שְׁכִינַת מֶלֶךְ בְּיָפְיוֹ חֲזוּיָה
אֲנִי אֲדֹנָי אֱלֹהֵיכֶם אֲזַי אוֹמֵר בְּקוֹל הוֹמִיָּה
אֱמֶת חוֹתָמוֹ מְרֹמָם עַל כָּל שִׁיר וְהוֹדָיָה
אִלּוּ פִינוּ מָלֵא כַיָּם שִׁיר וְהַחֲנָיָה
אֵין דַּי לְחַוּוֹת פְּלָאָיו לוֹ תְהִלָּה דוּמִיָּה
אֵין לָנוּ חֲקוֹר הוֹדוֹ וְכָל צִיּוּן לִרְאוֹת כְּהוּיָה

אַךְ לִכְבוֹדוֹ יָצַר נְשָׁמָה תַּחְכְּמוֹנִיָּה
אֵל יִתְבָּרַךְ מוּל חֲמִשָּׁה בַּחֲמִשָּׁה עֲלוּיָה
אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וְעִם דַּל וּשְׁפַל לוֹ חֲנִיָּה
אֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים גְּדוֹל הָעֵצָה וְרַב הָעֲלִילִיָּה
בְּאֶחָד וּמִי יְשִׁיבֶנּוּ דָּן עוֹלָם בְּכִסֵּא רָם וְנִשָּׂא בְּלִי רְמִיָּה
בְּמֶרְכָּבָה אֲשֶׁר נִרְאֵית כְּנוֹשֵׂאת וּבִשְׁמוֹ נְשׂוּיָה
בְּיָהּ צָר שְׁנֵי עוֹלָמִים יְמִין טִפְּחָה שְׁמֵי עֲלִיָּה
בְּלִי עֵץ וָאֶבֶן וְעָפָר בְּמַיִם בְּלוּיָה
בְּשָׁעֳלוֹ מָדַד מַיִם בָּאָרֶץ יִסֵּד אָשְׁיָה
בְּלִי סִכּוּךְ צָפוּן וְעַל בְּלִימָה אֶרֶץ תְּלוּיָה
בְּמִשְׁקָל עָשָׂה רוּחַ יוֹם וְלַיְלָה יַגִּיהַּ
בָּרָא כֹּל הוּא רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן כָּל בְּרִיָּה
בְּמִדַּת רַחֲמָיו בְּרָאָם לְכָל מַעֲשָׂיו לוֹ כִלְוִיָּה
בְּמַאֲמָר לַכֹּל שָׂם גְּבוּל גְּזֵרָתוֹ לוֹ שְׁנוּיָה
בּוֹחֵן לֵב וּכְלָיוֹת וְכָל חָכְמָה לוֹ גְלוּיָה
בָּא בַּמִּדְבָּר מִתּוֹךְ מַאֲסָר וְחוֹלֶה וְיוֹרֵד אֳנִיָּה
בַּצָּר יַעֲנֵם בְּיָדוֹ מַחַץ נֶפֶשׁ וּצְדִיָּה
ג[..................]
ג[..................]
דּוֹרְשֶׁיךָ עֲנֵה נִכְסְפָה לְךָ נַפְשָׁם גַּם כָּלוּיָה
דְּרוֹר תִּקְרָא אֶל שָׁבִים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מַאְפֵּלְיָה
הַקְּצָרָה יְמִין נֶאְדָּרֶת בְּכֹחַ וְחַיִל שְׂגוּיָה
הוֹשַׁע יְמִינְךָ וְעַמְּךָ מִיַּד אֹם נָכְרִיָּה
וּבָאוּ בָאֵשׁ וּבַמַּיִם וְתוֹצִיאֵם לָרְוָיָה
וְאִם לֹא נִרְצָה עֲוֹן בַּת בְּשֵׁבֶט פִּשְׁעָהּ רְדוּיָה
זְכוֹר אָב זָקֵן נִבְחַן בְּבֵן יְחִידוֹ עֲשִׂירִיָּה
זַךְ בֶּן שְׁלֹשִׁים לִשְׁלֹחַ גְּוִיָּה

חֲלִיפָיו בִּסְבַךְ אַיִל לְעוֹלָה בְּהַר מוֹר רְצוּיָה
חַי לָעַד רְאֵה אֶפְרוֹ וּזְכוֹר שְׁבוּעַת מוֹרִיָּה
חָקוּק בְּכִסְאֲךָ תָּם וּזְכוֹר יוֹשֵׁב מְקוֹם דַּת הֲגוּיָה
חוּט הַמְשֻׁלָּשׁ לֹא יִנָּתֵק וּפְדֵה בַּת עִבְרִיָּה
חַזֵּק בְּתֹם אִמָּהוֹת וּשְׁבָטִים יָד רְפוּיָה
חֵטְא אִם לָבְשָׁה וּמַלְבּוּשׁ חַסְדָּם עֵירוֹם וְעֶרְיָה
חַסְדְּךָ רַב וּבְרִיתָם וְחֶסֶד נְעוּרִים עֶדְיָהּ
טוֹבַת חֵן אַחֲרֶיךָ רָצָה בַּמִּדְבָּר וְצִיָּה
טֶרֶם שְׁמִיעָה בְסִינַי לְךָ הִקְדִּימָה עֲשִׂיָּה
אֵשֶׁת כְּלוּלִים לָהּ וּזְכוֹר אֵשׁ דָּת קִבְּלָה רַעְיָה
יָהּ חָפֵץ בְּרֹב צִדְקוֹ הִגְדִּיל לָהּ תּוּשִׁיָּה
יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים בַּת צְרוּפָה בְּכוּר עֳנְיָהּ
כְּאָב רַחֲמָן שַׁדַּי חֲמֹל לְצָרָתָהּ אֱמֹר דַּיָּהּ
כְּבָבַת עַיִן סְגֻלָּה נַחֲלָה קֶדֶם קְנוּיָה
כַּצֹּאן נִדְּחָה וְשָׁכְחָה מְקוֹם רִבְצָהּ נְאוֹת רְעִיָּה
כְּשֶׂה פְזוּרָה דָּרָה בֵּין צֹאן אוֹיְבִים שֶׂה בְרִיָּה
לְךָ מְחַבְּרִים הֶבְלָם וְעַל עֶדְרָם עֶדְרְךָ כְּעוֹטְיָה
לְמַכָּה וְחֶרְפָּה בְּיַד צָר וּמַשְׁחִית תָּאֳרָהּ וְנוּיָהּ
לְחֻמָּהּ הִיא אַנְחָתָהּ וְדִמְעָתָהּ שִׁקּוּיָהּ
לְךָ גָלוּי לוּלֵא צָר מְצֵרָהּ לְךָ מַאֲנִיָּהּ
מֵי רֹאשׁ יָגוֹן שְׁכוּרָה וְלֹא מִיַּיִן סְבוּיָה
מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הֲתַחְשׁוֹב כְּזָדוֹן שְׁגָגָה
מוּל חוֹבוֹת זְמָן וּמִקְדָּשׁ תְּשַׁלֵּם שְׂפַת בְּטוּיָהּ
נֶגֶד נְתָחִים שְׂפָתַיִם וְשָׁלֹשׁ מוּל כָּל חָלְיָה
נִדְבַת פִּיהָ רְצֵה כְּמוֹ בְמִקְדָּשׁ נִדְבַת שֵׂיָהּ
סוֹבֵל עוֹלָם טֶרֶם פִּנַּת אֶבֶן יְרוּיָה
סָקַר הֲיַעֲמוֹד לֵב אֱנוֹשׁ רַע מִמַּכַּת חֵטְא טְרִיָּה

עַל כֵּן בָּרָא תְשׁוּבָה הִקְדִּים לַמַּכָּה רְטִיָּה
עֵדוּת לְצִבּוּר וְיָחִיד בְּסִינַי יְדִיד מְצוּיָה
עוֹלָה וּמַגַּעַת עַד כִּסֵּא כָבוֹד דְּלוּיָה:

ליום שני

פְּדוּת פְּדוּת תְּקָרֵב כִּתְרִיס מוּל צָרוֹת לְחוֹלָה בְּרִיָּה
פְּשׁוּטָה יָמִין לָרָשָׁע בְּשׁוּבוֹ מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה
פְּתוּחָה דֶּרֶךְ לַשָּׁבִים לְצֶדֶק בְּבְכִי וּגְעִיָּה
צְרִי יִסּוּרִין לְמַכַּת חֵטְא וּבַת בִּשְׁבִי שְׁבוּיָה
צָרוֹת מְצָאָה שְׁמֹנֶה וְתִשְׁעִים וְרֹב תַּאֲנִיָּה
צוּר מַחֲסֶה גִּדְפּוּךְ וְגַוָּה לַמַּכִּים וְלֶחְיָה
צָר כִּבְשָׂה לְאָמָּה וְשֵׁן נְפוּלָה וְצִיּוֹן סְמוּיָה
קַדֵּשׁ עַצְמְךָ רְצוּחָה טְבוּעָה וּבָאֵשׁ קְלוּיָה
קְצָבָה אֵין לְמַכַּת בַּת מְאַהֲבִים יוֹם יוֹם לְקוּיָה
קָלִים שֶׁבָּהּ כְּרִמּוֹן מְלֵאִים דָּת וְהוֹדָיָה
קַנֵּא לְשִׁמְךָ מְחֻלָּל בֵּין עוֹבְדֵי מַשְׂכִּיָּה
רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל רְאֵה צֹאן לְמַאֲכָל בַּגּוֹיִם זְרוּיָה
רְאֵה עַמְּךָ וְעִירְךָ וּבֵית מִקְדָּשְׁךָ הַכַּת שְׁאִיָּה
שְׁתֵּי יָדֶיךָ כּוֹנְנוּ מִשָּׁם דִּין וְהוֹרָיָה
שְׁכִינָה וְכַפֹּרֶת וְשָׁם הָיְתָה אֶבֶן שְׁתִיָּה
שָׁמֵם צִיּוֹן כִּדְבַר עֵד נֶאֱמָן אוּרִיָּה
שׁוּב בְּרַחֲמִים יֵאָמֵן דְּבַר עֵד שֵׁנִי זְכַרְיָה
שִׁית מִקְדָּשׁ עַל מְכוֹנוֹ וְהָעִיר עַל תִּלָּהּ בְּנוּיָה
שְׁלַח מְבַשֵּׂר וּמְשִׁיחֶךָ תְּקַע שׁוֹפָר כְּנוֹס שְׁבוּיָה
שִׂמְחַת עוֹלָם בְּרֹאשָׁהּ וְתָשׁוּב בְּצִיּוֹן פְּדוּיָה
שִׁמְךָ יָבוּס קָמִים לֹא בְקַשְׁתָּהּ וְחַרְבָּהּ וְתִלְיָהּ
שִׁית בֶּאֱדוֹם אוֹיַבְתָּהּ עַל שְׁמָרֶיהָ קְפוּיָה

שְׁפוֹט גּוֹיִם בְּאַף וְחֵמָה בְּמִדַּת דִּין אַכְזָרִיָּה
תַּפְלִיא צוּר חַסְדֶּךָ עֲשֵׂה בְּמִתְקוֹמְמִים פְּלִילִיָּה
תַּחֲוִיק מָגֵן וְצִנָּה וַחֲנִית מַסַּע וְשִׁרְיָה
תְּהָרֵס בְּחַרְבְּךָ הַקָּשָׁה וּבִזְרוֹעֲךָ הַנְּטוּיָה
תִּלְבַּשׁ לְבוּשׁ נָקָם אֵל נְקָמוֹת וּנְקָמָה עֲטוּיָה
תְּמַלֵּא כִסְאֲךָ וְשִׁמְךָ בַּגּוֹיִם עֲשֵׂה כְלָיָה
תִּמְחֶה שְׁמָם וְנִינָם שִׂים לְמוֹרָשׁ קִפּוֹד וְאַיָּה
תַּשְׁקֵם כְּסוֹטוֹת לַנְפִּיל יָרֵךְ וּבֶטֶן צְבוּיָה
תְּנֵם מְמוֹתֵי תַחֲלוּאִים שְׁחִין רָע כְּאֵב וּכְוִיָּה
תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִהְיֶה כְבוּיָה
תִּרְאֶה דֵי נְקָמָה יְפַת עַיִן אַדְמוֹנִיָּה:

לְיוֹם שְׁלִישִׁי

אֲבוֹתֶיהָ אֲבוֹתֶיהָ שְׁלֹשָׁה בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל כְּנוּיָה
בְּשַׁלֵּשׁ דָּת יִשְׂרָאֵל וּכְהֻנָּה וּלְוִיָּה
גַּם תְּשַׁלֵּשׁ יוֹם בְּמִקְרָא בְּתַלְמוּד בְּמִשְׁנָה שְׁנוּיָה
דָּת הוֹגָה לִשְׁמָהּ רְצֵה מְעוּטָהּ וְרִבּוּיָהּ
הַשְׁקֵט וָבֶטַח צְדָקָה וְשָׁלוֹם שְׂכַר עֲשׂוּיָה
וּשְׁמָרָהּ לָזֶה וְלַבָּא וּבְעֵת מוֹתָהּ לְוִיָּה
זִבְחֵי אֱלֹהִים שִׁבְרוֹן לִבָּהּ וְרוּחָהּ וְדָכְיָהּ
חֶלְבָּהּ וְדָמָהּ מְעַטָּה רְצֵה כְּהֶקְטֵר וְהַזָּיָה
טֶרֶם נִקְרָא תַּעֲנֶה רְצֵה שִׁיר כְּעוֹלַת רְאִיָּה
יְהִי תַחֲנוּן רָשׁ כְּמִנְחָה וְדִמְעָה כְנֶסֶךְ שְׁעוּיָה
כַּרְמְךָ נֶטַע שַׁעֲשׁוּעִים לְעוֹבְרֵי דֶרֶךְ אֲרוּיָה
לְעָלִים וּלְאֶשְׁכּוֹלוֹת שְׁמֹר פְּקֹד גֶּפֶן פּוֹרִיָּה
מִינִים אַרְבָּעָה אֲגֻדָּה כְּלוּלָב שְׂפָה עֲנִיָּה
גֵּצֶר חֶלְבְּנָה עִם לְבוֹנָה בְּסַמֵּי קְטֹרֶת מְנוּיָה

סְלַח לָהּ תְּהִי מִמֵּי חֵטְא בְּחֶסֶד וְרַחֲמִים מְשׁוּיָה
צִדְקָתְךָ דְּלוֹת מֵי יִשְׁצֵף אֻמְנָתָהּ יְהִי דָלְיָה
פַּלְּטָהּ מִיַּד צָר לְךָ מְיַחֶלֶת וְצוֹפִיָּה
צֶמַח צַדִּיק הַצְמַח לְאֵם בֵּית כְּלוּיָה
קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת קְטֹרֶת שְׂעָה חִלּוּיָהּ
רוֹמֵם קֶרֶן מְשִׁיחֶךָ וְקַרְנֵי הוֹדָהּ וְצִבְיָהּ
שָׂטָן גְּעַר תְּהִי מִדַּת הַדִּין לְשֶׁל רַחֲמִים כְּפוּיָה
[ת.....................]:

לְיוֹם רְבִיעִי

אֱנוֹשׁ אָ׳נ׳וּשׁ יִ׳צְרוֹ רַע הֲיַעֲמוֹד אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמוֹר יָהּ
נִ׳תְ׳עָב וְנֶ׳אֱ׳לָ׳ח נַפְשׁוֹ כְּמַיִם עַוְלָה שְׁתוּיָה
בְּ׳ר׳וּחַ זְנוּנִים וּמַשְׂאַת שָׁוְא מֵאֵל זָר כְּרוּיָה
רִ׳ב בְּאִשָּׁהּ וְצַחֲנָהּ בְּעֵצֶם אֵל וְחִכָּהּ גְּרוּיָה
יְ׳וֹ׳סֵ׳ף בָּהּ דְּאָבוֹן כְּגֶבֶר פָּשָׁה שְׂאֵת בּוֹ וּמִחְיָה
חָ׳זָ׳ק כַּעֲבוֹת עֲגָלָה תְּחִלָּה כְּחוּט שֵׁשׁ טְוּיָה
הָלַךְ אֹרַח גָּדוֹל בַּיִת לוֹ צֹאן עֲשׂוּיָה
מְפַנֵּק בַּנֹּעַר עֶבְדָּה וְסוֹף יָצִיר עֲוּיָהּ
נֶפֶשׁ בְּנֶיֶן לֵב נְעוּרִים חָשַׁב תַּהְפּוּכוֹת עֲשׂוּיָה
עֶזְרָה דָּת וּתְשׁוּבָה לְמָרָהּ הֱיוֹת רְפוּיָה
כְּבִתְנָה לְמשֶׁה תֵּן לָהּ שַׂר תּוֹרָה יְפֵה פִיָּה
מֵי חֵטְא לֹא יְכַבּוּ אֵשׁ דָּת אֵין עֶרְךָ לְשָׁוְיָהּ
בְּאוֹר יוֹם וְאַהֲבָה עַזָּה כְּהִזְכִּיר לוֹ מָרָה חֵן לִוְיָה
תְּנָה לָהּ לֵב בָּשָׂר וְהָסֵר לֵב אֶבֶן וְסָר קָשְׁיָהּ
בְּהַזְכִּיר יוֹם מִיתָה דְּחוֹת צְפוּנֵי לֶעָפָר שְׁחוּיָה
אָדָם הֲיִגְאֶה בְאִמּוֹ טִפָּה סְרוּחָה סְחוּיָה
אֵפֶר דָּם מָרָה וְסוֹף גְּוִיָּה בֶעָפָר בְּלוּיָה

בְּשַׂר בּוֹשָׁה סְרוּחָה רִמָּה לִשְׁאוֹל קְוּיָה
עֲתִידָה לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן פְּנֵי צוּר וְשַׁלֵּם נְשִׁיָּה
הוֹי שָׁכְחָה יוֹצְרָהּ יְמֵי הֶבְלָהּ בְּשָׁמְנָה וְעָבְיָהּ
אָמְרָה אֵין אֱלֹהִים הֵן נַפְשָׁהּ שְׁלֵוָיָה
קָצָה בְּפַת תֹּם בָּחֲרָה בְעִנְּבֵי רוֹשׁ שְׁרוּיָה
בְּצֵקָהּ הֶחֱמִיץ כִּשְׂאוֹר רַע בַּבְּצֵי שָׁוְא אֲפוּיָה
מְתֻקָּה חַלַּת דְּבַשׁ חֵטְא בְּיַעְרַת דְּבַשׁ רְדוּיָה
רוֹצָה תְשׁוּבָה מְיַסְּרָהּ בְּנֶגַע בְּמַכְאוֹב דְּוּיָה
לֹא סָר אִוֶּלֶת כְּתוּשָׁה בְּמַכְתֵּשׁ אֲנָחָה וְאִלְיָה
טוֹב לֹא הָיְתָה וְנֶהֶפְכָה בִמְעֵי אִמָּהּ שִׁלְיָה
פִּתְאֹם יָבֹא שִׁבְרָהּ וְרוֹאֶהָ יֹאמַר אַיָּהּ
לַמָּוֶת תוֹצָאוֹת יַגִּישׁ תַּלְבֵּשׁ אִמָּהּ חָלְיָהּ
חֲבוּטָה בְקִבְרָהּ לְפִי צָר עֲמֻקָּה רְחָבָה נְהוּיָה
לְגֵיהִנֹּם יְקֹד עֵצִים וְאֵשׁ מֵאֶתְמוֹל חֲתוּיָה
לְנֶפֶשׁ זָר וְאֵין צָרִיךְ לַלְבִינָהּ כְּבָשָׂר בְּקַלַּחַת אוֹ עַל גֶּחָלֶיהָ צְלוּיָה
וּמֵאֵשׁ לְשֶׁלֶג וְתִצְנַח בְּטִיט וַי כִּי מְקוֹם יָפְיָה
רַב גּוּף בְּנֶפֶשׁ בְּשִׁלְמֵי לְרָשָׁע שַׁחַת כְּרוּיָה
צוּר יְחַבְּרֵם יַחַד כְּמוֹ עָוֹן חָבוּי מִן גְּוִיָּה
תְּמוֹל אָכְלוּ בֹסֶר חֵטְא וּמָחָר שִׁנָּם קְהוּיָה
בּוֹכִים וּמַצְדִּיקִים דִּין יַד אֲדֹנָי בָּם הֹוִיָה
צַדִּיק אֵל פִּיו מָרוּ נַפְשָׁם בְּמִשְׁפָּט סְפוּיָה
סָפְדוּ פוֹשְׁעִים כְּסָפְדוּ עַל אַחְאָב וְיֹאשִׁיָּה
יְקוֹנְנוּ עַל שִׁבְרָם כְּעַל שֶׁבֶר עַמִּי יִרְמְיָה
יֶחֱרַד וְיִתַּר לְבָבִי בְדִמְעֵי עַרְשִׂי מְסוּיָה
לֹא יוֹעִיל הוֹן וְנַפְשִׁי לֵב קָרְעָה וְלֹא מִשְׁיָהּ
פֶּן תָּמוּת בְּאֵין מוּסָר בְּלֹא עִתָּהּ עֲרִירִיָּה
לָבְשָׁה חֲרָדוֹת וּצְעָקָה לְמַלֵּא רַחֲמִים בִּכְסִיָּה

לְמִדּוֹת שְׁלֹש עֶשְׂרֵה בְּלִי חוֹזְרוֹת רֵיקָם חֲסָיָה
עַד עֲבֹר זַעְמְךָ בְּסֻכַּת עֲנָנֵי כָבוֹד חֲבוּיָה
יוֹשֵׁב עַל כֵּס רַחֲמִים בְּךָ שִׂבְרָה וְסִכּוּיָהּ
לֹא אָמוּת כִּי אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ:

לְיוֹם חֲמִישִׁי

אֲדֹנָי אֲדֹנָי לְנֶפֶשׁ קֹדֶם חֶטְאָהּ שׁוֹמְרָהּ בִּבְרִיָּהּ
אֲדֹנָי לַחוֹטֵאת בִּשְׁוּבָהּ חֶטְאָהּ כֶּעָנָן מְחוּיָה
אֵל עוֹנֶה בְעֵת צָרָה רוֹפֵא נֶפֶשׁ בְּחָלְיָהּ
רַחוּם מְקָרֵב נֶפֶשׁ בְּמִדַּת הַדִּין דְּחוּיָה
וְחַנּוּן חוֹנֵן חִנָּם עֲרֻמַּת תֹּם וּזְכִיָּה
אֶרֶךְ אַפַּיִם לְתָם לְרָשָׁע אַשְׁמָה תְלוּיָה
וְרַב חֶסֶד כֹּבֵשׁ עָוֹן לְכַף חֶסֶד הַטָּיָה
וֶאֱמֶת גְּמוּל מִצְוָה לְיוֹם מָחָר וְהַיּוֹם פִּרְיָהּ
נוֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים לְאוֹהֲבָיו עֲבֵרָה נְשׁוּיָה
נוֹשֵׂא עָוֹן יְחִידִי בְּכַף מִשְׁקֹלֶת חֲצוּיָה
וָפֶשַׁע עֲבֹר רִאשׁוֹן מְדִידָה נְשׁוּיָה
וְחַטָּאָה בִשְׁגָגָה לְשָׁב פֶּשַׁע וְהַצְּדִיָּה
וְנַקֵּה לְמוֹדֶה וְעוֹזֵב וְנַפְשׁוֹ מֵרָע פְּצוּיָה
לְךָ טוֹב לְהוֹדוֹת וְאוֹדֶה פִשְׁעִי בְּהִשְׁתַּחֲוָיָה
בַּעֲדִי בְּעַד בְּנֵי עַמִּי בְּקוֹל מַר וּבְכִיָּה
בְּעָוֹן חוֹלַל גֵּו בְּחֵטְא יֶחֱמַתּוּ אֵם וְאַוָּיָה
עֲרַל חֵטְא לֵב טְמֵא שָׂפָה וְעַז פָּנִים כְּאִשָּׁה זְנוּיָה
כְּבַד חֵטְא עָוֹן וָפֶשַׁע מָלֵא שָׁוְא וּצְדִיָּה
הֶחֱטִיא אֵת נַפְשׁוֹתֵינוּ וּבְהַשַּׁמָּה וְשַׁעֲרוּרִיָּה
פָּרְצָה עֲצַת תֹּם אִישָׁהּ וְתוֹכַחְתּוֹ לֹא אֲבוּיָה
קִנֵּא לָהּ וְנִסְתְּרָה וְתַחְתָּיו טְמֵאָה שְׂטוּיָה

צִין נְלֵב סַרְסוּרֵי חֵטְא בְּיִצְרָהּ פְּתוּיָה
בּוֹר רֵיק תֹּם וּבוֹר הַחֵטְא מָלֵא כְּבוֹר בֶּן נְתַנְיָה
שָׁוְא יְפֵה פִיָּה מִשְׁנֶה לָרַע בְּמַעֲשֶׂיהָ כְּבוֹשׁ יָהּ
אוֹי מְאַסָה עַל יוֹצְרָהּ וְעַל יִצְרָהּ רְצוּיָה
בְּרַע בָּחֲרָה וְרַע צוּר מֵאֵת צוּר לְיָדָהּ אֲנוּיָה
תִּתְחַר בִּמְרֵעִים עֲשׂה עַוְלָה קְנוּיָה
אֲפֻדַּת זָהָב מַחֲסֶה וְסִתְרָה חֶמְדַּת שְׂכִיָּה
מַסֵּכַת שָׁוְא עָשְׂתָה תֹּךְ וּמִרְמָה צְפוּיָה
הָרֹה עָמָל וְיָלְדָה אָוֶן וּמֵחֵטְא בְּנוּיָה
שְׁכוּלַת חֵטְא וְלִפְנֵי הֲמוֹן חֵטְא רָב עֹרֶף פְּנוּיָה
בַּהֲמוֹן רַב חַסְדְּךָ הֶרֶב וְרַחֲמֵי שִׁמְךָ אֲתוּיָה:

ליום ששי

לְךָ אֲדֹנָי הַצְּדָקָה וְנַפְשֵׁנוּ רֹאשׁ חֲפוּיָה
כְּבוּשַׁת פָּנֶיהָ וְעַל צְמֵאָה וְרָוָה סְפוּיָה
אָשְׁמָה בָּגְדָה גָּזְלָה גָּנְבָה דָּפְיָה
הֶעֱוְתָה וְהִרְשִׁיעָה זָדָה חָמְסָה בִּכְלָיָה
טָפְלָה שָׁוְא יָעֲצָה רָע כִּזְּבָה לָצָה טָעְיָה
מָרְדָה נִאֲצָה סָרְרָה עָוְתָה פָּשְׁעָה פְּתִיָּה
צָרְרָה קָשְׁתָה עֹרֶף רָשְׁעָה שִׁחֲתָה תִּעְיָה
בְּכָל נְתָחִים עָבְרָה כָּל חֻקּוֹת דָּת וְצִוּוּיָהּ
לֹא שָׁוֶה לָהּ עַל כֵּן צוּר הִרְבָּה אֲנִיָּה
הָלַךְ עִמָּהּ בְּקֶרִי כְּהָלְכָה עִמּוֹ בְקַרְיָהּ
בְּחֶטְאָהּ לְמִשְׁסָּה מֵעַל רֹב פְּשָׁעֶיהָ הַגְוִיָּהּ
צַדִּיק צֶדֶק דִּינְךָ וּלְכָל הַבָּא רְאוּיָה
בַּתּוֹרָה תְכַבְּדְךָ וְעָקְדָה וְזָבְחָה כְשֵׂיָהּ
אָרְנָה כְסוּת שִׁיר וְתַחֲנוּן עָרְבָה שִׁיר הוֹדְךָ שָׁתִיָה

טוֹב וְסַלָּח סְלַח וּמְחַל וְכַפֵּר שְׁעֵה וְדוּיָה
לְמַעַן שִׁמְךָ וּמְשִׁיחֲךָ אִם רֹב עֲוֹנוֹת עֲנִיָּה
שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת מְחֵה פְּשָׁעֶיהָ כְּעָב וּטְרִיָּה
מֵי טֹהַר בְּאֵזוֹב זְרוֹק עָלֶיהָ לְחַטּוּיָה
מַה בֶּצַע בְּדָמָהּ עֵת רִדְתָּהּ שְׁאוֹל תַּחְתִּיָּה
נֶפֶשׁ מָוֶת לֹא תוֹדֶה וּמִמְּצוֹת חָפְשִׁיָּה:

לְיוֹם הַשַּׁבָּת

פְּתַח פְּתַח לְגוֹי צַדִּיק שׁוֹמֵר אֱמוּנִים שַׁעֲרֵי עֲנִיָּה
כְּנַצֵּנוּ בְּהַר מוֹר עֹקֵד וּבֵן נֶעֱקָד נֶגֶד יָהּ
כְּיַעֲקֹב בְּבֵית אֵל כְּיוֹסֵף בְּמַאֲסַר אִישׁ מִצְרִיָּה
כְּעַל יַם סוּף גְּדֵלִים גְּאוּלִים מִן יְדֵי עֶגְלָה יְפֵה פִיָּה
כְּמוֹ נַצְּנוּ אַהֲרֹן וּמשֶׁה וּבִתְיָה
כְּמוֹ פִּינְחָס בְּשִׁטִּים בְּקַנְּאוֹ הַבָּא עַל הַגּוֹיָה
כְּמוֹ בְּגִלְגָּל יְהוֹשֻׁעַ לֹא שָׂגְבָה לוֹ קִרְיָה
כְּמוֹ בְּמִצְפָּה שְׁמוּאֵל כִּשְׁנֵי תְאֳמֵי צְבִיָּה
כְּמוֹ בִּירוּשָׁלַיִם דָּוִד וּבְנוֹ יְדִידְיָה
כְּנַצַּנְתָּה בְּהַר הַכַּרְמֶל הַנָּבִיא אֵלִיָּה
כְּמוֹ בִּירִיחוֹ אֱלִישָׁע בֶּן הַשּׁוּנַמִּית הַחַיָּה
כְּיוֹנָה בִּמְעֵי הַדָּגָה כְּמוֹ בְחָלְיוֹ חִזְקִיָּה
כְּמוֹ בְכִבְשַׁן הָאֵשׁ חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה
כְּנִצַּנְתָּה לְדָנִיֵּאל בְּגֹב אֲרָיוֹת וְגוּרֵי לְבִיָּה
כְּמָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר בְּשׁוּשַׁן כְּבַגּוֹלָה בֶּן שְׂרָיָה
כְּמִיָּוָן יְמֵי הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מַתִּתְיָה
כְּנִצַּנְתָּה בְּכָל דּוֹר וְכִימֵי פַּרְעֹה עֲשֵׂה כֵן שְׁנִיָּה
נָא תַּאֲזִין נַאֲקַת אִם לְקֵץ יִשְׁעֲךָ חַכּוּיָה
רַפֵּא שְׁבָרֶיהָ כְּצָרַעַת בְּמִרְיָם בְּנַעֲמָן פְּשׂוּיָה

כְּהֵהָפֵךְ קִלְלַת בִּלְעָם לְטוֹבָה כֵּן הֲפֹךְ חוּדִיָּה
וְאֶבְלָהּ לְגִיל דִּמְעָה מֵעַל פָּנִים תָּבֹא מְחוּיָה
תִּינַק שֹׁד נֶחָמָה וְזִיז כְּבוֹדָהּ מְצוּיָה
תְּהִי מִדַּם בַּעֲנָבָיו מְשֻׁמָּר חַכְלִילְיָה
כְּשֶׁל עֵץ חַיִּים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ עַיִט וְאַיָּה
יִרְאֵי אֲדֹנָי כֻּלָּם וּבָתֵּי כְהֻנָּה וּלְוִיָּה
בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים בְּשׂוֹבַע שְׂמָחוֹת חִדּוּדִיָּה
אֲדֹנָי אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת מִי כָמוֹךָ חֲסִין יָהּ:

סדר אליהו ז״ל

עם סדר המערכה

לז׳ ימי השבוע

„סדר אליהו ז״ל עם סדר המערכה״ שלפנינו נקרא גם בשם „סדר אליהו הזקן״ ו„סדר מערכת אליהו״, והוא מעין „חוק לישראל״ קצר המסודר לכל ימי השבוע. בדפוס הראשון שבו נתפרסם, והוא תפילה כמנהג ק״ק רומי, בולונייא רצ״ז, רשום עליו: „סדר מערכת אליהו, הסדר שסדר הר׳ אליהו ז״ל לקרוא תורה נביאים וכתובים בכל ימי השבוע, וכל אשר יעשה יצליח״.

ה„סדר״ מיוחס לר׳ אליהו הזקן „ממדינת מנש״, פייטן מפורסם, שהיה על פי מסורת אחת תלמידו של רבינו גרשם מאור הגולה, ואם כן חי בראשית המאה האחת עשרה. ר׳ אליהו חיבר אף את האזהרות „אמת יהגה חכי״ והן נזכרות גם בפי בעלי התוספות. ויש שמייחסים לו גם את היוצר „אגורה באהליך״ ואת הפיוט „איש הוקם על מקדים אשמורות״. אמנם שני הפיוטים „אתן תהילה לאל״ ו„אתה מבין תעלומות״ אינן לר׳ אליהו ונתייחסו לו בטעות על ידי דודסון ב„אוצר השירה והפיוט״ אות א׳ סי׳ 8820 וסי׳ 8958. הראשון הוא ליוסי בן יוסי, והשני הוא מן הפיוטים האנונימיים הקדומים. ב„ליטראטור־גשיכטה״ של צונץ עמ׳ 127 לא נתייחסו פיוטים אלה כלל לר׳ אליהו הזקן, ורק זה מובא שם, כי שני פיוטים אלה ליום כיפור נמצאים בקצת כתבי יד של הסדר, ואינם בתפילה כמנהג ק״ק רומי, בולונייא רצ״ז.

אחרי ליקוטי פסוקים של כל יום ויום באות ב„סדר״ שלפנינו תחינות מעניין היום במעשה בראשית, המתחילות ב„אתה הוא ה׳ לבדך״ וגומרות ב„ובכן יהי רצון״ וכו׳. רק ביום הראשון אתה מוצא שתי מנות, שכן נתכפלו בו „אתה הוא ה׳ לבדך״ ו„ובכן יהי רצון״. ובכלל שונות הנוסחאות ב„סדר״, ועי׳ „ליטראטורגשיכטה״ עמ׳ 128. הלשון נמלצת וביטויה עושה רושם.

והנה אין ספק, כי ה„סדר״ כפי שהוא לעינינו אינו לר׳ אליהו.

ומותר לשער כי נשארו בו קצת שרידים מן הנוסח הקדום.

„סדר אליהו" מתפרסם כאן על פי „אגרות שד"ל" עמ' 885 והפילה כמ:הג ק"ק רומי, בולונייא רצ"ז הנ"ל, דף ג, א. הדברים מ„יה מן הקר"ן" הם תוספת מאוחרת, ואינם בדפוס בולונייא. אף תוספות אחרות בטכסט מאוחרות הן. וידובר עוד על כך בהערות.

סדר אליהו

סדר יום ראשון

תורה: בראשית — יום אחד (א, א־ה). כתובים: לדוד מזמור (תהלים כד, א). האזינו השמים—ויכוננך (דברים לב, א־ו). נביאים: כה אמר ה׳ מלך ישראל וגואלו—יעמדו יחדיו (ישעיה מד, מח, יג).

סדר המערכה: תניא מי שזכה בתרומת הדשן — ואוכל בקדשים לערב. וידבר ה׳ אל משה לאמר צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה — לא תכבה (ויקרא ו, א־ו).

ואח״כ אומרים תחינה זו:

אַתָּה הוּא יְיָ לְבַדֶּךָ, מְפַתֵּחַ פִּיךָ הָאָרֶץ הַאַרְתָּ וְתַחֲנוֹתֵי הָאוֹרָה, עִמְּךָ כָּל מְאוֹרֵי אוֹר, שֶׁאֵין כַּיּוֹצֵא בָהֶם, וְאֵשׁ וּמַיִם בָּלַלְתָּ, וְכוֹנַנְתָּ תִּקְרַת עֲלִיּוֹתֶיךָ בִּתְבוּנָה וְחָכְמָה, יִסַּדְתָּ הָאָרֶץ עַל בְּלִימָה, וּלְשֶׁלֶג הֱוֵי אֶרֶץ לְמוּצָק יִסַּדְתָּ, וְתֵבֵל בִּדְבָרְךָ נַעֲשָׂה, אֱמֶת אֵין בַּנַּאי כָּמוֹךָ.

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁתָּאִיר עֵינַי, וְתַגִּיהַּ חָשְׁכִּי, וּמִמְּצוּקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי, וּמֵעֲוֹנַי תְּחַלְּצֵנִי, וּמִגָּלוּת תְּמַנְעֵנִי, וּמִמַּתְּנוֹת בְּנֵי אָדָם תְּחַשְׂכֵנִי, וְלֶחֶם חֻקִּי הַטְרִיפֵנִי בְּהַרְוָחָה, וּפְתַח לִי אֲרֻבּוֹת הַשָּׁמַיִם, וְתָרִיק לִי בְרָכוֹת עַד בְּלִי דָי, וְתַצְלִיחַ כָּל מַעֲשֵׂי וּמִשְׁלַח יָדַי, וְתִתְּנֵנִי בְרָכָה בָּאָרֶץ.

ואח״כ יאמר זה י״ה מן הקר״ן:

יְיָ אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת מִי כָמוֹךָ חֲסִין יָהּ וכו׳.

אַתָּה הוּא יְיָ לְבַדֶּךָ, טָרַמְתָּ לְכָל הַטְּרוּמִים, קָדַמְתָּ לְכָל הַקְּדוּמִים, רִאשׁוֹן לְכָל הָרִאשׁוֹנִים, עוֹלָם עַד לֹא עוֹלָם, מָעוֹן עַד לֹא מָעוֹן, מָקוֹם עַד לֹא מָקוֹם, כִּי כָל אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל, וַאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתָּחַת, וַאֲשֶׁר בָּאֲוִיר מַעֲשֵׂה יָדְךָ כֻּלָּם, בְּלִי רֵאשִׁית, קָדוּם בְּלֹא תְחִלָּה, לְעֹמֶק

רֵאשִׁיתְךָ אֵין קֵץ, וְאֵין זוּלָתְךָ, יָחִיד כִּי כָל אֲשֶׁר הָאֱלִיהוּ אֲחֵרִים עֲלֵיהֶם נִבְרָא וְנוֹצָר, אֵין מֶלֶךְ מִבַּלְעָדֶיךָ, וְאֵין מוֹשֵׁל זוּלָתְךָ, נֶאֱמָן בִּדְבּוּרֶךָ.

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן יְיָ אֶחָד, שֶׁתַּדְרִיכֵנִי בַּאֲמִתֶּךָ, וְיַחֵד לְבָבִי לְיִרְאָה אֶת שְׁמֶךָ, שֶׁלֹּא יְהֵא לִבִּי נוֹקֵף לְאַהֲבָתֶךָ, בְּכָל לְבָבִי וּבְכָל נַפְשִׁי וּבְכָל מְאֹדִי, לְבַל תַּטֶּה אֲשׁוּרַי מִנִּי הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתָנוּ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ.

סדר יום שני

תורה: ויאמר אלהים יהי רקיע—יום שני (בראשית א, ו־ח). כתובים: שיר מזמור לבני קרח גדול ה׳ וכו׳ (תהלים מח). זכור ימות עולם — אל נכר (דברים לב ז־יב). נביאים: שירו לה׳ שיר חדש תהלתו מקצה הארץ — כדק יטול (ישעיה מב, י; שם מ, טו) ובשני ובחמישי מוסיף י׳ הדברות (שמות כ, ב־יז).

ואח״כ אומרים תחינה זו:

אַתָּה הוּא יְיָ לְבַדֶּךָ, חָצִיתָ אֶת הַמַּיִם כְּרֹב בִּינָתֶךָ, וְהִרְקַעְתָּ רָקִיעַ בְּתָוֶךְ וּבֵינָתַיִם, חֶצְיָם נָתַתָּ לְמַעְלָה בְּאֹוֶר בְּכֹחֲךָ הַגָּדוֹל, וְחֶצְיָם לְמַטָּה כִסּוּ פְּנֵי הָאָרֶץ, וְיָצַרְתָּ לְךָ מְשָׁרְתִים נוֹרָאִים וּמוֹרָאֲךָ עֲלֵיהֶם, וּמְבָרְכִים וּמַמְלִיכִים אוֹתְךָ תָּמִיד יוֹמָם וָלַיְלָה, בְּאֵימָה בְּזִיעַ בִּרְתֵת וּבְחִיל וּבְמוֹרָא וּבְפַחַד, וּמִזֵּעָתָם נִמְשָׁכִים נַהֲרוֹת אֵשׁ וְסַעַר מִתְחוֹלֵל עַל רֹאשׁ רְשָׁעִים, בְּתָפְתָּה אֲשֶׁר הֶעֱמַקְתָּ וְהִרְחַבְתָּ לְמִתְפַּתִּין בְּיִצְרָן.

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתַּצִּילֵנִי מִטְּבִיעַת מַיִם, וּמִשְּׂרֵפַת אֵשׁ, וּמֵחֶרֶב וּמִתּוֹצְאוֹת מָוֶת, וּמִכָּל מִיתָה מְשֻׁנָּה וּמִכָּל מִינֵי פֻּרְעָנִיּוֹת, וּמִכָּל דִּינֵי גֵיהִנֹּם, וְאַל תַּעַזְבֵנִי לִרְאוֹת פְּנֵי גֵיהִנֹּם, וּבְעֵת צֵאת נִשְׁמָתִי מִמֶּנִּי לֹא תִמְסְרֵנִי בְּיַד מַלְאָכִים אַכְזָרִים, כִּי אִם בִּידֵי מַלְאֲכֵי רַחֲמִים.

ואח"כ אומר סדר המערכה עם תרומת הדשן ופרשת המן.

ואח"כ אומר י"ה מן הקר"ן:

פְּדוּת פָּדוּת תְּקָרֵב כִּתְרִיס מוּל צָרוֹת לְחוֹלָה בְרִיָּה וכו׳.

סדר יום שלישי

ויאמר אלהים יקוו — יום שלישי (בראשית א, ט-יג) מזמור לאסף אלהים נצב וכו׳ (תהלים פב). ירכיבהו — אל מחוללך (דברים לב, יג-יח). נביאים: ויקנא ה׳ לארצו — שמי בגוים אמר ה׳ צבאות (יואל ב, יח; מלאכי א, יא).

ואח"כ אומר י"ה מן הקר"ן:

אֲבוֹתֶיהָ אֲבוֹתֶיהָ שְׁלֹשָׁה בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל כְּנוּיָה וכו׳.

ואח"כ אומרים תחינה זו:

אַתָּה הוּא יְיָ לְבַדֶּךָ, הִקְוֵיתָ הַמַּיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד, הֲרֵיקוֹתָ מָלֵא בִמְלֹא, הַמִּרְבֶּה בִמְוּעָט, יַעֲלוּ הָרִים יֵרְדוּ תְהוֹמוֹת, עַד יִקְבֵי הַמֶּלֶךְ, וּמָלְאוּ פְנֵי תֵבֵל תְּנוּבָה, עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע, עֵץ פְּרִי וְכָל אֲרָזִים, וְנָטַעְתָּ גַּן בְּעֵדֶן, רַב טוּב וְכָל מִינֵי עֲדוּנִים.

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתַּצִּילֵנִי מִגָּלוּת וּמִטֵּרוּף וְנִגְעוּעַ, וּמִכַּף כָּל אוֹיֵב וְאוֹרֵב בַּדֶּרֶךְ, וּמֵאָדָם רָע, וּמִכַּף מְעַוֵּל וְחָמוֹץ, מִסּוֹד מְרֵעִים, וּמֵרִגְשַׁת פּוֹעֲלֵי אָוֶן, וְאַל תַּצְרִיכֵנִי לְמַתְּנַת בְּנֵי אָדָם וּלְהַלְוָאָתָם, וְתַמְצִיא לִי בְיָדְךָ כָּל סִפּוּקִי וְכָל צָרְכַּי בְּכָבוֹד וּבְרֶוַח, וְתֵן חֶלְקִי בְגַן עֵדֶן עִם הַצַּדִּיקִים וְעִם הַחֲסִידִים, וְעִם הַתְּמִימִים וְהַיְשָׁרִים בְּלִבּוֹתָם.

ואח"כ אומר סדר המערכה עם תרומת הדשן ופרשת המן (שמות טז, ד—לו).

סדר יום רביעי

ויאמר אלהים יהי מאורות — יום רביעי (בראשית א, יד־יט). מזמור אל נקמות (תהלים צד). וירא ה׳ וינאץ — בהם תבונה (דברים לב, יט־כח). כה אמר ה׳ נותן שמש — ידי להתפאר (ירמיה לא, לד; ישעיה ס, כא).

סדר המערכה עם תרומת הדשן. י״ה מן הקר״ן:

אֱנוֹשׁ אָנוּשׁ יִצְרוֹ רָע וכו׳.

ואח״כ אומר תחינה זו: אל תבוא במשפט עמנו וגו׳ מה אדם ותדעהו וגו׳ אדם להבל דמה וגו׳ ומה יצדק וגו׳ האנוש מאלוה וגו׳ הן בעבדיו וגו׳ אף שוכני וגו׳ אף כי אנוש וגו׳ אם עונות וגו׳ כי עמך וגו׳ כי הוא ידע יצרנו וגו׳.

ואח״כ אומרים תחינה זו:

אַתָּה הוּא יְיָ לְבַדֶּךָ, בָּרָאתָ אֵת שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת, לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, וּבְכָל אֲוֵרִים יְכַבְּדוּךָ עַל יְדֵי אוֹרִים וְכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וּנְתַתָּם בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לִהְיוֹת הָעוֹלָם מִתְנַהֵג בָּהֶם, וַאֲשֶׁר תְּבוּנָה לָדַעַת בָּהֶם, וּמִקְרֵה בְּנֵי הָאָדָם.

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתַּצִּילֵנִי מִקְּלָלָה וּמֵאָלָה, וּמֵחֵרֶם וּמִשְּׁבוּעָה, וּמִנִּדּוּי וּמִשַּׁמְתָּא, וּבָרֵךְ כָּל מַעֲשֵׂי יָדַי, וְתִשְׁלַח בְּרָכָה בַּאֲסָמַי וּבְכָל מִשְׁלַח יָדַי, וּתְחַלְּצֵנִי וּתְפַלְּטֵנִי, וּמַלְּטֵנִי מִמִּיתַת אַכְזָרִיּוֹת, וּמִמִּיתַת אַסְכָּרָה, וּמֵאַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין, וּמִמִּיתַת אַכְסַנְיוֹת, וּתְגוֹנְנֵנִי בְּמָגִנֶּךָ, וּתְחַיֵּנִי בְּיִרְאָתֶךָ, וְקַדְּשֵׁנִי בְּמִצְוֹתֶיךָ, וּתְחָנֵּנִי דֵּעָה וּבִינָה וְהַשְׂכֵּל, וַהֲשִׁיבֵנִי לְתוֹרָתֶךָ, וּסְלַח וּמְחַל וְכַפֵּר כָּל חַטֹּאתַי וַעֲוֹנוֹתַי, וּפְשָׁעַי וְאַשְׁמוֹתַי, וְרִיבָה רִיבִי, וּתְרַפֵּא כָּל תַּחֲלוּאַי, וּתְבָרֵךְ אֵת שְׁנוֹתַי, וְקַבֵּץ נִדָּחֵינוּ, וְצַדְּקֵנִי בַּמִּשְׁפָּט, וְרַחֲקֵנִי מִכָּל מַה שֶּׁשָּׂנֵאתָ, וְקָרְבֵנִי לְכָל מַה שֶּׁאָהַבְתָּ, וְשִׂים חֶלְקִי עִם הַצַּדִּיקִים, וּתְזַכֵּנִי לִרְאוֹת בְּבִנְיַן עִירֶךָ, וּצְמִיחַת קֶרֶן מְשִׁיחֶךָ, וּשְׁמַע קוֹלִי וְהֵעָתֵר לִי, וּתְהִי

לְרָצוֹן אִמְרַת פִּי, וּתְפִלָּתִי וְהוֹדָאָתִי לְפָנֶיךָ, וְיָבֹאוּ עָלַי בִּרְכוֹת כֹּהֲנֶיךָ, וְכָל הַבְּרָכוֹת הַכְּתוּבוֹת בַּתּוֹרָה.

סדר יום חמישי

ויאמר אלהים ישרצו — יום חמישי (בראשית א, כ־כג). למנצח וגו׳ — הרנינו (תהלים פא, א־ב), לו חכמו — מידי מציל (דברים לב, כט־לט). וכרתי להם ברית שלום — ואין מחריד (יחזקאל לד, כה־כח). ותעשה אדם כדגי ים — לא יחמול (חבקוק א, יד־יז). עשרת הדברות.

סדר המערכה. י״ה מן הקר״ן:

יְיָ יְיָ לְנֶפֶשׁ קֶדֶם וכו׳.

ואח״כ אומרים תחינה זו:

אַתָּה הוּא יְיָ לְבַדֶּךָ, הִשְׁרַצְתָּ מִמַּיִם, שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְצִפּוֹר שָׁמַיִם, וּדְגֵי הַיָּם וְאֵת הַתַּנִּינִים הַגְּדוֹלִים, לִוְיָתָן נָחָשׁ בָּרִיחַ וַעֲקַלָּתוֹן, לִכְרוֹת עָלָיו חֲבֵרִים, וּמִי כָמוֹךָ לְהַשְׁרוֹת דַּיּוֹרִין בַּהֲמוֹן הַיָּם וְדַיּוֹרִין בָּאֲוִיר, אֱמֶת אֵין כְּעֶרְכֶּךָ.

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, לְהַטְרִיפֵנִי לֶחֶם חֻקִּי, וְכָל סִפּוּקִי בְּהַרְוָחָה, בְּלֹא עִצָּבוֹן וְדֹחַק, בְּלֹא חֵטְא, בְּלֹא בשֶׁת וּכְלִמָּה, וּבְיָדְךָ וְלֹא בִידֵי בָּשָׂר וָדָם, וּתְצַוֶּה אֶת הַבְּרָכָה בַּאֲסָמַי, וּבְכָל מִשְׁלַח יָדַי, וְתַחְדִּיל דַּלּוּתִי, וְתַשְׁכִּיחֵנִי רִישִׁי, וְתָסִיר דַּאֲגוֹתַי וְצָרוֹתַי, וְתָנִיס אַנְחוֹתַי, וּתְזַכֵּנִי לְכֵרָה גְּדוֹלָה אֲשֶׁר תִּכְרֶה לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא, לְנַחַת שֻׁלְחָנְךָ מָלֵא דֶשֶׁן, וּלְכוֹס רְוָיָה.

ואח״כ אומר פרשת המן.

סדר יום הששי

ויאמר אלהים תוצא הארץ — יום הששי (בראשית א, כד־לא). ה׳ מלך גאות לבש (תהלים צג). כי אשא אל שמים ידי — שמה לרשתה (דברים לב, מ־מז). אנכי עשיתי ארץ — שלום יהיה לכם (ישעיה מה, יב; ירמיה כט, ז).

סדר המערכה. י״ה מן הקר״ן: לְךָ לְךָ יְיָ הַצְּדָקָה וכו׳.

ואח״כ אומרים תחינה זו:

אַתָּה הוּא יְיָ לְבַדֶּךָ, הוֹצֵאתָ מִן הָאָרֶץ צֹנֶה וַאֲלָפִים, וְגַם בַּהֲמוֹת שָׂדַי, וְכָל הָרֶמֶשׂ הָרוֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ, בְּהֵמוֹת בְּהַרְרֵי אָלֶף, וְאַחַר כָּל הַמַּעֲשִׂים כֻּלָּם, הֲרִימוֹתָ חַלָּה אִישׁ תְּרוּמוֹת, וְנָפַחְתָּ בּוֹ נְשָׁמָה טְהוֹרָה, וְהִנַּחְתּוֹ בְּגַן עֵדֶן לְעָבְדְךָ, וְלִשְׁמוֹר אֶת תּוֹרָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתוֹ, וְהִפַּלְתָּ עָלָיו תַּרְדֵּמָה, וְלָקַחְתָּ אַחַת מִצַּלְעוֹתָיו, וּבָנִיתָ אִשָּׁה עֵזֶר לוֹ, וּבֵרַכְתָּם לִפְרוֹת וְלִרְבּוֹת, וּלְמַלֹּאת פְּנֵי תֵבֵל תְּנוּבָה, וְאַרְבָּעָה עָשָׂר דְּבָרִים בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת בָּרָאתָ, וְיָשְׁרָה מְלַאכְתְּךָ בְּעֵינֶיךָ, וְכַ֫ה שֶׁמֶץ דָּבָר נִמְצָא בָהֶם, וּמִי מְגַנֶּם. בָּרוּךְ אַתָּה פּוֹעֵל אָמֶן.

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּעַטְּרֵנִי מִן הַחֵן וְהַחֶסֶד מִלְּפָנֶיךָ, וְתִתְּנֵנִי לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָל רוֹאַי, וּדְבָרַי יִהְיוּ מְקֻבָּלִים עַל הַבְּרִיּוֹת, וּתְגַדֵּל כְּבוֹדִי כָּל יְמֵי חַיַּי, וּבָרֵךְ פְּרִי בִטְנִי לְהַרְבּוֹתָם וְלֹא יִמְעָטוּ, וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵיהֶם וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת, יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ, וְלוֹמְדֵי תוֹרָתְךָ לִשְׁמָהּ, וְלֹא יֵצֵא מֵחֲלָצַי וְלֹא מִזַּרְעִי וְלֹא מִזֶּרַע זַרְעִי, שֶׁיַּעֲבוֹר עַל רְצוֹנֶךָ, עוֹשֵׂי רְצוֹנֶךָ, וְלֹא עַמֵּי הָאָרֶץ, כִּי אִם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, וְצַדִּיקִים וְצַדִּיקוֹת, וְלֹא יָמוּתוּ בְחַיַּי, וְלֹא אֶרְאֶה בָהֶם שׁוּם עֶצֶב בָּעוֹלָם אֶלָּא שִׂמְחָה, וּתְחַכְּמֵנִי בְתוֹרָתֶךָ, וַהֲבִינֵנִי עֵדוֹתֶיךָ, שֶׁלֹּא אֶכָּשֵׁל בְּהוֹרָאָה, וְלֹא בְלִמּוּד, וְתַרְבֶּה גְבוּלִי בְּתַלְמִידִים, וּתְגוֹנְנֵנִי מִכָּל מִינֵי שֵׁדִים וְלִילִין וּמַזִּיקִין, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.

סדר יום השבת

ויכלו — לעשות (בראשית ב, א־ג). מזמור ליום השבת (תהלים צב). כה אמר יי השמרו בנפשותיכם — תודה בית ה׳ (ירמיה יז, כא־כו) אם תשיב — פי ה׳ דבר (ישעיה נח, יג־יד). עשרת הדברות הכתובים במשנה תורה (דברים ה, ו־יח). וידבר וכו׳ אך את שבתותי תשמרו — ונפש (שמות לא, א־יז). ויקהל משה — ביום השבת (שמות לה, א־ג).

פרשת המן וסדר המערכה: וידבר וכו׳ ויקחו אליך שמן זית זך — מאשי ה׳ חק עולם (ויקרא כד, א—ט).

שיר הכבוד: אַנְעִים זְמִירוֹת וכו׳

ואחריו קורא שבח זה:

הֱוָיַת אֱלֹהֵינוּ עוֹמֶדֶת קַיֶּמֶת
לָעַד אֱמוּנַת אֹמֶן אֱמֶת
הֱוָיָתוֹ בְּלֹא רֵאשִׁית וּתְחִלָּה
וְגַם בְּלֹא אַחֲרִית וְסוֹף וְתִכְלָה
כִּי הוּא רִאשׁוֹן לְכָל הָרִאשׁוֹנִים
וְגַם אַחֲרוֹן לְכָל הָאַחֲרוֹנִים
הֱוָיָתוֹ בְּלֹא תוֹסֶפֶת וְיִתְרוֹן
וְגַם בְּלֹא גֵרָעוֹן וְחִסָּרוֹן
לִיכָלְתּוֹ וּלְחָכְמָתוֹ וְלִגְבוּרָה
אֵין שִׁנּוּי וַחֲלִיפָה וּתְמוּרָה
אֵין הֱוָיָתוֹ חוּץ מִמֶּנּוּ הֱוָיָתוֹ
בּוֹ הוּא אֱמוּנָתוֹ
כָּל מִדּוֹתָיו מְבֻדָּלִים וּמְשֻׁנִּים
מִמִּדּוֹת הַגּוֹלְמָנִים וְהַגּוּשְׁמָנִים
אֱלֹהִים חַי חָיָה וְיִחְיֶה
הוּא הָיָה הֹוֶה וְיִהְיֶה

רְאָיָה גְדוֹלָה וְעֵדוּת הֲוָיָתוֹ
בִּשְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ תִּפְאַרְתּוֹ וְעִלּוּמוֹ בַּהֲוָיָתוֹ
הוּסַד הָעוֹלָם רוּם וָתַחַת
וְנֶחְתְּמוּ כֻלָּם
הֲפָכוֹ וְגִלְגְּלוֹ לְשִׁשָּׁה פָנִים
וּבָרָא בָהֶם שִׁשָּׁה פָנִים
רוּם וָתַחַת
וְאַרְבַּע הַפֵּאוֹת וְהֶעֱמִידָם בְּלִי רִפְיוֹן וָפַחַת
הַגְּבוּרָה לוֹ וְהַכֹּל יָכוֹל
בּוֹ הַכֹּל וְהוּא הַכֹּל
הוּא מִבְטַחֵנוּ תְּשׁוּקָתֵנוּ
וְאַוַּת נַפְשֵׁנוּ: י"ה מן הקר"ן:
פִּתְחוּ פְתַח לְגוֹי צַדִּיק וכו׳
ועתה ישראל מה יי —
זבת חלב ודבש. (דברים י, יב־יא, ט).

ואח"כ אומרים תחינה זו:

אַתָּה הוּא יְיָ לְבַדֶּךָ, בָּרָאתָ בְּשַׁבָּת נַחַת שַׁלְאֲנָן וְשַׁלְוָה וָשֶׁקֶט, וְשָׁבַתָּ וְנָפַשְׁתָּ וְנִתְעַלֵּיתָ, וְיָשַׁבְתָּ עַל כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ, וְקִדַּשְׁתּוֹ וְהִנְחַלְתּוֹ לְעַמֶּךָ, לְהִתְעַנֵּג בּוֹ, וְלָשׂוּשׂ וְלִשְׂמוֹחַ בּוֹ, וְלֹא יוֹסִיף עֶצֶב, וּנְתַתּוֹ לְדֻגְמַת יוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה.

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, לָתֵת לִי שָׁלוֹם וְהַשְׁקֵט וָנַחַת כָּל יְמֵי חַיַּי, וְשָׁלֵו וּבָרִיא בְּלֹא יִסּוּרִין וָחֳלָאִים וּכְאֵבוֹת וַחֲשָׁשׁוֹת, בְּאֵין מַחֲסוֹר מִכָּל צְרָכַי, לְעַדְּנֵנִי וּלְרַוּוֹתִי מִדֶּשֶׁן בֵּיתֶךָ, וְנַחַל עֲדָנֶיךָ תַּשְׁקֵנִי, וְלַחֲסוֹת בְּצֵל כְּנָפֶיךָ, וּלְשַׂמְּחֵנִי בְזַרְעִי וּבְכָל מִשְׁלַח יָדִי, וּבְעֵת צֵאת נִשְׁמָתִי מִמֶּנִּי, תִּצְרוֹר אוֹתָהּ בִּצְרוֹר הַחַיִּים, וְתִהְיֶה מְנוּחָתָהּ כָּבוֹד.

ואחר זה מתפללין תפלת אליהו ז"ל:

בְּשֵׁם אֲדֹנָי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, בְּשֵׁם אֲדֹנָי אֱלֹהִים אֱלֹהֵי מַעַרְכוֹת יִשְׂרָאֵל, בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, שִׁמְךָ כְּמַלְכוּתְךָ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה, כִּי שִׁמְךָ בְּךָ וּבְךָ שְׁמֶךָ, וְלִפְנֵי כֹל נָכוֹן שְׁמֶךָ, וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים שְׁמֶךָ, יִרְעֲדוּ גְדוּדֵי אֵשׁ וּמְפָאֲרִים אֵת שְׁמֶךָ, וְלֹא חָזוּ שְׁמֶךָ, מִשִּׁמְךָ יָנוּס הַיָּם לְאָחוֹר וְכָל מִשְׁבָּרָיו וְגַלָּיו מְאַדְּרִים אֵת שְׁמֶךָ, וְהָאָרֶץ בְּהַבִּיטְךָ בָהּ תִּרְעַד וְעַמּוּדֶיהָ יְנוּדוּן מִיִּרְאַת שְׁמֶךָ, וְכָל דָּרֵי מַעְלָה שֶׁבְּכָל מָעוֹן וּמָעוֹן מֵאֵימָתְךָ יִרְצָדוּ וְיִפְחָדוּ, וְאָרֶץ וְדָרֶיהָ תְּהוֹם נַאֲבַדּוֹן צִיָּה וְצַלְמָוֶת מִשִּׁמְךָ יְרוֹפֵפוּ, גַּן עֵדֶן וְכָל חֲסִידֶיהָ לְשִׁמְךָ יְרַנֵּנוּ, וְכֹל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו בִּנְעִימוּת לְשׁוֹנוֹ יָשִׂים כָּבוֹד לְשִׁמְךָ, גַּם אֲנִי (מָרְדְּכַי בֶּן שְׁלֹמֹה בֶּן אֲמָתְךָ רָחֵל) עָפָר וָאֵפֶר רִמָּה וְתוֹלֵעָה צֵל עוֹבֵר צִיץ נוֹבֵל, בָּאתִי לְהַפִּיל תְּחִנָּתִי לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ, שֶׁתַּעֲנֵנִי וּתְחָנֵּנִי וּתְקַיְּמֵנִי וּתְבָרְכֵנִי, וְכָתְבֵנִי בְסֵפֶר הַחַיִּים עִם הַצַּדִּיקִים, וְתָשִׂים חֶלְקִי עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא, וְתֶן לִי מִטּוּבְךָ וּמִבִּרְכוֹתֶךָ וּמֵחִיּוּתְךָ לִי וּלְזַרְעִי, וְתֵיטִיב וּתְבָרֵךְ אֵת כָּל דְּרָכַי וְאֵת כָּל מַעֲשֵׂי יָדַי, וּפְתַח לִי שַׁעֲרֵי פַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה, וְתֶן לִי חַיִּים טוֹבִים נַאֲרֻכִּים וְלֵב טוֹב וְיֵצֶר טוֹב, וְתוֹלִיכֵנִי בַדֶּרֶךְ קוֹמְמִיּוּת, וּשְׁמוֹר צֵאתִי וּבוֹאִי מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, וְהַצִּילֵנִי הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם מִכָּל פְּגָעִים רָעִים וּמִכָּל רוּחִין בִּישִׁין בַּיָּם וּבַיַּבָּשָׁה, מֵאֵשׁ וּמִדְּלֵקָה וּמֵחֶרֶב וּמֵחִצִּים וּמִכָּל כְּלֵי זַיִן, וּמִטְּבִיעַת מַיִם וּמִכָּל הֶזֵּק וּמִכָּל הֶפְסֵד וּמֵרְדִיפָה וּמִתְפִיסָה, וּמִכָּל מַה שֶּׁלִּבִּי יָרֵא וְחָרֵד וּמְפַחֵד, וְתוֹסִיף וְתַטֶּה עָלַי רוּחַ חֵן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים לְפָנֶיךָ וְלִפְנֵי כָל רוֹאָי, כִּי אַתָּה קָרוֹב לְכָל קוֹרְאֶיךָ וּמָצוּי לְדוֹרְשֶׁיךָ, קְרָאתִיךָ אֲדֹנָי בֶּאֱמֶת, מַהֵר עֲנֵנִי וְהוֹשִׁיעֵנִי, נַאֲדַבְּרָה בְּעֵדוֹתֶיךָ נֶגֶד מְלָכִים וְלֹא אֵבוֹשׁ, נַעֲשֶׂה שְׁאֵלָתִי וּבַקָּשָׁתִי בְרַחֲמִים, בָּרוּךְ אַתָּה אֲדֹנָי שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה.

שיר היחוד

לרבי יוסף

אבן וקאר

שיר יחוד זה שונה מכל אלה שהיו לפניו, והוא מלא סודות הספירות והקבלה ורזיהן.

מחברו, ר׳ יוסף ב״ר אברהם אבן וקאר, היה מחשובי המקובלים בטולידא במאה הארבע עשרה, והיו לו ידיעות עמוקות גם בחכמת הפילוסופיה. כבודו היה גדול בעיניהם של בני קהילתו, ואף החכמים בני דורו שבשאר הקהילות והבאים אחריהם כיבדוהו. הוא האריך ימים ונקרא בפני בני הדור בכינוי „הזקן״.

מלבד שיר היחוד לא נתפרסם עדיין שום חיבור של ר׳ יוסף. דבריו היבאו בספרי החכמים, שמות ספרים שונים משלו נזכרו ואף תרגומים מערבית, ולא הוברר בירור גמור למה הכוונה. זכה פרופ׳ ג. שלום וגילה את חיבורו המקורי של מחברנו בערבית בכתב יד הוואטיקאנה סי׳ 203, והכיר כי הוא הוא „ספר הסכמת הפילוסופים והאיצטגנינים והמקובלים חברו החסיד השלם ר׳ יוסף ן׳ וקאר״ בכתב יד הוואטיקאנה סי׳ 384[2]. ואם כן שאר כל השמות, כגון „בשרשים בענין הספירות״, „המאמר הכולל״, „לקוטים מספר אחד חיבר אותו ר׳ יוסף בן אברהם בן וקאר בלשון ערב״ וכדומה, כולם מכוונים לספר זה; ואף דברי ר׳ יוסף עצמו בפירושו לשיר היחוד: „ובבאור הענין במקום הזה קצרתי, כי בחבור אחר בו הארכתי (עמ׳ יט) מתכוונים לאותו ספר. ומסתבר שהיה נפוץ הרבה בעיבודים וקיצורים שונים. מלבד הספר הגדול הזה מיוחס לו גם „ספר רפואות״ בערבית. שיר היחוד של ר׳ יוסף נקרא בכתב יד אחד (כ״י ברלין 1928 .acc סי׳ 386 דף ח, א) גם „מסתגאב״ (פזמון, כלומר סליחה שטור אחד או מלה אחת חוזרים בסוף כל בית ובית). סימנו אחרי המלים „יי אחד״: אני יוסף ב״ר אברהם אבן וקאר חזק אמן א״ב מנצפ״ך וסופי מחרוזותיו הם פסוקים המסיימים ב„אחד״. הוא נדפס לראשונה בסדר תפילות כמנהג פולין, ויניציאה שנ״א, מתוך כתב יד שהיה בידי ר׳ אליעזר אשכנזי, ואחרי כן בדפוס ויניציאה

שנ"ט, ורשום עליו: „שיר היחוד למהר"ר אליעזר אשכנזי זצ"ל". ונדפס הרבה פעמים.

מהדורה זו מבוססת על כתב יד ברלין הנ"ל, כתב יד מוסאיוב סי' 22 דף לה, א, סדר תפילות דפוס ויניציאה שנ"ט דף קעה, ב וסדר תפילות דפוס [הענא ש"ע—שע"ה] דף לז, ב. במקור האחרון הזה רשום עליו: „שיר היחוד מקובל וטוב ויפה שיורד על פי המדות נכבדות מדובר בו מצאנוהו בשדי יער כרמילו של הגאון רבינו אליעזר אשכנזי נ"ע בבית מדרשו כתוב מכתיבת ידו בקלף ארוך כעין מגילה סגולה מכל השירים ועיניכם הרואות. שם מחברו חתום בראש השיר: אני יוסף ב"ר אברהם אבן וקאר חזק אמן. וחתם אחר כך א"ב בשני אותיות בראשי התיבות הראשונים העומדות בכל חרוזה וחרוזה עד גמירא. דוק ותשכח".

פירושו של המחבר לשירו מתפרסם כאן לראשונה על פי כתב יד מוסאיוב סי' 22 דף לה, א—מה, א ובו גם גוף השיר. פירוש זה נכתב לבקשת איש בשם משה הכהן הנזכר בראשיתו, ואיננו יודעים מי הוא משה זה. כתב היד נכתב בארץ ישראל סמוך לשנת ר"ס בקורסיווה ספרדית משולבת, והחלק התחתון של הדפים נמחק בהרבה מקומות, מחמת רטיבות שנכנסה לתוך כתב היד לפני זמן רב.

בעניין ר' יוסף אבן וקאר וספריו ראה מאמרו של ג. שלום: „ספרו הערבי של ר' יוסף אבן וקאר על הקבלה והפילוסופיה", „קרית ספר" שנה כ (תש"ג—תש"ד) עמ' 153; „גזמלטה שריפטן" של מ. שטיינשניידר כרך א (1925) עמ' 171; „אוצר השירה והפיוט" לי. דודסון כרך א' דף 317 סי' 6984 וכרך ד עמ' 272.

המהדיר מודה למר ר. גאליבוף שאיפשר לו באדיבותו להעתיק את פירושו של ר' יוסף מתוך כתב היד והרשה לו לפרסמו בדפוס.

יה מן הקר״ן

יְיָ אֶחָד אֲסַפְּרָה כָּל נִפְלְאוֹתֶיךָ
הֶאֱצַלְתָּ אֱלוֹהַּ עוֹלָמְךָ לְהַרְאוֹת גְּדֻלָּתֶךָ
אַתָּה וְשִׁמְךָ אֶחָד וְאֵין סוֹף לְאַחְדוּתֶךָ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד.

יְיָ אֶחָד נִקְרֵאתָ וּבְשֵׂכֶל מְשֻׂכָּל וּמַשְׂכִּיל נֶאְדַּרְתָּ
הֶאֱצַלְתָּ נֵרוֹת וּבִשְׁלשָׁה סְדָרִים סִדַּרְתָּ
נִשְׂגָּב שִׁמְךָ לְבַדּוֹ וְכָל סֵדֶר בַּעֲשָׂרָה הִגְדַּרְתָּ
שְׁלשָׁה רָאשִׁים הָרֹאשׁ אֶחָד.

יְיָ אֶחָד יִסַּדְתָּ בַּתְּחִלָּה עֶשֶׂר סְפִירוֹת מַחֲשָׁבִיּוֹת קַדְמוֹנִיּוֹת
הֶאֱצַלְתָּ יָדְךָ וַתַּאֲצִיל מֶנְהוּ עֶשֶׂר נְבוּאִיּוֹת אָמָּנִיּוֹת
יָם בָּקַעְתָּ וַתּוֹצֵא מֵהֵנָּה עֶשֶׂר תְּכוּנִיּוֹת
כָּל מְלָכִים שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד.

יְיָ אֶחָד יִעַדְתָּ הָרִאשׁוֹנוֹת לִהְיוֹת לַשְּׁנִיּוֹת נְשָׁמוֹת
הֶאֱצַלְתָּ יָצַרְתָּ שְׁנִיּוֹת נְשָׁמוֹת לַצּוּרוֹת הָרָמוֹת
יָחִיד וּמְיֻחָד אַתָּה נְשָׁמָה לָעֶלְיוֹנוֹת הַתְּמִימוֹת
אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד.

יְיָ אֶחָד וְיֵשׁ מֵאַיִן בִּגְבוּרוֹת גְּדֻלַּת חֲסָדֶיךָ
הֶאֱצַלְתָּ וּבְפַחַד תִּפְאַרְתְּךָ נִצְחֲךָ וְהוֹדֶךָ
וּבְצֶדֶק יִסַּדְתָּ עוֹלָם וְאַתָּה בְּשֵׁם כְּבוֹדֶךָ
מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם וְרוֹעֶה אֶחָד.

יְיָ אֶחָד סֵפֶר מִקֶּדֶם גִּלִּיתָ בְּחָכְמָה נְעִימָה
הֶאֱצַלְתָּ סְפָר שַׂר רַחֲמִים וְסִפּוּר וּשְׁלָשְׁתָּם הִסְתַּרְתָּ פְּנִימָה
סִדַּרְתָּם וּקְרָאתָם עוֹלַם הַשֵּׂכֶל וְנֶפֶשׁ תְּמִימָה
שְׁלֹשָׁה גְּבִיעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד.

יְיָ אֶחָד פָּעַלְתָּ חֶסֶד וּפַחַד וְשַׂמְתָּם זְרוֹעוֹת עוֹלָם
הֶאֱצַלְתָּ פְּאֵר לְתִפְאֶרֶת לְהָאִיר אֲפֵלָם
פִּיךָ קְרָאָם עוֹלַם הַחַיִּים וְכִלְלָם
וְקָרַב אֹתָם אֶחָד אֶל אֶחָד.

יְיָ אֶחָד בְּנֵצַח וָהוֹד יְסוֹד בֵּיתְךָ הִלַּלְתָּ
הֶאֱצַלְתָּ בַּת קוֹל וּבָהּ הַכֹּל כִּלַּלְתָּ
בֶּאֱמוּנָתְךָ קְרָאתָם עוֹלַם הַטֶּבַע וּבָהֶם הַסֵּפֶר שִׁכְלַלְתָּ
וַיְהִי הַמִּשְׁכָּן אֶחָד.

יְיָ אֶחָד רוּם מַעֲלָה שַׂמְתָּ רַחֲמִים גְּמוּרִים
הֶאֱצַלְתָּ רְצוֹן הַחָכְמָה הֵם רַחֲמִים אֲמוּרִים
רְחוֹבוֹת שַׂמְתָּ מִשְׁפָּטִים שְׁמוּרִים
תּוֹרָה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד.

יְיָ אֶחָד אַהֲבַת חֶסֶד יִסַּדְתָּ בְּרַחֲמִים
הֶאֱצַלְתָּ אֵשׁ חֲזָקָה לָדִין בִּגְבוּרָה עֲצָמִים
אַבְרָהָם יָמִין וְיִצְחָק שְׂמֹאל הַתָּמִים
מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד.

יְיָ אֶחָד בְּתִפְאֶרֶת נִשְׁמַת רַחֲמִים וְדִין כְּלוּלִים
הֶאֱצַלְתָּ בְּרוּחֲךָ הַמְּנוֹרָה לְהָאִיר אוֹרִים צְלוּלִים

בָּרָאתָ שִׁשָּׁה קָנִים יוֹצְאִים מִצִּדֶּיהָ אֲצוּלִים
שְׁלֹשָׁה קְנֵי הַמְּנוֹרָה מִצִּדָּהּ הָאֶחָד.

יְיָ אֶחָד רַחֲמִים שְׁנַיִם בְּיָכִין לְיָמִין הֶעֱמַדְתָּ
הֶאֱצַלְתָּ רִשְׁפֵּי אֵשׁ בְּבֹעַז לִשְׂמֹאל יִסַּדְתָּ
רַעְמְךָ וְחַסְדְּךָ שֵׁנִית בְּצֶדֶק אִגַּדְתָּ
מֶלֶךְ חֶבְרוֹן אֶחָד.

יְיָ אֶחָד הַכֹּל הִשְׁלַמְתָּ וְכִלַּלְתָּ בַּלְּבָנָה
הֶאֱצַלְתָּ הָאוֹרָה עָלֶיהָ מִן הַשָּׁמַיִם לְמָנָה
וְהַכַּלָּה חִבַּרְתָּ בְּחֻפָּה רַעֲנָנָה
וַיָּבֹאוּ אֶל אֹהֶל אֶחָד.

יְיָ אֶחָד מַעְיַן נִפְלְאוֹתֶיךָ קֶדֶם דָּרַשְׁתָּ
הֶאֱצַלְתָּ מִמַּחֲשָׁבָה חָכְמָה וּמִמֶּנָּה קִדַּשְׁתָּ
מֶלֶךְ הָעוֹלָם וְהַיָּמִים חִדַּשְׁתָּ
וְהִנֵּה שֶׁבַע ·שִׁבֳּלִים עוֹלוֹת בְּקָנֶה אֶחָד.

יְיָ אֶחָד אֱמֶת לְיוֹם רִאשׁוֹן וּלְיוֹם הִבְדַּלְתּוֹ
הֶאֱצַלְתָּ לְיוֹם שֵׁנִי וְהַלַּיְלָה הִמְשַׁלְתּוֹ
אֵת הַחֶסֶד לְיוֹם שְׁלִישִׁי גִּדַּלְתּוֹ
נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם נָשִׂיא אֶחָד.

יְיָ אֶחָד בְּיוֹם רְבִיעִי גְּבוּרָה הִגְבַּרְתָּ
הֶאֱצַלְתָּ בְּיוֹם חֲמִישִׁי נֵצַח בֵּרַכְתָּ
בְּיוֹם שִׁשִּׁי הוֹד וְהַשַּׁבָּת גָּמַרְתָּ
בְּרִית לָרַבִּים שָׁבוּעַ אֶחָד.

יְיָ אֶחָד נוֹרָא אַתָּה אַדִּיר בַּעֲשׂוֹתְךָ כִּסֵּא לְכָל סְפִירָה
הֶאֱצַלְתָּ נֵד לְכָל כִּסֵּא לַהֲנִיעוֹ בִּמְהֵרָה
נֶפֶשׁ גַּלְגַּל עַל שְׁמוֹ נִקְרָא
מַטֶּה לְנָשִׂיא אֶחָד.

יְיָ אֶחָד וְהַכֶּתֶר בְּגַלְגַּל עֲרָבוֹת הֶאֱמַרְתָּ
הֶאֱצַלְתָּ וְהַחָכְמָה לְגַלְגַּל הַמַּזָּלוֹת מָסַרְתָּ
וְהַבִּינָה לְגַלְגַּל שַׁבְּתַאי חִבַּרְתָּ
בַּעֲלֵי אֲסֻפּוֹת נִתְּנוּ מֵרֹעֶה אֶחָד.

יְיָ אֶחָד קִדַּשְׁתָּ לְגַלְגַּל צֶדֶק חַסְדֶּךָ
הֶאֱצַלְתָּ קֵרַבְתָּ לְגַלְגַּל מַאְדִּים פַּחְדֶּךָ
קִדַּשְׁתָּ תִּפְאֶרֶת לְגַלְגַּל הַשֶּׁמֶשׁ נֶגְדֶּךָ
מֶלֶךְ בֵּית אֵל אֶחָד.

יְיָ אֶחָד אָכֵן נֵצַח לְנוֹגַהּ וְהוֹד לְכוֹכָב סָמַכְתָּ
הֶאֱצַלְתָּ אֲבִיר יַעֲקֹב לַשֵּׂכֶל הַפּוֹעֵל הִמְשַׁכְתָּ
אֱמוּנָתְךָ בְּגַלְגַּל הַיָּרֵחַ הִמְלַכְתָּ
לְחַבֵּר אֶת הָאֹהֶל לִהְיוֹת אֶחָד.

יְיָ אֶחָד רֹאשׁ הַכְּתָרִים לְכֹחַ אֱלֹהֵי הוּא לְמִקְנָה
הֶאֱצַלְתָּ רֵאשִׁית לְכֹחַ מַלְכוּת וְלַנְּבוּאָה בִּינָה
רוּחָהּ בְּלִמּוּדֶיךָ נָשְׁבָה בַּכֹּל וּבֶאֱמוּנָה
דִּבְרֵי הַנְּבִיאִים פֶּה אֶחָד.

יְיָ אֶחָד חֶסֶד מַגְדִּיל חֶסֶד לָעֶלְיוֹנִים
הֶאֱצַלְתָּ זְרוֹעַ שְׂמֹאל לָדִין בְּפַחְדּוֹ דִּינִים נְכוֹנִים

קָרָאתָ תִפְאֶרֶת לְרַחֵם הַתַּחְתּוֹנִים
עַל פִּי עֵד אֶחָד.

יְיָ אֶחָד אַתָּה בְנֵצַח נֶפֶשׁ הַצּוֹמַחַת הִגְדַּלְתָּ
הֶאֱצַלְתָּ מֵהוֹד כֹּחַ לָהּ חַיִל בְּדִין הִבְדַּלְתָּ
נַעֲלֵיתָ וְכָל הַכֹּחוֹת מִכֹּל בְּכֹל הִמְשַׁלְתָּ
וַיֵּאָסְפוּ כָל הָעָם כְּאִישׁ אֶחָד.

יְיָ אֶחָד אֵל בָּרוּךְ עָשִׂיתָ נִפְלָאוֹת
הֶאֱצַלְתָּ גָּדוֹל דֵּעָה סְפִירוֹת נוֹרָאוֹת
הֲכִינוֹתָ וּפָעַלְתָּ אוֹתָן לִהְיוֹתָן קוֹרְאוֹת
בְּשֵׁם יְיָ לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד.

יְיָ אֶחָד זָהֳרֵי חַמָּה בָּרָאתָ לְהָאִיר הַבְּרוּאִים
הֶאֱצַלְתָּ טוֹב יָצַרְתָּ וּבוֹ כִּלַּלְתָּ רַחֲמִים וְדִין נִפְלָאִים
כָּבוֹד לְשִׁמְךָ נָתַתָּ וַתִּכְלוֹל בּוֹ כָל הַבְּרוּאִים
עֶשֶׂר הַמְּכֻנּוֹת מוּצָק אֶחָד.

יְיָ אֶחָד מְאוֹרוֹת נָתַתָּ בִרְקִיעֲךָ רוֹדִים
הֶאֱצַלְתָּ סְבִיבוֹת עֻזְּךָ אוֹרִים גְּדוֹלִים נִצְמָדִים
פִּנּוֹת צְבָאוֹת שְׂרָפִים עָלֶיךָ עוֹמְדִים
שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד.

יְיָ אֶחָד קְדוֹשִׁים רוֹמְמֵי שַׁדַּי תָּמִיד מְסַפְּרִים
הֶאֱצַלְתָּ נָאוֹר צוּר פְּאֵר כְּבוֹדְךָ מְפָאֲרִים
מַקְדִּישִׁים וּמַעֲרִיצִים שִׁמְךָ וְאוֹמְרִים
יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד.

פירוש רבי יוסף בן וקאר לפיוטו

בס"ד

אמר יוסף בר' אברהם נ"ע בן וקאר שאל ממני ידיד נפשי, אבירי וקדושי, בכל מושב ומעמד משה האיש שמו, יהי יי אלהיו עמו, הוא עיר ואם בישראל, חכם כאיתיאל, מבין במשנה ובגמרא, ומפיו תצא תורה, לכל בני ציון, והוא כוהן לאל עליון, רעו דעו ותורתו אומנותו ומלבד אלה חכמות אחרות, שרים ושרות, ועוד עיין לשם ולתהלה, בחכמת הקבלה, ישמרהו אומר ועושה, בכל אשר הוא עושה, שאפרש הרמזים אשר רמזתי, והסודות שהסתרתי, בפיוט יי אחד, ואמת ממנו לא נכחד, ואע"פ שהם דברים שלא ניתנו ליכתב, כי אם במחשבה ליחשב, מ"מ האהבה מקלקלת השורה, קל מהרה, ולמלאות רצונו מהרתי, ומלהשלים חפצו וחשקו לא אחרתי, ופי' בזה המאמר קצתם, והסתרתי מקצתם, ומהמפורש יוצא הנסתר, והמסך יותר, ובפי' קצת המאמרים הארכתי, וכל מלה ומלה בו פירשתי, ובביאור ענינו הגדלתי והוספתי, ובקצתם קצרתי, וכלל הענין בלבד ביארתי, וכדי להסתיר רוב הענינים קצרתיו בהזכרת ההקדמות המצויינים, והכל מבואר למשכילים, וסתום מן הסכלים, ועתה אחל לפרש המאמרים, במגלת ספרים, והשם ברחמיו יצילנו משגיאות, למען יי צבאות.

יי אחד ושמו אחד, **זה המאמר כולל י"ס וסבתם, וכל המוצאות אותם, יה וה עיין בד' אותיותיו, והיאך התאחדו באותיותיו, הראשונה בחכמה עליונה, וקוצ' לספי' ראשונה, והשנית לתבונה, והשלישית למחברת התיכונה, והרביעית לחכמה אחרונה, וכללו מורה אל הבינה, ממנו הכל נאצל, אלה בני אצל, והוא למעלה, אין לו סוף ותכלה, סבת כל סבה ועי' כל עילה, והמקום אשר היה שם אהלו בתחלה, ואליו רמז באחד כי כלם נוסדו יחד, והוא באחד, וענין שמו (עמו) נודע שהוא עמו, מתאחד באחדות שלימה, והוא לפני החכמה הקדומה, וכבר רמז לזה החכם המגדול, ר' אליעזר הגדול, באמרו במאמרו הנכבד עד שלא נברא העולם היה הב"ה הוא ושמו בלבד, כי שם כל דבר הוא סמוך לו להכן ולהבר וממנו יצא להבין ולהורות, המשפטים והתורות,**

ולפי שהוא ושמו אחד, וכל היוצא ממנו שב אל האחד, ואמ׳ יי אחד ושמו אחד, וזה פירוש המוציא והמביא, כי הוא דבר הנביא.

א—ד] יי אחד אספרה כל נפלאותיך / האצלת אלוה עולמך להראות גדולתיך / אתה ושמך אחד ואין סוף לאחדותיך / יי אלהינו יי אחד, הפי׳ ענין אספרה, רומז אל כל ספירה, וכל נפלאותיך, הם כל הספירות, כי הם נפלאות ברורות, עשר שרות צרופות טהורות, וענין האצלת רומז, כי אצל עולם העליון, ברום חביון, כי אין רצוני לדבר בבריאה, ולא בעשיה הנפלאה, כי אם באשר נאצל בלבד, כי הוא הנכבד, ובזה סוד היסוד נשלם, והוא סוד העולם, וענין אלוה הוא באלוהי האלהים, האדירים הגבוהים, וענין עולמך בו הכל נשלם, כמאמר ברוך יי מן העולם ועד העולם, כי הוא האציל עולמות, לחיי הנשמות, וענין להראות גדולתך, כי החסד גובר על כל העולם, כי ברחמים כללם, ואם בדין צפה, אלה יולדו להרפה, וענין אתה עד אין סוף וגבול עולה, ושמו בכתר מסולה, ושניהם יחד נקראו אחד, ופי׳ הענין במאמר באין סוף לאחדותו, כי הוא נשמתו, המאציל אותה להראותו, והוריתי על ענין אמתתו, היסוד האמור בתורתו, והרוצה לקבל עליו עול מלכות שמים שלימה, יחד אלהינו בפסוק זה בבינה, ויכוין בו באמרו ככה, ובו תשלם המלאכה, ויש אומ׳ כי השם הראשון רומז לבינה ומה שלפניו הם שלש ראשונות, ואלהינו לזרועות עולם הנכונות, והשם השני לתפארת, בהמשכו עד העטרת, ואחד האות הראשונה רומזת לספי׳ העליונה, והשנית לשמונה, והשלישית לאחרונה, כהמשכה עד הראשונה, וי״א כי היחוד האמתי השלם הרמוז בפסוק הוא שמתחיל ועולה מלמטה למעלה, ואח״כ יורד מלמעלה למטה במסלה, וזהו פי׳ ענינו וסדר תכונתו, שמע, העין גדולה רומזת לשכינה, וישראל רומז לצדיק ולהוד ולנצח באמנה, והשם הראשון לדעת עם עיון אותיותיו, ואלהינו לחסד ולפחד זרועותיו, והשם השני לתשובה, עם חכמה ומחשבה, ואח״כ יורד מלמעלה, דרך המסלה, ופירושו כמו שאמ׳ האחרים, אמנם הדרך השני בוחרים, זהו סוד יחוד הספירות במאצילם יחד, ולו רמז נאמן בית יי אלהינו יי אחד.

ה—ח] יי אחד נקראת ובשכל מושכל ומשכיל נאדרת / האצלת נרות ובשלשה סדרים סדרת / נשגב שמך לבדו וכל סדר בעשרה הגדרת / שלשה ראשים הראש אחד, פי' אחד נקראת, אחד הוא ובו נקרא שמו, עקב היתה רוח אחרת עמו, כי האחד מורה על שני ענינים, כלים מכלים שונים, כי כל אומ' אחד, מורה על ענין שבו נתאחד, א״כ הוא מורה על שנים, ואם הם אחד למראה עינים, ואין ככה מגמתנו, ולא לכך כונתינו, כי סבת הסבות הוא אחדות שלימה, שאין שום שתוף עמה, וסוד אחד ואחדות בו נאמר, ולא גמר, כי הלשון קצר, ומלפרש ענין אחדותו צר, כי הלשון מורה על העצם וקורותיו, ומבטא שפתיו, להבין ההמון, כפה ואגמון, לכן אנו חייבים ליחד יוצר הכל בשכלנו, כי היא מצוה עלינו, ולשלול ממנו גשם ומקריו, ומוצאיו ומובאיו, לכל דבר וכל הנלוים אליו, נאמנים עליו, כלם יסוגו אחור, משום דלך לך אמרין לנזירא לא תקרב סחור סחור, ובשכל מושכל ומשכיל, זה מבאר סוד יחודו, ואין עוד מלבדו, כי הוא השכל ואיננו זולתו, הנה שכרו אתו, ולפניו פעולתו, והוא תמיד בפועל משכיל, וזולתו בכח משכיל, כי כל השכלים, בזוהר אורו משכילים, ואליו עולים, לקבל ממנו למצוא מנוחה והוא המציאם, מאין בראם, ומהודו האצילם, לעד לעולם, והוא משכיל עצמו, א״כ הרי מושכלו עמו, הרי נתבאר שהוא שכל והשכיל ולעצמו משכיל, ולכן נאדר כשכל מושכל ומשכיל והכל ענין אחד וקצב אחד, כי בפועל הוא שכלו ומהות עצמו הוא מושכלו, ולכן יהו״ה המשכיל הוא המושכל והוא השכל והמושכל הוא המשכיל הוא השכל והשכל הוא המושכל הוא המשכיל, כי הוא בפועל שכל משכיל ומושכל, וזה לא נאמר לפרש כי אם לדרוש להבין ולהראות האנשים, מקצת עניניו הקדושים, כי המלאכים לא יכירוהו, והחכמים לא ידעוהו, ואין יודע מהות עצמו, כי אם הוא עצמו, ולכן אמרו מלאכיו הנקראים בשמו, ברוך כבוד יי ממקומו, והאצלת, כבר פי' ענינו, והודעתי תיקונו, ומאמר נרות הם הספירות, כי הם מאירים העולם, בכחם ושכלם, ובכח משכילם, הוא המאיר אפלם, ובשלשה סדרים אותם סדרת וגו', עתה אזכיר כיצד הנה סדורות ג' סדרים, וכל סדר בי' מאמרות, יש בענין הזה דעות, מקדם נטועות, ויש בהם

לעיני רואים שבושים, ואם כלם קדושים, כי יש מחלקת בין החכמים, יודעי אמת התמימים, י״א כי הספי׳ הם עשר ספירות ולא הוסיף עליהם ולא גרע מהם, ואחרים אומ׳ עשרים וי״א שלשים, מעשה חרשים, כי הם בעיניו שלש עשריות, ראשונות שניות שלישיות, ועתה לדעתי הטו אזנים, כי תפקחנה עינים, כי אני איש הבינים, דע כי כלם נוסדו יחד, לא נשאר בהם אף אחד, ודבר שלשתם אמת, ויי אלהים אמת, וכלם נכוחים למבין, אם יש דעת להבין, ולפרש ענין זה צריך מזה בן מזה, אשר בספרי החכמים חוזה, ולבארו אקדים הקדמות, אשר בספרי החכמים רשומות, בראיות נכוחות, ועל פי המופת מוכחות, בו כל החכמים הורו, ובחכמתם גזרו, כי העולם בכללו, אחד יקראו לו, וחלקוהו לשנים בתחלה, מנגד ומעלה, וכל אחד יש לו סגולה, התחתון הוא גופני, והעליון הוא רוחני, והרוחני נחלק לספירות ולשכלים, והגופני לעולם השפל ולגלגלים, והגלגלים הם תשעה, ומהם כוכבי לכת שבעה, וגלגל המזלות עליהם, ועל כלם גלגל ערבות נושא דגליהם, וכל אחד מהם עומד (באמצעו) בעצמו, פי׳ שאינו נפסד אבל עומד בהיותו ראשונה למען הזכיר שמו, והעולם הזה עומד במינו, כפי מצות קונו, וכל גוף בכלל מחומר וצורה מורכב, במה ישכב, ועוד הורו בצורה ברורה, שהצורה, מחומר יקרה, כי בו הגוף יוצא לפועל, ובכח פעולתה יפעל, וזולתו לא ימצא, פגול היא לא ירצה, וצורת כל גוף היא נפשו, ויי בראשו, ועוד הורו החכמים, באמת ובתמים, כי כל גוף מתנועע צריך למניע, כי התנועה קודם היותה, וטרם הראותה, בכח היא נמצאת, ובבואה לפועל היא מוצאת, ואשר בכח מציאותו, בהכרח צריך הוא לזולתו, ולא יתכן המצאו, אם אחר לא המציאו, כי הוא לא יוכל להמציא עצמו, וימחה שמו, ויתחייב מזה, כי הממציא אשר הנמצאים מן הכח אל הפועל, יוציא בפועל, הוא המצוי לעולם, ובזה הוא ממציאם ומבדילם, ועוד ביארו החכמים, במופתים גדולים ועצומים, כי ממציא הכל הוא אחד, והכל בו נתיחד, וכי איננו גוף ולא כח בגוף, וככה בארו, כי כל השכלים, אינם גוף ואם הם על גוף מושלים, ועוד ביארו כי צורת כל גלגל, משתוקקת לשכל נבדל, ולכן שמו השכלים הנבדלים, כמספר הגלגלים, וכל שכל מנהיג גלגלו,

והגלגל הולך למולו, וככה השכל הפועל מנהיג העולם השפל וכל פרטיו ומקבלים ממנו צורה, זקצתם רוח ונפש יקרה, והנפש בכללה, שלש כחות יחסו לה, מגדל מרגיש מדבר, והדבור על כלם יגבר, כי הוא לבדו משכיל, אלפים בת יכיל, והנה הגופים עשרה, ונפשותם תכלל עשרה, והמנהיגים אותם עשרה, ועליהם ספירות עשרה, ועודני לענין זה אדבר, וחיילים אגבר, ובדברי על הגלגלים תמצאנו, כי שם אביאנו, כי יש בענין זה דעות אחרות, ושם תמצאם מבוארות, ובהיות הגופים עשרה ומנהיגים עשרה, והספירות עליהם עשרה נתבארו שלש עשרות, מפי חכמים מסודרות, ותבין כי האות עשרה כיון לעליונות והורה, והאומ׳ עשרים, עמהם השכלים דרים, ושרים הם עולם הנשמות, ועל הגלגלים רמות, והאומר שלשים, השלים השרשים, והביא גם הצורות אשר לגופם שרות, והנה הראשונות לשכלים פועלות, ולזולתם מגבילות, ביניהם ראש וסוף הפעולות, ובמחשבה מושכלות, ועל המחשבות עולות, ולכן נקראות, כי הנה לעולם צביות, והעשר השניות, הנה הנבואיות, כי הנבואה על ידיהם שורה, על הנפש הטהורה, ובאמצעותם באה רוח לנביאים כלם, מקטנם ועד גדולם, זולתי מרע״ה שהגיע עד הלום, ונפשו בצרור החיים צרורה, ונסתכל באספקלריה המאירה, והביט במדת יום ממדת לילה, ופנה למעלה, וראה אורה כחשוכה, ולו אך המלוכה, והשלישית כבר זכרתים, וצורות לגופים כתבתים, ומזה תבין מאמר רז״ל אשר חכמתם באמת ערוכה, כי עולם הוא האדם, וגם אמנם כי בעפר יסודם, בשכלם עולים למעלה, יתברך אשר בגדול החל ובקטון כלה, והנה ג׳ עשרות, בשלשה סדרים סדורות, כי היוצרם ככה יצרם, וכל סדר מהם בעשרה גדרם, להיות אלה מול אלה, על המשפיעים לאלה, ואלה שואבים מאלה, והכל בייחוד שלם יתיחדו, יתלכדו ולא יתפרדו, ובסמוך יתבאר כל אחד מהם, כי אב אחד להם, ועל שלשתם יש רועה אחד, ולכן נחתם המאמר שלשה ראשים הראש אחד.

ט—יב] יי אחד יסדת בתחלה עשר ספירות מחשביות קדמוניות / האצלת ידך ותאציל ממנהו עשר נבואיות אומניות / ים בקעת ותוצא ממנה עשר תכוניות / כל מלכים שלשים ואחד, פי׳ בזה המאמר

פירשתי, והגדלתי והוספתי, לפרש ענין כל עשר ושמם, וייחוס כל עשר למעשה עמם, ומזה תבין אמתתם, ודרך השגתם, וכל עבודתם, וסך מנינם, וסוד ענינם, והנה זה המאמר מורה, כי עשר ראשונות נאצלו קדומות, והם על כלם רמות, ולא יושגו כי אם במחשבה שניה, כי הנה למעלה מן ההויה, ומהעשירית מהן עשרה נאצלות, הנה לעולם הפועלות, ומהנה נמשכת הנבואה, תקרב ותבואה, וערוב מיני פעולותיה, ודרכי נתיבותיה, ותוצאותיה, העשירית הראשונה, ליד נמשלת, ובשמו נקראת כי כמוהו פעלים רבים פועלת, ומהעשירית השניה יצאו עשר אחרות נקראו הנה נשמות לגלגלים ואותם מניעים, והמה רועים, וקראתים העשירית, כי היא כוללת השארית, ובה הכל כלולים, כאלו הולכים אל הנחלים, והנם שלשה זעליהם האחד, ולכן נחתם המאמר כל מלכים שלשים ואחד ולכן קראתי הראשונות המחשביות קדמוניות והשניות הנבואיות אומניות והשלישיות תכוניות ואמר זה ראיה הוא מביא מדברי הנביא כי לזה הענין כיוון וענה, ויהי בשלשים שנה, ולכן תקנו שלשים תקיעות בראש השנה, ומנין השם באותיות לאות, למנין יי צבאות.

יג—טז] יי אחד יעדת הראשונות להיות לשניות נשמות / האצלת יצרת השניות לצורות הרמות / יחיד ומיוחד אתה נשמה לעליונות התמימות / אלהי הרוחות לכל בשר האיש אחד, פי' בכאן רמזתי ענין נפלא, בכתם טהור לא יסולה, כי הזכרתי ערך אלה לאלה, ואיך כח אלה לאלה, ומזה יובן אמתתם וכחם, ומאין נשבה רוחם, וענינו כי כל עשר עליון, נשמה לעשר שתחתיו ברשיון, כי העליון לתחתון נשמה ועלה, דרך המסלה, והתחתון מקבל ועושה, ברשות אומר ועושה, והעשירית מכל עשר נשמה לראשונה, מהעשר הנאצלת ממנה, בנעימה, וכל אחת נשמה לנאצלת ממנה, מדה אחת לכל הנה, ושמותם שוה, וכחם רוה, כי שם כל ראשונה, שם אחד באמנה, וככה שם השניה כשניה, כשהיה, וככה בשלישית, וא״כ נתרבו במנין, כלם אחד בענין, והנה כל זה נרמז במאמר הזה, לדעת מה זה ועל מה זה, כי מאמר ידעת (=יעדת) הראשונות הם מחשביות מבאר כי הקדמות נשמה לנבואיות, ומאמר יצירת (=יצרת) השניות מבאר שהנבואיות

נשמה לתכוניות, כי גוף הגלגלים יש לו נפש משתוקק לשכל נבדל מגיע, יצריח אף יריע, והספירה נשמה לנפש הגלגל הטהורה, בשפה ברורה, ומאמר יחיד ומיוחד מבאר כי הסי׳ הראשונה, נשמה לראשונות באמונה, וכל אחת מהעשרה נשמה לחברתה, לפי שהיא גברתה, ובעלי רוחות עליות והוא לבת אחד, אלהי הרוחות לכל בשר האיש אחד.
יז—כ) יי אחד ויש מאין בגבורות גדולת חסדיך / האצלת ובפחד תפארתך נצחך והודך / ובצדיק יסדת עולם ואתה בשם כבודך / מלך עליהם ורועה אחד, פי׳ במאמר הזה זכרתי קצת שמותם, וסדרתי סדר אצילותם, למשפחותם לבית אבותם, ועתה שמות לכל אחד אכנה, למען תשכיל את אשר תעשה ואת כל אשר תפנה, דע כי יש לכל ספי׳ שמות עשרה ויותר מאלה, כאלה וכאלה, והנה יי הוא רוח אלהים והיא חכמת אלהים, היא ספר וראשית חכמה, ועיר ותורה לעולם שקדמה, היא מהשם אות ראשונה, ושניה לה התבונה, והקוץ מורה למעלה, עד אין סוף ותכלה, והיא יצאה מן הקצה, והחכמה מאין תמצא, ואין היא הספירה העליונה, על הכל מתוקנה, היא כתר עליון, אויר קדמון, הוא רום מעלה ומחשבה, ברום שמים נצבה, וגבורות היא הבינה, והיא תשובה ותבונה, מעונה עליונה, אלהינו שבשמים יי אלהי השמים, הוא ספר ואם ורוכב שמים, ולה חמשים שערים כמשפט, מלך העולם ומלך המשפט, וגדולת חסדיך, היא חסד ונחל, והמשכת עולם ושחל, כסף ומים וזרוע ימין ואברהם הנפלא, ועל ארבעתם אמ׳ דוד לך יי הגדולה, והפחד באמת הוחק, הוא פחד יצחק, ולו כוין דוד באמרו והגבורה, אש חזקה ותבערה, אש אוכלת ומ״ה של מעלה מ״ה קשה, וזהב ופחד ורהב ממנה נשקד, ותפארתך היא הדעת, לכל נודעת, ואור אשר לה קדם, הוא יעקב ותפארת אדם, וישכיל שם גדול ושם מיוחד, מכריע ראשון כלול מחסד ופחד, קו האמצעי, ויעקב קראו רועי, קו השוה ואספקלריה מאירה, בצרור החיים צרורה, בשש קצוות מתוארה, ובאות שלישית שבשם ותפארה, היא שמים שמש וחמה, תורת יי תמימה, אמת צדקה ועולם, דין ורחמים בה נשלם, ובמ״ר גוברת, ועליה אמר דוד והתפארת, ונצחך הוא עמוד הימני ודגלו, ויכון שמו ודגלו. והודך, הוא הדגל השני, בועז עמוד הצפוני, ואלה

שניהם למודי יי, כאשר פי׳ קדמוני, ולהם נאמר בסוד והנצח וההוד, וצדיק הוא יסוד עולמו, וזה שמו, אביר ישראל, ראש גולת אריאל, אביר יעקב נקרא, מתואר בתפארה, שבת ואות וחי העולמים, כלול מדין ורחמים. מכריע שם קיום הנשמות, אחרי מות, נקרא כל, ועליו נאמר פי כל, ושם כבודך היא השכינה קשת ותחנה, ארון הברית ואמונה, תורה שבע״פ, ודינה רפה, היא חכמה אחרונה, ירח ולבנה, כלה כלולה, גן ולילה, אש שחורה, ואבן שתיה ועטרה, אספקלריה שאינה מאירה, עיר הקדש וימה, עיר האמת יי שמה, וזאת שמה ארץ וירושלים מראש אמרים, אות הרביעית שבשם והיה שם הוא המלאך הגואל, כנסת ישראל, כסא יי וצדק, מחזקת הבדק, נקרא שם והולכה, מי יעמוד היא העשירית הנסוכה, לך יי הממלכה היא העין, מקבלת על הסדר מהאין, מקבלת מכל אשר לפניה, ומשפעת על בניה, פעם חסד וחמלה, ופעם זעם והמולה, פעם מרחמת בתפארת, ופעם בגבו׳ מיסרת, ובכח כל הספי׳ מנהגת העולם, ובה הכל נכלל ונשלם, וסי׳ הסי׳ מנהיג הכל יחד, ולכן נקרא מלך עליהם ורועה אחד, אלה הם שמותם וסדר אצילותם, והיא האצילות הטהורה, ערוכה בכל ושמורה, ונגדם יש אחרות, עשר ספירות, לצד שמאל נוסדו, ולעשות רע נועדו, וענין זה לא זכרתיו במאמר, כי הוא רע ומר, ולזה הפי׳ בהם לא אאריך, כי לקדושה ולטהרה אני צריך, ועוד יש תחת האחרונה, ד׳ מחנות שכינה, והם כנגד ג׳ אבות ואמונה, מרכבה התחתונה, וענינם בלבי צפנתים, ובמאמרי לא זכרתים, ואחר שפי׳ הספירות בכללם, חזרתי לפרש פרטם מכללם, ובעשרה לבד המבטא, אם למעלה אם למטה, כי דין אחד להם, ומשפט אחד משפטיהם, וככה מפעלותיהם, כי העליונה, כנגד התיכונה, והתיכונה, כנגד התחתונה, אין הפרש ביניהם, כי אב אחד להם.

כא—לב] יי אחד ספר מקדם גלית בחכמה נעימה / האצלת ספר שר המשים ושלשתם הסתרת פנימה / סדרתם וקראתם עולם השכל ונפש תמימה / שלשה גביעים משוקדים בקנה אחד.

יי אחד פעלת חסד ופחד ושמתם זרועות עולם / האצלת פאר לתפארת להאר אפלם / פיך קראם עולם החיים וכללם / וקרב אותם אחד אל אחד.

יי אחד בנצח והוד יסוד ביתך הללת / האצלת בת כל ובה הכל כללת / באמונתך קראתם עולם הטבע ובהם הספיר שכללת / ויהי המשכן אחד, פי׳ אלה הג׳ מאמרים, מפרשים ומבארים, עשר ספי׳, וסדר המאורות, ומודיעים שמם, וסדר מקומם, ואיך נחלקו למחלקותם, כי נחלקו לג׳ חלקים, אלה מאלה יונקים, חלק הראשון במאמר ראשון זכרתיו ספי׳ שלשה, אבן הראשה, אל נערץ בקדושה, כתר חכמה ותבונה, ובאו ציון ברנה, שלשתם עולם השכל נקראו, כי נשגבו ונפלאו, מעין רואים ויודעים, והמה שועים, שלשת הרועים, הם שכל ונשמה לשאר הספירות, והנה מאין סוף מקורות שרים ושרות, וזולתם מהם מאירות, אמרות יי אמרות טהורות, ברום חביון נסתרו, ומאין סוף נגזרו, ושלשתם נתאחדו ביחד, שלשה גביעים משוקדים בקנה אחד, והחלק השני במאמר השני כתבתיו, ובאמת חברתיו, והם ג׳ אחרות, שתים מהם פזורות, ובשלישית נעצרות, הם חסד וגבורה, נתחברו בתפארה, מימין גדולה, ומשמאל גבורה שתולה, ובאמצע תפארת הכלולה, מאיר האפלה, פיך הוא הגן ועולם החיים קראם, אשר בראם, ביען הם חיים לעולם, פרטם וכללם, ומהם התחיל הבנין, וסוד הענין, ותפארת חברם יחד, וקרב אותם אחד אל אחד, והחלק השלישי במאמר השלשה זכרתיו, וביסוד יסדתיו, ובאמונה כללתיו, והם נצח והוד ויסוד ושכינה, נצח והוד בכל נכללו, בסוד עולם נקהלו, והמה עתה זרועות עולם, והוא כתפארת אדם, וכלם נכללו באחרונה, כלה וכלולה באמונה, ובת כל נקראת, והיא כוללת, כי מהיסוד שהוא כל נאצלת, והיא בת שבע, וארבע נקראו עולם הטבע, כי עולם הטבע מהם יוצא, מן הקצה אל הקצה, ובאמונה נכללו כל העשרה, ולו משפט הבכורה, כי היא בעולם פועלת, ומהאחרות מקבלת, היא המגדלת, אמר הקהלת, ואלה שבעתם הם הבנין, והספור כולל הענין, ובזה כלם מסכימים כי ... וכיון שהזכרתי שמותם וסדר אצילותם, במאמר הדברים האלה, כחם ודרך הנהגתם אגלה.

לג—לו] **יי אחד רום מעלה שמת רחמים גמורים / האצלתם רצון חכמה הם רחמים אמורים / רחובות שמת משפטים שמורים / תורה אחת ומשפט אחד**, פי׳ רום מעלה בכתר כבר שמו נשמע, וברחמים

גמורים . . . ורצון הוא חכמה, וברחמים גמורים נטועה, ואמרתי בו אמרים, כי הרחמים הגדולים בכתר גמורים, והם בחכמה פחות, והיא האחות, ורחובות היא התשובה, ובמשפט מי כורת משובה, והחכמה נקראת תורה, ולבינה משפט הבכורה, ושניהם נוסדו יחד, בפסוק תורה אחת ומשפט אחד.

לז—מד] יי אחד אהבת חסד יסדת ברחמים / האצלת אש חזקה לדין בגבורה עמים / אברהם ימין ויצחק השמאל התמים / מזה אחד ומזה אחד.

יי אחד בתפארת נסכת רחמים ודין כלולים / האצלת ברוחך המנורה להאיר אורים כלולים / בראת ששה קנים יוצאים מצדיה אצולים / שלשה קני מנורה מצדה האחד, פי' במאמר זה האב השלישי רמזתי, ועניננו ביארתי, כלול מחסד ופחד, ובו נוסדו יחד, ונקרא מדת הרחמים באמת ובתמים, כי מדת החסד עליו גברה, והוא משגב לעתות בצרה, קולי אל יי אקרא, וזאת הספירה, לאחותיה מאירה, ולכן נקראת מנורה, ולמנורה קנים שבעה ששה, ולזאת הספי' שש ספירות בקדושה, לימין ג' ולשמאל שלשה, והיא באמצע מכלם דרושה, חסד נצח ויסוד לימין נועדו, וגבורה והוד ואמונה לשמאל חרדו, והם מצדיה אצולים, יורדים ועולים, ומפני שהשלשה מצד אחד והג' מצד אחד נחתם המאמר שלשה קני מנורה מצדה האחד.

מה—מח] יי אחד רחמים שניים ביכין לימין העמדת / האצלת רשפי אש בבועז לשמאל יסדת / רעמך וחסדך שנית בצדק אגדת / מלך חברון אחד, פי' במאמר זה רמזתי ג' אחרות שהם נצח הוד ויסוד כתרות, ונצח והוד ויסוד הם דגלים כנגד . . . נצח לימין ברחמים וסעד, והוד לשמאל בדין נסעד, הכל מקבל משניהם ובו נבחרו, כאשר הזרועות בהם נתחברו, אמנם הרחמים בחסד ובנצח חסד בו, והדין בגבורה גובה ובהוד חסד והרחמים בדעת גברו, וכחו חסרו, וצדיק מהדין והרחמים שנית חובר ביחד, ולכן נקרא מלך חברון אחד.

מט—נב] יי אחד הכל המשלת וכללת בלבנה / האצלת האורה עליה למנה / החתן והכלה חברת בחופה מתוקנת / ויבאו אל אהל אחד, פי' במאמר הזה פירשתי הלבנה, באמת ובאמונה, והכל בה נכלל, היא

ראש כל מעלל, ובה הכל כלל, כי כלם נבראו בגללה, תשואות חן חן לה, היא הכלה חתנה התפארת, והיא לכל המורדים מיסרת, ואורה וכחה מן השמים, פעם יבא בה אש ופעם מים, ובה כל הספירות נתיחדו, יתלכדו ולא יתפרדו, היא הבית שהכל בה נתיחד, לכן נחתם ויבאו אל אהל אחד. וכיון שהזכרתי המתשביות כחם ומעשיהם, ומעלליהם ומפעלותיהם, עתה אזכור הנצחיות איך על הימים נחלקו, ואיכה בהם נדבקו.

נג—נו] יי אחד מעין נפלאותיך קדם דרשת / האצלת ממחשבה חכמה וממנה קדשת / מלך העולם והימים חדשת / והנה שבע שבלים עולות בקנה אחד, פי' במאמר הזה חברתי ג' ספי' שכנגד כתר חכמה ובינה מסודרות ושלשתם אין שם הימים נתפש בהם, ושאר הספירות נושאי כליהם, ושלשתם קדמו בקנין, והשבע בבנין, ושבעתם לצורך העולם מתודשים, והם קדש קדשים.

נז—ס] יי אחד אמת ליום ראשון וליום הבדלתו / האצלת אלהים ליום שני ובלילה המשלתו / את החסד ליום שלישי גידלתו / נשיא אחד ליום נשיא אחד, פי' במאמר זה ביארתי ג' ענינים גדולים ועצומים, ליום ראשון תפארת, וליום השני מלכות וליום שלישי גדולה שוררת, ועוד ענין אחר בו נרמז, נחמד מזהב ומפז, כי האמת מדת יום נקראת ומדת לילה העטרה.

סא—סד] יי אחד ביום רביעי גבורה הגברת / האצלת ביום חמישי נצח בררת / ביום הששי הוד גמרת / ברית לרבים שבוע אחד, פי' במאמר הזה ביארתי ימים ד', גבורה ליום ד' נועדה, ונצח ליום חמישי, והוד ליום ששי, ויסוד בו גמר אומר ליום השביעי, וקראתי ברית שבוע, ובכאן הימים, שלימים ותמימים, זאת היא אחת הדעות אשר בזה הענין נודעות, ויש דרך אחרת, מחכמים גדולים נמסרת, והיא כי החסד ליום ראשון שמו, והפחד ליום השני הרעימו, ואמת ליום ג' הרימו, ונצח ליום ד' הנעימו, והוד ליום ה' רשמו, ויסוד ביום ו' הקימו, וירח ביום ז' חתמו, וכת שלישית סוברת, סברה אחרת, ואומרת ששלש ראשונות ליום ראשון נאצלו, והחסד ליום ב' והפחד ליום ג' נבדלו, ביום ד' תפארת קדש, ונצח ליום חמישי,

והוד לששי וביום השביעי שבת ובת זוגו כלולות, וככה שמו בו ספירות ברמים שתולות, ולה שמעתי דעת אחרת, שהימים בסדר ד' מסודרת, אמנם יש סמך לדעת הראשונה, מהתורה הנאמנה, כי האור ביום ראשון נברא, וכל חכם הורה, כי ד' פרצופין יחד נבראו, ובשם אחד הוא האור נקראו, הם יום ולילה, אור וחשך ואפלה, ואם בתחלה היו נצמדים, והיו לאחדים, לכן היו לשני הימים הראשונים מיוחדים, וביום הג' נאמ' כי טוב פעמים, כי בו נשלמה מלאכת המים, ולכן יחסו למדת הגדולה, יען כי חבתו כפולה, וביום הד' גבורה, וכבר אמרו חכמים כי בו ירדה אסכרה, וביום ה' נצח כי בו ישרצו המים שרץ, וביום הששי הוד, כי בו נאמ' טוב מאד, והמים הם החסד בלי כחד, והארץ בה הפחד, וכלל יום שביעי שמוהו, כי כשמו כן הוא, כי היסוד עם השביעי שנקרא אות, ובשבת כתי' ביום ובין בני ישראל אות, ולדעת השני אין מכריע, כי אם הסדר הידוע, והדעת הג' לה ראיות מדבר התורה ראיות, כי ג' ראשונות ליום ג' והאור נגה עליהם, ונוגה להם, ושם יום לא נתפס מהם באחד, כי אם בשלשתם יחד, וביום השני נעשה הרקיע ומן המים הופיע, וביום ג' נראית היבשה, היא מ"ה הקשה, וביום ד' נבראו המאורות, הם חמה ולבנה מאירות, וכבר פי' החכמים שקטרגה הלבנה, ולכך נתמעטה ולבשה בושנה, והחמה ביום ד' נתפארה, והיא מאירה, ויום ה' ויום ו' כבר נתבאר ענינם, כי בנצח והוד בנינם, ויום שבת ידוע, כי ליסוד קבוע, ודעת נשאר יחידי, שאל מאדונו, ליתן לו בת זוגו פקדונו, לזאת נתן לו, ותבא אתו באמנה, וכיון שפי' ענין הימים ומחלקותם, ודרכם וראיותם, נשוב עתה לפרש שאר המאמרים הגדולים, ואתחיל מחלוקתם על הגלגלים, ובהם יושלמו הג' עשריות, כי הם התכוניות, והימים הם השמינות, והראשונות העליוניות, כי בימים נעשו הפעולות, קטנות וגדולות.

סה—סח] יי אחד נאור אתה לעשות כסא לכל ספירה / האצלת נד לכל כסא להגיעו במהרה / נפש גלגל על שמו נקרא / מטה לנשיא אחד, פי' דע אמ', כי הע"ה כדורי הגלגלים, והם כסאות לשכלים הנבדלים, והשכלים כסא לספי' קטנות, ומהם מקבלים כחוקתו וככה

מגיעה, לצורך כל שעה, ולכן שמות הגופים והשכלים על הספי׳ נקראו, כי מכחם ומכח הספי׳ נבראו, ומצאתי לקצת אומרים, באמת ותמים, כי מאדים כסא לחמה, והחמה לתפארה, והירח לאספקלריא שאינה מאירה, ועוד אמרו כי כל קיום הנשמות, בורא העולמות, ואחרי שמעי דבריהם, הבינותי עניניהם, ושאר הספי׳ חלקתי על השכלים ועל . . . ועל דבריהם סמכתי כפי כחם ומעשיהם, וכפי מפעלותיהם, כי הכחות משמשות, אשר הספי׳ עושות, כחות כהנה מצאתי לכוכבים, אשר בספרי החכמים נכתבים, אחרי היודעים הגלגלים והשכלים, מן הספירות אצולים, והם להם גבולות נסתרות ונגלות, ועל חלוקתה סמכתי, ולכן אמרתי.

סט—עב] יי אחד והכתר לגלגל ערבות האמרת / האצלת והחכמה לגלגל המזלות מסרת / והבינה לגלגל שבתי חברת / בעלי אסופות נתנו מרועה אחד, פי׳ גלגל ערבות הוא העליון, ושאר הגלגלים מכחו מתנועעים ברשיון, והוא מניעם בכחו ושכלו ובגבורתו וגדלו, כאשר הכתר האציל כל הספירות, ומכחו הנה מאירות, ולגלגל המזלות, כמה פעולות, וכחות מכחות שונות, כי בו כמה תמונות, כאשר לחכמה ל״ב נתיבות, גדולות וטובות, והבינה אם המשפט וממנה נתנה תורה הטהורה, וככה שבתי בעל דין ותורה.

עג—עו] יי אחד קדשת לגלגל צדק חסדך / האצלת קרבת לגלגל מאדים פחדך / קדשת תפארת לגלגל השמש נגדך / מלך בת אל אחד, פי׳ דע כי החסד, ברחמים יוסד, וצדק גם כן בטובי ייעד, וגבורה למאדים ידועה, ונתנה לשמש דעה, והוא ראש הפעלים, וכל סביבותיו ממנו שואלים, ונותן צורה לכוכבים, ולבנה הוא מלך בית אל אחד.

עז—פ] יי אחד אכן נצח לנוגה והוד לכוכב סמכת / האצלת אביר יעקב לשכל הפועל המשכת / אמונתך בגלגל הירח המלכת / לחבר את האהל להיות אחד, דע כי נוגה ונצח הם טובים, וסוד ברעה חושבים, והשכל הפועל הוא נותן צורות לכל הנבראים, אשר הם בעולם השפל נמצאים, כאשר היסוד הוא הארץ שבו תלוי הכל, ולכן שמו כל ובו הכל צופין ולה מחכין, לקבל ממנו מנוחה, וממנו פורחות הנשמות בשמחה, והירח היא השכינה, כי היא הלבנה, חלוק זה כפי

הכחות זכרתיו, ולא כסדר השכלים סדרתיו, כי כפי סדר השכלים השכל הוא הפועל הוא באחרונה, ועליו הלבנה, ובמקום הזה שכל הלבנה לעטרה שמתיו, והשכל הפועל ליסוד יסדתיו, והדרך אשר בה דרכתי, ואשר עליה סמכתי, היא כי כאשר מצאתי החכמים אשר כנו שמות לספירות, כלם מסכימים שהספי׳ האחרונה, היא ירח ולבנה, והחמה תפארה, ומאדים הגבורה, ועיינתי בכחות שיחסו לספירות המקובלים, ומצאתי כהנה לגלגלים, ולא מצאתי ליסוד פעלים מיוחסים, כי אם אשר לשכל הפועל מנוסים, ולכן זכרתים יחד, ויהי המשכן אחד, ובבאור הענין במקום הזה קצרתי, כי בחבור אחר בו הארכתי, אמנם אזכיר ממנו מעט למען תבינהו, ותקח אזנך שמץ מנהו, דע כי החכמים הקדמונים הגדולים, אשר דברו בחכמות בחידות ומשלים, לפעמים מכנים הענין כפעולתו, ולפעמים כמהותו, וכדברים בפעולה, יקדימו אשר לו בו הגדולה, וגם היא באצילות אחרון, ישימוהו ראשון לזכרון, וגודל הפעולה יקדימוה, וכפי הכח והגבורה יתארוה, ופעמים לא יביטו לכחה וערכה, כי אם לקרבה אל המלאכה, ובהיותה סבה קרובה ישימוהו בכח, כי לזכר כונתם להראות הפעולה, ועל דרך זה שמו עטרה ראשונה, ואם היא באמת אחרונה, ופעמים היסוד לה קדמוהו, ומעין לה ישימוהו, כי פעולתו בע״ה לתת הצורות והיא מתקנת היסודות באמצעות הכוכבים והמזרות, ולכן נעזרתי בפעולות אשר לספי׳ מוגבלות, ובינותי בדברי האצטגנינים הקדמתים והאחרונים וארא הפעולות אשר לגלגלים יחסו, על פי הו... אשר נים: כפי יחוס הפעולות, שמתי המסלות, ויחסתי הספי׳ לשכלים ולגלגלים כפי פעולתם, ומעשה תקפם וגבורתם, ועוד מצאתי דרך אחרת, אשר הגלגלים כנגד הספי׳ מסדרת, ועל אחד מחכמי הפילוסופים סמכתי, ועל פיו דברתי וערכתי, לפי שדעת המקובלים נוטה אליו, ואליו מלין אמר, כי בין סי׳ הסי׳ ובין השכל המנהיג גלגל ערבות, יש שכל נבדל, על הכל יתגדל, ויהיו על דעתו השכלים עשרה, מלבד השכל הפועל אשר לצורך העולם נברא, והשכל הזה העליוני, מאד מאד הוא רוחני, וכנגד הכתר נשימהו, ונובע ממנו אתנהו, וגלגל ערבות כנגד החכמה אשר לה ל״ב נתי׳ נתנו וכן מגלגל זה כל שבילי

הגלגלים נתמנו, וגלגל המזלות כנגד הבינה שמתי, ואותו אליה ערכתי, כי כאשר בה מנין שערים, כן בגלגל זה מספר צורות למכירים, ושבתי כנגד תפארת נתתיו, ואליו סמכתי כי כאשר התפ' תורה, כן לו בחכמה משפט הבכורה, וצדק ומאדים כנגד חסד וגבורה, וקדמו להם התפ' כי הם זרועות עולם, והוא האיש אמת לכלם, ונצח והוד בנוגה וכוכב רודים, והשמש ליסוד נמסר, וחמה קראוהו בעלי מוסר, כי מכריע הוא באחיהו, וקו שני נקרא גם הוא, והשמש שורש הפעולות הרמות, כאשר היסוד קיום הנשמות, והיסוד הוא האילן שהעולם בו משתעשע, וממנו הכל נובע, והלבנה כנגד השכינה, מבואר ענינה, ומקצת החכמים השמש והלבנה שמו, וזה אצל זה רשמו, ודרך זה אם אין לה מופת בפלוסופים היא דרך צלולה, ומאור נכונה, בדרך הקבלה, והראשונה יקרה רמה, ומפי המופת שומה, ואם הסומה מעט סטה, ומן הדרך הידוע נטה, אין לדחותו, כי עדיו במופתיו לסבותו, והנה לפניך השני דרכים, בחר לך מהלכים, והאמת יורה דרכו, ויהי בשלם סוכו, ועל הדרך הראשונה סדרתי מאמרים, אשר בפיוט זה מסודרים בשניהם ופי' מהשני לעיל כתבתי, ועל פי שכלי ודעתי סדרתי, לא מפי החכמים הקדמונים, וגם לא מפי האחרונים, ואין בינה ודעת כי אם בחכמת הקבלה כי אם יש סדר אחד להם, ועשה כמעשיהם, ויש להם ראיות נכונות וראיות יניח זה הדעת ... מאחר שאין לנו רעיון זה המסורת ועתה אשוב לבאר שאר המאמרים, כפי מה שקבלתי והיו לי מסורים, מפי חכמים גדולים בתבונה, שקבלתם נכונה, ובמאמרים הסמוכים, אפרש פעולתם בעולם ההפסד וההויה, ואיך לעולם שלחם אלהים למחיה, וכח כל אחת מהנה ופעולותיה, וגבורותיה וגאותיה.

פא—פד] יי אחד ראש לגבורים לכח אלהי הוא למקנה / האצלת ראשית מלאכות ולנבואה בינה / רוחה בלמודיך נשבה בכל ובאמונה / דברי הנביאים פה אחד, פי' אלה המאמרים, בספי' האמצעיים מדברים, כי העליונות למעלה מן המחשבה עלו, ומלדבר בהם השכלים נסכלו, והתכוניות אין עסק לקבלה ולא תביט אליהם,

ולכן רוב המקובלים אומ׳ כי הם עשרה בלבד נוצרים, ובמאמר הזה כח ג׳ ראשונות ביארתי, ובתחלתו זכרתי, כי הכתר הוא ראש הכתרים באמונה, כי כל ספי׳ היא כתר לאשר למטה ממנה, והכתר לכח אלהי הוא למקנה, זה יחסו לו בעלי התכונה, וראשית היא חכמה, וכח מלאכות עמה, וכח הבינה לנבואה, ובו קרואה רואה, ומאמר רוחה בלמודיך נשבה בכל ובאמונה לבאר הדרך שבו תבא הנבואה מן הבינה, עד השכינה, כי היא באה מן הספירות, דרך הצנורות, ובהגיעה לנצח והוד, תבא הרוח ביסוד, ומכל בכל נגלתה, נכספה וגם כלתה, ובזה דבר יי בהר סיני.

פה—פח] יי אחד חסד מגדיל חסד לעליונים / האצלת זרוע שמאל לדין בפחדו דינים נכונים / קראת תפארת לרחם התחתונים / על פי עד אחד, פי׳ המאמר הזה מבואר, ועוד דבר קטן נשאר, והוא המאמר על פי לבאר, והוא לתתו שאר, ועל פיו יהיה כל ריב וכל נגע, כי הוא הענג והוא הנגע, כי כל המעשה, באמת על פיה יעשו, והכל בצלו יחסו, והיא העושה כל המלאכת, אל המקום אשר יהיה שמה הרוח ללכת.

פט—צב] יי אחד אתה בנצח נפש הצומחת הגדלת / האצלת מהוד כח לחיל בה בדין הגדלת הבדלת / נעלית וכל הכחות מכל בכל המשלת / ויאספו העם כאיש אחד, פי׳ זה מבואר ומפורש, מעשה חרש, אמנם יש לדעת כי כל המעשים, הם מעשה נסים, וכחפצו יעשם יוצר הכל, על ידי כל, בכל הם היסוד והשכינה, בכח אמת ואמונה. בכאן השלמתי פי׳ ענין מאמרי ופיוטי ושירי ובו נקרא שמי, כי הוא נאמי, ועוד כתבתי, והגדלתי והוספתי, האותיות כלם, בספירות בכללם.

צג—צו] יי אחד אל ברוך עשית נפלאות / האצלת גדול דעה ספירות נוראות / הכינות ופעלת אותם להיותם קוראות / בשם יי לעבדו שכם אחד, פי׳ זה המאמר כלו, רומז בכללו, אל סבת הסבות, עושה נפלאות כי הם אליו שבות, כי הוא ברא הספירות כלם, מקטנם ועד גדולם, והאציל בתחלה העליונות והם המחשבה, יסכם לטובה, ולצורך העולם יצר השניות, הם האומניות, ומהם עשה התחתוניות,

וסוד תכונתם, וסוד ענינם, ועיקר בנינם, להיות לעולם אות, לעבוד לבוראם ובשמו קוראות.

צז—ק] יי אחד זהרי חמה בראת להאיר הברואים / האצלת טוב יצרת ובם כללת רחמים ודין נפלאים / כבוד לשמך נתת ותכלול בו כל הקרואים / עשר המכונות מוצק אחד, פי' בכאן רמזתי עיקר המעשים, כאשר המה מכוסים, כי תפארת ויסוד הם עושים המלאכה, על פי הממלכה, והנה זהרי חמה, היא התפארה, והיא לכל מאירה, וטוב הוא היסוד ושניהם מדין ורחמים כלולים, כי מחסד וגבורה המה אצולים, והם עם שאר הספירות, הנה במלכות סדורות, והיא כבוד לשמו מנהגת עמו.

קא—קד] יי אחד מאורות נתת ברקיעך רודים / האצלת סביבת עזך אורים גדולים נצמדים / פנות צבאות שרפים עליך עומדים / שש כנפים לאחד, פי' בכאן רמזתי מעט מזער לכחות המלאכים, אשר המה ג' הספירות נסוכים, וכן רמזתי מעט מי"ב גבולים, וזכרתי חצים, כי קצתם מורה על קצתם.

קה—קח] יי אחד קדושים רוממי שדי תמיד מספרים / האצלת נאור צור פאר כבודך מפארים / מקדישים ומעריצים שמך ואומרים / יי אחד ושמו אחד.

תם ונשלם בד"ח לב"א.

שיר היחוד
לרבי שמואל

אף שיר יחוד זה שונה בבניינו ובצורתו משאר שירי היחוד. אמנם יש בו קצת צדדים דומים לשיר היחוד של ר׳ יוסף אבן וקאר, אלא שהוא משורשר, כלומר כל מחרוזת שבו מתחילה בסיום זו שקדמה לה. צורה פיוטית זו קדומה היא, אבל המשיכו בה גם בתקופות מאוחרות.

השיר מיוחס בכתב היד לר׳ שמואל הנגיד, אבל אין ספק שלא ר׳ שמואל הנגיד הידוע חיברו, והלשון והמבנה מעידים על כך כמאה עדים. ועי׳ דיואן לר׳ שמואל הנגיד ספר ג, תל־אביב תש״ז, עמ׳ 177. גם אין לשער כי ר׳ שמואל הנגיד ב״ר חנניה ממצרים, בן דורו של ר׳ יהודה הלוי, חיברו, כי אין לנו שום יסוד לבסס השערה זו.

וראוי לציין, כי גם שיר יחוד אחר מיוחס בקצת כתבי יד לר׳ שמואל הנגיד, והוא „אעירה שחר על דברתך / אקיצה משנתי לספר גבורתך״, עי׳ „צור קנטניס דר נויהבראישן פואזי״ לדוקעס עמ׳ 153 סי׳ 52 ו„סדור הגיון לב״, קניגסברג 1845, עמ׳ 530. אמנם סימנו של שיר זה הוא אלפבית אברהם חזק ואמץ, ועי׳ במדור ה„נספחים״.

תוכן השיר הוא שבח ותהילה לבורא עולם הנערץ והנקדש בסוד שיח שנאני שחק ורבבות קודש שכולם מודים לו ומשבחים את שמו.

סימנו אלפבית שמואל, ואין ספק כי מחמת חתימת השם תלו אותו באילן גדול, בר׳ שמואל הנגיד. ידעו אותו כמשורר גדול שידע לשבח ולפאר ליוצרו, שכן חיבר שני הימנונות גדולים, השירה „אלוה עוז ואל קנוא ונורא״ והתהילה „הלי תעש בכל שנה פעלים״, ויחסו לו גם שיר תהילה זה. בתקופות הקדומות היו מיחסים לפרקים פיוטים ושירים למשוררים גדולים ומפורסמים על יסוד רמזים קלושים בלבד בלי הוכחות ומסורות של ממש. ויש שעמד לו לפיוט יחוסו הרם של מחבר מדומה, גם כשאין לו לאותו פיוט „יחוס עצמו״, ונשאר לדורות מחמת שמו הטוב.

ואשר למחבר — אין בידי לומר מי הוא ר׳ שמואל פייטנו של שיר זה. למעלה ממאה פייטנים נקראו בשם שמואל ואין בשירנו סימנים מובהקים להכיר את המחבר על פיהם. אף זמנו ומקומו של הפייטן אינם ידועים. על כל פנים אין לקבעו אחרי המאה הי״ד, ועל פי מקורו — כתב יד קנדיאה – מותר לשער כי נתחבר באחת הארצות הרומאניות.

השיר מתפרסם על פי כתב יד הוואתיקאנה סי׳ 320 דף יט, ב, שצילומו נמצא במכון לחקר השירה העברית.

שיר היחוד להר׳ שמואל הנגיד זצ״ל

אֶזְכְּרָה שִׁיר מִמְּשׁוֹרְרֵי מִקְדַּשׁ הַקֹּדֶשׁ
אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת אֲמוּרוֹת בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ
אֲהַלֶּלְךָ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְקֹדֶשׁ
מִי כָמוֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ.

בַּקֹּדֶשׁ דַּרְכְּךָ אֵל גָּדוֹל וְנוֹרָא
בָּרָאתָ בְּרִיּוֹת מְשֻׁנּוֹת מְצוּרָה לְצוּרָה
בְּנֵי אֵלִים יְרוֹמְמוּךָ בְּשָׂפָה בְרוּרָה
לְךָ זְרוֹעַ עִם גְּבוּרָה.

גְּבוּרָה וּמֶמְשָׁלָה בְּכָל הָאָרֶץ מוּדַעַת
גְּאוֹן עֻזְּךָ מִמְּךָ לֹא נִגְרַעַת
גִּלִּיתָ אֹזֶן וְעַיִן לָדַעַת
הַמְלַמֵּד לְאָדָם דָּעַת.

דַּעַת קְדוֹשִׁים לִמַּדְתָּ לַעֲמָסֵי מֵעַיִם
דִּבַּרְתָּ, הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם
דּוֹרְשֵׁי אֱלֹהִים בְּכָל יוֹם פַּעֲמַיִם
הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמָיִם.

הַשָּׁמַיִם כִּסְאוֹ לְמַאֲמִינָיו וָעַד
הֲלִיכוֹת אֲשׁוּרָיו לְעוֹלְמֵי עַד לֹא תִמְעַד
הַמַּבִּיט לָאָרֶץ וַתִּרְעַד
בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

וְעַד נֵצַח גְּבוּרוֹתֶיךָ יַזְכִּירוּ
וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ
וְעֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ
זַמְּרוּ לֵאלֹהִים זַמֵּרוּ

זַמְּרוּ לְמַלְכֵּנוּ זַמֵּרוּ זַמְּרוּ לַיְיָ חֲסִידָיו
זְרוֹעַ קָדְשׁוֹ יַחְשֹׂף לִפְנֵי עֲבָדָיו
זֶרַע קֹדֶשׁ לֹא יִטֹּשׁ בְּיַד שׁוֹדְדָיו
כִּי אִם הוֹגֶה וְרַחֵם כְּרֹב חֲסָדָיו.

חֲסָדָיו וּבְרִיתוֹ לַאֲלָפִים נְצוּרָה
חָכְמָה וּבִינָה עֵצָה וּגְבוּרָה
חַיֵּי עוֹלָם בַּכֹּל הִיא עֲרוּכָה וּשְׁמוּרָה
יִרְאַת יְיָ טְהוֹרָה.

טְהוֹרָה וּקְדוֹשָׁה הִיא לְמַאֲמִינֶיךָ
טַעֲמֵי חַיִּים וְחָכְמָה מִמַּעְיָנֶיךָ
טִפְסְרִים יַצְנוּ לְךָ נְקַדְּמָה פָנֶיךָ
תָּעֹז יָדְךָ תָּרוּם יְמִינֶךָ.

יְמִינְךָ יְיָ נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ
יָהּ נוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ
יְהַלְלוּךָ יְשַׁבְּחוּךָ גִּבּוֹרֵי כֹחַ
גָּדוֹל אֲדֹנֵנוּ וְרַב כֹּחַ.

כֹּחַ גְּבוּרָתְךָ עוֹלָמִים כּוֹבֵשׁ
כָּל הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ כְּקַשׁ יָבֵשׁ

כְּמֵהֵי לֵב עֲצָבוֹתָם תְּחַבֵּשׁ
יְיָ מֶלֶךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ.

לָבֵשׁ עֹז מִבְטֶחָה נָתַן לְעַמּוֹ
לְמַדָּם לְהוֹעִיל דִּבְרֵי נָעֳמוֹ
לְהוֹדִיעַ לַכֹּל גְּבוּרוֹת תַּעֲצֻמוֹ
בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ.

מִמְּקוֹמוֹ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת
מִדִּבּוּר פִּיו נְפָשׁוֹת נִבְרָאוֹת
מֶלֶךְ מְלָכִים בְּרִבְבוֹת נוֹרָאוֹת
מִי כָמוֹךָ עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת.

נִפְלָאוֹת רַבּוֹת עָלֵינוּ בַּעֲשׂוֹתֶךָ
נַפְשִׁי יוֹדַעַת כִּי אֵין זוּלָתֶךָ
נֵצַח וְהַהוֹד כְּבוֹד מַלְכוּתֶךָ
מִי כָמוֹךָ חֲסִין יָהּ וֶאֱמוּנָתְךָ סְבִיבוֹתֶיךָ.

סְבִיבוֹתֶיךָ סֻכּוֹת וְהֵיכָלוֹת בָּנִיתָ
סִתְרֵי עוֹלָם כְּאֹהֶל נָטִיתָ
שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ קָנִיתָ וּבְתוֹכָם חָנִיתָ
יְיָ כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ.

עָשִׂיתָ רַבּוֹת כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה
עֵדוֹתֶיךָ מֵרָחוֹק מֵאֵלֶּה
עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ לְעוֹלָם פֶּלֶא
מִי כָמוֹךָ עֹשֵׂה פֶלֶא.

פֶּלֶא שִׁמְךָ הוֹדַעְתָּ לִדְבֵקֶיךָ
פָּדִיתָ בְגָדְלְךָ נַחֲלָתְךָ וְחֶלְקֶךָ
פְּקֻדַּת דִּינְךָ הוֹדַעְתָּ לִרְחֵקֶיךָ
רֹאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת וּלְעוֹלָם כָּל מִשְׁפַּט צִדְקֶךָ.

צִדְקְךָ יְשַׁלְּשׁוּ לְךָ רִבְבוֹת קְדוֹשִׁים
צְבָאוֹת הַבְּרוּאִים לַבְּקָרִים חֲדָשִׁים
צַעַד הֲלִיכוֹתֶיךָ בְּקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים
וְיוֹדוּ שָׁמַיִם פִּלְאֲךָ אֱמוּנָתְךָ בִּקְהַל קְדוֹשִׁים.

קְדוֹשִׁים וְשִׁנְאַנֵּי קֹדֶשׁ הָעוֹמְדִים בְּאַהֲבָה
קַרְנֵי הַהוֹד בְּחֶבְיוֹן עֹז סוֹבְבָה
קוֹרְאִים זֶה לָזֶה בְּלֹא אֵיבָה
אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד קְדוֹשִׁים רַבָּה.

רַבָּה וְנוֹרָא עַל אַדִּירֵי מְרוֹמוֹ
רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן הַמֹּשֵׁל וָפַחַד עִמּוֹ
רוֹאֶה כָּל נֶעְלָם בְּזִיו חוֹתָמוֹ
רָם וְנִשָּׂא שׁוֹכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ.

שְׁמוֹ נִשְׂגָּב וְנֶאֱמָן בִּבְרִיתוֹ
שׁוֹפֵט בְּצֶדֶק נֶאֶמְנֵי בֵיתוֹ
שִׁבְחוֹ נוֹתְנִים יוֹמָם וָלַיְלָה לֹא יָכִילוּ לְבַלּוֹתוֹ
מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.

תְּהִלָּתוֹ נָאוָה לַיְשָׁרִים וְלַצַּדִּיקִים
תְּנוּ עֹז מְצוּקֵי אֲרָקִים

תַּבַּעְנָה שְׂפָתַי תְּהִלָּה מִדְּבַשׁ מְתוּקִים
יְיָ בְּהַשָּׁמַיִם חַסְדֶּךָ אֱמוּנָתְךָ עַד שְׁחָקִים.

שְׁחָקִים וְשִׁנְאַנֵּי קֹדֶשׁ הָעוֹמְדִים לְמַעְלָה
שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת סְבִיבוֹת כִּסְאֲךָ הַגְּדוֹלָה
שִׁבְחוֹ נוֹתְנִים יוֹמָם וָלַיְלָה
יְיָ בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה.

מָשְׁלָה טוּבוֹ וְחַסְדּוֹ בְּכָל מַעַשׂ
מְגַלֶּה עֲמוּקוֹת מִנִּי חֹשֶׁךְ וְכוֹבֵשׁ כַּעַס
וּמִי בַּשַּׁחַק וְכָמוֹהוּ מִי יַעַשׂ
וְהוּא בְאֶחָד וּמִי יְשִׁיבֶנּוּ וְנַפְשׁוֹ אִוְּתָה וַיָּעַשׂ.

וַיַּעַשׂ מְאוֹרוֹת גְּדוֹלוֹת בְּמַאֲמָרֵהוּ
וְכָל אֶחָד וְאֶחָד בִּשְׁמוֹ יִקְרָאֵהוּ
וְלִכְבוֹדוֹ בְּרָאָם לְהַלְלֵהוּ וּלְשַׁבְּחֵהוּ
הֲיֵשׁ מִסְפָּר לִגְדוּדָיו וְעַל מִי לֹא יָקוּם אוֹרֵהוּ.

אוֹרֵהוּ בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה הַמְשִׁילָם
אָמַר וַיִּהְיוּ אֵלֶּה כָּל צְבָאָם כֻּלָּם
אֶרְאֵלֵי קֹדֶשׁ יַנְעִימוּ בְקוֹלָם
בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם

לְעוֹלָם עִם בְּרִיּוֹתָיו עוֹשֶׂה טוּבוֹ וְחַסְדּוֹ
לְכָל חַי מַשְׂבִּיעַ וּפוֹתֵחַ יָדוֹ
לְעוֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבַדּוֹ
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

שיר היחוד

לבני משה

שיר היחוד לבני משה הוא שיר היחוד המאוחר ביותר בין שירי היחוד שנתפרסמו כאן. אף הוא מחולק לששת ימי המעשה ולשבת קודש, והוא מלא שמות ורמזים מתורת הקבלה. איננו יודעים מי חיברו אבל מותר לשער כי נתחבר על ידי מקובל ספרדי.

את השיר הזה לא מצאתי בכתבי יד. הוא נמצא בספרי דפוס הרבה ואין לדעת היכן ומתי נדפס ראשונה.

בסדר תפילות [הענא ש״ע — שע״ה] נאמר עליו: „אלו הייחודים תקנו בני משה מעבר לנהר סמבטיון וחותם בסוף ובתחילת החרוזות כמה שמות קדושים, והוא תפלה מעולה וקדושה ונוראה מאד וצריכה כוונה גדולה. וקודם שיאמר הייחוד יאמר שמע ישראל מן הייחוד הראשון עד בורא ישראל מלככם. ובכאן מתחיל בכל יום ויום עד בורא ישראל וכו׳״. ובסופו כתוב: „אמר המגיה השיר היחוד הזה הודפס מקדם בכמה טעיות עד אין ספורות ובלי נקודות ונשארו במכשולין עד היום אשר נמצא אחד מוגה מצפת תוב״ב ושמו עיוניהם עליו האלופים ה״ה האלוף והחכם כמהר״ר יצחק גרשון יצ״ו והאלוף הגבון כמהר״ר נתן אוטלינג יצ״ו והגיהו אותו כדקא יאות יבורכו מפי יי. ואנכי הצעיר זעליקמן אולמא מלאתי ידי אחריהם לתקן המעוות אשר עותו המדפיסים בתוצאות ר״ת השמות והנקוד כי הוא פנים קלקל ולא בא על נכון כדת החרוזה כאשר תחזנה משרים בכמה מקומות שונים, טובים עשוים ומתוקנים, אלה האחרונים, ביתרון שאת מן הראשונים, יעלזו חסידים בכבוד אף גילת ורננים, יגילו כל ישרי לב וקוראים מבינים״.

על פי שטיינשניידר ברשימת ספרי הבודליאנה נדפס הספר גם ב„סדר מעמדות״ בויניציאה [ת״ג—תי״ז] — סי׳ 2821 — וכן כספר לעצמו בויניציאה סוף המאה הי״ז או ראשית המאה הי״ח, סי׳ 3319.

גם ספר „מלאכי קדש״, ירושלים תרכ״ב, מכיל שיר יחוד זה. ושם דף ג, א נאמר עליו: „שיר היחוד אשר תקנו בני משה רבע״ה מעבר לנהר סמבטיון ומשם הובא לארץ ספרד ע״י סוחר אחד״. וב„הקדמת המביא לבית הדפוס״, קודש המה אחינו בני משה רבינו ע״ה, ולאשר מאד עריבים ונעימים עלינו שם דף ב, א מובא: „...לא שמעה אוזן אבותינו אשר הופיע לנו ואתא מרבבות דברי דודינו ומצאנו בו אור הבהיר וכמה דברים טובים ומועילים, היינו שיר היחוד לכל יום אשר רוממות אל בגרונם לשבח ולפאר למלך הכבוד ב״ה... ולאשר שמצאנו וראינו שהגאון ר׳ משה [ב״ר אליהו] בעל המחבר פ״ש [פרחי שושנים, קושטא תצ״ד] כשהביאו ספר הקדוש הזה שנתגלה אליו מאתים שנה קודם זמנו...״ ואף על פי כן לא נראה לי להקדים את השיר הזה למאה הט״ז.

מהדורה זו מבוססת על דפיס הענ. ,ופוס ירושלים הנ״ל, אם כי ראיתי גם דפוסים אחרים.

שיר היחוד לבני משה

אלו היחודים תקנו בני משה מעבר לנהר סמבטיון, וחותם בסוף ובתחילת החרוזות כמה שמות קדושים, והוא תפלה מעולה וקדושה ונוראה מאד וצריכה כוונה גדולה. וקודם שיאמר היחוד יאמר שמע ישראל מן היחוד עד בורא ישראל מלככם. ובכאן מתחיל בכל יום ויום עד בורא ישראל וכו׳.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ שֶׁל
מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַמְשֻׂגָּב וּמְעֻטָּר וּמְכֻתָּר
בְּכִתְרֵי כְתָרִים בְּכֶתֶר מַלְכוּת מַלְכוּתוֹ מַלְכוּת כָּל עוֹלָמִים
וּמֶמְשַׁלְתּוֹ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַי וְקַיָּם לָעַד וְלָנֶצַח קָדוֹשׁ
וְטָהוֹר נֶצַח.
בְּכֶתֶר שִׁירָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּכֶתֶר שִׁירָה שֶׁל צְבָא מַעְלָה
בְּכֶתֶר שִׁירָה גְאֻלָּה וִישׁוּעָה בְּכֶתֶר שִׁיר נִסִּים וְנִפְלָאוֹת
בְּכֶתֶר שִׁיר גַּאֲוָה
בְּכֶתֶר שִׁיר עֲנָוָה
בְּכֶתֶר שִׁירָה שֶׁל תְּהוֹמוֹת
בְּכֶתֶר שִׁירָה הַיָּם וְהַנְּהָרוֹת וְכָל מֵימוֹת
בְּכֶתֶר שִׁירָה כָּל אֲשֶׁר בָּהֶם
בְּכֶתֶר שִׁירָה הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת וַאֲשֶׁר בְּקִרְבָּם וַעֲלֵיהֶם
בְּכֶתֶר שִׁירָה עֵץ פְּרִי וְכָל אֲרָזִים וְכָל אִילָנוֹת
בְּכֶתֶר שִׁירָה רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר כָּנָף וְהַחַיּוֹת וּבְהֵמוֹת יְהַלְלוּ רְנָנוֹת
בְּכֶתֶר שִׁירָה הַמִּדְבָּרוֹת
בְּכֶתֶר שִׁירָה מִכְּנַף הָאָרֶץ זְמִירוֹת
בְּכֶתֶר שִׁירָה מַלְכֵי אֶרֶץ וְכָל לְאֻמִּים שָׂרִים וְכָל שׁוֹפְטֵי אָרֶץ
בְּכֶתֶר שִׁירָה בַּחוּרִים וְגַם בְּתוּלוֹת זְקֵנִים עִם נְעָרִים יְהַלְלוּךָ בְּמֶרֶץ

כ בְּכֶתֶר שִׁירָה סֻסֵּי אוֹרִים
בְּכֶתֶר שִׁירָה הַשָּׁמַיִם שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמַיִם
יְשַׁבְּחוּךָ בְּהִדּוּרִים
בְּכֶתֶר שִׁירָה חַמָּה וּלְבָנָה וְהַכּוֹכָבִים וְהַגַּלְגַּלִּים וְהַמַּזָּלוֹת
בְּכֶתֶר שִׁירָה שְׂרָפִים וְהַחַיּוֹת וְאוֹפַנִּים לְמֶלֶךְ נוֹרָא עֲלִילוֹת
כה בְּכֶתֶר שִׁירָה כִּסֵּא הַכָּבוֹד וְכָל אֲשֶׁר נִבְרָא
כֻּלָּם יַכְתִּירוּ אֶת מַלְכָּם בְּהוֹד וְתִפְאָרָה
וּמִי יוּכַל לְסַפֵּר הַגְּדוֹלוֹת וְהַכֹּחוֹת וְהַתְּהִלּוֹת וְהַגְּבוּרוֹת
אֲסַפְּרֵם מֵחוֹל יִרְבְּיוּן וְלֹא יָדַעְתִּי סְפוֹרוֹת
אִם הָיוּ פִּיּוֹת כְּשַׂעֲרוֹת הָרֹאשׁ מְהַלְלִים כְּבָן יִשַׁי תְּהִלָּה
ל וְכָל עֵצִים לְמַעֲרָכָה וּבְהֵמוֹת כֶּחָצִיר וְכָל עֲלֵי אִילָנוֹת לְעוֹלָה
וְכַחוֹל סֹלֶת וְהַיָּם שֶׁמֶן לִבְלִילָה וְלִמְנָחוֹת
וְיַיִן כְּמָטָר וְכִנְהָרוֹת לְנֶסֶךְ בְּשִׁיר וּשְׁבָחוֹת
וְהַרְבֵּה בְּעֵצִים רָאשֵׁי בְּשָׂמִים וּלְבוֹנָה זַכָּה לְאַזְכָּרָה
לְקַטֵּר עַל מִזְבַּח הַזָּהָב בַּהֲדָרָה
לה וְשָׁמַיִם וָאָרֶץ חֲצוֹצְרוֹת לְהָרִיעַ בָּהֶם לְמֶלֶךְ גָּדוֹל וָרָם
וְכֶעָפָר לְוִיִּם בְּשִׁירָם
וּכְכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם כֹּהֲנִים עַל דּוּכָנָם
וְכָל אֲשֶׁר חַי בְּכָל מִינֵי כְּלֵי זֶמֶר מְזַמְּרִים וּמְשַׁבְּחִים בִּגְרוֹנָם
הֵן בְּכָל אֵלֶּה אַחַת מֵאֶלֶף אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת אֵין דַּי
מ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לֵאלֹהִים חַיִּים מֶלֶךְ שַׁדַּי
וְלֹא אֶמְנַע אֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן אֲמָתֶךָ
לְפָאֵר לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ
כִּי אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ
בּוֹרֵא יִשְׂרָאֵל מַלְכֵּנוּ
מה שֶׁנֶּאֱמַר אֲנִי יְיָ קְדוֹשְׁכֶם
בּוֹרֵא יִשְׂרָאֵל מַלְכְּכֶם.

ליום ראשון

בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ רַחֲמָן אָדוֹן צוּר עוֹלָמִים
בּוֹרֵא וּבָרָא רִאשׁוֹנִים אַף אַחֲרוֹנִים בְּמִדַּת רַחֲמִים
יְהֹוָה הֹוֶה נַהֲנָיָתוֹ הֲוָיַת עוֹלָמִית
יְהֹוָה הָאֱלֹהִים וַאדֹנֵי הָאֲדֹנִים מְחַיֶּה וּמֵמִית
יִתְבָּרַךְ הָאֵל וַדַּאי הַנֶּאֱמָן צַדִּיק וְדַיָּן נוֹרָא
יִשְׁמוֹר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לַמְדַבְּרִים שָׂפָה בְרוּרָה
בְּמַעְלָה וּבְמַטָּה רוֹאֶה אֶת הַכֹּל וְחוֹקֵר
בִּלְפָנִים וְאָחוֹר רוֹאֶה אַף שֶׁבָּעֲמָקִים סוֹקֵר
בְּיִחוּדוֹ וּבֵאלֹהוּתוֹ רוֹאֶה אֵין נִקְרָא
בּוֹרֵא וְאֵין רַשַּׁאי אַתָּה לִרְאוֹת אוֹתוֹ שֶׁלֹּא נִבְרָא
יָחִיד הַמְיֻחָד וְיִחוּדוֹ הוּא יִחוּד הַמְיֻחָד
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ יְהֹוָה אֶחָד
יִתְרוֹמָם הַקָּדוֹשׁ וְהַטָּהוֹר הוֹדוּ לוֹ וּבָרְכוּ שְׁמוֹ
יִתְבָּרַךְ הַנֶּעֱלָם וְהַמָּצוּי כָּל הָעוֹלָם הֲדוֹמוֹ
בּוֹאוּ וּנְבָרֵךְ רַחֲמָן אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד
בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה רוֹמְמוּהוּ אֱלֹהִים יָחִיד וּמְיֻחָד
בִּכְרִיעָה וּבְהִשְׁתַּחֲוָיָה רָאשֵׁי אֶכּוֹף לְבוֹרְאִי הַמֵּאִיר נֵרִי
בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת רַבּוֹת אוֹדֶה לַיְהֹוָה צוּרִי
יִתְבָּרַךְ הַנִּסְתָּר וְהַנִּסְתָּרוֹת הוּא חוֹקֵר רַק בְּמַחֲשָׁבָה
בְּרוּם וּבְתַחַת רוּחוֹת אַרְבַּע שֶׁאֵין לָהֶן קִצְבָה
יִשְׁתַּבַּח הַנִּפְלָא וְהַמַּפְלִיא הַנִּפְלָאוֹת בְּהַפְלֵא וָפֶלֶא
יִתְרוֹמָם הַבּוֹרֵא וּבָרָא הַכֹּל אֵלֶּה וָאֵלֶּה
בָּרְכוּ וְהַלְלוּ רַחוּם אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ
בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה רְנָנוֹת אַף לַיְיָ צוּרֵנוּ

בְּלֵב וּבְנֶפֶשׁ רוֹצֶה אֲנִי לְשַׁבְּחוֹ בְּאֵימָה
בּוֹרֵא וְלֹא רָאָה אוֹתְךָ עַיִן רַק דִּגְמָה
בְּרְמִיזָה וּבְדִגְמָה רַבָּה אֵת עֲנְוְתָנוּתוֹ
בִּכְבוֹדוֹ וּבְעַצְמוֹ רַב אֱלָהוּתוֹ אִי אֶפְשָׁר לִרְאוֹתוֹ
בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה רְכוּבוֹ אַרְגְּמָן אַנָּה
יְהֹוָה הָאֱלֹהִים וַיהֹוָה הוּא הָאֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם
יִתְבָּרַךְ הַמָּצוּי וְאַתָּה הוּא קָרוֹב וְנֶעֱלָם
יִתְבָּרַךְ הַמָּצוּי וּפוֹעֵל הַכֹּל וְאֵין זוּלָתוֹ
יוֹצֵר הַכֹּל וְהוּא הַבּוֹרֵא הַנֶּאֱמָן בֵּאלָהוּתוֹ
יָחִיד הַבּוֹרֵא וּמַרְאֶה הַכָּבוֹד לְפִי רְצוֹנוֹ יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה
עַתִּיק יוֹמִין עַל הַר סִינַי כְּזָקֵן מָלֵא חָכְמָה
יְהֹוָה הַמְיֻחָד וְיִחוּדוֹ הוּא בְּלִי שִׁנּוּי
יְיָ הַטָּהוֹר וְטָהֳרָתוֹ הוּא טָהֳרָה בְּלִי שִׁנּוּי
יְהֹוָה הוּא וְהוּא הוּא בְּלִי פֵּרוּד וּבְלִי חִבּוּר וְדִמְיוֹן
בְּקַדְמוּת וּבְאַחֲרִית רַב אֱלָהוּתוֹ יְחִידוּת גְּמוּר מֶלֶךְ עֶלְיוֹן
יֵרָאֶה הוֹדְךָ וַהֲדָרְךָ עַל בָּנֶיךָ
בָּזֶה יִוָּדַע כִּי מָצָאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ:

לְיוֹם רִאשׁוֹן

א־ב, ז־ח, ט־י, טו־יח, כ, כג־כט, לט — ר״ת; בורא. ג־ה, יא־יד, יט, כא־כב, לו־לח, מ — ר״ת: יהוד. בשורה כט: ארגמן, ר״ת: אוריאל רפאל גבריאל מיכאל נוריאל, שרי המרכבה.

ליום שני

(ויאמר שמע ישראל עד בורא ישראל מלככם)

צַדִּיק יְיָ אֶחָד אֲנַוֵּהוּ בְּשִׁירִים
יִתְבָּרַךְ אֱלֹהִים חַיִּים דּוֹבֵר מֵישָׁרִים
צַדִּיק יְיָ הַקָּדוֹשׁ וְצָנוּעַ הוּא בְּרֹב כְּבוֹדוֹ
יִתְבָּרַךְ צִדְקַת נֶצַח וְעַד עוֹלָם חַסְדּוֹ

צַדִּיק יְיָ אֱלֹהֵינוּ הַמְיַחֲדִים מְיַחֲדָיו
יִתְבָּרַךְ שֵׁם מַלְכוּתוֹ שְׁמוֹ מְיַחֲדִים עֵדָיו
צַדִּיק יְיָ אֶחָד רוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת
יִתְבָּרַךְ יְיָ אֱלֹהִים חֵילִי דוֹרֵשׁ כָּל לְבָבוֹת
צַדִּ ק יְיָ אֱמֶת חַי וְקַיָּם
יִתְבָּרַךְ אָדוֹן מֶלֶךְ תָּמִים נוֹרָא וּמְאֻיָּם
צַדִּיק יְיָ זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ
יִתְבָּרַךְ זוֹכֵר הַנִּשְׁכָּחוֹת כִּי אֵין כָּמֹהוּ
צַדִּיק יְיָ וּמְכֻתָּר בְּכֶתֶר קְדֻשָּׁה וּתְפִלָּה
יִתְבָּרַךְ הַמֶּלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ הִיא מְלוּכָה וּגְדֻלָּה
צַדִּיק יְיָ הוּא וּמֶלֶךְ עוֹלָם
יִתְבָּרַךְ יְיָ הַנֶּעֱלָם וְתַעֲלֻמָתוֹ הִיא נֶעֱלֶמֶת לְעוֹלָם
צַדִּיק יְהֹוָה הוּא אֱלֹהֵינוּ וּמֶלֶךְ נוֹרָא
יִתְבָּרַךְ אָדוֹן לְךָ הַגְּדֻלָּה יְשָׁרָה נֵצַח וּגְבוּרָה
צַדִּיק יְיָ חַנּוּן וְאֵין זוּלָתוֹ
יִתְבָּרַךְ חֲסָדָיו נֵצַח וְעַתָּה נָגִילָה בִישׁוּעָתוֹ
צַדִּיק יְיָ צְבָאוֹת מָלֵא רַחֲמִים
יִתְבָּרַךְ צוּרֵנוּ בּוֹרְאֵנוּ אֲדוֹנֵנוּ וַדַּאי תָּמִים
צַדִּיק יְיָ רַחוּם וּנְהַלֶּלְךָ בְּלֵב וּבְנֶפֶשׁ וּבִמְאֹד
יִתְבָּרַךְ רַבּוּ חֲסָדָיו וְעָצְמוּ מְאֹד
צַדִּיק יְהֹוָה שַׁדַּי הַשּׁוֹכֵן מְעוֹנִים
יִתְבָּרַךְ שׁוֹמְרֵנוּ דּוֹבֵב יְשֵׁנִים
צַדִּיק יְיָ בְּיָהּ שְׁמוֹ כֵּן הַלְלוּהוּ
יִתְבָּרַךְ בֵּאלֹהוּתוֹ יִתְבָּרַךְ הוּא שֶׁכָּל מְלוּכָה וּמֶמְשָׁלָה שֶׁלּוֹ
צַדִּיק יְיָ הָאֱלֹהִים וֵאלֹהוּתוֹ הוּא אֱלֹהוּת נִכָּר
יִתְבָּרַךְ יְיָ הָאֲדוֹנִים וַאֲדְנוּתוֹ הוּא אַדְנוּת נִכָּר
צַדִּיק יְיָ בְּחֶבְיוֹן עֻזּוֹ וַהֲדָרוֹ

יִתְבָּרַךְ יְיָ אֱלֹהִים הַצְּבָאוֹת וַייָ זִכְרוֹ
צַדִּיק יְיָ הַטָּהוֹר וֵאלֹהוּתוֹ הִנֵּה לֹא יֵחָקֵר
יִתְבָּרַךְ יְיָ הַמֶּלֶךְ וְהַכֹּל הוּא סוֹקֵר
צַדִּיק יְיָ הַקָּדוֹשׁ וְכִסְאוֹ הַמְפֹאָר בִּמְרוֹמוֹ
יִתְבָּרַךְ הוּא קָדְשׁוֹ הוֹדוּ וְשַׁבְּחוּ שְׁמוֹ
צַדִּיק יְיָ אֲבִיר יַעֲקֹב עֹז וּמִגְדּוֹל
יִתְבָּרַךְ אֱלֹהֵינוּ בְּנֵי יַעֲקֹב רוֹמְמוּהוּ שֵׁם הַגָּדוֹל
צַדִּיק יְיָ לְכָל בָּשָׂר וּלְכָל הָרוּחוֹת
יִתְבָּרַךְ הַמִּשְׂגָּב וּמְכֻתָּר הַכֶּתֶר בְּרְקִמֵי שְׁבָחוֹת
צַדִּיק יְיָ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ טָהוֹר נֶצַח
יִתְבָּרַךְ מַלְכֵּנוּ וֵאלֹהֵינוּ חֲסָדָיו לָנֶצַח
צַדִּיק יְיָ חַי וְקַיָּם
יִתְבָּרַךְ חַנּוּן יְיָ וְצַדִּיק קָדוֹשׁ יְיָ יִשְׁתַּבַּח מֶלֶךְ מְאֻיָּם
צַדִּיק יְיָ שׁוֹפֵט צַדִּיק בְּכֹחַ נֶאְדָּר
יִתְבָּרַךְ שָׁמַיִם וָאָרֶץ פְּאֵר טוּבְךָ יַבִּיעוּ בְהָדָר
צַדִּיק יְיָ וְחָסִיד וְעַמּוֹ אֲנַחְנוּ
יִתְבָּרַךְ הַמַּבְטִיחַ וְעוֹשֶׂה הוּא גוֹאֲלֵנוּ
צַדִּיק יְיָ צְבָא מַטָּה וּמַעְלָה מַקְדִּישִׁים בְּהוֹדָאוֹת
יִתְבָּרַךְ צַוֵּה דוֹדִי יְשׁוּעָתְךָ קָרֵב נִסִּים וְנִפְלָאוֹת
צַדִּיק יְיָ נֶאֱמָן וְאֹמֶן לְרַחֵם זַכָּיו
יִתְבָּרַךְ נְפָאֵר אֱלָהוּתוֹ מֶלֶךְ נוֹרָא לְזַכּוֹת חוֹכָיו
צַדִּיק יְיָ צְדָקוֹת אָהֵב וְנָאֶה לוֹ לַעֲבוֹד
יִתְבָּרַךְ צְמִיחַת דָּוִד קָרֵב וְקַרְנוֹ תָּרוּם בְּכָבוֹד
צַדִּיק יְיָ אֱלֹהֵינוּ חַיִּים יְקַבֵּל תְּהִלָּתִי
אֶשְׁתַּחֲוֶה לַהֲדוֹם הַמֶּלֶךְ יִשְׁמַע מֵהֵיכָלוֹ שִׁירָתִי:

ליום שני

יד־טז, לד־לה, מ, מה — ר״ת: יהוד. כב — ר״ת: צבאות. כו —

ר״ת: שדי. מב — ר״ת: מוחל. מו — ר״ת: שופט. נ — ר״ת: צדיק. נב — ר״ת: נאמן. נד — ר״ת: צדקות. נו — ר״ת: אלהים.

ליום שלישי

(ויאמר שמע ישראל עד בורא ישראל וכו׳)

אֶשְׁתַּחֲוֶה לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים יְיָ מַלְכֵּי הַשּׁוֹכֵן מַעְלָה
אֶעֱרוֹךְ לְצוּרִי הַנִּקְדָּשׁ יוֹצֵר מְאוֹרוֹת אַנְעִים תְּהִלָּה
סוֹד יִחוּד הַגָּדוֹל וְהַטָּהוֹר אֲסַפֵּר רֶמֶשׂ וּצְפָר
מָה יְיָ שׁוֹאֵל בִּרְכוֹת יָמִים מִסְפָּר
לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת אֲשֶׁר עַיִן לֹא רָאֲתָה
לְךָ יְיָ הַנֵּצַח וְהַהוֹד רָם גָּאֹה גָּאָה לְךָ יָאֲתָה
לְךָ יְיָ הַכְּתָרִים וְהָעֲטָרוֹת הָעֲשׂוּיִם בְּרִקְמֵי שִׁירוֹת
לְךָ יְיָ יָשִׁירוּ הַטְּפָסִים וּשְׂרָפִים הִנֵּה עֵינֵיהֶם כַּבְּרָקִים מְאִירוֹת
שְׁעֵה בִּרְכָתִי יְיָ בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם
פּוֹדֶה רַחוּם שַׁדַּי יְיָ הוּא הַמּוֹשֵׁל עַל כֻּלָּם
לְךָ יְיָ הָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ יָשִׁירוּ תְהִלָּה
לְךָ יְיָ הַהוֹד וְאַתָּה הוּא הַמִּתְנַשֵּׂא עַל כָּל בְּרָכָה מְעֻלָּה
לְךָ יְהַלְלוּ הַמַּזָּלוֹת וּצְבָא הַשָּׁמַיִם בְּצֵאתָם וּבְבוֹאָם
לְךָ יַחַד הָרִים וּגְבָעוֹת הֵמָּה יְרַנְּנוּ לַאֲשֶׁר בְּרָאָם
לְךָ יִכְרְעוּ הַשָּׁמַיִם וְהַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים בִּיצִיאַת זְרִיחָתָם
לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים שִׁבְעָה דִירוֹת יִסַּדְתָּ וְכָל מַזָּלוֹתָם
לְךָ יְפָאֲרוּ יְסוֹד הָאָרֶץ וְעַמּוּדֵי הַתְּהוֹם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
בְּטֶרֶם יֻלָּדוּ הֶהָרִים וְתֵבֵל הִנֵּה מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל
דָּגוּל פּוֹדֶה סוֹעֵד פְּדֵה סוֹעֲדֶיךָ יִשְׂרָאֵל מְקַיְּמִים
יִחוּד שִׁמְךָ עֶלְיוֹן בֵּין הָעַמִּים
וּמַה שֶּׁנֶּאֱמַר בִּלְשׁוֹן לֵאמֹר
שָׂשׂ אָנֹכִי עַל אִמְרָתֶךָ לַמְנַצֵּחַ עַל הַשְּׁמִינִית מִזְמוֹר

לְךָ יִמְחֲאוּ הַנְּהָרוֹת וְהָאֲגַמִּים כַּף וַאֲשֶׁר בְּקִרְבָּם
אַתָּה הוּא הַשַּׁלִּיט בְּכָל אֲשֶׁר בָּם
כה לְךָ יְיָ הָאוֹר וְהַחֹשֶׁךְ וְעַל פִּיךָ יִסְּעוּ וְיַחֲנוּ
אַתָּה יְיָ הַשַּׁלִּיט וְהַמּוֹשֵׁל עֲלֵיהֶם וְיֹאמְרוּ לְךָ הִנֵּנוּ
לְךָ יְיָ הַיְקָר וְהַטּוֹב הַכָּמוּס בְּאוֹצְרוֹתֶיךָ
מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ יְיָ פָּעַלְתָּ לִסְגֻלָּתֶךָ
לְךָ יְיָ הַכָּבוֹד וְאַתָּה הוּא הַגּוֹזֵר וְהַמְקַיֵּם דְּבָרֶיךָ
ל אַתָּה יְיָ הַקָּדוֹשׁ וְנֶאֱמָן שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לְעַם בְּחִירֶךָ
יְיָ אֲדֹנוּתְךָ נֶצַח מְפוֹצֵץ הָרִים קִימְתָם
נִקְנֵי עֵקֶב אֲשֶׁר אֶשְׁמַע לְקוֹל מִלִּים עֲנָקְתָם
לְךָ יָשִׁיר הוֹדָאָה וּבְרָכָה הַלֵּל וְשִׁירָה
אַתָּה יְיָ הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא לְךָ נָאָה קִלּוּס וְנִצּוּחַ וְזִמְרָה
לה לְךָ שִׁוִּיתִי דוֹדִי יִרְאָתְךָ נֶגֶד פָּנַי
יִרְאָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה הַנְּקִיָּה וְהַטְּהוֹרָה אֲקַדֵּשׁ בְּכָל עִנְיָנַי
אֲבָרְכָה לַיְיָ הִנֵּה יִרְאָתְךָ מִלִּבִּי לֹא יָסוּר
יְיָ הָאֵל וֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים אַהֲבָתְךָ בְּלִבִּי קָשׁוּר
פְּדֵנִי סוֹלֵחַ תָּמִיד מְחֵה חַטָּאתִי כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ
מ תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר נִשְׁבָּעְתָּ
יְדַעְתִּיךָ רַחֲמָן יְיָ דַּיָּן יָשָׁר הָרוֹדֶה עַל כָּל צְבָאָיו
חַנּוּן צַדִּיק צִוָּה יְשׁוּעָתְךָ אָדוֹן לְאֹם קָרוֹב אַתָּה לְכָל קוֹרְאָיו
יְיָ הָאָדוֹן וַאדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים אֲדֹנוּתְךָ אֲדֹנוּת עוֹלָם
אַתָּה יְיָ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב לָכֵן נִקְרֵאתָ הַמְרַחֵם עַל כֻּלָּם
מה רַב חֶסֶד מַטֶּה כְּנֶגֶד חַטָּאתַי
יָדוּעַ הַחַנּוּן וְרַחוּם הִנֵּה אָמַרְתָּ כִּי כֵן מִדּוֹתַי
אַתָּה יְיָ הַמְבֹרָךְ וּמְבָרְכֶיךָ הֵמָּה מְבֹרָכִים בְּרָכָה תְּמִימָה
אַתָּה יְיָ הַקָּדוֹשׁ וְהַמְקַדֵּשׁ הַקְּדוֹשִׁים בִּקְדֻשָּׁה שְׁלֵמָה
אַתָּה אַדִּיר כִּתְרְךָ תְּמִימָה

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ לַאֲשֶׁר שׁוֹאֵל
וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל
הֲלֹא קְדוֹשֶׁיךָ דּוֹדַי קוֹרְאִים וְאוֹמְרִים דְּרָכֶיךָ יְיָ הוֹדִיעֵנוּ
יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ:

ליום שלישי

א־ב, לז — ר״ת: אלהים. ג, ה־ח, יא־טו, יז־יח, כב, כה־כז, כח־ל, לג־לד, לו, לח, מג, מו־מח — ר״ת: יהוד. (מג — ר״ת: יהוד ע״ב). ד: ימים בגימטריא מאה ברכות. טז, לה — ר״ת: שדי. יט — ר״ת: פספסים. לא־לב — ר״ת: אנקתם, שם מלאך. לד — ר״ת: אלהים. לט — ר״ת: פסתם. מא — ר״ת: ידידיה, שם מלאך. מב — ר״ת: חציאל. מה: כנגד רמח מ״ע. מט־נ — ר״ת: אכתריאל. נב — ר״ת: קדקודיה. נג — ר״ת: יהו יבק, יחוד ברכה קדושה.

ליום רביעי

(ומתחיל שמע ישראל עד בורא ישראל מלככם; ראשי החרוזות אמן אל מלך נאמן שמע ישראל יי אלהינו יי אחד)

אֶתְחַנֵּן לַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַנֶּעְלָם
יִשְׁתַּבַּח הַהֹוֶה וְעָתִיד הוּא הָיָה טֶרֶם יָצַר הָעוֹלָם
מֶלֶךְ קַדְמוֹן וְנֶעְלָם מִכֹּל
מוֹשֵׁל קָדוֹשׁ וְטָהוֹר מֵעוֹלָם כֹּל יָכֹל
נֶאֱמָן אֱלֹהַי מְיֻחָד לְךָ כָּל יְצִיר יְשַׁבַּח
נֶצַח אֶחָד מְעֻטָּר נוֹרָא בְשֶׁבַח
שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם יְיָ הַשּׁוֹכֵן בְּצִיּוֹן
טוֹב לְהוֹדוֹת לַיְיָ וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן
יָהּ שַׁתֵּף רַחֲמָן אֵלֵינוּ לְעֵדוּת לְעַמֶּךָ
עַל כֵּן אוֹדְךָ בַגּוֹיִם יְיָ וַאֲזַמְּרָה לְשְׁמֶךָ
יָבֹאוּ הַיּוֹם וְיִתְפַּלְּלוּ הַכֹּל לִפְנֵי הַצָּר צוּרָה בְתוֹךְ צוּרָה

אֲבָרְכָה לַיְיָ הַיָּשָׁר נוֹרָא וְשׁוֹכֵן בִּנְהוֹרָא
יְיָ יְיָ אֱלֹהִים וְכָל הַמְּלָכִים כְּאַיִן נֶגְדּוֹ
אֲיַחֶדְךָ חַי דּוֹדִי יָצַר כֹּל בְּחַסְדּוֹ
יִחוּדְךָ הָאֵל וְיָשְׁרְךָ הַנּוֹרָא
אֲסַפֵּר לִיצוּרֵי הָעוֹלָם יִחוּד מְאֻוָּיִם בְּמוֹרָא
הַלְלוּהוּ וְשַׁבְּחוּהוּ דְּרָכָיו יְשָׁרִים
יְיָ הַדַּיָּן וְהוּא הַבּוֹרֵא הַזָּן לְכָל הַיְצוּרִים
אֲפָאֵר לְצוּר הָעוֹלָם יְהִי מְבֹרָךְ שְׁמוֹ וְזִכְרוֹ
יִתְבָּרַךְ הַנִּכְבָּד וְיִתְרוֹמַם הַנֶּעֱלָם שִׂיחוּ יְדִידִים יָשְׁרוּ
שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה
שַׁדַּי יָהּ רַחֲמָן הִנֵּה זֶה שְׁמוֹ
מֶלֶךְ טֹהַר טְהוֹרִים רִנָּה וְשֶׁבַח נֶצַח לוֹ יְשֻׁבָּח
יְיָ הַצַּדִּיק וְהוּא הַמְרֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וָשֶׁבַח
יְיָ הַיּוֹצֵר וְהוּא הַבּוֹרֵא הַחוֹקֵר טֻחוֹת
הָאֵל צַדִּיק דַּיָּן יָשָׁר קָדוֹשׁ בַּתִּשְׁבָּחוֹת
הִנֵּה אֲבָרֵךְ לְיוֹצֵר הָעוֹלָם יוֹדֵעַ מַחְשָׁבוֹת כֻּלָּם
שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד וּבוֹ אֲיַחֵד צוּר הָעוֹלָם
רַחֲמָן חַי מִי נִתְאַמֵּץ לְקַלֶּסְךָ כַּאֲשֶׁר יָאֲתָה
בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ יְיָ אֱלֹהַי מְאֹד גָּדַלְתָּ
בָּרוּךְ שִׁמְךָ דּוֹדִי יְבֹרָךְ מִכֹּל אֲשֶׁר נִבְרָא
קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת דַּיָּן נוֹרָא
אָמְנָם כֶּתֶר תְּפִלָּה רַחֲמָן יַעֲטֶה אָדוֹן לְכָל הַיְצוּרִים
הַלְלוּיָהּ אוֹדֶה אֶת יְיָ בְּכָל לֵבָב בְּסוֹד יְשָׁרִים
מִי כָמוֹךָ אֱלֹהַי יְיָ אַתָּה הָיִיתָ טֶרֶם כֹּל נִהְיָתָה
תִּכָּתֵב זֹאת לְדוֹר אַחֲרוֹן וְעַם נִבְרָא יְהַלֵּל יָהּ
בָּרוּךְ יְיָ הַחַי וְקַיָּם הַקָּדוֹשׁ יִתְבָּרֵךְ הוּא
זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וַאֲרוֹמְמֶנְהוּ

רַבּוּ חֲסָדֶיךָ מוֹשֵׁל נוֹרָא הַשּׁוֹכֵן עַל כִּסֵּא רַחֲמִים
יָחִיד הַמּוֹשֵׁל וְשַׁלִּיט הַגָּדוֹל הַמְפֹאָר בַּעֲדַת תְּמִימִים
כִּתְרְךָ יָחִיד הַנִּשָּׂא וְהַמְהֻלָּל מִצְּבָא מַעְלָה וּמִפִּי יִשְׂרָאֵל
בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ שׁוֹפֵט צֶדֶק פּוֹדֶה וְגוֹאֵל
לְעוֹלָם זֶה שְׁמִי וְזֶה זִכְרִי לְדוֹר וָדוֹר
שְׁבוּעָתִי מַלְכִּי יְיָ הַחוֹנֶה לְבַד בַּמָּדוֹר
וְעַל יַד משֶׁה נֶאֱמַר אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה
אֱלֹהִים הוּא אֲדוֹן הַכֹּל אֶחָד הוּא יְיָ הֹוֶה וְהָיָה וְיִהְיֶה
לְהַגִּיד כִּי יָשָׁר יְיָ צוּרִי וְלֹא עַוְלָתָה
יְיָ שֵׁם רַחֲמָנוּת יִתְבָּרַךְ הַחוֹמֵל וְחוֹנֵן הָעוֹלָם בִּמְזוֹנָתָה
מַלְאָכִים טְהוֹרִים טוֹבִים רְנָנוֹת וּשְׁבָחוֹת נוֹגְנִים לְצוּר שַׁדַּי
גַּם בִּבְרָכוֹת רַבּוֹת יוֹדוּךָ אוֹמְרִים לְפָנֶיךָ אֱלֹהוּתְךָ לְכָל הָעוֹלָם דַּי
לְעוֹלָם כֶּתֶר נֵזֶר וַעֲטָרָה בְּכֶתֶר תֵּבוֹת פָּז אַנְוֵהוּ
יְשׁוֹרְרוּ הַכֹּל וִישַׁבְּחוּ הַנִּכְבָּד בִּקְהַל קְדוֹשִׁים יְרֹמְמוּהוּ
עֵינַי אֶשָּׂא לְמַלְכִּי הַבֵּט יְיָ מִשָּׁמַיִם וְקַבֵּל שְׁבָחִי
יָדַעְתִּי הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ וַאֲהַלֶּלְךָ לְפִי כֹחִי
לְעוֹלָם אֶתְוַדֶּה לְיוֹצֵר הָעוֹלָם יָגוּרוּ מִשְּׂאֵתוֹ
הַלְלוּיָהּ מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ
מְשָׁרְתִים יְשָׁרִים כֻּלָּם אוֹמְרִים לְפָנֶיךָ שִׁיר וּתְהִלָּה
גַּם בְּשִׁירוֹת רַבּוֹת יוֹדוּךָ אָדוֹן לֵאמֹר יְיָ צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה
יִתְבָּרַךְ הַנִּסְתָּר וְאֵין הַנִּבְרָאִים יוֹדְעִים אָנָה שְׁכִינַת עוֹלָמוֹ
לָכֵן נֶאֱמַר בָּרוּךְ יְיָ מִמְּקוֹמוֹ וְלֹא בִמְקוֹמוֹ
עוֹלָם שְׁכִינָתְךָ דוֹדִי יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא
אַשְׁרֵי אֱנוֹשׁ יַעֲשֶׂה זֹאת לְיַחֶדְךָ בִּקְדֻשָּׁה
לְפָנֶיךָ אֲחַלֶּה רַחוּם וְחַנּוּן מְחֵה נֶצַח כֹּבֶד חַטֹּאתַי
יָדַעְתִּי שֶׁיְּתַקְּנֵנִי לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹתָי

סה מַלְאָכֶיךָ יַשְׁגִּיחוּ כֻּלָּם אֵלֶיךָ לְהַלֶּלְךָ בְּאֵימָה
גּוֹהֲרִים בִּכְרִיעָה רָאשֵׁיהֶם יְפָאֲרוּךָ אֵל בְּקוֹל דְּמָמָה
יָבֹא הַמֶּלֶךְ וַדַּאי הַיּוֹם שְׁמַע דָּגוּל יֹשֶׁר שִׁירָתִי
חֶלְקִי יִהְיֶה עִם הַצַּדִּיקִים כְּמוֹת יְשָׁרִים תִּהְיֶה מִיתָתִי
אֶחָד יָחִיד אֲיַחֵד בְּיִחוּד הַמְיֻחָד עַל כָּל מְיֻחָדִים
שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל חֲסִידִים:

ליום רביעי

א, טז, יט, כז, נה, נח — ר״ת: אלהים. ב, יא, טו, יח, כ, כד־כה, מ־מא, נד. נט — ר״ת: יהוד. יג: נראה שצ״ל: יי האלהים, ר״ת: יהוד. ג־ד — ר״ת: מקום. ה — ר״ת: מלך, ו — ר״ת: אמן. ד — ר״ת: שמע. ט — ר״ת: ישראל. יב — ר״ת: אלהינו. יד — ר״ת. אחד. כב — ר״ת: שירה. כג, מט — ר״ת: מטטרון. כו — ר״ת: הצדיק. כט, לט — ר״ת: רחמן. ל — ר״ת: בנאי. לא — ר״ת: שדי. לג — ר״ת: אכתריאל. לה, נז, ס״ה — ר״ת מיכאל. לז — ר״ת: יהוד, יה. מח — ר״ת: ישר, יהוד. נ, סו — ר״ת: גבריאל. נא — מנין תיבות ברוך שאמר, נב — ר״ת: יהוד יבק. סז — ר״ת: יהוד, שדי.

שיר היחוד ליום חמישי

(ויאמר שמע ישראל עד בורא ישראל מלככם)

תְּהִלָּה אָשִׁיר לַיְיָ קְדוֹשִׁי וְצוּרִי
יִתְבָּרַךְ הַבּוֹרֵא וְיִתְעַלֶּה הַמֵּאִיר נֵרִי
זִמְרָה וּבְרָכָה אֲבָרֵךְ לְנוֹרָא עֲלִילוֹת
אַף לֵילוֹת הִנֵּה יִסְּרוּנִי מַחְשְׁבוֹתַי לְפָאֶרְךָ בִּתְהִלּוֹת
שֶׁבַח וְהַלֵּל אֲהַלֵּל וַאֲשַׁבֵּחַ לַקָּדוֹשׁ צוּר עוֹלָמִים
אֲבַקֵּשׁ לְצוּרִי הוֹדִיעֵנִי יְיָ מִדַּת עוֹלָמִים
הוֹדָיָה קִלּוּס וְנִצּוּחַ לָאָדוֹן מֶלֶךְ הָעוֹלָם
אֲסַפֵּר לָאֵל הִלּוּל יוֹצְרִי מִקֶּדֶם מִכֹּל נֶעֱלָם
נִגּוּן הֶגְיוֹן וְגִילָה אֲנַגֵּן לְמַלְכִּי וּלְאֵלִי
יְסַפְּתָּ הוֹדְךָ וַהֲדָרְךָ יְיָ שׁוֹמְרִי וְצִלִּי
רִנָּה וְצָהֳלָה אֲרַנֵּן לְדַיַּן הָאֱמֶת יְיָ מַשְׁפִּיל וּמֵרִים
אַתָּה יְיָ הַמְנַחֵם וְהַמְרַחֵם עַל זְקֵנִים וּנְעָרִים
נֹעַם נַעֲנָה לְשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה

יוֹצְרִי הַקָּדוֹשׁ שַׂמְתָּ דִירָתְךָ יְיָ לְמַעְלָה
נוֹי וָאֱמֶת לְעֶלְיוֹן עַל כָּל עֶלְיוֹנִים
יְיָ הַצַּדִּיק וְהֶחָסִיד הַנּוֹהֵג בְּחֶסֶד עִם כָּל בְּרִיוֹנִים
צֶדֶק וְיֹשֶׁר לְמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים
אָמְנָם לֹא הֵשַׁבְתִּי יְצוּרֵי מִדְּרָכֶיךָ הַזַּכִּים
פְּאֵר וָעֹז לַייָ מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ
אָיֹם דְּרָכֶיךָ נוֹרָאִים יוֹדְעִים מְיַחֲדֶיךָ
עָלוּץ וְעָלוּס לְיוֹדֵעַ מַחְשָׁבוֹת
אַתָּה יְיָ הַיּוֹדֵעַ וָעֵד הַדּוֹרֵשׁ כָּל לְבָבוֹת
נַחַת וּמְנוּחָה לְטָהוֹר עַל כָּל טְהוֹרִים
יָצַרְתָּ הַגּוּף וְנָפַחְתָּ הַנְּשָׁמָה בּוֹ לֹא בַעֲשִׂיָּה רַק בִּדְבָרִים
שָׁלוֹם הַשְׁקֵט וָבֶטַח לִמְגַלֶּה עֲמִיקָתָא
אוֹמַר לַייָ הִנֵּה יָדַעְתִּי מֶלֶךְ גָּדוֹל אָתָּה
שַׁאֲנָן אָשׁוּבָה לַייָ יוֹשֵׁב תְּהִלָּה
יְיָ הַבֵּט וּשְׁמַע הַטְרִיפֵנִי לֶחֶם חֻקִּי בְחֶמְלָה
חֵן וָחֶסֶד לְמַלְכִּי וּלְאֵלִי הַצּוּר תָּמִים
אַתָּה יְיָ הַמּוֹחֵץ וְהָרוֹפֵא חָכָם וְאוֹהֵב תְּמִימִים
אֶדֶר וְחֶמְלָה לְצַדִּיק רוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת
אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵן וְהַחוֹקֵר הַלְּבָבוֹת
עָטוּר וְנֹגַהּ לְטָהוֹר וּמְיֻחָד
יְיָ בְּחָכְמָה יָסַד הָאָרֶץ וְכוֹנֵן הַשְּׁחָקִים רַק הוּא אֶחָד
יְהַלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ
הוֹדוּ לַייָ כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

ליום חמישי

ב, י, יב, טז, כב, כד, כח, לב — ר״ת: יהוד. ד, ו, ח, יא, יח, כו — ר״ת אלהים. כ — ר״ת: אדני. כא — ר״ת: עולם.

שיר היחוד ליום ששי

(ויאמר שמע ישראל עד בורא מלככם וכו׳)

בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ יְיָ אֱלֹהַי מְאֹד גָּדַלְתָּ
אֲפָאֵר לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל יְיָ מַלְכִּי לְךָ יָאָתָה

גַּדְּלוּ לַייָ אִתִּי יִשְׂרָאֵל עַם קְרוֹבוֹ
יְשׁוּעוֹת הוּא וּמִגְדּוֹל הַחוֹסִים בּוֹ
אַהֲבָתוֹ עָלַי לְנֵזֶר וְיִרְאָתוֹ עַל רֹאשִׁי עֲטָרוֹת
אָבוֹא לְמִשְׁכְּנוֹת הַנִּקְרָא יְיָ מְעֻטָּר בְּשִׁירוֹת
לְךָ יְיָ הַתְּהִלָּה וְהַשִּׁירָה הָעֲשׂוּיָה בִּתְפִלָּה נֶאֱמָנָה
שִׁמְעוּנִי דְּבַר יְיָ יִשְׂרָאֵל וְכָל מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה
אֶשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֶיךָ הַיּוֹם יְיָ מֶלֶךְ נוֹרָא
שַׂמְתִּי דַעְתִּי יָשְׁרְךָ לְהַגִּיד בְּטָהֳרָה
לְךָ יְיָ הַקִּלּוּס וְהַנִּצּוּחַ וְנִגּוּן אֲנַגֵּן לְקוֹנִי
שִׁוִּיתִי דְרָכֶיךָ יְיָ נֶגֶד פָּנַי כִּי אַתָּה מִימִינִי
תִּתְעַלֶּה מֶלֶךְ אָהוּב צַדִּיק יָשָׁר וְנֶאֱמָן
תִּתְקַדֵּשׁ מֶלֶךְ חָסִיד מֶלֶךְ קָדוֹשׁ וְרַחֲמָן
תִּתְרוֹמֵם מֶלֶךְ מְפֹאָר מֶלֶךְ טָהוֹר וְנָאֶה
תִּתְנַשֵּׂא מֶלֶךְ רַחוּם וְחַנּוּן שְׁפַל רוּחַ הוּא רוֹאֶה
תִּתְפָּאֵר הַשַּׁלִּיט עַל הָעֶלְיוֹנִים וְעַל הַתַּחְתּוֹנִים
תִּתְבָּרַךְ הַמּוֹשֵׁל עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים
אַתָּה יְיָ הַמְיֻחָד וְכָל הָעוֹלָם בָּרָאתָ לִכְבוֹדֶךָ
יָשָׁר הַדּוֹר וַדַּאי הָדָר אַתָּה לְכָל חֲסִידֶיךָ
אַתָּה יָצַרְתָּ הָאָדָם וּבָרָאתָ הַכֹּל כַּאֲשֶׁר חָפַצְתָּ
אַתָּה הוּא שֶׁאָמַרְתָּ דַּי יְצִירָתְךָ כִּלִּיתָ
אוֹר וְנִפְלָאוֹת לַמֶּלֶךְ הַמְרַחֵם עַל הָרָעִים וְהַטּוֹבִים
אֵלֶיךָ הַדַּיָּן יָדְךָ מֵעוֹלָם פְּתוּחָה לְקַבֵּל הַשָּׁבִים
הוֹד וְתִפְאֶרֶת לְנִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ
אָדוֹן לְךָ הַחֶסֶד מְשַׁלֵּם מַעֲשֵׂה הָאָדָם בְּמִדַּת חַסְדּוֹ
גְּאֻלָּה וִישׁוּעָה לְיוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה
שָׁמַעְתָּ דִינֶיךָ יָרֵאתִי זַכֵּנִי וְאַל תְּדִינֵנִי לְפִי הַמְּשׂוּרָה
מָאוֹר וְהָדָר לְגָבוֹהַּ עַל כָּל גְּבוֹהִים
אַתָּה יְיָ הַגּוֹאֵל וּפוֹדֶה הַמְצַפִּים לִישׁוּעָתְךָ וּכְמֵהִים
עֵזֶר וְכֹחַ לְךָ יְיָ הַנִּסְתָּר וְרוֹאֶה הַנִּסְתָּרִים וְהַגְּלוּיִם
מֶלֶךְ לְךָ יַעַבְדוּ הָעַמִּים וְיִשְׁתַּחֲווּ הָאִיִּים
גָּבֹהַּ וְיָתֵר לְמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים קַיָּם לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עַדָנִים

שְׂפָתַי דּוֹדִי יְשַׁבְּחוּנְךָ בִּשְׁבָחוֹת וּבִרְנָנִים
עֹז וּמֶמְשָׁלָה לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַשַּׁלִּיט וְהַמּוֹשֵׁל עַל כָּל מוֹשְׁלִים
לְךָ שׁוּם דְּמוּת יִדְמֶה אֵל מִתְנַשֵּׂא עַל כָּל תְּלָלִים
נֵצַח וּגְדֻלָּה לַיְיָ אֵין חֵקֶר לְרֹב אֱלָהוּתוֹ
יְיָ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב וְהַחַיִּים בּוֹ יִבְחַר הָאָדָם כְּדִבְרֵי תוֹרָתוֹ
אֱלֹהִים חַיִּים דּוֹדִי שִׁירָתִי תִהְיֶה כֶּתֶר לְרֹאשֶׁךָ
וְתַעֲלֶה תְּהִלָּתִי לִמְעוֹן קָדְשֶׁךָ
יִתְבָּרֵךְ הַמְרַחֵם וּלְכָל הַחַי צָרְכָּם מְזַמֵּן
לָכֵן הַמִּתְבָּרֵךְ יִתְבָּרֵךְ בֵּאלֹהֵי אָמֵן
יְיָ הַגָּדוֹל וְהַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא
יְשַׁבְּחוּךָ הָעוֹלָם וִיעַטְּרוּךָ הָעֲטָרָה
יוֹדוּ הַכֹּל וְיֹאמְרוּ הַבְּרִיּוֹת
יַזְכִּירוּךָ הַנִּבְרָאִים וִישַׁבְּחוּךָ הַחַיּוֹת
הוּא אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ עַמּוֹ
וְצֹאן מַרְעִיתוֹ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ
וַאֲנִי אָשִׁירָה עֻזְּךָ וַאֲרַנֵּן חַסְדֶּךָ
שִׁמְךָ דּוֹדִי יִזָּכֵר בְּפִי יוֹדְעֵי סוֹדֶךָ
הָאֵל יָרְאוּי הַקָּדוֹשׁ וְטָהוֹר הוּא אַנְוֵהוּ בְשִׁירִים
מְשָׁרְתֶיךָ טְהוֹרִים טָהוֹר רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן נוֹרָא בָּאַדִּירִים
אָדוֹן דַּיָּן נוֹרָא יְהַלְלוּךָ כֹּל אֲשֶׁר רוּחַ בְּקִרְבּוֹ
יִרְעַם הַיָּם וּמְלוֹאוֹ הַשָּׂדֶה וְכָל אֲשֶׁר בּוֹ
לְצוּרִי אֶשְׁתַּחֲוֶה וְאֶכְרְעָה וְאֶפּוֹל עַל פָּנַי
אֶתְחַנֵּן לְפָנָיו הוּא יוֹדֵעַ מַצְפּוּנָי
הַלְלוּהוּ וְשַׁבְּחוּהוּ לַאֲשֶׁר נָטָה שְׁמֵי עֶרֶץ
יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ
יְפָאֲרוּךָ הַכֹּל שׁוֹפֵט דַּיָּן יָשָׁר
יֹשֶׁר הַלֶּלְךָ וְשִׁבְחֲךָ הִנֵּה בְּפִי יוֹשָׁר
מִי יָרְאוּי כָּמוֹךָ אֱלֹהַי לְפָנֶיךָ בָּאתִי
יִוָּדַע הַיּוֹם וְהָלְאָה הוֹדְךָ הוּא תְהִלָּתִי
צְרוּפָה אִמְרָתְךָ מְאֹד וְעַבְדְּךָ אֲהֵבָהּ
אַהֲבָתָהּ כְּרִשְׁפֵּי אֵשׁ בּוֹעֵר בְּלִבִּי כְּשַׁלְהֶבָה

בַּעֲבוּר שִׁמְךָ דוֹדִי יוֹפַר עֲצַת מְדָנַי
יָהּ לְיִשְׂרָאֵל עֵדוּת לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יְיָ:

ליום ששי

ב, ו, ט, כד, כו, נב — ר״ת: אלהים. ד, ז, יט, כא, ל־לב, לה, לח, מא, מג, מד־מו, נ, נג, נז — ר״ת: יהוד. י — ר״ת: שדי, לב. יא — ר״ת: יחוד האל. יב, כב, כח, לד, לו, מט, סד — ר״ת: שדי. יג־יח — ר״ת: תם. לט — ר״ת: אחד. נא — ר״ת: מטטרון. נב — ר״ת: אדני. נח — ר״ת: יה, שדי. ס — ר״ת: מיכאל.

שיר היחוד ליום שבת

(בכאן מתחיל ביום השבת ומתחיל שמע ישראל
עד בורא ישראל מלככם)

אֵל דָּגוּל נוֹרְאוֹתֶיךָ יִזָּכְרוּ הַיּוֹם
גַּדְּלוּהוּ הַיּוֹם כִּי שַׁבָּת הַיּוֹם וְתִמְצָאוּהוּ הַיּוֹם
וַדַּאי אֵל לְעוֹלָם הַמַּכִּירִים יֹשֶׁר מִדַּת דִּינֶךָ
יֹאמְרוּ כִּסְאֲךָ אֱלֹהִים עוֹלָם וָעֶד שֵׁבֶט מִישׁוֹר מַלְכוּתֶךָ
תִּתְקַבֵּל גָּדוֹל בִּצְבָא רוֹמָה יוֹם אֶתְחַנֵּן לְפָנֶיךָ
יְיָ הַטָּהוֹר וּמְהֻדָּר הַמְהֻלָּל זַכֵּנוּ בְּרֹב טוּב צְפוּנֶיךָ
יָשׁוּבוּ הַפּוֹשְׁעִים וְאַתָּה הוּא הַמְקַבְּלֵם
רַב חֲסָדֶיךָ מֶלֶךְ נֶאֱמָן אֵינְךָ מִתְעַלֵּם
הָקֵם לַעֲבָדֶיךָ כִּדְבָרֶיךָ עַתָּה בָאתִי
נֵר לְרַגְלִי דְבָרֶיךָ וְאוֹר לִנְתִיבָתִי
שְׁמוֹ אַזְכִּיר יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה
יְיָ אֱלֹהִים יָהּ שַׁדַּי קָדוֹשׁ בְּפַמַּלְיָא רוֹמָה
מִנְחָתִי אֲשֶׁר לְךָ מוּבֵאת יְיָ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
יוֹדֵעַ הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת הַחוֹקֵר גָּלוּי וְנֶעֱלָם
וַאֲנִי אֲנִי כָּל תַּגְמוּלֶיךָ רָאִיתִי יֶעֱרַב אֲשֶׁר לְךָ אֶשְׁתַּחֲוֶה
יֹשֶׁר הָרַבִּים וְרַחֲמֶיךָ הַגְּדוֹלִים לְךָ אֲחַוֶּה
שַׁדַּי מֶלֶךְ עוֹלָם אֲפָאֵר נוֹתֵן לַכֹּל מִחְיָה
וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ

מָעֻזִּי יוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהוּא הַנִּבְחָר מִן הַשֵּׁשׁ
עָנְשׁוֹ מְפֹרָשׁ מֵאִישׁ הַמְקוֹשֵׁשׁ
עוֹבְרֵי בְּעֵמֶק הַבָּכָא מַעְיָן יְשִׁיתוּהוּ
יוֹם הַקָּדוֹשׁ וְהַמְּנוּחָה הִנֵּה נִצְרַכְתָּ
רֶמֶז רַב טוּבְךָ הַצָּפוּן לְבָנֶיךָ רָמַזְתָּ
שַׁבָּת דָּגוּל יִסַּדְתָּ לְאוֹם נִבְחַר סְגֻלָּה
יְשַׁבְּחוּהוּ הַתַּחְתּוֹנִים וְהָעֶלְיוֹנִים הוֹד וּתְהִלָּה
רֹאשִׁי אֶכּוֹף לְךָ הָאֵל יוֹצְרִי מֵעוֹלָם
כִּי אַתָּה יְיָ בֵּרַכְתָּ וּמְבֹרָךְ לְעוֹלָם
אָשִׁירָה לַייָ הַמְקֻדָּשׁ יוֹדֵעַ מַחְשְׁבוֹת רַעְיוֹנַי
וַאֲנִי בְחַסְדְּךָ בָטַחְתִּי יָגֵל לִבִּי בַּאדֹנָי
לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַטָּהֳרָה הַמְּלוּכָה וְהַמִּשְׂרָה
מֶלֶךְ טָהוֹר טוּבֶיךָ רַבִּים וְאַתָּה מִתְעַטֵּף בְּאוֹרָה
יְבָרְכוּ הַנְּבוֹנִים וְהַיְדוּעִים הֵמָּה יִשְׂמָחוּ
יָמִים יֻצָּרוּ וְאֶחָד בּוֹ יָנוּחוּ
הִנֵּה יָדַי פְּרוּשׂוֹת לַאֲשֶׁר מְנוּחָה יָצָר
יֹאמְרוּ גְּאוּלֵי יְיָ אֲשֶׁר גְּאָלָם מִיַּד צָר
וְהוּא שִׁבְחֲךָ דוֹדִי יָצַרְתָּ תּוֹרָתְךָ כְּחֹק
טוֹב שֶׁיִּשְׁכּוֹן הַקָּרוֹב לְקוֹרְאָיו מֵאָח רָחוֹק
הַטֵּה אָזְנְךָ לִי הַיּוֹם יִרְחַק מִמֶּנִּי קְפָדָה
הַלְלוּיָהּ אוֹדֶה יְיָ בְּכָל לֵבָב בְּסוֹד יְשָׁרִים וְעֵדָה
אֶכְרְעָה לְךָ הַיּוֹם יְיָ מֵבִין מַדָּעִי
יֵדְעוּ הַכֹּל וְיָבִינוּ הִנֵּה הוּא דוֹדִי וְרֵעִי
לְךָ אָמַר לִבִּי הָאֵל יוֹשֵׁב מַעְלָה
מִי יָרָאוּי כָּמוֹךָ אֵל מְקֻדָּשׁ בִּגְדֻלָּה
הִנֵּה אַתָּה יְיָ לִכְבוֹדְךָ רָמוּז כָּל הָרְמִיזוֹת
אֱמֹר נָא אַשְׁרֵי אֱנוֹשׁ יַעֲשֶׂה זֹּאת
יָרֹנּוּ הַדּוֹר וִיצַלְצְלוּ הַלֵּל וָשֶׁבַח
וְהַמַּשְׂכִּיל יָבִין לְבָרֵךְ בִּמְקוֹם הַזֶּבַח
נַפְשִׁי אֲכוֹנֵן לְחַלּוֹת הַיּוֹם יְיָ מַלְכִּי וְקוֹנִי
הֶרֶב כַּבְּסֵנִי מֵעֲוֹנִי וּמֵחַטָּאתִי טַהֲרֵנִי

נ וְאַשְׁרֵי שׁוֹמְרֵי דְרָכֶיךָ יוֹדְעֵי בַחֲמָנוּתֶךָ
יָהּ אֵימָתְךָ מְטֶלֶת עַל כָּל בְּרִיּוֹתֶיךָ
יִגְבַּר יָשְׁרִי אֵל יְיָ צוּרִי
יְיָ הָעִירָה וְהָקִיצָה לְטַהֲרֵנִי טֶרֶם תִּכְבֶּה נֵרִי
הַקּוֹרֵא אֵלֶיךָ בְּכָל לֵב נִבְחַר מִזָּהָב
נה רְצוֹן מֶלֶךְ שִׂפְתֵי צֶדֶק וְדוֹבֵר יְשָׁרִים יֶאֱהָב
וַאֲפָאֵר אֲנִי לַמֶּלֶךְ הַחוֹקֵר יָם וְיַבָּשָׁה
אֲבָרְכֶנּוּ תָמִיד וְנַפְשִׁי אֵלָיו אֶשָּׂא
הָעִיר יְרוּשָׁלַיִם הַקְּדוֹשָׁה וְהִיא הוּשַׁמָּה שְׁמָמָה
רָם חָסִיד מַלְכֵּי נֶצַח הֲשִׁיבֶנָּה לִמְקוֹמָהּ
ס אָשִׁירָה לַייָ הַיּוֹשֵׁב מַעְלָה בְּרֹב הוֹדוֹ
אַנְוֵהוּ וַאֲרוֹמְמֶנְהוּ כִּי אֵין בִּלְעָדוֹ
חַנּוּן יָדַעְתִּי חֲסָדֶיךָ וְרַחֲמֶיךָ הַגְּדוֹלִים
אָמְנָם כָּל תְּמִימִים רָמוֹתָם יָכוֹפוּ לְפָנֶיךָ אֵל אֵלִים
דּוֹדִי שִׁמְךָ דַּי יְהַלְלוּךָ צְבָא מַטָּה וּמַעְלָה
סה כִּי אַתָּה אֲדוֹן הַמַּעֲלָה וְהַתְּהִלָּה
כִּי אֵין קֵץ לִתְהִלָּתְךָ אֱלֹהִים חַיִּים דַּיַּן אֱמֶת הַיּוֹדֵעַ וָעֵד
בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

ליום השבת

א — ר"ת: אדני. ג — ר"ת: ואלהים. יב, כה, כז, לז, לט, מא, מז, נה, נט — ר"ת: אלהים. ה, נא — ר"ת: גבריאל. ו־ז, יג, טו, יח, כא, כד, כט, לא, מ, מה, נב, נז — ר"ת: יהוד. ח, נח — ר"ת: רחמן. יד, סב — ר"ת: אכתריאל. טז — ר"ת: שמע. כג, לה, מט, סג — ר"ת: שדי. ל — ר"ת: מטטרון. מב — ר"ת: מיכאל. סה — ר"ת: **אחד.**

ברוך יי אלהים אלהי ישראל עושה נפלאות לבדו. וברוך שם כבודו לעולם וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן. נורא אלהים ממקדשיך אל ישראל הוא נותן עוז ותעצומות לעם ברוך אלהים. יהי שם יי מבורך מעתה ועד עולם. מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור. שמע ישראל יי אלהינו יי אחד. הללויה הללו את יי מן השמים הללוהו במרומים. הללוהו כל מלאכיו

הללוהו כל צבאיו. הללוהו שמש וירח הללוהו כל כוכבי אור. הללוהו שמי השמים והמים אשר מעל השמים. יהללו את שם יי כי הוא צוה ונבראו. ויעמידם לעד לעולם חק נתן ולא יעבור. הללו את יי מן הארץ תנינים וכל תהומות. אש וברד שלג וקיטור רוח סערה עושה דברו. ההרים וכל גבעות עץ פרי וכל ארזים. החיה וכל בהמה רמש וצפור כנף. מלכי ארץ וכל לאומים שרים וכל שופטי ארץ. בחורים וגם בתולות זקנים עם נערים. יהללו את שם יי כי נשגב שמו לבדו הודו על ארץ ושמים. וירם קרן לעמו תהלה לכל חסידיו לבני ישראל עם קרובו הללויה:

סליק שיר היחוד לבני משה

חמשה נספחים

לשירי היחוד והכבוד

חמשה דברים אלה לא נסדרו במקומם בספר מטעמים שונים, פנימיים וחיצוניים, והם מובאים כאן:

א) „שבח מפואר" לר' צהלל גאון ב"ר נתנאל, פייטן שאיננו מכירים פיוטים אחרים משלו ואף איננו יודעים זמנו ומקומו בבירור; מכל מקום מתקבלת השערתו של צונץ (ליטראטורגשיכטה עמ' 125), כי חי במאה הי"א בצרפת או באחת הארצות הרומניות. ב„שבח" זה, הנזכר לראשונה ב„תוספת ישנים" ליומא כא, ב, מתוך הבאת הגהה של רבינו תם, היו לכתחילה „חדרים רמ"ח כנגד רמ"ח איברים שבאדם", כלומר רמ"ח בתים שהמחבר עצמו רומז עליהם (הבתים ג, מו), ונוספו לו בתים עד ר"נ כמספר החרוז „רים" העובר בכולו, ולבסוף עוד בית אחד כמספר בתיו כיום: רנ"א. תכנו: יחוד השם בורא עולם המיטיב לכול׳ על פי ספר יצירה. הבלטת נס חנוכה בשיר שבח זה נותן יסוד להשערה, כי נוסד לשבת חנוכה. הוא מתפרסם כאן על פי נוסח י. דודסון ב־HUCA כרך 3 (1926) עמ' 225 ועל פי תיקוניו והערותיו של יחזקאל בנעט ב־ MGWJ כרך 71 (1927) עמ' 426.

ב) „שיר היחוד לר' אברהם", שסימנו: אלפבית (מרובע) אברהם חזק ואמץ. יחסו את השיר הזה בטעות לר' אברהם אבן עזרא, לר' יצחק אבן גיאת ולר' שמואל הנגיד (עי' עמ' קכג), ואין בידינו לומר מי הוא ר' אברהם זה. כבר שיער צונץ (ליטראטורגשיכטה עמ' 392), כי המחבר היה ספרדי, ומסתבר שאין לאחרו מסוף המאה הי"ב. תכנו: תיאור גדולת השם „מרגיז הים והחרבה" ואפסותו של אדם „עני חפור ונכלם". הוא מתפרסם על פי מחזור רומי כתב־יד שוקן סי' 8 ומחזור רומי — שד"ל (ליוורנו שס"ז) דף יב, א.

ג) „שורש קדושת היחוד ושמו ומרכבה וסודותיו" לר' אלעזר ב"ר יהודה בעל ספר „רקח", אחד מגדולי חכמי אשכנז וחסידיה, שחי במגנצא במאה הי"ב והי"ג. אמנם דברי פרוזה כאן, אלא שגובר בהם היסוד השירי, השתפכות הנפש של אדם גדול, וראיתי להביא כאן גם דוגמה מסוג זה. שם הפרק מעיד על תכנו. הדברים מתפרסמים על פי ספר „רקח" דפוס פאנו רס"ה ודפוס קרימונה שי"ז,

ד) „שער הסוד והיחוד והאמונה" לר' אלעזר בעל ה„רקח". אף כאן סוד היחוד מעין זה הנודע לנו מתוך הסימן הקודם. ורמב"ן הזכירו באגרתו „טרם אענה אני שוגג" ששלח לחכמי צרפת. הדברים מתפרסמים על פי העתקה מתוך כתב יד מינכן סי' 92 דף ו, ב. „כוכבי יצחק" חוברת כ"ז (1862) עמ' 7 (פירסום א. יעללינעק מתוך כ"י הנ"ל). MGWJ כרך 9 (1860) עמ' 191.

ה) „סוד היחוד ששאל רבינו יהודה משפירא את רבינו אלעזר משפיראי". אף כאן מדברי ר' אלעזר בעל ה„רקח" שהשיב לר' יהודה החסיד בעניין היחוד. והדברים משלימים זה את זה. מקורו: „כוכבי יצחק" הנ"ל עמ' 15.

שבח מפואר מפומיה דרב צהלל גאון בן ר׳ נתנאל גאון זצ״ל

לְצוּר יַעֲקֹב אֶתֵּן מַהְלָל וְשִׁירִים . וְאוֹדֶנּוּ לְעֵינֵי כָל יְצוּרִים
וְיִחוּדוֹ אֲנִי אָעִיד בְּכָל יוֹם . וְהוֹד זִכְרוֹ בְּכָל אִיִּים וְאוּרִים
אֲחַו הוֹדוֹ בְּקֶרֶב עַם מְיַחֲדוֹ . לְמִסְפַּר כָּל נְתָחִים בִּי עֲצוּרִים
וְגַם נָאֶה לְהוֹדוֹת לוֹ בְּיוֹתֵר . בְּמַהְלָלִים מְשַׁבְּחִים הַדּוֹרִים
אֲבָל כִּמְעַט לְפִי כֹחִי וְחֵילִי . אֲהַלֵּל שֵׁם כְּבוֹדוֹ בַּאֲמָרִים
אֲשֶׁר אֹשֶׁר צֲלֵי קָמֵי פְעָמַי . וּמֵאוֹיְבֵי עֲצָמַי הֵם שְׁמוּרִים
וּמִשַּׁחַל וּמִנָּמֵר מְשַׁמֵּר . יְרֵאָיו שֶׁבְּלִבָּם הֵם יְגוֹרִים
וּמִקֶּטֶב אֲשֶׁר יָשׁוּד יְמַלֵּט . חֲרֵדִים מִדְּבָרָיו הַבְּרוּרִים
וְלֹא בָזָה וְלֹא שִׁקֵּץ עֱנוּת דָּל . וְלֹא מָאַס וְלֹא גָעַל צְעִירִים
לְפָנָיו הֵם גְּדוֹלִים כִּצְעִירִים . וְלֹא נָשָׂא פְּנֵי שָׂרִים עֲשִׁירִים
וְכָל עָמוּם וְכָל סָתוּם מְגַלֶּה . אֲשֶׁר הָלַךְ חֲשֵׁכִים לוֹ כְאוֹרִים
וְהַלַּיְלָה כְיוֹם יָאִיר לְמוּלוֹ . וּמַבִּיט כֹּל בְּלִי נֵרוֹת וְאוֹרִים
וְשׁוֹמֵעַ בְּלִי יַגִּיד וּמַשְׁמִיעַ . בְּלֹא מֵלִיץ אֲשֶׁר יַגִּיד דְּבָרִים
וְלֹא יֹאמַר לְמַלְאָךְ רוּץ לְמַטָּה . וְהוֹדַע לִי בְּמַעֲשֵׂה כָל בְּשָׂרִים
וְחָלִילָה לְמַעַן כִּי מְשׁוֹטֵט . בְּמוֹ עֵינָיו אֱלוֹהַּ כָּל סְתָרִים
וְחָז טֶרֶם יְרוּצֵץ צִיר וְיַשִּׂיג . הֲלֹא רָאָה וְחָקַק בִּסְפָרִים
כְּפִי פָעֳלָם יְחַוֶּה עַל בְּנֵי אִישׁ . עֲוֹן זֵדִים וְיֹשֶׁר כָּל יְשָׁרִים
וְגַם יַאֲרִיךְ חֲרוֹנוֹ בַּחֲסָדָיו . לְמַעַן כִּי זְמָמָיו לֹא בְצוּרִים
לְאֶלֶף דּוֹר הֲלֹא שֹׁמֵר בְּרִיתוֹ . אֱלֵי אוֹהֲבָיו אֲשֶׁר שׁוֹמְרִים וְנֹצְרִים
לְפִקּוּדָיו לְעוֹלָם לַעֲשׂוֹתָם . וְלֹא עוֹבְרִים גְּזֵרָתוֹ וּמַמְרִים
אֲבָל לָהֶם וְלֹא לִבְנֵי בְנֵיהֶם . כְּמוֹ נָשָׂא פְדוּיָו עַל נְשָׁרִים
וְלוֹ שֹׁגֵג וְלֹא מַשְׁגֶּה וְיַגֶּה . מְתֵי רֶשַׁע כְּבוֹדוֹ עֵת מְמִירִים
וְדַל מֵרִים וּמַשְׁפִּיל עַד עֲפָרִים . לְכָל גֵּאִים אֲשֶׁר שׂוֹנְאִים נְבָרִים
וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר הָעֲוֹנִים . וְלֹא יַשְׁחִית וְיַדְכֶּה גִיל בְּשָׂרִים

וּמִדּוֹר דּוֹר יְנַכֵּשׁ חִישׁ לְכַרְמוֹ . וְלֹא יַעֲזֹב בְּתוֹכוֹ קוֹץ וְסִירִים
וְגַם יָכִין לְעָבְדוֹ כָּל לְבָבוֹת . וְיַכְרִית כָּל שְׂפַת דּוֹבְרֵי שְׁקָרִים
וּבֵין רָזָה וְהַבְּרִיאָה יְהִי דָן . וְלֹא יַמְשִׁיל בְּצַלְעָה כְפִירִים
וְיֶהְדּוֹף כָּל אֱנוֹשׁ יִרְדּוֹף יְרֵאָיו . לְהָרַע לוֹ וְרוֹדְפֵי דָךְ בְּצִירִים
וְהָאֵל הוּא מְבַקֵּשׁ לוֹ לְנִרְדָּף . כְּמוֹ בָחַר גְּדָיִים לֹא נְמֵרִים
וְלֹא צִנָּה אֲרָיוֹת לוֹ לְהַקְרִיב . אֲבָל בָּחַר כְּבָשִׂים עִם שְׁוָרִים
וְאֵת עֵשָׂו הֲלֹא שָׂנֵא בְרָדְפוֹ . לְתָם יְרֵא אֱלוֹהַּ מִנְּעוּרִים
וְיִשְׂרָאֵל רְדוּפִים מְצֻמָּתִים . בְּכֵן יָקוּם בְּצָרֵיהֶם כְּמִצְרִים
וְאָנֹכִי רְדָפוּנִי מְשַׂנְאַי . וּמַהֲלָלַי תְּמוּרַת לָךְ בִּכּוּרִים
וּמִי הֵעִיר לְמַהֲלָלָךְ לְבָבִי . הֲלֹא מַרְבִּית חֲסָדִים הַיְקָרִים
אֲשֶׁר מֵרֹאשׁ גְּמַלְתַּנִי בְחַסְדְּךָ . בְּכֵן אַגִּיד שְׁבָחֲךָ בַּשְּׁעָרִים
וְאִלּוּ יֵשׁ בְּכָל שָׂרִים יְכֹלֶת . לְסַפֵּר אֶת תְּהִלָּתְךָ בְּשִׁירִים
יְדֵיהֶם לוֹ פְרוּסוֹת כַּנְּשָׁרִים . וְעֵינֵיהֶם כְּצַר וָאוֹר מְאִירִים
וְרַגְלֵיהֶם כְּאַיְלוֹת הַלְּבָנוֹן . תְּרוּצֶינָה בְּקַלּוּת בַּיְּעָרִים
אֲזַי תִּקְצַר לְשׁוֹן כֻּלָּם לְהַלֵּל . וְלוּ הָפַךְ לְשׁוֹנוֹת עוֹד שְׂעָרִים
וְאַף כִּי רָשׁ כְּמוֹתִי בָּאֲנָשִׁים . אֲשֶׁר יָנוּד כְּקָנֶה תוֹךְ יְאוֹרִים
וְאֵין סוֹמֵךְ נְפִילָתִי לְבַד אֵל . וְלֹא נֶעְקַד בְּגַלֵּי מֵי נְהָרִים
גְּדֵלוּנִי כְּאֵבִים מִנְּעוּרַי . רְפָאֵנִי אֲשֶׁר שׁוֹמֵר לְגֵרִים
וְאִם דָּחֲתָה שְׂמֹאלְךָ לִי בְּחֶטְאִי . תְּקָרְבֵנִי יְמִינְךָ בַּהֲדָרִים
לְמַלֹּאת אֵת שְׁאֵלָתִי וְלָתֵת . רְצוֹן לִבִּי וְאֵת קַרְנִי לְהָרִים
לְחַזֵּק אֶת יְחִידָתִי בְּחַסְדְּךָ . וְאֶהְיֶה מֵאֲשֶׁר קָנוּ עֲטָרִים
וּבָתֵּי שִׁיר לְמִסְפַּר כָּל נְתָחַי . לְךָ אָשִׁיר בְּמַהֲלָלִים בְּאוּרִים
תְּזַכֵּנִי עֲשׂוֹתָם לָךְ וְתִרְצֶה . בְּעַד עַבְדְּךָ וְיֶעֶרְבוּ כְפָרִים
וְאֶמְצָא חֵן בְּעֵינֶיךָ וְיֵדְעוּ . יְשׁוּרוּן כִּי בְיִשְׂרָאֵל גְּבָרִים
אֲשֶׁר יֵשׁ בָּם יְכֹלֶת לַעֲשׂוֹת מָה . אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ לָהֶם בְּדוֹרִים
אֲשֶׁר עָבְרוּ לְמִיּוֹם צָץ יְשׁוּרוּן . וְלֹא צָמַח בְּכֻלָּהֵם מְהִירִים

לְהַרְבּוֹת שִׁיר בְּמַהֲלָלְךָ כְּעַבְדְּךָ . כְּמוֹ צַהֲלָל מְלַמֵּד בֵּין חֲבֵרִים
נִקְלוֹתִי אֲנִי מִזֹּאת אֲבָל אַתְּ . תְּבִינֵנִי לְכָל מִינֵי פְּשָׁרִים
אֲקַו שִׁמְךָ לְעָזְרֵנִי בְחַסְדְּךָ . לְהַמְתִּיק לִי כְּהִמְתַּקְתְּ לְמָרִים
לְמַעַן כִּי לְךָ נָאוָה תְהִלָּה . וְאַתְּ רוֹאֶה וְצוֹפֶה כָּל סְתָרִים
וְאַתְּ מוֹרֶה תְבוּנָה לַיְצוּרִים . מְלַמֵּד בִּין לְכָל זַכִּים וּבָרִים
וְנָטַעְתָּ בְתוֹלָע עֵת לְדַעַת . פְּנִימוֹ עֵת אֲשֶׁר יִבְנֶה חֲדָרִים
וּמִי לִמֵּד לְתוֹלָע זֶה מְלָאכָה . אֲשֶׁר יִטְוֶה וְגַם יֶאֱרֹג לְקוּרִים
וְאִם תֹּאמַר בְּבִינָתוֹ פְּעָלָיו . וְאֵיךְ בִּכְשׁוֹל יְחִידָתוֹ כְּעוּרִים
וְאֵיךְ תִּפְצֶה אֱוִיל עוֹשֶׂה כְמוֹ כֵן . כְּסִיל אֵיכָה יְהִי אוֹרֵג לְחוּרִים
אֱמֶת אֵין בִּין וְהוֹלֵלוֹת בְּלִבּוֹ . אֲבָל הָאֵל בְּמַעֲשֵׂהוּ שְׁפָרִים
לְפָאֵר בָּם בְּטוּחֵיהֶם בְּנֵי אִישׁ . לְהַרְבּוֹת הוֹן מְתֵי אֶרֶץ לְהָרִים
וּבָם שָׂרִים וּבָם מֶלֶךְ וּפֶלֶךְ . וְעוֹשִׂים גַּם בְּיַעְרָתָם חֲדָרִים
וּמִי יוֹדֵעַ הֲכִי יֵשׁ בָּם נְקֵבוֹת . וּמִי יֹאמַר הֲיֵשׁ כֻּלָּם זְכָרִים
וְאִם יוֹצֵא דְּבַשׁ זֶה מִמְּעוֹתָם . וְאִם דָּגַר דְּגָרוּהוּ בְּקוּרִים
וְזֶה הוּא קַל בְּפִלְאֵי אֵל וְאֵין מִי . אֲשֶׁר יָכוֹל לְדַעְתּוֹ בַחֲקָרִים
יְהִי בָרוּךְ לְכָל פִּלְאֵי פְלָאוֹת . לְמוּל טִפַּת גְּשָׁמִים גַּם מְטָרִים
הֲלֹא עָצוּם וְגַם גָּדוֹל בְּעֵינַי . מְתֵי תֵבֵל נְפִילַת הַשְּׂעִירִים
בְּעֵת נָטְפָם אֲשֶׁר אֵין מִי יְדֻבַּק . אֱלֵי רֵעוֹ וְגַם אֵינָם חֲבוּרִים
אֲשֶׁר טִפִּין בְּהַטִּיפָם בְּחַשְׁרָם . וְזֶה מוּל זֶה לְבַל יִקְרַב לְהַזָּרִים
וּמַה יוּכַל נְבוֹן לֵבָב לְנוֹבֵב . רְקִיעִים הֵם כְּמוֹ רֶשֶׁת חֲתוּרִים
וְאִם תֹּאמַר חֲזָקִים הֵם כְּאֶבֶן . פְּזוּרָתָם בְּכִוּוּן אֵיךְ צְרוּרִים
לְבַדּוֹ יָדְעָה נַפְשׁוֹ פְּלִיאָה . וְכָל מֵימָיו בְּמוֹ עָבָיו צְרוּרִים
יְהִי בָרוּךְ בְּפִי אֵלִים וְעִירִין . בְּשִׁיר חָדָשׁ לְעוֹלָם לַבְּקָרִים
אֲשֶׁר קַרְחוֹ הֲלֹא מַשְׁלִיךְ כְּפִתִּים . עֲלֵי חַיּוֹת וְגַם עַל הַגְּבָרִים
וְיֵשׁ אִישִׁים לְבוּשִׁים גַּם עֲרוּמִים . וְחֶלְקָם חַד בְּהַגָּעַת קָרָרִים
לְגוּ כֻּלָּם הֲלֹא רַחֲמָיו פְּרוּשִׂים . וְלֹא מֵתִים בְּכֹחַ קוֹר מְאוֹרִים
כְּשׁוֹעַ עִם שְׁפִיעַת הַלְּבוּשִׁים . כְּמוֹ כֵן דַּל בְּחֵלֶק הַכְּפוֹרִים

וְחַיּוֹת מִי אֲשֶׁר יָחֵם לְחֻמָּם . בְּעֵת הַקּוֹר בְּלֶכְתָּם בַּיְּעָרִים
וְצֵיד עוֹרֵב אֱמֹר מִי זֶה יְכוֹנֵן . בְּעֵת שַׁוְעוּ יְלָדָיו בַּשְּׁחָרִים
לְךָ הָאֵל לְךָ גּוֹאֵל וְתוֹאֵל . שְׁמוּעַ לוֹ וְאֶל כָּל הַצְּעִירִים
וְאַתָּה הוּא מְרַוֶּה הַצְּמֵאִים . וְרַחֲמֶיךָ לְכָל צוֹחֶה חֲשׁוּרִים
וּמֵאַחַת נְטִיפַת מֵי גְשָׁמִים . תְּצַבֵּעַ כָּל אֲדֻמִּים גַּם שְׁחוֹרִים
וְגַם נַעֲשֵׂית בְּכָל מָתוֹק מְתוּקָה . וְתוֹךְ כָּל מַר מְהַפֶּכֶת מְרוֹרִים
שִׁמְךָ לָעַד יְקֻדַּשׁ גַּם יְרֻמַּם . בְּפִי עַמְּךָ גְּדוֹלִים גַּם צְעִירִים
אֲשֶׁר תַּפְלִיא פְלָאִים הֵם עֲצוּמִים . בְּכָל מִכְתָּב לְעוֹלָם אֵין סְפוּרִים
וְכוֹכָבִים אֱמֹר מִי זֶה סְפָרָם . וְעַל פִּי מִי בְּכָל לַיְלָה סְדוּרִים
וּמִי מָנָה בְּכָל כּוֹכָב שְׁתַּיִם . רְבָבוֹת מִן מְשָׁרְתִים הַיְּקָרִים
כְּאוּרִיאֵל וְכִרְפָאֵל עֲנָאֵל . וְגַבְרִיאֵל אֲשֶׁר הֵמָּה הֲדוּרִים
וְסַנְדַּלְפוֹן הֲדַרְנִיאֵל כְּהוּאֵל . וְשַׂרְפִיאֵל אֲשֶׁר הֵמָּה מְהִירִים
וּמַטַּטְרוֹן וַאֲדִירִירוֹן בְּקוֹל רוֹן . לְךָ יָרוֹן בְּרוֹן יַחַד צְפָרִים
עֲשׂוֹת מִצְוַת אֱלֹהֵינוּ וְנִיבוֹ . וּמִשִּׂכְלוֹ מְלֵאִים לֹא חֲסֵרִים
וְגַבּוֹתָם מְלֵאוֹת עֵין רְאִיּוֹת . כְּדֵי לִרְאוֹת לְקֶדֶם וַאֲחוֹרִים
וְלֹא יוּכְלוּן בְּכָל זֹאת לַחֲזוֹתְךָ . אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מֵאִיר קְדוֹרִים
וְכָהֵנָּה הֲלֹא עִמְּךָ מְרֻבּוֹת . פְּלָאֶיךָ גְּדוֹלִים גַּם יְקָרִים
וּמִי מָדַד בְּשָׁעֳלוֹ מֵי עֶלְיוֹת . וְתַחְתִּיּוֹת וְגַם כָּל הַנְּהָרִים
וּמִי לִמֵּד לְעוּל קָטָן בְּכִי עֵת . יְצִיאָתוֹ וְיָדָיו עַל נְחִירִים
הֲכִי רָאָה בְגוּף אִמּוֹ בְנֵי אִישׁ . מְבַכִּים עַל כְּאֵב לָהֶם וְצִירִים
וְאֵיךְ הָיָה בְּלַחַץ רַב וְיָצָא . וְהָיָה לוֹ כְּדֵי לָגִיל בְּשִׁירִים
הֲלֹא דֶרֶךְ אֱנוֹשׁ עָזוּב מְקוֹם צַר . כְּדֵי לָשׂוּשׂ בְּהַרְחִיב הַצְּעָדִים
וְזֶה לָמָּה מְשַׁנֶּה מִיצוּרִים . וְגוֹעֶה עַל רְוִיחָתוֹ כְתוֹרִים
וְעוֹד עַל כִּי יְפָרֵד הַחֲשֵׁכָה . רְאוֹת זֹהַר וְכוֹכָבִים מְאִירִים
פְּרִישַׁת זֶה בְּלֵב נָבוֹן חֲרוּשָׁה . וְסִמָּנְךָ בְּהִלַּת אוֹר וְנֵרִים
עֲלֵי רֹאשׁוֹ בְּגוּף אִמּוֹ כְנוּמוֹ . וְדָבָר זֶה מְפֹרָשׁ בַּפְּתָרִים
וְלִי לֵאמֹר בְּצוֹק רֶחֶם מְבַכֶּה . וּמִלּוֹתָיו בְּלֵב חָכָם נְטוּרִים

וְזֶה דֵעִי וְעוֹד נוֹתַר לְדַבֵּר . וּמִי עָמַד בְּסוֹד מַחְכִּים וּמַעְרִים
יְשַׁבַּח עִם מְתֵי בִינָה נְכוֹנָה . אֲשֶׁר יָפֵק לְכָל נִדְכֶּה מְזוֹרִים
מְעֻלֶּה שֵׁם אֱלֹהֵינוּ וְנִיבוֹ . אֲשֶׁר אֵין לוֹ צְרִיכָה גַּם חֲבֵרִים
אֲשֶׁר בָּרָא בְּלָ״מֶד בֵּ״ית נְתִיבוֹת . לְעוֹלָם וְכָל שֶׁבּוֹ צְבוּרִים
בְּעֶשֶׂר בָּם לְגַלְגַּל רוּם סְפִירָה . תְּחִלָּתָם בְּכֹחַ רָם בְּחוּרִים
שְׁנִיָּה הִיא הֲלֹא כֹחַ נְטוּיָה . בְּעַד כֹּחַ אֱלוֹהַּ כִּי בְחִירִים
אֲשֶׁר בּוֹ נוֹצְרוּ אַרְבַּע יְסוֹדוֹת , כְּמוֹ תֵבֵל וְכָל גֶּבַע וְהָרִים
שְׁלִישִׁית הִיא טְבִיעַת הָאֲדָמָה . וְחֹזֶק הוֹד גְּבוּרַת הָאֲוֵרִים
וּמֵחֹמֶר וּמִיָּוֵן וְקֶרַח . הֲלֹא תֵבֵל מְטֻבָּעָה וְגִירִים
רְבִיעִית הִיא לְהָבֵי אוּר וּמֶנָּה . מְשָׁרְתֵי הָאֱלֹהִים הַנִּבְרִים
אֲשֶׁר עוֹבְדִים אֱלֹהֵינוּ בְּיִרְאָה . וְנִצָּבִים בְּשֵׁרוּתוֹ גְדוּרִים
וְזֶה הַכֹּל בְּאוֹתוֹת הָעֲצוּמִים . אֲשֶׁר סִגֵּל אֱלוֹהַּ לוֹ וְהֵרִים
וְהֵם יוֹ״ד וָ״ו חֲתוּמִים בָּם שְׁמֵי רוּם . וּבָם נָטָה בְּפָרְשׁוֹ שַׁפְרִירִים
וּמִן הַהֵ״א וּמִן הַיוֹ״ד וְהַוָּ״ו . רְקָעָם צוּר וְקָבַע בָּם מְאוֹרִים
וְחָתַם הָאֲדָמָה אַחֲרֵי כֵן . עֲדֵי תַחְתִּית יְסוֹדֵי הַיְּצוּרִים
בְּיוֹ״ד וָ״ו הֵ״א חֲתָמָהּ עוֹד וְשָׁקֵטָה . כְּמוֹ נֵרוֹת לְהָאִיר כָּל עֲבָרִים
וּבִשְׁתַּיִם וְעֶשְׂרִים אוֹת רְמָזִים . יְקָרִים מִן זְהָבִים הַסְּגוּרִים
וּבָם כָּל בִּין וְכָל דֵּעַ אֲסוּפִים . וְכָל עָמוּם וְכָל סָתוּם אֲגוּרִים
וְהַחֻקָּה וְהַמִּצְוָה מְתוּקָה . אֲשֶׁר שִׁקּוּי נְתָנִים לַשְּׁרָרִים
וְעַל כָּל נִיב מְקֻדָּמוֹת רְשׁוּמוֹת . וְאָלֶ״ף מֵ״ם וְשִׁי״ן אִמּוֹת כְּאוּרִים
עֲקֵבֶיהָ יְדוּעִים בִּשְׁלֹשָׁה . מְקוֹמוֹת הֵן אֱנוֹשׁ־יָבִין וְדוֹרִים
וְהָאָרֶץ וְהַגַּלְגַּל לְעוֹלָם . מְקוֹר עִקָּר וְאֵלֶּה בָּם סְגוּרִים
וְקוֹר וָחֹם וְרָטוֹב עִם יְבֶשֶׁת . וְחֹסֶן אִישׁ וְכֹחוֹ בָּם עֲצוּרִים
וְהִנֵּה סוֹד שְׁלָשְׁתָּם אֶזְכְּרֵמוֹ . וְתַהְלוּכָם וְאֵיפֹה הֵם גְּזוּרִים
בְּצֵאת קוֹל אִישׁ כְּמוֹ פַּתַּח בְּאָלֶף . נְתִיב אַוֵּר לְבֵין מַיִם וְנוּרִים
וְהַמֵּ״ם הוּא בְּשׁוּלֵי הַשְּׂפָתוֹת . לְלָשׁוֹן אֵין הֲבָרָה בוֹ כְּצִירִים
וְלִפְנִים שִׁי״ן וְסוֹף לָשׁוֹן הֲלֹא שִׁי״ן . כְּקוֹל הָאֵשׁ בְּתוֹךְ סִירִים בְּעוּרִים

וּמִלַּת צוּר מְחֻכָּמָה תְּמִימָה . לְאָלֶ״ף אֵשׁ וּמֵ״ם מַיִם לְבוֹרִים
וְעוֹד מִלִּין צְלֵי אֶמֶשׁ לְדַבֵּר . לְאָלֶ״ף אֵשׁ מֵ״ם מַיִם לְפוֹרִים
וְהַשִּׁי״ן הוּא שָׁלוֹם הוֹדוֹ בְּתִתּוֹ . לְבֵינוֹת אֵשׁ וּבֵין מַיִם אֲוֵרִים
וּמִי יָבִין בְּסוֹד רָזֵי תְעוּדָה . אֲשֶׁר הֵמָּה בְּגַ״ד כַּפְרַ״ת דְּבוּרִים
לְנוֹכַח בֵּי״ת לְצֵין יָמִין וְעשֶׁר . וְיוֹם רִאשׁוֹן וְהָרֹאשׁ לִגְזוּרִים
וְיוֹם שֵׁנִי וְצֵין הַשְּׂמָאלִית . לְמוּל גִּימֶ״ל וְסִמְיוֹן לִנְקוּרִים
וְהַדָּלֶ״ת לְמוּל יוֹם הַשְּׁלִישִׁי . נְחִיר יָמִין וְרֵיחָהּ מוּל תְּתָרִים
וְגַם הַכָּ״ף וְנִכְחוֹ יוֹם רְבִיעִי . נְחִיר הַשְּׂמֹאל וְאִלּוּם מוּל אֲמָרִים
וְעוֹד הַפֶּ״ה וּמוּלוֹ יוֹם חֲמִישִׁי . וּבִטּוּל נִיב וְגַם דִּבְרֵי פְּתָרִים
וְכֵן הָרֵי״שׁ וְיוֹם שִׁשִּׁי לְמוּלוֹ . יְמִין אֹזֶן וְחֵרְשׁוּת מוּל נְחִירִים
וְגַם הַתָּי״ו וְיוֹם שַׁבָּת לְנֶגְדּוֹ . וְאֹזֶן הַשְּׂמָאלִית מוּל דְּרוֹרִים
מִי יוּכַל לְסַפֵּר נִפְלְאוֹת אֵל . בהו״ז חט״י לג״ס עצ״ק סְגוּרִים
לְמוּל הַהֵ״א לְמוּל נִיסָן וְטָלֶה . מְרֵרַת דָּם לְכָל בַּעֲלֵי בְשָׂרִים
לְנוֹכַח וָ״ו הֲלֹא אִיָּר וְגַם שׁוֹר . וְכֹחַ הַמְּרָרָה בְּסְתָרִים
וְזַיִ״ן הִיא תְּוֻיָה מוּל תְּאוֹמִים . וּמָרָה הָאֲדוּמָּה בַּכְּתָרִים
לְמוּל הַחֵי״ת הֲלֹא סַרְטָן וְאִתּוֹ . כְּאֵב כָּבֵד וְצָמָא בַצִּפּוֹרִים
לְנוֹכַח טֵי״ת הֲלֹא אַרְיֵה וְגַם אָב . וְכוּלְיָא הַיְמָנִית וַעֲקָרִים
לְמוּל הַיּוֹ״ד בְּתוּלָה יֵשׁ וֶאֱלוּל . וְכוּלְיָא הַשְּׂמָאלִית בַּמְּרוֹרִים
וְלָ״מֶד בַּשְּׁבִיעִי הִיא צֶדֶק . לְמֹאזְנַיִם שְׁחוֹרָה לַבְּעִירִים
וְהַנּוּ״ן הִיא לְמַרְחֶשְׁוָן וְעַקְרָב . וְהָרֵאָה לְהַרְוָחָה פְגוּרִים
וְהַסָּמֶ״ךְ לְמוּל כִּסְלֵו וְקֶשֶׁת . וְיַד אֹזֶן יְמָנִית בַּגְּבָרִים
לְמוּל עַיִ״ן אֶמֶת טֵבֵת גְּדִי לוֹ . וְיַד אִישׁ הַשְּׂמָאלִית בַּשְּׁגוּרִים
וְהַצָּדֵ״י שְׁבָט בְּאֶמֶת דְּלִי לוֹ . לְעַמַּת לֵב אֲשֶׁר דּוֹלֶה חֲקָרִים
לְמוּל הַקּוֹ״ף אֱמֶת אָדָר וְדָגִים . בְּרָאוֹ אֵל לְהַחְכִּים גַּם לְהַעְרִים
וְעוֹד נֶגְדָּם שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים . שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מְפַתְּחִים בְּטוּרִים
תְּהִי בָרוּךְ כְּמוֹ תוּכַל לְבָרְכָךְ . בְּפִי קָדְשָׁךְ בְּמַהְלָלָךְ יְתֵרִים
הֲאִם תִּרְצֶה בְּאַלְפֵי שַׁי וְכָרִים . בְּרִבְבוֹת נַחֲלֵי שֶׁמֶן וּמוֹרִים

וְאֵין חֶפְצְךָ לְבַד רוּחַ שְׁבוּרָה . שְׁבַרְתִּיהָ אֲנִי אֶלֶף שְׁבָרִים
בְּמוֹרָאֲךָ אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים . אֲשֶׁר תָּקִים לְדַלִּים מְעֻפָּרִים
וְהַמַּעְשִׁיר לְתָם עָבַר בְּמַקְלוֹ . וְהִגְבִּיהוּ עֲדֵי שָׁת לוֹ עֲדָרִים
וְהָעוֹנֶה בְּמוֹ בוֹר רֵיק לְיוֹסֵף . בְּהִמָּכְרוֹ לְמִדְיָנִים וְסוֹחֲרִים
לְיוֹנָה תּוֹךְ מְעֵי דָגָה פְּסוּגָה . כְּפַעֲיָתוֹ כְּתוֹךְ גַּלִּים גְּעוּרִים
וְשָׁמַע נַאֲקַת עַמּוֹ בְּיַם סוּף . וְנִעֵר כָּל מְתֵי נוֹף כִּצְרוֹרִים
וְהִמְטִיר מָן כְּאָב רַחְמָן וְנֶאְמָן . לְרַווֹתָם בְּדַק דּוֹמֶה כְפוֹרִים
וְהָפַכְתָּ בְּכִי עַמְּךָ לְשָׂשׂוֹן . וּמִסְפֵּד מַר אֲזַי נֶהְפַּךְ לְשִׁירִים
לְטוֹב אָמְרוּ מְקוֹם אָמְרָם הֲלֹא טוֹב . נְהַלֵּל יָהּ אֲשֶׁר צָרִים נְעוּרִים
וּמְבוּעִים אֲזַי הִכָּה בְזַעַם . בְּגַלֵּי יָם לְכַתּוֹת כִּנְסָרִים
וְתוֹךְ יַם סוּף לְחֵיל אָסוּף בְּשִׁסּוּף . בְּרֹב כְּסוּף כְּקַשׁ זֹרְבוּ נְעָרִים
וְהָרוֹדְפִים בְּיַד נִרְדָּף הֲדוּפִים . וְהַנּוֹגְשִׂים בְּיַד חוֹסִים מְכוּרִים
וְהָאָצִים וְהַלּוֹחֲצִים פְּרוּעִים . וְנוֹעֲצִים בְּלֹא כָל צִים עֲכוּרִים
וְהָאוֹמְרִים קְחוּ תֶבֶן כְּאֶבֶן . בְּחִישׁ יָרְדוּ לְיַם סוּף כַּאֲבָרִים
וְעָם צָנַח הֲמִבְּלִי אֵין קְבָרִים . הֱשִׁיבָם אֵל לְמִצְרַיִם אֵין קְבָרִים
וְהַתַּנִּין אֲשֶׁר דָּלַח וְרָמַס . לְבָבוֹ מָס כְּמוֹ דֹנַג לְאוּרִים
וְאָז גָּעוּ אֱלִילֵי נוֹף וּבֹשׁוּ . וְחָפוּ רֹאשׁ וְרָווּ רֹאשׁ מְרוֹרִים
וְכַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר דָּנוּ יְרוֹת עוּל . בְּיָם יָרָם לְעוּל חַיּוֹת מְסוּרִים
וְקוֹל מִצְרִי בְקוֹל יָגוֹן יְעֹעֵר . וְכָל עוֹבֵר בְּמוֹ לֵב טוֹב מְפָאֲרִים
לְצוּר גּוֹחָם אֲשֶׁר נָחָם וְרִחַם . וְעוֹד נָחָם בְּעַמּוּד אֵשׁ טִירוֹרִים
וְהִרְבּוּ שִׁיר לְצוּר מוֹרִישׁ וּמַעְשִׁיר . אֲשֶׁר הִיְשִׁיר לְפַעְמָם עַל מְצָרִים
וְשֵׁשׁ מֵאוֹת לְשֵׁשׁ מֵאוֹת כְּרָדְפוּ . וְנֶהֶדְפוּ וְצָפוּ בֵין שְׁבָרִים
וְעֵקֶב זֹאת תַּרְיַ״ג מִצְוֹת כְּגַרְתִּ״י . אֲזַי הִנְחִיל אֲדוֹן כָּל הָאֲדוּרִים
וְשָׁם לְאוֹין לְמִגַּל גִּידִין בְּדָתוֹ . יְמֵי שָׁנָה הֲכִי יֶשְׁנָהּ אֲחוּרִים
וְהַחוֹנִים לְמוּל מָחָ״ר דְּבֵקִים . הֲכִי דָבְקוּ בְקִיר טוֹב לַמְּגוּרִים
וְהֶעְשִׁירָם בְּהוֹן עָתָק בְּבָרְתָק . לְהַאֲתֵק בְּתֵק נָתֵק כְּזֵרִים
אֲזַי כּוֹנֵן לְהִתְבּוֹנֵן לְרַנֵּן . דְּבַר חוֹנֵן לְשַׁנֵּן בִּשְׁאָרִים

וְנִצַּל נוֹף כְּדוֹר צָנוּף בְּמַאְנוּף . קְרֹב מַחְנוּף כְּטִיט צָנוּף בְּכוּרִים
וְחֵי מִשְׁעָן אֲזַי הִרְוָה כְלַעַן . בְּנֵי צֹעַן בְּרֹב מִצְעָן נְזוּרִים
וְשָׁת זַעְפּוֹ לְצָר הַקָּשֶׁה לְצָרְפוֹ . בְּרָב אַפּוֹ וְגַם אַכְפּוֹ לְהַחְרִים
לְמוֹ חָפְרַע סְגוֹר לִבּוֹ כְנִקְרַע . אֲזַי נִפְרַע בְּכִי הֵרַע פְּזוּרִים
נְהִי נִשְׁמָע בְּעֵת נִקְמָע וְצִמַּע . כְּהִשָּׁמַע אֲזַי גֻּמַּע מְצֵרִים
וְאָז דָּמַע יְלוּד גַּעְתָּם וּמִשְׁמָע . לְזֶה שָׁמַע וְסָר מִשְׁמַע בְּרוּרִים
וְכָל מִבְחוֹר בְּנֵי קֶדֶם וְאָחוֹר . בְּמֵי גִיחוֹר בְּמֵי שִׁיחוֹר נְעוּרִים
בְּרֹב פַּחַד לְאֵל אֶחָד בְּכִי חַד . בְּכֵן יַחַד הֲכִי חַד פְּגָרִים
וְשַׁתָּם בַּעֲיָם רוּחָךְ קְדוֹשִׁי . וּבַחֲמָתְךָ אֱמֶת הָיוּ שְׁבוּרִים
עֲנָקְתְמוֹ וְקִיפַת רֹאשׁ וְגַאְוָה . וְעָזְבוּ עִיר וּמְעֻזְּנֵי אֲחֵרִים
וּמִכָּבוֹד חֲשָׁכָם רַב וְחָכָם . לְמִשְׁכּוֹנָם בְּשַׁחַת שָׁת מְדוֹרִים
וְכָל מַלְכֵי וּמַלְאָכֵי בְּבָרְכֵי . פְּנֵי פִרְכֵי לְעַם זוֹ כִּי מְכוּרִים
וְהִפִּילוּ יְלֵל הָרוֹת בְּצָרוֹת . בְּקוֹל מָרוֹם בְּשָׁמְעָם כִּי מְסוּרִים
וְהוֹדוּ אָז בְּקוֹל קִינָה לְפוֹצֶה . בְּנֵי יַעֲקֹב וְהִתִּיר מֵאֲסוּרִים
וְעַם עָלֵג בְּעֵת דִּלֵּג בְּפֶלֶג . וְצָר בִּלֵּג עֲלֵי לַגְלֵג בְּחִירִים
גְּאָלָם אֵל אֲשֶׁר פּוֹדֶה וְגוֹאֵל . לְיִשְׂרָאֵל בְּמוֹ לֶתֶךְ וְכוֹרִים
וְדָר תּוֹכָם סְמָכָם גַּם תְּמָכָם . וְהוֹלִיכָם וְהִדְרִיכָם נְצוּרִים
וּבַמִּדְבָּר מְקוֹם אֵין בָּר וּמַעְבָּר . בְּלֹא מִשְׁבָּר אֲזַי הֵבַר שְׂעוֹרִים
וּבַעֲנָנִים בְּאַרְבָּעִים סְבָבוּם . בְּלֹא שָׁרָב וְלֹא מְזֹרָב אֲפוּרִים
וְאֵין שֶׁזֶף וְאֵין מְזֶף וְנֶזֶף . כְּאִלּוּ הָעֲנָנִים בָּם תְּפוּרִים
וְשִׂמְלוֹתָם כְּיוֹם צֵאתָם וְסוּתָם . וְנַעֲלוֹתָם בְּגַבּוֹתָם כְּתוּרִים
וְהֵבִיאָם לְאַרְצוֹ הַשְּׁמֵנָה . וְגַם מֶנָּה הֲלֹא פִּנָּה אֲחֵרִים
וְהִכְנִיעַ שְׁאָר שִׁבְעַת עֲמָמִים . וּמַלְכֵיהֶם וְהִשְׁבִּית הַכְּמָרִים
וְאָרְכוּ שָׁם עֲדֵי הִרְבּוּ לְאָשָׁם . וְעָשׂוּ חֵטְא וְזָבְחוּ לַשְּׂעִירִים
וְנִמְנָעוּ בְחַטֹּאתָם רְבִיבִים . וּמַלְקוֹשִׁים וְלֹא יָרְדוּ שְׂעִירִים
וְהִגְלִיתָם לְאִי בָּבֶל וְשִׁנְעָר . וְשָׁם הָיוּ בְרַחֲמֶיךָ צְזוּרִים
וְאַחַר שִׁבְעִים שָׁנָה רְצִיתָם . וְנָחוּ אָז וְשָׁקְטוּ עַל שְׁמָרִים

וְעֹדֶף מִן כְּבוֹד אַחֲרוֹן לְרִאשׁוֹן . בְּאֵשׁ וּכְרוּב וְעוֹד גִּימֶ״ל דְּבָרִים
מְלָכִים אָז אֻמַּת צָוְרוּ בְנוֹתוֹ . בְּכָל עֵבֶר חֲמוֹתִים עִם צְמָרִים
וְיִשְׂרָאֵל הֲכִי בָנוּ בְּרֹב עֹז . חֲצִי הָעָם בְּשִׁלְחֵיהֶם חֲגוּרִים
וְחֶצְיָם הֵם בְּבִנְיָנִים עֲסוּקִים . בְּקִיעֵי שׁוּר הֱיוֹת סוֹגְרִים וְסוֹכְרִים
וְאֵל חוֹנֶה סְבִיבוֹתָם לְעָזְרָם . וְגָעַר בָּם לְכָל עָרִים וְזָרִים
וְהַיּוֹצֵר אֲזַי צִוָּה לְבָצֵר . לְשׁוּר עָצַר בְּלִי הָצֵר לְבָרִים
וְכֵן עָשׂוּ וְלֹא נָסוּ וְחָסוּ . בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ וְצוּר נִסּוּ בְּמָרִים
וּבַתּוֹרָה הֲכִי עָסְקוּ וְחָשְׁקוּ . וּבָהּ דָּבְקוּ וְלֹא פָסְקוּ כְמוֹרִים
דְּרָשׁוּהָ פְּרָשׁוּהָ לְגֵהָה . לְבָהּ תוֹהָה לְעִבְרִים לֹא נְכָרִים
וְהִנֵּה זֹאת חֲקַרְנוּהָ וְגַם הִיא . שְׁמוּעָה רַב בְּעֹז תוֹכֵן מְזָרִים
וְאֵלָיו כָּל חֵיל גֵּאָה וְעִירִין . אֲשֶׁר אַיִן אֱלֵי כֹחוֹ בְּשָׂרִים
וּמִמְּרוֹמוֹ אֲזַי נֶעְתַּר לְעַמּוֹ . וְהִגְזָם יָם בְּצַלְמוֹן לֹא גְשָׁרִים
אֲשֶׁר מַהֵר עֲשׂוּיִם כָּל חֲפָצָיו . כְּגָזַר יָם שְׁנַיִם עָשָׂר גְּזָרִים
כְּסַפִּירִים מְעֻלָּפִים בְּאוֹפָן . וְתַפּוּחֵי זְהָבִים בַּנְּהָרִים
כְּמוֹ נָאִים לְרוֹאֵי אוֹר וּמָאוֹר . כְּמוֹ כֵן לִי לְסַפֵּר טוֹב לְסֹפְרִים
לְשׁוֹנִי לוֹ כְיָם גָּדוֹל אֲרֻכָּה . רְחָבָה גַּם כְּחַלְלֵי כָל אֲוִרִים
וְקוֹל נִיבִי אֲשֶׁר אָנִיב לְאָבִי . יְהִי נִשְׁמָע כְּרַעַם עַל הֲרָרִים
אֲנִי אָהִים בְּקוֹל רָם לֵאלֹהִים . וְגַם אַנְהִים וְלֹא אַדְהִים כְּחוֹמְרִים
וְאוֹדֶה צוּר בְּקֶרֶב כָּל חֲסִידָיו . וְתַלְמִידָיו אֲשֶׁר קוֹרְאִים וְגוֹמְרִים
בְּמַהְלָלַי וּבַחֲלִילַי לְאֵלִי . לְפִי שִׂכְלִי אֲשֶׁר הִפְלִיא עֲזָרִים
וְהַמּוֹנֶה צְבָא שַׁחַק בְּכָל עֵת . וְחַד מֵהֶם אֱמֶת אֵינָם עֲדוּרִים
וְכָל אֵלִים וְאֶרְאֶלִּים מְהַלְלִים . בְּמַמְלִיכֵי בְּהוֹד מִלִּים סְפוּרִים
עֲלֵי כַּמָּה אֲשֶׁר עָשָׂה לְתַמָּה . בְּרָב עָצְמָה בְּכָל אֻמָּה וְהַגֵּרִים
וְנִשְׁתְּנָן אֲשֶׁר נִכְתַּב בְּיָוָן . לְחַשְׁמוֹנִים בְּהִלָּחֵם מְגָרִים
וְנִמְסְרוּ בְנֵי יָוָן בְּיָדָם . וְהֵנִיעָם כְּקִיטוֹרִים חֲטוּרִים
וְשִׁיָּזְמוּ הֱיוֹת רוֹדִים וְשׁוֹטְמִים . וְנֶהְפַּךְ לִהְיוֹת כֻּלָּם שְׁטוּרִים

נִצְּחוּמוֹ בְּנֵי לֵוִי וְשׁוֹפְטִים . כְּמוֹ לַאֲגַג וְכֻלָּהַם פְּטוּרִים
וְקָבְעוּ עַל נִצְחָתָם שְׁמוֹנָה . יְמֵי הַלֵּל חֲנֻכָּה הֵם טְהוֹרִים
אֲשֶׁר טִהֲרוּ לְהֵיכַל אֵל וּבֵיתוֹ . וְאַחֲרֵיהֶם לְכָל הַבָּא גְזוּרִים
בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר גָּלָה יְשׁוּרוּן . שְׁכִינָה שָׁכְנָה לָהֶם בְּדוֹרִים
בְּמִצְרַיִם וְעִיר בָּבֶל וְעֵילָם . נְתָנָם חֵן בְּאַרְצוֹת כָּל מְגוֹרִים
וּמֵהָעֵת אֲשֶׁר פָּסְקוּ נְגִידִים . לְאַף גַּם זֹאת וְרַחֲמֶיךָ סְכוּרִים
כְּמוֹ הֶרְאָה בְרִאשׁוֹנָה נְקָמוֹת . כְּמוֹ כֵן יַרְאֶה נָא בָאֲחֵרִים
כְּאִישׁ אִמּוֹ תְנַחֲמֶנּוּ נִנְחָם . וְאָב יָשִׁיב לְבָנָיו עַל פְּתוֹרִים
וְיִנָּשֵׂא עֲלֵי כָל הַר נְוֵה אֵל . וְכַדְכֹּדִים וְאֶקְדָּחִים וְדָרִים
מְשׂוֹשׂ עוֹלָם לְרֹאשׁ עַמּוֹ יְהִי אָז . בְּכָל תַּנְחוּם יְשַׁעַשְׁעוּ חֲבֵרִים
מְפָרֵשׁ אֵל לְצַהֲלַל בֶּן נְתַנְאֵל . כְּלַל בָּרִים יְהִי עוֹד עִם יְשָׁרִים
לְשֵׁם קָדְשׁוֹ בְּרֹב יְקָר לְיַקֵּר . בְּכָל בֹּקֶר לְבַקֵּר בַּשְּׁחָרִים
בְּכָל חֵילֵי יְמוֹת חֶלְדִּי וְחֶדְלִי . לְצוּר יַעֲקֹב אֲתַן מַהֲלָל וְשִׁירִים:

שיר היחוד לרבי אברהם

אָעִירָה שַׁחַר עַל דִּבְרָתֶךָ . אָקִיצָה מִשְּׁנָתִי לְסַפֵּר גְּבוּרוֹתֶיךָ
אַשְׁכִּימָה לַבְּקָרִים לְרוֹמֵם הַדְרָתֶךָ . אַשְׁמוּרוֹת קִדַּמְתִּי לָשִׂים בְּאִמְרָתֶךָ
בְּשַׂרְעַפַּי בְּקִרְבִּי אַגִּידָה נִצְחָךְ . בְּעֶשְׁתּוֹנוֹת לִבִּי גֹּדֶל שִׁבְחָךְ
בְּעוֹדִי אַזְכִּירָה פִּלְאֵי כֹחָךְ . בְּגִילָה וּבִרְעָדָה סֶלָה אֲנַצְּחָךְ
גְּבוּרוֹתֶיךָ שְׁחָקִים מְסַפְּרִים בְּאַהֲבָה . גְּדֻלָּתְךָ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ
גְּאוֹן קוֹלְךָ מַרְגִּיז הַיָּם וְהֶחָרָבָה . גַּעֲרָתְךָ מְיַבֶּשֶׁת תְּהוֹם רַבָּה
דֵּעָה אַיֵּה וְלָשׁוֹן לִמּוּדִים . דַּרְבוֹנֵי חָכְמָה אֲנָשִׁים מְלֻמָּדִים
דִּקְדּוּק מַעֲשִׂים נוֹרָאִים וְנֶחֱמָדִים . דּוֹרֵשׁ פְּעָלִים וְכֻלּוֹ מַחֲמַדִּים
הֵן מִקְצָתָם אַגִּידָה וַאֲסַפֵּר . הוֹרוּנִי יְשִׁישִׁים וְיוֹדְעֵי סֵפֶר
הֲבִינוֹתִי מִדַּעְתָּם לְהַגִּיד וּלְסַפֵּר . הֶגְיוֹן שִׁבְחָךְ בְּאִמְרֵי שָׁפֶר
וְטוֹב וְנָעִים בֹּקֶר לְקַדֵּם . וּלְחַלּוֹת פָּנֶיךָ אֱלֹהֵי קֶדֶם
וְאָנֹכִי תוֹלַעַת תְּפִלָּתִי אֲקַדֵּם . וְרַחֲמֶיךָ אֲבַקֵּשׁ וְלֹא אֵרָדֵם
זָכֹר אֶזְכֹּר יְמוֹת עוֹלָם . זְכֹר רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם
זָן בְּרִיּוֹתֶיךָ בְּחֶסֶד כֻּלָּם . זֵדִים וַחֲסִידִים וְלֹא כְּפָעֳלָם
חַנּוּן וְרַחוּם עֹשֶׂה גְדוֹלוֹת . חֹקֵר כְּלָיוֹת וְרַב עֲלִילוֹת
חֹפֵשׂ טְמוּנוֹת וְסִתְרֵי מִפְעָלוֹת . חוֹנֵן וּמַפְלִיא נוֹרָא תְהִלּוֹת
טְבוּלֵי רִגְיוֹן יְנַצְּחוּךָ נִגּוּנִים . טַפְסְרֵי עֲרָבוֹת יְשָׁרְתוּךָ רְנָנִים
טְכוּסֵי מֶרְכָּבָה וּרְבָבוֹת שִׁנְאַנִּים . טַעַם יַמְתִּיקוּ וּבְרַעַד מִתְחַנְּנִים
יוֹרְדֵי הַיָּם יוֹדְעֵי נִסֶּיךָ . יַגִּידוּ בָאִיִּים גֹּדֶל מַעֲשֶׂיךָ
יוֹשְׁבֵי אֹהָלִים מִבֶּטֶן עֲמוּסֶיךָ , יְחוּדְךָ מְיַחֲדִים בְּקֶרֶב מַכְעִיסֶיךָ
כֹּחַ גְּבוּרוֹתֶיךָ מִי יְמַלֵּל . כַּעֲלִילוֹתֶיךָ לְהַשְׁמִיעַ גְּבוּרוֹת וּלְמַלֵּל
כִּלְיוֹתַי וְלִבִּי יִסְּרוּנִי יוֹם וָלֵיל . כְּבוֹד שִׁמְךָ לְנַצֵּחַ וּלְהַלֵּל
לַיְלָה אָקוּם אֵלֶיךָ אֶתְחַנֵּן . לַחַשׁ צָקוּן בְּפִי אֶתְבּוֹנֵן
לִשְׁקֹד עַל דַּלְתוֹתֶיךָ אֶתְלוֹנֵן . לַחֲסוֹת בְּצֵל כְּנָפֶיךָ וּלְהִתְגּוֹנֵן

מִי אָנֹכִי וּמִי עַבְדֶּךָ . מִבְטָא שְׂפָתַי צָרְךָ נֶגְדֶּךָ
מוּבְטָח אֲנִי בְרַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ . מִדָּתְךָ לִשְׁמוֹעַ בָּאֵי עָדֶיךָ
נַפְשִׁי אִוִּיתִיךָ שׁוֹמֵעַ עֲתִירוֹת . נוֹצֵר חֶסֶד לַאֲלָפֵי דוֹרוֹת
נוֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע עֲבֵרוֹת . נָא לְמַעַנְךָ נַקֵּנִי מִנִּסְתָּרוֹת
שִׂימָה נָא וְעִמְּךָ עָרְבֵנִי . סְעָדֵנִי בִּימִינְךָ וְעַנְוָתְךָ תַּרְבֵּנִי
שֹׂבַע שְׂמָחוֹת פָּנֶיךָ תְּסוֹבְבֵנִי . סוֹכְכֵנִי בְּאֶבְרָתְךָ וְלָבֶטַח תּוֹשִׁיבֵנִי
עָלֶיךָ מֵעוֹדִי הִשְׁלַכְתִּי יְהָבִי . עֶזְרָתִי הָיִיתָ אֱלֹהֵי אָבִי
עֻזִּי וּמָעֻזִּי רִיבָה רִיבִי . עֲנֵנִי בְקָרְאִי וּבְצַר תַּרְחִיבִי
פְּשָׁעַי תִּמְחֶה וְתַעֲבִיר אֲשָׁמִים . פַּלְּטֵנִי מֵעָוֹן וּמֵאָדָם כְּתָמִים
פְּדֵנִי מִשַּׁחַת וּמִגַּחֲלֵי רְתָמִים . פִּקּוּדֶיךָ הֲבִינֵנִי וְאֶהְיֶה תָמִים
צָמְאָה לְךָ רוּחִי בְקִרְבִּי . צוּר צָרְפָה כִלְיוֹתַי וְלִבִּי
צִדְקָתְךָ תְּמַגְּנֵנִי צוּרִי וּמִשְׂגַּבִּי . צַדְּקֵנִי בְּמִשְׁפָּט וְאַל תַּעַזְבִי
קָרוֹב אַתָּה לְכָל קוֹרְאֶיךָ וְדוֹרְשֶׁיךָ . קֹוֶיךָ לֹא יֵבוֹשׁוּ וּמְבַקְשֶׁיךָ
קַבְּלֵנִי בְרָצוֹן כִּי אֲבַקְשֶׁךָ . קְשֹׁב תְּחִנָּתִי מִמְּעוֹן קָדְשֶׁךָ
רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם . רִשְׁעִי כַּפֵּר יָדוּעַ וְנֶעְלָם
רְאֵה עָנְיִי חָפוּר וְנִכְלָם . רַחֵם וְשָׂא חַטֹּאתַי כֻּלָּם
שַׁעֲרֵי תְפִלָּה פְּנִימִי וְחִיצוֹן . שַׁדַּי תִּפְתַּח דַּלְתוֹתָם בְּעֶלְצוֹן
שַׁי כִּתְמִים מִן הַצֹּאן . שָׁם אֲמָרַי יַעֲלוּ לְרָצוֹן
תּוֹרוֹת שְׁלָמִים וְזִבְחֵי תוֹדָה . תִּקְרֹבֶת עוֹלָה כְּצֵל מוֹקְדָה
תְּמוּרָתָם תְּפִלָּתִי וּתְפִלַּת הָעֲבוֹדָה . תִּכּוֹן כִּקְטֹרֶת בְּשָׂמִים וְקִדָּה
אֲנִי בְרַחֲמֶיךָ שָׁכַבְתִּי וָאִישָׁנָה . הֱקִיצוֹתִי מִשְּׁנָתִי גְּבוּרוֹתֶיךָ לְשַׁנְּנָה
סְמָכֵנִי וְאַמְּצֵנִי עֶזְרָה הַיְשָׁנָה . עַצְמוֹתַי לְהַחֲלִיף וּלְהַפְרִיחַ כַּשּׁוֹשַׁנָּה:

שורש קדושת הייחוד ושמו ומרכבה וסודותיו
(מתוך ספר הרקח לר׳ אלעזר מגרמייזא)

קדש עצמך במותר לך ובכל דבר וטוב לך, קדש עצמך ומחשבותיך וחשוב הייחוד במי אתה בוטח ולמי תעבוד, מי רואה בך מי יודע מחשבותיך ומעשיך ולמי תשוב. שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד ואהבת את ה׳ אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודיך, כי ה׳ אלקיך הוא אלדי האלדים ואדוני האדונים האל הגדול הגבור והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד. אתה הראית לדעת כי ה׳ הוא האלקים אין עוד מלבדו וידעת היום והשבות אל לבביך כי ה׳ הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד למען דעת כל עמי הארץ כי׳ ה׳ הוא האלד׳ אין עוד, כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי כי אני ה׳ עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי נאם ה׳. ואתה שלמה בני דע את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם ובנפש חפצה כי כל לבבות דורש ה׳ וכל יצר מחשבות מבין, אם תדרשנו ימצא לך, אין כמוך אלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת.

אנחנו א׳חודיך ל׳בודיך ע׳בדיך ז׳כוריך ר׳בודיך, חייבים לדעת יחודך, להכיר כבודך, אתה לבדך אנחנו עדיך, אין בלעדיך, שמך הנכבד מעידך, שמותיך סהדיך, יהו״ד היה הוה יהיה בהודך, אמת אתה ראשון ואחרון לבדיך, אתה הוא עד שלא נברא העולם בוועודיך, אתה הוא משנברא העולם במחמדיך, אתה הוא בעולם הזה בגדודיך, אתה הוא לעולם הבא עם ידידיך, מעולם ועד עולם אתה אל במהודיך, וכל העולמים הם בידך, מלא כל טובים דודיך, לך דומיה תהלה יעידו חסדיך, אין לדמותך למעבדיך, מה לערוך נגדיך, מי ראוי לידע סודיך, מי בא עדיך, הכל תראה נגדיך, אשתחוה לך אאהיבך, למאמירך יהו״ד אלקינו יהו״ד אחד איחדך.

כל חכם לב יש לדעת בשכל מדעו לכל הפחות קצת יחודו, אמת י׳חוד ה׳שם ו׳סוד ה׳בורא אין כח לדרוש לידע מה הוא, כי לא ראהו כל חי לא מלאך לא שרף ולא נביא כי הכל נברא והוא ברא כל, הוא היוצר הוא הבורא הוא אחד ואין שני לו ומי ראהו, על כן אין לדמותו לכל דמיון ולכל מראה, כי כל דבר שיש לו מראה יש לו גבול וקץ, אבל הבורא אין לו קץ לא למעלה ולא למטה ולא לד׳ רוחות לא ראש ולא סוף לא לחכמתו ולא ליכולתו. אך כח מעשיו הגיד לעמו להודיע גבורותיו וכבוד הדר מלכותו. הלא בעת אחת וברגע אחד יקראו ויתפללו לפניו כל יצוריו, כל אחד ואחד נגע לבבו וצרותיו, ועונה לכל אחד ואחד. ידוע תדע כי הוא קרוב לכל קוראיו וישמע על כן החכם עיניו בראשו. בני שמע לדברי ואל תיגע לחשוב מה הוא כי לא תוכל לידע דבר מהבורא והוא לא נברא. היה הוה יהיה מה דמות תערכו לו אל מי תדמיוני ואשוה כי כל דמות הנוצרים אין ביוצר וכל דמיון הברואים אין בבורא וכל צלם העשוים אין בעושה. אם יתקבצו כל הנבראים חכמים ונבונים וידועים לא יוכלו לכוין הכל בהויתו, על כן ה׳ שמו, אך נבין במדעינו יחד כי יהו״ד אלקינו יהו״ד אחד אלקי אברהם אלקי יצחק אלקי יעקב המיוחד, נאהבהו נשתחוה לו לעבדו בפחד, על כן נפשי איויתיך בלילה זכרתיך על יצועי באשמורות אהגה בך.

כשבא אברהם, אחד היה אברהם, כשראה את הפלגה חשב איך תחלה טרם כל והוא היה בן מ״ח ועסק ג׳ שנים לבדו עד שאמר לו הקב״ה עסוק עם שם בן נח, בן חכם ישמח אב שבשמים. וחשב אברהם מיוצרו אשר יצרו ואיך יצר העולם עד שחשב ועשה ברייתא וקראה ספר יצירה, וחקר וראה והבין וחקק והצב וצירף ויצר וחשב ועלתה בידו. לסוף נגלה עליו אדון כל והושיבו בחיקו ונשקו על ראשו וקראו אוהבו ושמו בנו וכרת לו ולזרעו ברית עולם והאמין בה׳ ויחשבה לו לצדקה וקרא עליו כבוד ה׳ ,בטרם אצרך מבטן ידעתיך׳ (ירמיה א, ה). ולמד ברייתא הנקראת ספר יצירה ואמר דע וחשוב והעמד דבר על בוריו וחשב ויצר על מכונו כי הוא היוצר ובורא לבדו ואין זולתו ומדתו עשר שאין להן סוף.

עשר ספירות בלימה בלום לבך מלהרהר בלום פיך מלדבר ואם רץ לבך שוב למקו׳, דע וחשוב שאדון יחיד והיוצר אחד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר. פי׳ כשתחשוב בלבבך על בורא עולם היאך חנייתו למעלה למעלה עד אין קץ ועמוק עמוק למטה עד אין סוף. בספר יצירה עשר שאין להם סוף עומק ראשית עומק אחרית עומק טוב עומק רע עומק רום עומק תחת עומק מזרח עומק מערב עומק צפון עומק דרום ואדון יחיד אל מלך נאמן מושב בכולן, על זה אמר החכם, וראיתי את כל מעשה האלדי׳ כי לא יוכל האדם למצא את המעשה׳ (קהלת ח, יז). אל ישיאך לבך להרהר בעשר ספירות שמניתי רחוק מה שהיה עמוק עמוק מי ימצאנה. לבך אל ימהר להוציא דבר אם רץ לבך שוב למקום כהרף עין והשתחוה לו כי הוא אחד ואין שני לו. הכנע בשבירת לב לפניו ולפני אחד מה אתה סופר, א׳ היא ראש לכל החשבונות והיא יחידה ולפניה אין מניין והופכת לפניה א׳ מן האותיות שהיא פתוחה לימינך וכולן הפוכין לשמאלך ככה לא תדע כלפי אחד להעמיק ראשית לדרוש תחלות היה כל הימים ולהעמיק אחרית יהיה לעולם, ולהעמיק טוב שמחשב להיטיב לטובים ולהרע לרעים איך מטיב ואיך מריע איך שוכן בטוב אורך שעורו וכמה גדלו והיאך הוא בעובי הרקיעים ובחושך וכמה תשבחותיו, וכבוד על מעלותיו שמטיב ומריע ועת טוב ללדת ועת למות שגוזר על בריותיו וחכמותיו ועסקיו ורום ותחת וד׳ רוחות, וכי אם עד תכלית שדי תמצא הן רעם גבורותיו שיוצא כתיקונו אין אתה יכול לעמוד. מי יתבונן הזאת ידעת מני עד, אין לך לדרוש אלא מני שום אדם עלי ארץ כדאיתא בבראשית רבא בגדול ממך אל תדרוש ברחוק ממך אל תרחק במופלא ממך אל תדע במכוסה ממך אל תדרוש במה שהורשת התבונן ואין לך חקרים סתרות כי אם למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ. אמר ר׳ לוי למה נברא העולם בב׳ מה ב׳ סתום מכל צדדין ופתוח מצד אחד כך אין לך רשות לדרוש מה למעלה ומה למטה מה לפנים ומה לאחור. אמר ר׳ תנחומא, כי גדול אתה ועושה נפלאות אתה אלדים לבדיך׳ (תהלים פו, י) בראת את העולם, בראשית ברא אלדים׳ (בראשית א, א) לא בעמל ולא ביגיעה אלא ,בדבר ה׳ שמים נעשו׳ (תהלים לג, ו). ואמרינן בפ״א

דברכות ,ברכי נפשי את ה׳ ׳ (תהלים קג, א) שאמר דוד כנגד הקב״ה והנשמה שדומין בה׳ דברים זהו ברכי נפשי שדומה להקב״ה. הבן בחכמה כי הוא מלא הכל ונעלם מעין כל ואינו נראה ואין לו סוף וחכם מאליו ואין דבר נעלם ממנו בקרבך, הלא את השמים ואת הארץ אני מלא׳ (ירמיה כג, כד). ותראה שכינתו ברומו של עולם כדאמרינן בחגיגה בפ׳ אין דורשין ומלך אל רם ונשא שוכן עליהם ובמנחות בפרק הקומץ רבא חטרי להו לגגיה דחית, כלומר חי הוא ברומו של עולם ובפ׳ ערבי פסחים יושב ברומו של עולם כמו נשמה על המוח, בריש מדרש משלי ומושב יקרו בשמים ממעל ושכינת עוזו בגבהי מרומים הוא אלדינו ואין עוד אחר. ,אם אסק שמים שם . אתה ואציעה שאול הנך אשא כנפי שחר אשכנה באחרית ים גם שם ידך תנחני׳ (תהלים קלט, ח־ י), בבראשית ·רבא אמר ר׳ איניא בר סיסיא פעמים שאין העולם ומלואו מחזיק אלוהותו ופעמים שהוא מדבר בין שערות ראשו מועט מחזיק את המרובה, גושו הנה צימצומו בין בדי ארון הוו יודעין כי אל חי בקרבכם בפ״א דמגילה מקום ארון אינו מן המידה ברי׳ תורת כהנים את השמים ואת הארץ אני מלא ראה חיבתן של ישראל שגרמו לכבוד המרובה בין שני הכרובים בבר׳ רבא ,וירא אלדים את כל אשר עשה׳ (בראשית א, לא) העליונים והתחתונים בסקירא אחת העולם הזה והעולם הבא. קרוב ה׳ לנשברי לב שיויתי ה׳ לנגדי תמיד בחלום אדבר בו והוא כאחד ומיוחד ברא העולם בלא כלום ברצון חפצו, נפשו אותה ויעש ולא שלא ברצונו, בדבר ה׳ שמים נעשו הבורא אינו צריך למקום ומכון כי היה קדם כל היות ואין קירות והקורות חוצצין לפניו כי לא היה בורא דבר שהוא מזיק כנגדו.

י״תברך ה׳יוצר ו׳בורא ה׳כל דק מכל דק נפלא ונעלם וחבוי וספון כל דבר בריאה אין שוה לבורא אין שייך בו שיעור וקצב ולא אורך ולא רוחב ולא דמות ולא צורת גולם ולא דיבוק ולא איברים ולא צל ולא אור ולא דמות ולא צורה ולא סיבוב. וכפי רצונו משמיע קול לפני כבודו המבורר המדמה עצמו כפי צורך השעה יהו״ד שמו יוד הא וו הא בגימטריא הו״א יחי״ד וכן באתב״ש מצפצ״ץ בגימטריא הבור״א, הוא ההווה בכל. הבורא אין

לו דמות וצורה ולא מקרה ולא גוף ושתוף וסמך ודבק ואין צריך לכלום ולא למעון ולא למקום ואין דבוק למקום וממלא כל השמים והארץ והים והאויר וכל העולמים ואין שייך בו לא עמידה ולא ישיבה ולא הליכה ולא סמיכה והוא חי בכחו ויכולתו כל הימים ואין לו נידנוד ולא יגיעה ולא פעולת כל, הוא בורא כל בלא יגיעה ובלא עמל כל עיני הנביאים וכל עין לא תשורנו ולא תשזפנו והוא הבורא כי היה טרם כל מכון וקדם לכל ראשון לכל, חי וקיים גדול וגבור ונורא מלך מהולל ומשובח ואין בו לא תוספת ולא מעוט ולא חסרון ולא יתרון, אין קץ להוויתו החקר אלוק תמצא אם עד תכלית שדי תמצא לתבונתו אין מספר לגדולתו אין חקר. הבורא רואה את הכל, עין רואה ואוזן שומעת, על כן איזה צנוע הצנוע בבית הכסא כדאמ׳ בפ׳ הרואה, וכששוכב עם אשתו כדאמ׳ בנדרים, וכשהוא יחיד בבית כר׳ יוסי בפר׳ כל כתבי הקדש וכקמחית ביומא זהו, והצנע לכת עם אלקיך׳ (מיכה ו,ח). במופלא ממך אל תחקור אין לך עסק בנסתרות זהו בדיש ברייתא דספר יצירה האב היוצר על מכונו הוא יוצר ובורא כל לבדו ואין זולתו. ובברייתא אחרת אם רץ לבך שוב למקום שכך נאמר, והחיות רצוא ושוב׳ (יחזקאל א, יד) כשתחשוב בלבך על בורא עולם מה הוא והיאך חנייתו ובכל מקום ומעשיו בלום וסתום פיך מלדבר ולבך מלהרהר, הסר המחשבה מלבך ואסרנו לבך למחשבה זאת, חושה ומהר ואל תהרהר ושוב לייחוד מקומו של עולם לעבודתו וליראתו, כחיות הקודש כשרוצין לזקוף קומתם מיד כופפין מאימתו, מאימת שכינה, ושבין ומשתחווין כך יסבבך לבך מלהרהר, ועל דבר זה נכרתה ברית שלא לחשוב באלהותו שאין כל חכמים יכולין לידע. וצור וחשוב י׳וצר ה׳כל ו׳הוא ה׳בורא, האמן באלהותו כי הוא אחד י׳חיד ה׳בורא ו׳מראה ה׳כבוד כפי רצונו וחפצו, הצורה המופלאה מנושאה מוזהרה מוצהרה מוברקה מחושקה, ומראה כבוד ה׳ כאש אוכלת, וקראו השכינה, ופעמים רואה בלא צורה כי אם אורה בלי ראות לכל יצירה ושומע הדבור ורואה החזון מראה מופלאה. ויאמר ,ראיתי את ה׳׳ (עמוס ט, א) את לרבות כבודה, וכפי הנראה לעין כבודו גדלו, ,גדול אדוננו ור״ב כ״ח׳ (תהלים קמז, ה) בגימטריא רל״ו אלפים

רבבות פרסאות הוא והפרסה אלף אלפים באמה שלו והאמה ארוכה זרוות וטופח וזרת כמלא העולם ושמים בזרת תיקן ומזרוע לזרוע ע"ז אלפים רבבות תנו עז לאלקים. על ישראל גאותו הפרסה ד' אלפים אמה והאמה ד' זרוות וכפי חפץ הבורא מראה בכבוד. ומשה ראה יותר מן הזהר הגדול משאר הנביאים ובתוך מראה דמראות ביד הנביאים אומה כפי נהוג קדושתו ומראה דמיונו כחפץ גזירותיו פעמים דמות אדם ופעמים דמות אחר כפי חפצו מראה מכבודו כצבאות חיילות דבוקים יחד ה' צבאות ופעמים גופן מחולקים ה' אלקי צבאות ופעמים בני אלקים נקראים ופעמים עירין וקדישין והדיבור בא כמפי הכבוד הגדול.

הזהר פן תכזב עליו השמר לך ושמור נפשך מאד פן תחטא את בשרך לומר עליו חליקת אברים מה דמות תערכו לו ,כי לא ראיתם כל תמונה' (דברים ד, טו) ומה שכתו' ,ויראו את אלקי ישראל' (שמות כד, י) הכבוד ראו וכבוד למעלה ההוד הגדולה ולא חזוהו ואין עין יכולה לראות שאם יהרהר קצת מיד מת וכל הנביאים מראה באספקלריא שאינה מאירה בדמוי כמו זקן רואה הנמוך כגבוה והאחד כשנים, זהו ,אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתודע' (במדבר יב, ו) כמו מראה, ומשה ראה יותר הבוהק אבל כלפי מעלה לא ניתן לו שרות לראות. ובמדרש ויקרא רבה כל הנביאים ראו מתוך ט' מראות ומשה רבינו ראה מתוך אחת. רבנן אמרין כל הנביאים ראו מתוך איספקלריא מלוכלכת ומשה רבינו ראה מתוך איספקלריא מצוחצחת ותמונת ה' הביט. בפ"א דברכות מה הקב"ה רואה ואינו נראה אף הנשמה רואה ואינה נראית. מניין שהקב"ה מניח תפילין פירוש מראה מכבודו כאובנתא דלבא ,וירא יעקב כי יש שבר במצרים' (בראשית מב, א) ,ולבי ראה הרבה' (קהלת א, טז) ,ויעבור ה' על פניו' (שמות לד, ו) מתוך כבודו ראה כשנתעטף כשליח צבור. ור' ישמעאל ראה אכתריאל יה ה' צבאות בראיית הלב כמיכה וכישעיהו, אבל משה ראה בכוונת הלב באור צח בספירי. ,פה אל פה אדבר בו ולא במראה' (במדבר יב, ח) ולא זה במראה הדבור ,כי לא יראני האדם וחי' (שמות לג, כ). ור' עקיבא אומר כמשמעו וחי אלו מלאכי השרת וחיות הקודש, ר' אלעזר אומר וחי אינו רואה אבל רואה בשעת מיתה. ,לפניו יכרעו כל

יורדי עפר ונפשו לא חיה׳ (תהלים כב, ל) ובספרי בתחילתו וחי בחייהן אינן רואין אבל רואין הן בשעת מיתתן. ר׳ עקיבא אומר וחי חיות הנושאות את הכסא אינן רואות את הכבוד אמר ר׳ שמעון בן יוחי אף מלאכי השרת שחייהן חיי עולם אינן רואין את הכבוד, כי בשעת מיתה פוקח עיניו ונותן רשות לעין לראות שכינתו היאך ממלא את כל העולם כולו ויושב ודן את החולה, כדאיתא בשבת ובנדרים, והיינו כל עובר עבירה בסתר כאילו דוחק רגלי השכינה בפ״א דקדושין. ובחגיגה פרק אין דורשין אפי׳ סנדלפון שקושר קשרים לקונו אינו יודע מקומו. ,ברוך כבוד ה׳ ממקומו׳ (יחזקאל ג, יב) במקומו לא נאמר, מכלל שאינן יודעין מקומו. כל שלא חס על כבוד קונו המסתכל בקשת מראה הכבוד סביבו כמראה הקשת. ומי שאמר ,דמות כבוד ה׳ ׳ (יחזקאל א, כח) ולא שיש לו פרצוף אלא שלא יתבהל הנביא. ,כי לא ראיתם כל תמונה׳ (דברים ד, טו) תמונה בגימטריא פרצו״ף אד״ם, כמה דמיונות ראו בסיני פנים בפנים בפסיקתא. הבורא אין לו כנוי אלא ברצון נפשו הן הראני ה׳ אלקינו את כבודו כי אלקים קדושים הוא כי ה׳ אלקיך אש אכלה הוא. באלפ׳ ביתא דר׳ עקיבא ,קרוב ה׳ לנשברי לב׳ (תהלים לד, יט) שכל שבורי לב חביבין לפני הקב״ה יותר ממלאכי השרת שמרוחקין מן השכינה ל״ו אלפים רבבות פרסאות שרפים עומדים ממעל לו והנביאים רואין מתוך הדיבור המראה ,ודבר מה יראני׳ (במדבר כג, ג) ,ושמואל ירא מהגיד את המראה אל עלי׳ (שמואל א ג, טו) ,ה׳ במראה אליו אתודע׳ (במדבר יב, ו). כרובים בגימטריא מראה כבו״ד, במדרש תדשא ,שנים כרובים׳ (שמות כה, יח) כנגד ה׳ אלקים יהו״ד שמו משמעותו היה הוה ועתיד להיות. ,ליראה את השם הנכבד׳ (דברים כח, נח) בגימטריא ליראה״ה ד׳ אותיות. ,ומהללים לשם תפארתך׳ (דברי הימים א כט, יג) תפארתך בגימטריא הארבע אותיות. יהו״ד באתב״ש מצפ״ץ. מצפ״ץ בגימטריא ברחמים. יהו״ד זו מדת הרחמים ה׳ ה׳ אל רחום וחנון יוד הא וו הא. אלף דלת נון יוד בגי׳ ז״ה הו״א הרחמנו״ת. ד״א בגימטריא את״ה בעול״ם הז״ה ובעולם הב״א. אלדים בגימטריא ז״ה דיי״ן. אלדינ״ו בגימטריא

הד"ן יחיד"י. דעו כי ה' הוא האלדים, אלדים במלוי אלף למד הי יוד מם באה בש' השם מצפ"ץ, ,אהיה אשר אהיה' (שמות ג, יד) כמו אהי"ה בכ"ל ע"ת. ד"א בכל צרה ה' עמכם. ודאי כמו אהי"ה את בש, אהיה באתב"ש ודא"י. ,שמן תורק שמיך' (שיר השירים א, ג) כמו ד' אותיות שמך. וכל השמות יוצאין משם הנכבד ברוך הוא וברוך שמו ספר המרכבה וספר מעשה בראשית וספר יצירה וספר שמות וספר הכבוד, אין לכתוב בספר הזה, וסודות חמשים שערי בינה ואלפא ביתא יהיו לך לבדך סוד ה' ליראיו ואת ישרים סודו. הזהירנו הבורא ליחדו פעמים ה' אלקינו ה' אחד בקבלת הלב האמנתו ולב בשמיעת האוזן בכוון נקבלהו באלוה זהו אלקינו ולהאמין שהוא אחד ויחוד שמו. ,וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים' (דברים ד, לט) וגו'. הוא קדמון וחי לעולמים ואין לו שותף והוא אחד ואין לדמותו אל דמות וצורה ,ונשמרתם מאד לנפשותיכם כי לא ראיתם כל תמונה' (דברים ד, טו) ,ומה דמות תערכו לו' (ישעיה מ, יח) ומשמותיו ומשבחיו ומעשיו לא נוכל לידע כי אין כמוהו ברוך הוא וברוך שמו:

שער היסוד והיחוד והאמונה

א׳מונת ל׳בבינו ע׳דות ז׳כר ר׳חומינו ה׳דרת ק׳דש ט׳כס ניהוג מיחודו, אנחנו עדיו כי הוא אחד ואנחנו חייבין לידע במדע שכל חכמתינו כי הוא ההוה היה קודם כל ההויות כאשר שמו מעידו, ביאורו ומשמעותו היה והוה ויהיה. ואנחנו עמו עדיו ניחדהו בכיוון לבבינו ומדעינו פעמים בכל יום לומר ,שמע ישראל ה׳ אלהינו ה׳ אחד׳, פי׳ ה׳ קודם העולם אל בעולם, ה׳ אחד בכל העולמים. א ל ה י נ ו קבלת מלכותו עלינו כי כן הראנו בשכלינו. ,אתה הראית לדעת כי ה׳ הוא האלהים אין עוד מלבדו׳ (דברים ד, לה), ,וידעת היום׳ וגו׳ (שם שם לט). ומהו , א ח ד ׳ זהו אחד כל אשר יש בו אין קצה לחכמתו ואין חקר לתבונתו וליכלתו אין קצה זלייחודו אין סוף אין לו התחלה ואין לו סוף, ,אחד׳ שעושה פלא ולא ישתנה ,אני ה׳ לא שניתי׳ (מלאכי ג, ו). וכשעלה רצון מלפניו חדש וברא עולמו להודיע כח מעשיו לעמו והוא קדמון. ,כה אמר ה׳ מלך ישראל... אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים... אל תפחדו ואל תרהו וגו׳ עד ואתם עדי היש אלוה מבלעדי ואין צור בל ידעתי׳ (ישעיה מד, ו—ח). הרי מודיענו שאין קצה זגבול ליחודו י׳וצר ה׳יא ו׳יודע ה׳כל אמת אין לו פנים ואחור וגובה ומטה כי אין לו קץ וזהו אחד שאין לו קץ לכל אשר יש לו ואין לו גבול ואין לו אברים. ברא עולמו בדברו וברצונו ובמחשבתו. ואין לו כדמות בריותיו ולא צורת בריותיו ולא מראה גותי יצירותיו. והוא אחד ואין לו שני ואין לו מדות הגושמים, אינם כי אם להבין לבני אדם. וכבר הזהירנו שלא נחשוב עליו דמות וצורה ,ונשמרתם מאוד לנפשותיכם כי לא ראיתם כל תמוגה׳ (דברים

ד, טו), ,ותמונה אינכם רואים זולתי קול׳ (שם שם יב). וכשם שאין לו תחלה כי היה כל הימים כן אין לו תכלה ,חי אנכי לעולם׳ (דברים לב, מ). אך מכח מעשיו ושבחותיו הכרנוהו שאין כמוהו. הוא אחד ואין לו שני כי קודם שהיה מעשה פעולתו הוא היה כל ואחר פעולתו לא נתמעט הויתו כי לא היה פועל פעולתו למעט הויתו ואין לו תוספת וחסרון כי אין קץ וקצבה לכל הוייתו שנ׳ ,החקר אלוה תמצא אם עד תכלית שדי תמצא׳ (איוב יא. ז) ,עושה גדולות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר׳ (שם ט, י). ולתבונתו אין מספר ולגדודיו אין חקר ואין חקר לתבונתו אין ערוך אליו. והוא בפעם אחת קורא הכל [שנאמר] ,קורא אני אליהם יעמדו יחדיו׳ (ישעיה מח, יג) ,המבין אל כל מעשיהם׳ (תהלים לג, טו) ,שומע תפלה עדיך כל בשר יבואו׳ (שם סה, ג). והוא קרוב לכל קוראיו לכל אשר יקרא נגע ,לבבו רואה ואינו נראה יודע ואין הכל יודעים אותו לדמותו לאור ולא לצל ולא לכל בריותיו כי הוא בכל והכל, ומה שתמצא בדברי הנביאים כינויים שאמרו דרך משל בענין זה תמצא המשל בשאר דברים. ר א ש — ,וכובע ישועה בראשו׳ (ישעיה נט, יז) ,ראשו כתם פז׳ (שיה״ש ה, יא). ע י ן — ,עין ה׳ אל יריאיו׳ (תהלים לג, יח) ,עיני ה׳ אל צדיקים׳ (שם לד, טז) ,בעיני ה׳ אלהיך׳ (דברים יב, כח). א ז ן — ,ואזניו אל שועתם׳ (תהלים לד, טז) ,בכיתם באזני ה׳׳ (במדבר יא, יח). פ ה — ,על פי ה׳׳ (שמות יז, א). ש פ ה — ,ומוצא שפתי לא אשנה׳ (תהלים פט, לה). פ נ י ם — ,יאר ה׳ פניו׳ (במדבר ו, כה). ל ב — ,ויאמר ה׳ אל לבו׳ (בראשית ח, כא). י ד — ,הנה יד ה׳׳ (שמות ט, ג). מ ע י י ם — ,על כן המו מעי לו׳ (ירמיה לא, יט). ר ג ל י ם — ,ותחת רגליו׳, (שמות כד, י). וכן תמצא לארץ ראש — ,וראש עפרות תבל׳ (משלי ח, כו). ע י ן — ,וכסה את עין הארץ׳ (שמות י, ה). א ז ן — ,והאזיני הארץ׳ (ישעיה א, ב). פ ה — ,ותפתח הארץ את פיה׳ (במדבר טז, לב). ש פ ה — ,על שפת היאור׳ (בראשית מא, ג). פ נ י ם — ,על פני כל הארץ׳ (בראשית א, כט). י ד — ,יד נחל׳ (דברים ב, לז). ל ב — ,קפאו תהומות בלב ים׳ (שמות טו, ח). ט ב ו ר — ,יושבי על טבור הארץ׳. (יחזקאל לח, יב). ב ט ן — ,מבטן שאול שועתי׳ (יונה ב, ג). ר ח ם — ,בגיחו מרחם

יצא׳ (איוב לח, ח). כ נ ף — ,מכנף הארץ זמירות שמענו׳ (ישעיה כד, טז). י ר ך — ,וקבצתים מירכתי ארץ׳ (ירמיה לא, ז). ומצינו ,השמים מספרים כבוד אל׳ (תהלים יט, ב). ,אבדון ומות אמרו באזנינו שמענו שמעה׳ (איוב כח, כב). ,והאבן שמעה את דבר ה״ (עי׳ במדבר כ, ח — יא). ,ההרים והגבעות יפצחו לפניכם רנה וכל עצי השדה ימחאו כף׳ (ישעיה נה, יב). ,ההרים רקדו כאילים׳ (תהלים קיד, ד). ,וגיל גבעות תחגורנה׳ (תהלים סה, יג). כל אלו משלים הם, אך כלפי גבוה ומעלת כבודו שייך לומר ראש׳ שנ׳ ,כבודי ומרים ראשי׳ (תהלים ג, ד). כלפי עין וחזיון שייך לומר ,ואשימה עיני עליו׳ (בראשית מד, כא). ולהשמעת קול תפלה שייך לומר ,ושועתי לפניו תבא׳ (תהלים יח ז). באזן — ,ידבר נא עבדך דבר באזני אד׳ני׳ (בראשית מד, יח). אמירת צווי שייך לומר בפה ושפה ,על פי אהרן׳ (במדבר ד, כז) וכמו ,שפתי צדיק ידעון רצון׳ (משלי י, לב). ולגבי רצון לעובדיו ידבר פנים—,באור פני מלך חיים׳ (משלי טז, טו). ובעוברים רצונו ,ונתתי את פני׳ (ויקרא כ, ו). ,רואה אנכי את פני אביכן׳ (בראשית לא, ה) ,ופניה לא היו לה עוד׳ (ש״א א, יח). ולגבורות שמראה ,וירא ישראל את היד הגדולה׳ (שמות יד, לא). ונודע ,יד ה״, (שמות ט, ג) ,באדם., ויושביהן קצרי יד׳ (מ״ב יט, כו). על גבי חכמה ,חכמת לב׳ (שמות לה, לה), וכתוב ,לב חכם׳ (משלי טז, כג). מעים בהרהורי מחשבות האדם ,המו מעי׳ (ירמיה לא, יט) ,ותורתך בתוך מעי׳ (תהלים מ, ט). רגל על גבי נציחה וגבורה ,עד אשית אויביך הדום לרגליך׳ (תהלים קי, א). הנפש היא הנשמה היא תעיד על הבורא שאין לה אברים רק שנופחה מרוח קדשו וכל שכן הבורא כל אין לו כאברי אדם, לכן נאמר ,ברכי נפשי את ה׳׳ (תהלים קג, א), שהנשמה דומה לו כדאיתא פרק קמא דברכות, לכך אמר דוד ,ברכי נפשי את ה׳׳. והנביאים היו נשבעים בנפש ,חי ה׳ אשר פדה את נפשי׳ (ש״ב ד, ט). ,חי ה׳ אשר עשה לנו הנפש׳ (ירמיה לח, טז). לכך הזהיר משה איש האלהים ,ונשמרתם מאוד לנפשותיכם כי לא ראיתם כל תמונה׳ (דברים ד, טו), מה הנפש אינה יודעת תמונתה כך הב״ה. ותמונה בגימט׳ פרצוף אדם וכתיב ,ותמונה אינכם רואים זולתי קול׳

(שם ד, יב). אם כן מה דמות תערכו לו ,ואל מי תדמיוני ואשוה יאמר קדוש׳ (ישעיה מ, כה), למי תדמיוני ותשווני ותמשלוני. הרי הב״ה העלים מישראל כל תמונה שלא יעשו כמוהו כי אין לבורא דמות בריותיו, ומה שכתוב ,ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמינו כדמותינו׳ (בראשית א, כו) ,ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו׳ (שם שם כז) ,זה ספר תולדות אדם׳ וגו׳ (שם ה, א), לא שיש לבורא דמות וצלם בריותיו אלא פי׳ ,בצלמינו׳ שאנו חפצים להתראות לנביאים בפרצוף האמור הוא פרצוף האדם צלם המיוחד לנו דמות דמיון הנראה לנו כבוד ויקר זהו ,בצלמו׳ על דרך היקר והכבוד שחפץ באדם, כדפריש ר ב י נ ו ס ע ד י ה, כמו אע״פ שכתוב ,לה׳ הארץ ומלואה׳ (תהלים כד, א) וקרא לארץ ישראל ,ארצו׳ (משלי ח, לא) לפי שבחר בה. ומה שנקרא ,אש אוכלה׳ (דברים ד, כד), כמו אש שבוערת בלבו נוקם ונוטר לאויביו ,כי באש ה׳ נשפט׳ (ישעיה סו, טז), כי לבורא אין צלם איברים ודמות. וכל הסוברים כי על בורא עולם שייך בו צלם ודמות ואברים אין לו אלוה כלל. תראה ה מ ת ר ג ם ,את פי ה׳׳ (שמות יז, א)—על מימרא דה׳. ,בעיני ה׳׳ (בראשית ו, ח)—קדם ה׳. ,יד ה׳ (שמות ט ג)—רוחא מן קדם ה׳. ,ותחת רגליו כמעשה׳ (שמות כד, י)—ותחות כורסי יקריה. ועוד אמרו ז״ל באמת ובשבועה אין ליוצר לא דמות ולא צורה. ובזה היו אבותינו הקדושים מאמינים כל מה שיש בשיר השירים (ה, יא—טז) ,ראשו׳ ,קווצותיו׳ ,עיניו׳ ,לחייו׳ ,שפתותיו׳ ,ידיו׳ ,מעיו׳ ,שוקיו׳ ,חכו׳ אינו אלא משל. תראה במדרש חזית ובכל המדרשות הנדרשים. ו ש ב ת י הרופא כתב בספרו בתוארינו בהכרת פנינו לא נאמר אלא ,בצלמינו כדמותינו׳ שכל דבר דומה זה לזה נאמר בו צלם ולפי שאדם ע ו ל ם ק ט ן ודומה לכל מעשה האלהים אמר כן. ו ר ב י נ ו ח נ נ א ל ו ר ב י נ ו נ ח ו ם ו ר ב י נ ו נ ת ן וכל הרבנים ידעו וכתבו שאין דמות לבורא וגושם. ואברהם אבינו ע״ה הוא הבין וידע כן. על כן אומר אני מי שמאמין באלהותו צריך להאמין כי כמו שאין אברים לנשמה שיצתה מרוח קדשו כן האמת אין לבורא גוף וגושם ודמות וצורה כלל וכלל. המאמין אשריו ומי שלא יאמין יודן באש לא נופח כי הבורא הוה בכל

וקרוב לכל יותר מהנשמה לגוף ואין לו דמוי. הכבוד הוא מראה בוהק שנקרא שכינה ובאותו האודם ברצון הבורא מראה ומדמה לנביאים כפי צורך השעה לזה כך ולזה כך. בני תן דעתך וראה האור והשמר מפניו שלא תחטא בו פן תכזב עליו כי הוא ה׳ אלהים אמת הוא אלהים חיים ומלך עולם ,אני ה׳ לא שניתי׳ (מלאכי ג, ו) אך מאור בוהק באור צח מכל כאש אוכלת מראה וחזון בלב הרואה. בין תבין את אשר לפניך והטה אזניך והשתחוה לאדוניך ועובדהו בכל רצונך. א׳מרתי ל׳לבבי ע׳נין ז׳כרתי ר׳וב ה׳בריות ק׳וראים ט׳יף נ׳וגה הכבוד המראה האלהים. חלילה לבני אל חי מלבטוח ומלהאמין כי אם בבורא עולם שכתוב בו ,וה׳ אלהים אמת הוא אלהים חיים ומלך עולם׳ (ירמיה י, י), כפי שכלי המעט ומדעי אלמד לבני אדם לא תהיה כוונתם בדבר הנבואה לעין המלאכים או לעין הנב׳אים לקרא אל כי אם ליוצר הכל א״ר אין לו דמות ואין לו קץ הוא בהוייתו וביחודו בתוך העולם וחוץ לעולם. ואין מחיצות הרקיעים והארצות וימים מקיפים אותו ולא גורעין ממנו ,אתם עדי נאם ה׳... ואני אל׳ (ישעיה מג, יב). תדע בשכל לבבך ותשכיל כי בורא עולם אין לו קץ וסוף וגבול ולא עמידה ולא ישיבה ולא הליכה ולא עלייה ולא ירידה ולא נדנוד, אך כפי חפץ רצונו מראה סודו אל הנביאים. זהו ,כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים׳ (עמוס ג, ז). וגם ליראי ה׳ דכתיב ,סוד ה׳ ליריאיו׳ (תהלים כה, יד). ועל כן כשאתה מתפלל דע לפני מי אתה עומד ולא תהיה מחשבתך כי אם על הבורא העומד לנגדך ורואה ומבין מחשבות לבך. וכשאתה אומר בא״י אל תחשוב על הכבוד כי אם על הבורא. בא ותראהו ותכירהו ותעידהו מתוך שמו הנכבד כי שמו ה׳ ההוה בכל ומתוך שמו תדע יחודו ומעשהו וחפץ רצונו ואז תדע לעבדו. ידו״ד בא״ת ב״ש מצפ״ץ. מצפ״ץ בגימט׳ הוא הבורא ההוה בכל וגם בגי׳ ברחמים. והשם במלוי יו״ד ה״א וא״ו ה״א בגי׳ הוא יחיד. הרי שמו מעיד כי ה׳ אחד ושמו אחד. על כן אליו תחשוב ולא על שום דבר אחר. על כן בתורה הזהירך משה רבינו ע״ה ,וידעת היום והשיבות אל לבבך, וגו׳ (דברים ד, לט). ובנביאים כתוב ,השכל וידוע אותי כי אני ה״ (ירמיה ט, כג). ובכתובים אמר דוד לשלמה

,ואתה שלמה בני דע את אלהי אביך ועבדהו בלבב שלם ובנפש חפיצה,' (דהי"א כח, ט). על כן אזהירך ואלמדך וחשוב במדעך רק על בורא עולם ה'. כשתדענו אז תדע לעבדו כי בקרבך קדוש. ואין לו דמות וצלם זהו ,ואל מי תדמיוני ואשוה' (ישעיה מ, כה). תכין לבך לדעתי וחשוב בלבבך ולא תטעה כי רואה ואינו נראה ולא ראהו כל חי ולא יראהו, כי היאך יראה הנברא מי שבראו והוא איננו כדאי. היאך יחזה הנוצר את יוצרו. היאך ישתוף העשוי את העושה בחפצו ובמאמרו הכל. וכבר ביארתי לך כי ,בצלמנו כדמותינו' (בראשית א, כו) הוא צלם שחפץ להראות כבודו בדמות אדם שלא יתבהל ויתפחד. והאמת והשבועה כי לבורא עולם אין צלם ודמות כי אם לכבוד שמראה לנביאים והוא חפצו ורצונו כי הוא ממלא כל העולם וחוץ לעולמים. וא"ת מאחר שבתורה כתיב ,חי אנכי לעולם' (דברים לב, מ). ,ואולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ' (במדבר יד, כא). ובנביאים כתיב ,את השמים ואת הארץ אני מלא' (ירמיה כג, כד). ובכתובים כתיב ,וימלא כבודו את כל הארץ' (תהלים עב, יט). אם כן למה נאמר ,נשא לבבינו אל כפים אל אל בשמים' (איכה ג, מא). והלא הוא בארץ כמו כן וממלאה ולמה נאמר ,כי האלהים בשמים' (קהלת ה, א) וכתיב ,ויתפלל יחזקיהו המלך וישעיהו בן אמוץ' וגו' (דהי"ב לב, כ). ונאמר ,השמים כסאי והארץ הדום רגלי' (ישעיה סו, א). וכתיב ,משמים הביט ה' ראה את כל בני האדם' (תהלים לג, יג). והלא כתיב ,האלהי מקרוב אני נאום ה' ולא אלהי מרחוק... הלא את השמים ואת הארץ אני מלא' (ירמיה כג, כג—כד). ואמרו רז"ל פי' מצות המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה. ובפ"ק דברכות צריך להיות מקום קבוע לתפלתו שנאמ' ,אל המקום אשר עמד שם את פני ה'. (בראשית יט, כז) יתפלל בכל מקום שירצה כי מלא כל הארץ כבודו. הלא בזמן שבית המקדש קיים היה מראה מקום כבוד בהיכל כנגד בית-המקדש כי שם מקום וַעַד למלאכים עולים ויורדים וזה שער השמים. על כן הכרובים היו פורשין כנפיהן למעלה כמו שלמה כלפי המלך ששם מראה כבודו למלאכים וגם בחר בנו בנוי לתלפיות לתפילות והיו עיני ולבי שם כל הימים כי המלאכים הממונין צריכין מקום קדוש כי על פיהן גוזר לעשות ובמקום שמראה כבודו שם

הוא חפץ שיהא רצון המתפללים על כן צריך לקבוע מקום לתפילתו. וכשאדם משתחוה במקום שכבודו שם והבורא בכבודו מנהיגו בחפצו להודיע לנביא חפץ בוראו ומשתחוה לו הרי מאמין בבורא יתברך. וכתי׳ ,ויבן שם מזבח לה׳ הנראה אליו׳ (בראשית יב, ז) ובתוך הדמיון הבורא המנהיגו ,ויראו את אלהי ישראל׳ וישתחוו לו (שמות כד, י). והבורא שבדמיון ,וביד הנביאים אדמה׳ (הושע יב, יא) שט בי״ח אלפים עולמות בפ״ק דע״ז. ובאותו דמיון עסוק תשלום הצדיקים. אז מלאכים שואלים איה מקום כבודו לשיפנו שם לבורא ובמקום שידע דוד שעסוק לשמוע שם התפילות אמר לבנות בית המקדש. ובמקום שלומדים טוב להתפלל דכתי׳ ,בכל המקום אשר אזכיר את שמי׳ וגו׳ (שמות כ, כד) ,ואני תפלתי לך ה׳ עת רצון׳ וגו׳ (תהלים סט, יד) אז, ישמח לב מבקשי ה׳׳ (שם קה, ב). הבורא ועושה הכל י׳ הוויות יש לו ראשון ואחרון מעלה ומטה וד׳ רוחות והוא בנכבד ובחילופו באור ובחושך. ובספר יצירה דע וחשוב וצור והעמד על והשב יוצר על מכונו כי הוא יוצר ובורא לבדו ואין זולתו ומידתו בוריו י׳ שאין להם סוף וכן י׳ אלהים בקריאה שאין נמחקין. וכן יש י׳ בפסוק בקרייה ואין עוד ו׳ מהם אני ואין עוד וד׳ מהם ואין עוד. ומה שאומר בספר הקומה אמר ר׳ ישמעאל אני ועקיבא ערבים בדבר כלפי שיעור הכבוד הנראה והבורא הוא המנהיג והממלא כל העולמים וחוץ לעולמים לו אכרע ואשתחוה וכבודו הוא אמונתי אליו בקשתי וזהו ושכינת עזו בגבהי מרומים הוא אלהינו הבורא וזו היא האמונה הנאמנה ה׳ אלהינו ה׳ אחד. כל היודע זה ומבין בדעתו וחושב באהבתו ויראתו ובתורתו מובטח לו שהוא בן העולם הבא. הצדיקים רואים פני שכינה כנגדם כי יראו איך ממלא הכל וימשך רוחם אליו. וכשהם עולים נצרפים באש שלפני כסא הכבוד ואחרי כן מונחים בצרור החיים ושם נהנין מזיו השכינה. יש זוכה ליקרב יותר מחבירו וכן נפשות הצדיקים כל אחד נהנה לפי מעשיו ואשריו מי שיתקרב. ושם יגלה להם סודו ואת ישרים סודו וישמעו דברי אלהים חיים ויבינו. ושם מליצים על ישראל ועל כל עושי טובה אותם הישרים בלבותם. ולעתיד כשהשמים והארץ יבלו זה העולם יהיה מים במים ויעשה להם כמו

כנפיים ויפרחו להם סביב השכינה. זהו ,ואת אחרונים אני הוא׳ (ישעיה מא, ד), ועם האחרונים, והם הם יועציו וכעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל ויתעדנו מזיו השכינה מלך ביופיו תחזינה עיניך וכתיב ,ואני בצדק אחזה פניך׳ (תהלים יז, טו), באור פני מלך חיים׳ (משלי טז, טו). הא דעיילי בכריתות אור גדול וזה יהיה מקור חייהם. ואתם הדבקים בה׳ אלהיכם חיים כלכם היום:

סוד היחוד

וזהו סוד הייחוד ששאל רבינו יהודה משפירא את רבינו אלעזר משפירא. האיך יש לנו ליחד שמו של הב״ה, אם כמו שאמרו רז״ל בשמים ובארץ ובד׳ רוחות העולם. והשיב לו, אם אדם מייחד כפי דברי רבו שפיר קא עביד. אבל יש ליחדו כנגד י׳ הוייות שבעולם כמו שכתוב בספר יצירה עומק רום ועומק תחת עומק מזרח ועומק מערב עומק דרום ועומק צפון עומק טוב ועומק רע עומק ראשית ועומק אחרית. פי׳ כשאדם יחשוב בד׳ של ,אחד׳ אז יחשוב לעומק רום היינו למעלה לאין סוף ולמטה לאין סוף, היינו עומק מתחת לעומק מזרח שהן ארבעת אלפים וחמש מאות עולמות שהן חוצה לזה העולם מלאים שיר חדש כתר ומלכות וקול דממה דקה. וד׳ אלפים וה׳ מאות לרוח דרום מלאים הוד והדר פאר גאוה וגאון. וד׳ אלפים וה׳ מאות עולמות לרוח מערב מלאים תפלה ותפארת שמחה וששון וגילה ורינה. וד׳ אלפים וה׳ מאות עולמות לרוח צפון מלאים חן וגדולה ונצח וגבורה. אחורי חי העולמים מקיפין חומת אש. אחורי חומת אש מקיפין הרי ברד. אחורי הרי ברד מקיפין גלימין תלגא. אחורי גלימין תלגא כותלי סופא. אחורי כותלי סופא כנפי סערה. אחורי כנפי סערה כרובים מעופפים. אחורי כרובים מעופפים כנפי רוח. אחורי כנפי רוח אלף אלפים כתות. אחורי אלף אלפים כתות רבי רבבות צבאות. אחורי רבי רבבות צבאות אלפי שנאן. אחורי אלפי שנאן רכב רבותיים. אחרי רכב רבותיים כת משוררי שירות. אחורי כת משוררי שירות כת מרנני רננות. אחורי כת מרנני רננות כת תוקעי בשופרות. אחורי כת תוקעי בשופרות כת מריעי

בחצוצרות. אחורי כת מריעי בחצוצרות כת ממתיקי נעימות. אחורי כת ממתיקי נעימות כת מסלסלי תושבחות. אחורי כת מסלסלי תושבחות אילו מקיף עינו הימין. מכאן ואילך תהום תהו ובהו ואפילה וחושך עד אין חקר ולא שיעור ולא סוף ולא סכום. וכל אותם י״ח אלפים עולמים כל אחד גדול מזה העולם כפלים. והעולם הזה ממוצע בינתיים. הרי כנגד כל אילו עולמות יש לו ליחד שמו המיוחד ולהמליכו על כולן. ואם מייחד כענין זה בידוע שהוא חבירו של אברהם אבינו שייחד שמו של הב״ה בעולם. ואחר כך יאמר בשכמל״ו בכוונה. ,אחד׳ באתב״ש כמנין ח׳ מאות וס׳ כאורכו של עולם וכעוביה של ארץ. לומר לך אל אחד בראן. ומאחר שכנגד ,אחד׳ תופסין לכך צריך לייחדו כנגד כולן:

הערות וביאורים

הערות

פירוש רב טביומי לשיר היחוד
(יג—נא)

עמ׳ יג — שורה 1] הרבה פירושים, בכתבי יד. / 5] נא[ום] טביומי, ונוסף על כך במקור: „והוא הגאון מהר״ר ליפמן מלהויזן ז״ל סידר ספר הניצחון״. על ר׳ יום טוב ליפמאן מילהויזן עי׳ ספר „ר׳ יום טוב ליפמן מיהלהויזן״ ליהודה קופמן, ניו־יורק תרפ״ז, ובעיקר בעמ׳ 80 סי׳ 13 ו־84 סי׳ 23. הפירושים הנדפסים לשיר היחוד, כגון בסידור שער השמים (של״ה) ובשאר הסידורים שיש בהם פירושים לשיר היחוד עד סידור ומחזור כל בו (ווילנא), הם הפירוש האנונימי שנדפס ראשונה בסידור לובלין של״א או של״ב ואחרי כן בסידורים דפוס פראג וקראקא. על פירוש זה מבוסס פירושו של בער בסדר עבודת ישראל; ופירושו של בער נדפס אף בסידור אוצר התפילות.

ד] לשבח, שמא צ״ל: בשבח. / ז] מ״ש הר״ר מנחם, נראה לי: מחברת של הר״ר מנחם, ועי׳ שם עמ׳ 46 ערך בס.

עמ׳ יד—כ] פי׳ אנשים חשובים, מוסב על אישים. / כא] אם אדם מל, בילקוט איוב סי׳ תתקכז: מי הוא שהקדים למול בנו ולא נתתי לו בן.

עמ׳ טו—כו—כז] לבו, אין ספק שצ״ל: למו מה וכו׳. / כח] בפרק קמא דעבודה זרה, דף ג, ב: שלוש הראשונות הקב״ה יושב ועוסק בתורה שניות יושב ודן את כל העולם כולו כיון שרואה שנתחייב עולם כלייה עומד מכיסא הדין ויושב על כיסא רחמים שלישיות יושב וזן את כל העולם כולו מקרני ראמים עד ביצי כינים. / לב] לכך ברח יונה, עי׳ יונה, א, ג. / לג] ועוד אמרו רז״ל, בשבת קל, א: כל מצווה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה דכתיב ,שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב׳ עדיין עושין אותה בשמחה וכל מצווה שקיבלו עליהם בקטטה כגון עריות דכתיב ,וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו׳ על עסקי משפחותיו עדיין עושין אותה בקטטה דליכא כתובה דלא רמו בה תגרא. דוד המלך עליו השלום, במנחות מג, ב: ובשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום אמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצווה וכיון שנזכר במילה נתיישבה דעתו. ופיסקא זו בפירוש אינה במקומה הנכון, כי היא צריכה לבוא בסוף ההערה.

עמ׳ טז—לה] לא צויתי, ירמיה ז, לא, ובתענית ד, א: אשר לא צויתי זה בנו של מישע מלך מואב... ולא דברתי זה יפתח... ולא עלתה על לבי זה יצחק בן אברהם. לז] ואיזוהי, תענית ב, א. / לח—מב] מה שפסל, ע״פ ויקרא רבה פ״ז: כל מה שפסל הקב״ה בבהמה הכשיר באדם. פסל בבהמה עיוורת או שבור

או חרוץ או יבלת והכשיר באדם לב נשבר ונדכה. ועי' פסיקתא דרב כהנא שובה. פרק נגמר הדין, סנהדרין מג, ב: מי שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולן.

עמ' יז—נא—נב] כי העילוי אוהב להעליל, נראה כי פירושו כאן: המשובח רוצה שישבחוהו. ויש שבח בזה שאין יכולת לראותו.

עמ' יח—נח] בירידת גשמים, בבראשית רבה פי"ג: ואימתי אנו ואתם שמחים — בירידת גשמים. / ה] יש ספרים, הגורסים: מספר שניו לא יחקר / ולתבונתו הלא אין חקר. / ו] אות בצבא שלו, עי' חגיגה טז, א.

עמ' יט—י—יא] בספר יצירה, פ"א מ"ז: נעוץ סופן בתחילתן. ומסתבר, שיש לתקן כאן כלשון ספר יצירה.

עמ' כ—כה] ולפי שיצא ירבעם מיוסף, ע"פ סנהדרין קד, ב: זה ירבעם דקאתי מאפרים.

עמ' כא—מג—מה] וכן הוא אומר בספר יצירה, עי' בהערה שלאחר זו. כדאמר בספר יצירה, פ"א מ"ה: עשר ספירות בלימה מידתן עשר שאין להם סוף עומק ראשית ועומק אחרית עומק טוב ועומק רע עומק רום ועומק תחת עומק מזרח ועומק מערב עומק צפון ועומק דרום אדון יחיד אל מלך נאמן מושל בכולם ממעון קדשו ועד עדי עד.

עמ' כב—ד] כדאוקי ר' אליהו, ולפנינו בבבא מציעא פה, ב: גזר רבי תעניתא אחתינהו לר' חייא ובניו אמר משיב הרוח ונשבה זיקא אמר מוריד הגשם ואתא מיטרא כי מטא למימר מחיה המתים רגש עלמא אמרי ברקיעא מאן גלי רזיא בעלמא אמרי אליהו. / ה] אין זה צורך, דברים אלה נאמרו כנגד הנוצרים. / ו] פ"ה = פסוק הוא.

עמ' כד—כ] משל לבנאי, עי' במדבר רבה פ"ט.

עמ' כה—מד] כדפי' עי' עמ' כא שורה מג—מה. / מה] הק' = הקדוש ברוך הוא. מה צל זה, בשל"ה שער הגדול ל ע"פ מדרש: מה צלך אם אתה משחק לו הוא משחק לך ואם אתה בוכה לו הוא בוכה כנגדך כך הקב"ה כשם שאתה עמו כך הוא עמך.

עמ' כו—מח] כדאיתא בספר יצירה, עי' עמ' יט שורה י—יא.

עמ' כז—עא] מלכלכת = מילכלכת, מתלכלכת.

עמ' כח—עז] כל נ' פתח, מסתבר שצ"ל: כל' = כלומר נון פתח.

עמ' כט—י] פירושו לעיל, עמ' כה שורה מה. / יח] ותיק יהו"ד וכו' אין בידי לפרש דברים אלה.

עמ' ל—לב] הדורה דכנתא „הדקין שכרוכין זה עם זה", ועי' חולין קיג, א.

עמ' לא—ס] כיוסף, עי' בראשית נ, כ. / סה] נאמן בגימטריא בק"ם עם המלה.

עמ' לב—סט] נ' = נראה. / עד] רוח פסקני"ם, בסנהדרין מד, ב: אמרה רוח פסקנית לפני הקב"ה. וזה כינוי למלאך גבריאל.

עמ׳ לד—ה] שלא יאמר, קרי אדני אחר יהו׳ אחד. / יד] גבול שמתה, ע״פ תהלים קד, ט.

עמ׳ לו—לז] אמר שם, ביבמות מט, ב: אמר ישעיה ידענא ביה [במנשה] דלא מקבל מה דאימא ליה ואי אימא ליה לישוויה מזיד אמר שם איבלע בארזא. / במסכת חולין, נראה שהכוונה לחולין קה, ב: רב חסדא ורבה בר רב הונא הוו קאזלי בארבה אמרה להו ההיא מטרנותא אותבן בהדייכו לא אותבוה אמרה מלתא אסרתה לארבה אמרו איגהו מלתה שריוה. ובחלק, סנהדרין צה, א: אמר אבישי שם ואוקמיה לדוד בין שמיא לארעא. / לח] באיכה רבתי, עי׳ איכה רבתי מהדורת ר״ש בובר פתיחתא כד.

עמ׳ לז—נד] נופלת גם כן חכמה, החכמה חלה הן על עניינים עליונים והן על עניינים תחתונים. / נז] אמרו רבותינו, עי׳ שבועות ו, א ונגעים פ״א מ״ד. ר״א = רבי אלעזר בעל ספר רוקח ואיני יודע לאיזה ספר הכוונה כאן. ועי׳ „ר׳ יום טוב ליפמן מיהלהויזן״ לקופמן עמ׳ 81 הערה 120. הבא במקרא, שמא צ״ל: הבא במקרה. וכן כמה מינים, הדברים שהובאו בסוגריים נראים לי ככפולים או כנוסח אחר שנכנס לתוך הטכסט.

עמ׳ לח—סג] אמרו חז״ל, הכוונה כאן לחכמי הפילוסופיה שלנו, וכן לפרקים גם בטכסטים האחרים שבספר.

עמ׳ מ—עג] קודם שנברא וכו׳, קרי: קודם שנברא ואחר שנברא.

עמ׳ מא—יג—יד] בחגיגה, יב, ב: תניא ר׳ יוסי אומר אוי להם לבריות שרואות ואינן יודעות מה רואות עומדות ואינן יודעות על מה הן עומדות. הארץ על מה עומדת על העמודים שנאמר „המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון׳. עמודים על המים שנאמר „לרוקע הארץ על המים׳. מים על ההרים שנאמר „על ההרים יעמדו מים׳. הרים ברוח שנאמר „כי הנה יוצר הרים ובורא רוח׳. רוח בסערה שנאמר „רוח סערה עושה דברו׳. סערה תלויה בזרועו של הקב״ה שנאמר „מתחת זרועות עולם׳. וחכמים אומרים על י״ב עמודים עומדת שנאמר „יצב גבולות עמים למספר בני ישראל׳. ויש אומרים ז׳ עמודים שנאמר „חצבה עמודיה שבעה׳. ר׳ אליעזר ב״ר שמוע אומר על עמוד אחד וצדיק שמו שנאמר „וצדיק יסוד עולם׳. אמר ר׳ יהודה שני רקיעים הן שנאמר „הן לה׳ אלקיך השמים ושמי השמים׳. ר״ל אמר שבעה ואלו הן וילון רקיע שחקים זבול מעון מכון ערבות. וילון אינו משמש כלום אלא נכנס שחרית ויוצא ערבית ומחדש בכל יום מעשה בראשית.

עמ׳ מג—לח] די מחסורו, בכתובות סז, ב: „די מחסורו׳ זה הבית. „אשר יחסר׳ זה מיטה ושולחן. „לו׳ זו אשה.

עמ׳ מד—טז] לשום לחם, ע״פ שמואל א כא ז; ועי׳ חגיגה כו, ב. / כא] החסיד רבי יודה, אפשר שרצה לומר, כי דברי ר׳ יהודה החסיד הם רק עד שורה כא.

עמ׳ מו—ג] אין דורשין, בחגיגה פ״ב מ״א: אין דורשין בעריות בשלושה

ולא במעשה בראשית בשנים ולא במרכבה ביחיד. ובתגיגה יג, א: עד וארא מסרינן ראשי פרקים מכאן ואילך אם הוא חכם מבין מדעתו. ועי' שם: אמר ר' אמי אין מוסרין וכו'. / יא—יב] כתר שם טוב, איני יודע לאיזה ספר הכוונה כאן. / יז] דימו אותך, שיר הכבוד (עמ' מז) שורה ח.

עמ' מז—א] מה אורג זה, מעין „מה בגד זה כל נימא ונימא מצטרפת לבגד גדול אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול" בבבא בתרא ט, ב. ועי' גם מדרש תהלים צג, א ב„הערות ותיקונים" סי' א.

עמ' מח—יד] יש במדרש, עי' „ספר קרובה" (ידיעות המכון לחקר השירה העברית כרך ג עמ' קא): ובבקשה של קדושות תמצא „שש כנפים שש כנפים לאחד" כנגד ששה ימים שאין ישראל מרבין בתפילה בשבתות [=ובשבחות?] לכך יש להם שש כנפים אבל נגד השבת שישראל מרבים בשבחות ובזמירות ובהודאות לא נברא להם כנף כי אין להם רשות לשבח להקב"ה אלא בזמן שישראל שותקין. והעירני ד"ר מ. זולאי על תוספות סנהדרין לז, ב ד"ה מכנף הארץ: כתוב בתשובת הגאונים שאין בני ארץ ישראל אומרים קדושה אלא בשבת דכתיב גבי חיות „שש כנפים לאחד" וכל כנף הוא אומר שירה אחת ביום בששת ימי החול וכשיגיע שבת אומרים החיות לפני המקום רבונו של עולם אין לנו עוד כנף והקב"ה משיב להם יש לי עוד כנף אחד שאומר לפני שירה שנאמר „מכנף הארץ זמירות שמענו".

עמ' מט—טו] בפרשת זאת תהיה, עי' ויקרא רבה פי"ט. ראשו כתם פז, נדרש בשיר השירים רבה ה, יא: „ראשו' זו התורה... „כתם פז' אילו דברי תורה... „קווצותיו תלתלים' זה הסירגול. „שחורות כעורב' אילו האותיות. וחזר המפרש לפרש כאן מה שהתחיל בסוף עמ' מח. / טז—יז] ומפרשים חכמים, בשיר השירים רבה ג, א. / כא] דאמרי' בברכות, ו, א: הני תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו א"ל „ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ'.

עמ' נ—כז] שהמלאך עומד, עי' „פרק מפרקי היכלות" ב„אוצר מדרשים" לרי"ד אייזנשטיין עמ' 122—123.

עמ' נא—ל] פעם אחת, בברכות ז, א: אמר ר' ישמעאל בן אלישע פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים וראיתי אכתריאל יה ה' צבאות שהוא יושב על כיסא רם ונישא... וניענע לי בראשו. התחתון, כינוי של עניוות. טביומי, יום טוב. וכך חתם המפרש גם בראשית הפירוש.

פירוש אנונימי על שיר היחוד
(נב—נח)

עמ' נב—ד] ואשר אמר הקב"ה, עי' בהערה לעמ' יד שורה כא. ורש"י פירש, באיוב מא, ג: ומי הוא אשר הקדים פני בהקבלתו. / ז] משם הר' מנחם, עי'

בהערה לעמ' יג שורה ז. / ח—ט] פת' = פתרונו. החרם, כך בכה"י ואין בידי לתקנו.

עמ' נד—מה] שיוכית בו, אפשר שצ"ל: שיוכיח בו איך הוא. / מז] אוצר בלום, גיטין סז, א. / נג] ונמצא, הקב"ה. / נה] מהוותך, נראה שלפני המפרש היה הנוסח „מהוותך" במקום אותך. / נז] בן גילו, בבא מציעא כז, ב. / נט] שאתה, כלומר כשאתה וכו'. תשכל, נראה שיש כאן פירוש שני וגרס: תסכל, לשון שטות.

עמ' נה—סו] כשיש עמהם בריות, אנשים מרובים. / יז] וכן יעריצו וכו', בפיוטים. / יח] ישן, עי' ויקרא כה, כב ובתרגום שם. / כא] שמרין, אפשר שצ"ל: כמו ותיקין היו גומרין, ברכות ט, ב. / מא] במכלול, לרד"ק.

עמ' נו—נא] כן הק' דילג, עי' שיר השירים רבה ב, ח. / עג] הגא, מלה זו וכן „צצא" (שורה צג) נשתבשו כנראה בכה"י. אילנות משפט זה נכנס כאן שלא במקומו.

עמ' נז—לח] ואבן עזרא, בפירושו לדניאל ב, ב. / נג] כמ', כה"י לקוי כאן בחסר. / ס] פרסומי ניסא, פסחים קיב, א.

עמ' נח—עג] ושלוש גזירות, השמטה כאן. / כח] וכן בתולדות המתפרנסין האימהות, אין בידי לתקן ולפרש דברים אלה. / מב] פירש רבינו משה בן מיימון, במורה נבוכים א, א.

ליקוטים
(נט—ס)

עמ' נט—עב] הבורא יצר ראובן, עי' עמ' כז בהערה (בפירוש רב סביומי) לשורה עב.

עמ' ס—עא] הנכים (תהלים. לה, טו), ומפרש און מעין קול הנכאים.

שיר כבוד לאחד מפייטני צרפת
(סג—עא)

עמ' סג—בן] אל לב מורה, ללבו של סורר ומורה. לעשות חוזה, ע"פ ישעיה כח, טו. / ג] שופה (ע"פ איוב לג, כא), על איש אשר שופו עצמותיו. אבקשך דוד כי תזה עליו מי שכל. / ה] גבירו, יעקב, ע"פ בראשית כז, לז. / ז] ורזון (משלי יד, כח), שררה. / ח] עוון, כלומר: בעוון. / טז] מדברי (שיר השירים ד, ג), דברי.

עמ' סד—כה] במלחשי תחפנס, בחרטומי מצרים. / כח] ויפתח, ע"פ ראש השנה כה, ב: יפתח בדורו כשמואל בדורו. / מג] ממר, מימרא, אומר.

עמ' סו—ה—ז] בלום שפה, כלשון בספר יצירה פ״א מ״ז ומ״ח.

עמ' סז—מג] לארץ חם (תהלים קו, כב), מצרים. / מו] אגור (משלי ל, א), שלמה. / נב] בן שאלתיאל (עזרא ג, ב), זרובבל.

עמ' ע—מה] מצפץ, כינוי לשם קדשו. ועי' זוהר בראשית א, טז וכרם חמד כ״א עמ' 38—39.

י״ה מן הקר״ן
(עה—פה)

עמ' עה—ג] אות הוא, בחגיגה טז, א: אות הוא ברבבה שלו. / ה—ח] אל ראשו, ע״פ „פרק מפרקי היכלות" ב„אוצר מדרשים" עמ' 122: אשריכם ישראל כמה הם חביבים לפני הקב״ה יותר ממלאכי השרת כי בשעה שמלאכי השרת מבקשים לומר שירה למעלה תחילה באין סביבות כיסא הכבוד נהרי אש וגבעות של להבה ואומר להם הקב״ה יתברך החרישו אלי כל מלאך ומלאך וכל חיה וחיה וכל אופן ואופן וכל שרף ושרף שבראתי עד שאשמע ואאזין תחילה קול שירתן של ישראל בני.

עמ' עו—כב] מול חמישה, ע״פ ברכות י, א: הני חמישה „ברכי נפשי" כנגד מי אמרן דוד לא אמרן אלא כנגד הקב״ה וכנגד נשמה וכו'. / לו—לז] בא במדבר, ע״פ ברכות נד, ב: ארבעה צריכין להודות יורדי הים הולכי מדברות ומי שהיה חולה ונתרפא ומי שהיה חבוש בבית האסורים. בידו, אלהים אשר בידו. / מו] נבחן, ע״פ אבות פ״ה מ״ג: עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו. / מז] זך, יצחק. והיה בידי המחבר מדרש שהיה בן שלושים בזמן העקידה.

עמ' עז—ג] חקוק, ע״פ היכלות רבתי ט, ג: מה אני עושה לקלסתר פניו של יעקב אביהם שהיא חקוקה לי על כיסא כבודי. / סד] לך מחברים הבלם, הם מדמים ומשווים אלילם להקב״ה.

עמ' עח—עה—עז] על כן ברא תשובה, ע״פ שיר השירים רבה ד, ה: בשר ודם אין מקדים רטייה עד שרואה המכה אבל מי שאמר והיה העולם אינו כן אלא מקדים רטייה עד שרואה המכה. ואמרו ביומא פו, א: גדולה תשובה שמגעת עד כיסא הכבוד. / ח] קדש עצמך, כדי לקדש שם שמים היא רצוחה וכו'. / י] קלים, בסנהדרין לז, א: אפילו ריקנין שבך מלאין מצוות כרימון.

עמ' עט—ב—ג] בשלוש דת, ע״פ שבת פח, א: בריך רחמנא דיהיב אוריאן תליתאי לעם תליתאי ע״י תליתאי ביום תליתאי בירחא תליתאי; ועי' גם פסיקתא דרב כהנא בחודש השלישי. / יג] מינים ארבעה, ע״פ מנחות כז, א: ארבעה מינים שבלולב... וכן ישראל בהרצאה עד שיהו כולם באגודה אחת.

עמ' פ—יז] אפר דם מרה, ר״ת אדם.

עמ' פא—כח] רוצה תשובה, הקב״ה.

עמ' פב—מה] למידות, ע״פ ראש השנה יז, ב: ברית כרותה לי״ג מידות

שאין חוזרות ריקם. / ז] ורב חסד, ע״פ ראש השנה יז, א: ורב חסד מטה כלפי חסד.

עמ׳ פג—כב] עין ולב, ע״פ ירושלמי ברכות פ״א ה״ה: עינא ולבא תרי כרסורי דחטאה. / כג] כבור בן נתניה, ע״פ ירמיה מא, ט.

עמ׳ פד—כ] נפש מות, ע״פ תהלים קטה, יז; פח, ו. / ב] כנענו, עי׳ „תרביץ״ שנה יד (תש״ג) עמ׳ 54.

עמ׳ פה—כ] חודיה, חוד חרב ההורגת בישראל. / כג] מדם בענביו, ע״פ ברכות לד, ב: יין המשומר בענביו. / כו] חידודיה, כנראה לשון שמחה.

סדר אליהו

(פט—צז)

עמ׳ פט—ו] תניא מי שזכה, יומא כב, א. ובנוגע לסדרי המקראות עי׳ בשינויי הנוסחאות.

עמ׳ צ—א] האליהו, עשוהו אליל עליהם.

עמ׳ צב—ח] וממיתת אכסניות, מיתה בנכר, ועי׳ „תרביץ״ שנה יג עמ׳ 58 הערה 43.

עמ׳ צד—ו—ז] וארבעה עשר דברים, עי׳ אבות פ״ה מ״ו ופסחים נד, א; ושם: עשרה דברים.

עמ׳ צז—ין] מרדכי בן שלמה, כאן שמו של הסופר או מי שבשבילו נכתב הספר.

שיר היחוד לר׳ יוסף אבן וקאר

(קא—קה)

עמ׳ קא—ד] דברים ו, ד. / ח] שמואל א יג, יח. / יב] יהושע יב, כד. / טז] במדבר טז, כב. / כ] יחזקאל לז, כד.

עמ׳ קב—כד] שמות כה, לג. / כח] יחזקאל לז, יז. / לב] שמות לו, יג. / לו] במדבר טו, טז. / מ] שמות יז, יב.

עמ׳ קג—מד] שמות כה, לב. / מח] יהושע יב, י. / נב] מלכים ב ז, ח. / נו] בראשית מא, ה. / ס] במדבד ז, יא. / סד] דניאל ט, כז.

עמ׳ קד—סח] במדבר יז, כא. / עב] קהלת יב, יא. / עו] יהושע יב, טז. / פ] שמות לו, יח. / פד] מלכים א כב, יג.

עמ׳ קה—פח] דברים יז, ו. / צב] עזרא ג, א. / צג] אל ברוך, מיוסד על היוצר הידוע בתפילה. / צו] צפניה ג, ט. / ק] מלכים א ז, לז. / קד] ישעיה ו, ב. / קח] דברים ו, ד.

פירוש ר׳ יוסף אבן וקאר לפיוטו

(קו—קכב)

עמ׳ קו—כה] עד שלא נברא העולם, לא מצאתי את הדברים בספר ארחות חיים.

עמ׳ קח—יג] משום דלך לך אמרין, ע״פ שבת יג, א.

עמ׳ קי—יח] ונסתכל, ע״ש יבמות מט, ב: כל הנביאים נסתכלו באיספקלריא שאינה מאירה משה רבינו נסתכל באיספקלריא המאירה. / כא] עולם הוא האדם, באבות דרבי נתן סוף פל״ו: ויצר באדם כל מה שברא בעולמו.

עמ׳ קיז—ג] כי האור, בחגיגה יב, א: אור שברא הקב״ה ביום הראשון. / ד] דו פרצופין, בברכות סא, א: דו פרצופין ברא הקב״ה באדם. / ט] כי בו ירדה אסכרה, ע״פ ירושלמי תענית פ״ד ה״ח; ועי׳ גם בפירש״י לבראשית א, יד. / יח] שקיטרגה הלבנה, בחולין ס, ב: אמר ירח לפני הקב״ה ריבונו של עולם אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד אמר לה לכי ומעטי את עצמך.

עמ׳ קכב] בד״ח לב״א = בריך דיהב חילא לעבדיה בר אמתיה.

שיר היחוד לר׳ שמואל

(קכה—קכט)

עמ׳ קכה—ד] שמות טו, יא. / ח] תהלים פט, יד. / לב] תהלים צד, י (אדם). / יד] הוי כל צמא, ישעיה נה, א. / טז] תהלים קלו, כה. / כ] תענית טז, ב.

עמ׳ קכו—כד] תהלים מז, ז. / כח] איכה ג, לב. / לב] תהלים יט, י. / לו] תהלים פט, יד. / מ] תהלים קמז, ה.

עמ׳ קכז—מד] תהלים צג, א. / מח] יחזקאל ג, יב. / נב] ע״פ תהלים עב, יח ושמות טו, יא. / נו] תהלים פט, ט. / ס] תהלים קד, כד. / סד] ע״פ שמות טו, יא.

עמ׳ קכח—סג] תהלים קיט, קס / עב] ע״פ תהלים פט, ו. / עו] תהלים פט, ח. / פ] ישעיה נז, טו. / פד] תהלים קו, ב.

עמ׳ קכט—פח] תהלים לו, ו. / צב] תהלים קג, יט. / צו] איוב כג, יג. / ק] איוב כה, ג. / קד] עי׳ עמ׳ קכה שורה כ. / קח] תהלים קו, א.

שיר היחוד לבני משה

(קלב—קנ)

עמ׳ קלה—כט] איוה, לטור זה חסר חרוז.

עמ׳ קלו—ו] עדיו, שמא צ״ל עי״ן צרויה.

עמ' קמז—ג] מידת דינך, שמא צ"ל: מידותיך.
עמ' קמט—א] ברוך, תהלים עב, יח—יט. / ב] נורא, תהלים סח, לו. / ד] יהי שם, תהלים קיג, ב. מלכותך, תהלים קמה, יג. / ה] שמע, דברים ו, ד. הללויה, תהלים קמח.

שבח מפואר לרב צהלל גאון

(קנג—קסב)

עמ' קנג וכו', דודסון, בנעט ובארול (MGWJ שנה 73 (1929) עמ' 302) ניסו לבאר את הדברים הקשים שבשיר, ואף על פי כן נשארו כמה טורים בלי פירוש מספיק. אין בידי להוסיף כעת דברים שיש בהם משום פירוש מתקבל לטורים הקשים, ולכן איני מביא כאן פירוש כלל. מה שהיה בידי לתקן תיקנתי בפנים. וכאן רק ארמוז, כי הטורים קח—קנו מיוסדים על ספר יצירה; ומטור קסא ואילך מספר הפייטן פרטים מדברי ימי עמנו.

שיר היחוד לר' אברהם

(קסג—קסד)

עמ' קסג—ה] גדולתך, מספרים תבל ויושבי בה. / יז] טבולי רגיון, מלאכים. עמ' קסד—כו] מידתך לשמוע, זו היא מידתך, שאתה שומע קול השבים אליך.

שורש קדושת היחוד

(קסה—קעב)

עמ' קסו—כב] בן מ"ח, בבראשית רבה פ"ל: בן מ"ח שנה הכיר אברהם את בוראו. / כה] וחקר וראה וכו', הלשונות כאן וכן להלן לקוחים מספר יצירה, ולא אעיר על כל פרט ופרט.

עמ' קסז—ח] מושב, נראה שצ"ל: מושבו. / כד] בבראשית רבה, פ"ח. / כז] אמר ר' לוי, בבראשית רבה פ"א. / ל] אמר ר' תנחומא, בבראשית רבה שם.

עמ' קסח—א] בפרק א' דברכות, ברכות י, א: הני חמשה „ברכי נפשי" כנגד מי אמרן דוד לא אמרן אלא כנגד הקב"ה וכנגד הנשמה. / ו] בחגיגה, יב, א. / ז] ובמנחות, כט, ב. / ח] ובפרק ערבי פסחים, פסחים קיט, א. / ט] בריש מדרש משלי, אינו בנוסח שלפנינו, ועי' מדרש משלי מהדורת בובר במבוא עמ' 22 סי' ח. / יג] אמר ר' איניא, בבראשית רבה פ"ד: אמר ר' אניא בר סוסיי פעמים שאין העולם ומלואו מחזיקים כבודו פעמים שמדבר עם אדם מבין שערות ראשו. /

טו] בפרק א דמגילה, מגילה י, ב. / יז] בריש תורת כהנים, ספרא פרשתא א פרק ב. / יח—יט] בבראשית רבה, פ"ט: מלך בשר ודם בונה פלטין מביט בעליונים ראייה אחת ובתחתונים ראייה אחת אבל הקב"ה מביט בעליונים ובתחתונים ראייה אחת... העולם הזה והעולם הבא הביט בהם הקב"ה ראייה אחת.

עמ' קסט—יב] איזה צנוע, בברכות סב, א: אין קורין צנוע אלא למי שצנוע בבית הכיסא. / יג] כדאמ' בנדרים, טו, א. בפרק כל כתבי, שבת קיח, ב. / יד] ביומא, מז, א: שבעה בנים היו לה לקמחית וכולם שמשו בכהונה גדולה אמרו לה חכמים מה עשית שזכית לכך אמרה להם מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי.

עמ' קע—ב] זרזות, כך כאן וכן להלן במקורות. ושמא צ"ל: זרתות. / יט] ובמדרש ויקרא רבה, סוף פ"א. / כב] בפרק א דברכות, ברכות י, א. / כג] כאובנתא דליבא, ע"פ מגילה כד, ב. / כז] אכתריאל, ברכות ז, א. / כט] בספרי, בהעלותך פיסקא קג: במראה זו מראה דיבור... ר' עקיבא אומר האדם כשמועו וחי אלו מלאכי השרת... ר' אלעזר ברבי יוסי אומר... וחי כשהוא חי אינו רואה אבל רואה הוא בשעת מיתה.

עמ' קעא—ז] כדאיתא בשבת, יב, ב: מניין שהקב"ה זן את החולה שנאמר ,ה' יסעדנו על ערש דוי'. ובנדרים, מ, א. ויש לתקן בטכסט: וזן את החולה. / ח] בפרק א דקדושין, קדושין לא, א. ובחגיגה יג, ב. / טו] כמה דמיונות, בפסיקתא דרב כהנא בחודש השלישי: אמר להם הקב"ה אף על פי שאתם רואים הדמיונות הללו... אנכי ה' אלקיך. / יז] באלפא ביתא דרבי עקיבא, אות דל"ת. / כד] במדרש תדשא, עי' מדרש תדשא סוף פרק ב: שהיתה השכינה עליהם חונה.

שער היסוד והיחוד והאמונה

(קעג—קפ)

עמ' קעה—כה—כו] כדאיתא פרק קמא דברכות, י, א. / לא] ותמונה, עי' עמ' קעא שורה יד.

עמ' קעו—יז] רואחא, כנראה טעות וצ"ל: מחא, כמו שהוא בתרגום שלפנינו. / כב] במדרש חזית, מדרש שיר השירים. / כג] ושבתי הרופא, ר' שבתי דונולו בספר תחכמוני, עי' ספר יצירה וארשא תרמ"ד עמ' 126. / כה] ולפי שאדם, עי' עמ' קי, שורה כא.

עמ' קעז—כו] ידו"ד, עי' עמ' קעא שורה כט ואילך.

עמ' קעח—כב] פרק מצות, יבמות קה, ב. / כג] ובפרק קמא דברכות ו, ב: כל הקובע מקום לתפילתו אלהי אברהם בעזרו וכו'.

עמ׳ קעט—ו] שט, עבודה זרה ג, ב. / יד] ובספר יצירה, פ״א מ״ד. / יח] בספר הקומה, בספר שיעור קומה בסופו („אוצר מדרשים״ עמ׳ 562): אמר לי ר׳ ישמעאל לפני תלמידיו אני ורבי עקיבא עריבין בדבר זה שכל מי שהוא יודע שיעור זה של יוצרנו ושבחו של הקב״ה מובטח לו שהוא בן העולם הבא. / כ] וכבודו, באופן ליום כיפור: מלכותו בקהל עדתי / וכבודו היא אמונתי / אליו ביקשתי לכפר עוון חטאתי וכו׳.

עמ׳ קפ—ה] הא דעיילי בכריתות, צ״ל: הא דעיילי בבר, סנהדרין צז, ב. ונוסח ילינק: האור תעלה בבריתות, ושמא צ״ל כאן: בברירות.

סוד היחוד

(קפא—קפב)

עמ׳ קפא—ה] בספר יצירה, עי׳ ספר יצירה פ״א מ״ה.

שינויי נוסחאות

שיר היחוד

(יג—נא)

עמ׳ יג — בסדור מכל השנה, לובלין שי״ד (אוניקום הנמצא בספרית שוקן) רשום על שיר היחוד: „הא לך שיר היחוד שיסד רבינו שמואל בן רבינו יהודה חסיד והאומרו בכל יום מובטח שהוא בן עולם הבא״. / ה] הם, ליתא בכ״י לייפציג (=ל). / ז] מבוסים, ל וכ״י נירנברג (=ג): מכוסים.

עמ׳ יד—ט] ולקטורת, כ״י פרמה (=פ): לקטורת וכל. „וכל״ גם בל וג. / יא] טור זה ליתא בפ. / יד] לשירים, ל, ג: משוררים. פ: ושירים. / טז] וחיה, ג, פ: עולה. / יז] למלך, ל, פ: לאל. ג: אל. / כ] נמאס, ל: ונמס. / כא] לעבדך, ל: לעובדיך. / כב] טור זה ליתא בל וכן הטור הבא. בג טור כג לפני כב.

עמ׳ טו—כט] החפצים, ג: חפצים. / ל] מקדשנו, ג: קדשינו.

עמ׳ טז—לז] ובלבב, ל: ובלב. / לז] ג, פ: מן מנחה.

עמ׳ יז—מט] ולא נודע, ל, ג, פ: ולא נדע (נון צרויה). / נו] חננתם, ל: חוננתם.

עמ׳ יח—סא] אל אלהים אמת, ג: אלהים חיים. טור זה הוא בג ופ התחלת השיר ליום שני. / ב] טור זה ליתא בל. קצתם, ג, פ: קצותם. / ד] תקצה, ל, ג: יקצה. / ה] ומספר, ל: ולמספר.

עמ׳ כ—כב] אחרי טור זה בג: ואזכור טובך וצדקתך / חסדיך וגבורותיך. / כה] רוח, ג, פ: ורוח. טור כה בא בג ופ אחרי טור כח. / לט] אלהינו על, ג: אלהים אתה על, ובו כאן ראשית השיר ליום ג. / מ] תחילה, ג: תחל.

עמ׳ כא—מב] בג ובפ בא טור מה אחרי טור זה. / מד] ימציעוך, ג: ימצעוך.

עמ׳ כב—מח] ואיכה, פ: ואיפה. / ד] ועל ידי, ג: ביד. / ה: ולא מתה, ג: גם לא מתה. ונוסח פ: ועל ידי נביאיך כן הודעתה / ומעולם ועד עולם אתה. / ח] אל חי, ג: אלהים.

עמ׳ כג—יג] כי לא, בג מוחלפת השיטה: אף לא... כי לא. / טו] הברואים, ג, פ: כל ברואים.

עמ׳ כד—ל] תשמע ברגע כל הקולות, ג: וכל הקולות וכל השאלות. ל: ברגע תשמע כל הקולות / זעק ולחש תפילות ושאלות. / לה] יאבד... יכבד, ג: אלף וכף קמוצות ובית צרויה.

עמ׳ כה—מג—מד] ומפינו עתק... ואין פה פוצה, ג: לב לא יתור ואין פה פוצה / ומפינו לא עתק יצא / מאין לו קצה ולא יחצה. / מה] ולא, ג: ואין בו.

עמ' כו—מח] חכם וכו', פ: חכם לבב לא ילבב. / מט] סובב הכל, נ: סובב את כל. / נז] טור זה בא בנ אחרי טור נח, ושם מוחלפת השיטה: חי מעצמך... חכם אתה מאליך.

עמ' כז—עא] לא תשרפך, פ: ולא תשרפך.

עמ' כח—ד] בנ טור ד לפני ג.

עמ' כט—כב] טור זה חסר בפ.

עמ' ל—כז] בנ בא טור ל אחרי טור זה. / לב] אחרי טור לב באים בנ הטורים: לה—לו, לח—מ, מז—מח, לד, טור נוסף ואחרי כן טור מו. טור לב חסר בפ. / לד] לב... וכארי, נ...: לבו... וככפיר. אחרי לד בנ: כנמר וכדוב שכול לעוזביו / וכרקב וגם כעש לאויביו / לז] טור זה חסר בפ. / לט] נחלה, ליתא בנ.

עמ' לא—נה] ויוצרי... וצורי, נ: ונוצרי... ויוצרי. בנ „ראי" במקום רועי. / נז] ומושיענו, נ: והוא מושיענו. / ס] ידך לא, נ: לא ידך. / סד] שמו, נ: הוא. / סו] יהודה לא, נ, פ: לא יהודה.

עמ' לב—סט] לאויביו, נ: ואויביו. / עב] ליתא בנ. / עז] ליתא בנ. ובפ כאן סוף שיר היחוד ליום רביעי. / פא] בצבאיו אות, נ: דודי בצבאות. / פג] ליתא בפ.

עמ' לג—פו] מרחם, פ: ריש פתוחה וחית צרויה. מקנא, נ: וקנא. / צ] מתוקים וחמודים, פ: וחוקיו חמודים. פ: חמודים. בנ אחרי צב: שופט צדיק כי הוא האלהים / מרומם שפלים ומשפיל גבוהים. ואחרי כן טור צד וכו'. / צגן שופט וכו', פ: משפיל רמים ועיני גבוהים. / ק] מכל, נ: לכל.

עמ' לד—ז] במקום טור זה בנ: והדריך ויפעתיך / וכבודך אין לזרים אתך.

עמ' לה—יח] בנ טור יט לפני יח. / ל] אחרי טור זה בפ ראשית השיר ליום ששי. / לא] גאווה, נ: גאות. / לב] אין, נ: אף אין. / לה] חנינה, נ: חנינות. / לז] מרוצים פ: מריצים.

עמ' לו—לח] טור זה חסר בנ. / מ] אתה משיב וכו', בנ מוחלפת השיטה: לא יוכלו... אתה משיב. / מד] הטורים מד—מו חסרים בנ ופ. / נג] דעת, פ: דעתך.

עמ' לז—נה] מוצאים, נ: מוציאים, וכן בטור נז.

עמ' לח—סו] טור זה והבא אחריו חסרים בנ. סח חסר גם בפ. / ע] וגודש, בנ: ואדש, ומתוקן. פ: וגודש ואדש.

עמ' מ—עה] יבלו, נ: יכלו. / יא] הכל וכו', נ: הכל בעתו יפה עשיתו.

עמ' מא—טו] רצונך וכו', בנ מתוקן: רצונך כליך ורוחך עשה. / טז] לפעולתך, נוסח נ: ולא דמית פעולתך / אל כל תואר ולמלאכתיך.

עמ' מב—כא] נמצא, נ: נשמע. / כז] ומעז ומתוק, בנ מתוקן: ומעוז ומכון. / כט] הטורים כט—לא באים בנ אחרי טור לד. / לא] בנ מוחלפת השיטה: לפני לבוש... עד לא אורג.

עמ' מג—לה] מזונות מעונות, נ: מעוונות מזוונות. / מד] טור זה חסר בנ. / מו] כל, נ: הכל.

עמ' מד—ב] כאן סוף השיר ליום ששי בנ.

עמ' מה—יח] עד כאן בנ. / כח] לעם, פ: לך סגולה. / ל] עמך, פ: עמך ועבדך. ונאמר ויברך דוד, ליתא בפ. ובסוף שיר היחוד בסידור לובלין שי"ד: „סליק שיר היחוד שיכד החכיד זצ"ל והא לך שיר הכבוד".

עמ' מז — שיר הכבוד נמצא גם בכ"י קמברידג' אדד. 379 (=ק). כ"י פ: „בניגון ודוד מכרכר בכל עוז". / ב] לדעת, ק: לידע כל רז. / ז] כינוי, ק. בנוי.

עמ' מח—יד] יתפאר בי כי, ק: יתפאר כי.

עמ' מט—יז] בחורות, פ: בחרות. / כ] עמוסים, פ: עמסם.

עמ' נ—כה] דור ודור וכו', פ, ק: דור ודור ועם דורשיך בראש.

עמ' נא—לא] יערב נא שיחי, ק: שיחי נא יערב. בסוף הסידור דפוס ויניציג ש"ט: „תם ונשלם תהלה לבורא עולם שיר היחוד כהלכותיו מסודר כסדר קצת מקומות שנוהגים לקרות אותו בכל יום ויום". וכך הלשון גם בשיר היחוד דפוס טיהינגן.

פירוש רב טביומי לשיר היחוד

(יג—נא)

עמ' יג — שער „שיר היחוד" חמו"ד (טיהינגן ש"כ) הוא: שיר היחוד אשר חיבר ותיקן ר' יודא החסיד מרענשפורג אשר היה מפורסם בחסידות יתירה בן רבי שמואל ז"ל והנה הרבה מאד מן דברי השירה הזאת מן קבלת הגאון המפורסם רבינו סעדיה ז"ל אשר חיבר ותיקן ספר האמונו' והנ' עיקר דברי ר' סעדי' הגאון ודברי החסיד הנ"ל ז"ל אחד הם ועיקר אמונת רב סעדיה ז"ל היא מקבלת הגאון ר' בחיי הדיין ז"ל וכאשר מוכח בספר חובו' הלבבות האריך אשר תיקן וכאשר ראו והכירו חכמי דורו של רבי יודא הנשיא ז"ל בשיר הייחוד כי קדוש הוא לאלהיו קבעו אותו לומר בכל אילו המלכיות ברבים ליל כל נדרי כדי שידעו הכל נגד מי שיתפללו למחר ביה"כ וכשן[י]אמרו הוא אלהים ואין אחר ויתפללו כל אחד למכפר האמת".

עמ' יד—ז] מתבוססת בדמיך, במקור: מתבוסס בדמים. / כא] אין לשפחתך, במקור: אין לאמתך.

עמ' טז—מז] איש אל יפקד, במקור: איש ממנו לא נעדר לא שגא תרגום.

עמ' יז—נא—נב] לא יראני אדם, אדם ליתא במקור.

עמ' יט—י—יא] שאמר הכתוב, במקור: שאומר הכא.

עמ' כא—מב] ואין סוף, במקור: אין קצבה ואין סוף.

עמ' כב—מג—מה] מעין, במקור: ואין אמצע.

עמ' כג—יב] חום הקרביים, במקור: חוק הקרייבים.

עמ' לז—נז] חמשה וטבעי, במקור: ששה ושבע כל המזון לקבל המאכל המשה. והלא רק, במקור: אלא רק.

עמ' לח—נז] כללי הזרע, כך במקור, ואין ספק שצ"ל: כלי הזרע.

עמ' מב—כח] תדשא הארץ, במקור: תוציא הארץ.

עמ' מד—טז] במקור: ולחם הפנים חם.

עמ' מו — אחרי „על כל השיר כולו" במקור: תם ונשלם.

עמ' נא—ל] כי כך דרכנו, במקור: כי כך בנו. סביומי, במקור נוסף על השם: ז"ל תנצב"ה.

פירוש אנונימי על שיר היחוד
(עמ' נב—נח)

עמ' נב—יג] והמשוררים, בכה"י: הלויים משוררי. / כ—כא] אמנם וכו', בכה"י: אמנם כל חי לכבדיך וכל שכן וכו'.

עמ' נג—ין (ליום שני) נאמ', קרי: אין רוחו נאמ' וכו'. / כן] ערכו על, בכה"י: ערכי עלי.

עמ נד—נג] ונמצא, בכה"י: נמצא.

עמ' נה—יז] קדושיו, בכה"י: קידושין. / מא] אריה קטן, אחרי מלים אלה בכה"י: נוהם, שואג. וצ"ל: ינהם.

עמ' נו—גג] כלתה, בכה"י: כלתה נפשי לתשועתך. / נה] חוללה, בכה"י: חוללה נפשו נחש בריח. / צג] עומד, אחרי מלה זו יש בכה"י מלה מטושטשת שאין לקראה.

עמ' נז—כן] לא יפלא, בכה"י: לא יפלא לשוי הפלית אין מפליא כשם תפארתיך אין שום המפליא פלאו' וכו'. / ע] לשום דבר, לפני מלים אלה בכה"י: ... (מלה אחת מטושטשת) לחברו. / עג] לשמש, ספק: לשאו.

עמ' נח—עג] שהוא, בכה"י: שהוא ברור ומ... / כח] פי', נראה שצ"ל: כי. לג] ונראין, בכה"י: ומאירין. / מב] כולל, בכה"י: כלל שני דברים כולל צורה שאדם יכול להשיג או בראייה או במישמוש וכלל צורה שאין אדם יכול להשיג לא בראיי' ולא במישמוש כגו' הנשמה והשכל וקורא צלם וצורה אע"ג שאין . . .

שירי כבוד לאחד מפייטני אשכנז
(סג—עא)

עמ' סג—בן מורה (הראשון), בכה"י נקודות על מלה זו וכן על „המראה" בשורה ד. / בראש השיר „אלהים ממעון קדשו" כותרת בכה"י: שיר הכבוד. / יא] קצירו, בכה"י: בצירו. / יג] ממכלאה, בכה"י: ממכלה.

עמ' סד—יט] יוכלו, בכה"י: יכלו. / כ] חפצם, בכה"י: חפצים. / לח] יחד, בכה"י: ייחוד. / מא] לגרגרתו, בכה"י: לגרגרתיו.

עמ' סו — הטורים יד—טז נוספו על הגליון.

עמ' סז—מח] נתשו, בכה"י: נתסו.

עמ' סט—ג] אחריתו, בכה"י: מחרתו. / ה] והוא, בכה"י כאן וכן בטור הבא: והו. / כג] וליחוד, בכה"י: וייחוד.

עמ' ע—כו] מוסד, בכה"י: ממסד. / לא] ובו הכל, בכה"י: ובו בכל. / מ] וארע, בכה"י: ועירע.

עמ' עא — הטורים נט, סח—סט נוספו על הגליון.

סדר אליהו

(פט—צז)

עמ' פט — בתפילה דפוס בולונייא (=ב): „סדר מערכת אליהו הסדר שסדר הר' אליהו ז"ל לקרא תורה נביאים וכתובים בכל ימי השבוע וכל אשר יעשה יצליח". הפסוקים מנביאים וכתובים הם רק הראשונים והאחרונים (ע"פ אגרות שד"ל) ובאמצע באים קצת פסוקים אחרים / א] אתה הוא, שתי פסקאות אלה באות בב אחרי שתי הפסקאות הבאות: „אתה ... טרמת" וכו'. / ב] ואש ... בללת, ב: ואטומים יחדו. / ד] אמת ... כמוך, ב: אמת ואין כמוך. / ז] בהרווחה, ב: ברווחה. ותריק, ב: להריק. / ח] ותצליח וכו', ב: ותצליחני בכל מעשי. / יג] בלי, ב: ראשון בלי ראשית.

עמ' צ—יד] האליהו, ליתא בב. בב באה בסוף הבקשות ליום ראשון פרשת המן („ואומר בכל יום פרשת המן"), ואחריה נאמר: „ואחר כך יאמר תפלה זו: יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שיהיו מזונותי ומזונות זרעי מזומנים לנו על ידך ותהיה פרנסתי ופרנסת זרעי בריוח ובכבוד ולא נצטרך לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלואתם ושבענו מטובך כמו שעשית ליוצאי מצרים ומנך לא מנעת מפיהם ומים נתת להם לצמאם. ובכן יהי רצון מלפניך שתזדמן לנו הספקתנו וכל צרכנו בריוח ובכבוד בלי טרח עמל ויגיעה ותצליח אותנו בכל ענייננו וכל מעשינו ותהא מלאכתנו לברכה ולא לחסרון לעושר ולא לעניות לחיים ולא למות והצילנו מכל צרה וצוקה ומקלון וחרפה ומכל מה שלבנו ירא וחרד ותזכנו שלא יתחלל שם שמים על ידנו ותננו מן המועילים והמשפיעים טוב לכל אדם תמיד ומשאלותינו מלא לטובה למען רחמיך וחסדיך הגדולים אמן ואמן סלה ועד".

אחרי תפילה זו מובא בב: „בקשה נאה טוב לומר בכל יום: אלהי עצום עיני מראות ברע ואזני משמוע דמים ולבי מלהרהר בדבר רע וכליותי מלחשב עבירה ועוון וכפי מתמוך בשוחד ותדרך רגלי אל צדקותיך ופנה אלי במדת רחמיך להיות מהנותרים הכתובים לחיים בירושלים".

א] כרב, ב: בטוב. / ח] ומשרפת אש, ב: ומשליפת אש. / יא] מלאכי רחמים, ב: מלאכי מרומים.

עמ׳ צב—ג] ואשר ... לדעת בהם, ליתא בב.

עמ׳ צד—טו] עמי הארץ, ב: עמי הארצות. / טז] וצדיקות, ב: וצדקניות. / יח] בלמוד, ב: בתלמוד תורה.

עמ׳ צה—א] הוית, שבח זה ליתא בב.

עמ׳ צו—א] נחת, ב: ח׳ שוואית ות׳ קמוצה. / ז] וחשוות, ב: וחשישות. לעדנני, ב: ולעדנני באהבתך.

עמ׳ צז—א] בשם וכו׳, תפילה זו אינה בב.

שיר היחוד לרבי יוסף אבן וקאר

(קא—קה)

עמ׳ קא — בכ״י ברלין (=בר): „מסתגאבא, אני יוסף בר אברהם אבן וקאר חזק אמן אלפא ביתא מנצפך [סימנו של הפיוט]״. ואין „ה׳ אחד״ חוזר כאן בראש כל מחרוזת. / ג] ואין, בר: אין. ה] מושכל ומשכיל, בר: משכיל ומושכל. / ו] סדרת, בר: אותם סדרת. / ז] הגדרת, בר: גדרת. / יח] נצחך, בר: ונצחך.

עמ׳ קב—לט] שמאל התמים, בר: השמאל מתמים.

עמ׳ קד—סו] נד, ליתא בבר. / פג] ובאמונה, בר: באמונה.

עמ׳ קה—פט] הצומחת, בר: צומחת.

פירוש רבי יוסף בן וקאר לפיוטו

(קו—קכב)

עמ׳ קז—טו] במאמר, נוסף על הגליון. / כג] יורד, נוסף על הגליון.

עמ׳ קח—ד] על, נוסף בין השיטין. / יב] נאמנים, ספק: והחוגים (ונראה עיקר).

עמ׳ קט—ד] שניות, נוסף על הגליון. / ין] בו, ספק: כי. / כה] יוציא, בכה״י: יוצא. / כו] ומבדילם, קריאתי מוטלת בספק.

עמ׳ קיד—כ] כתפארת, הכ׳ ניתוספה בין השיטין.

עמ׳ קטו—יד] קולי ... אקרא, ספק: קולו ... יקרא. / טו] שבעה, על מלה זו סימן מחיקה (קווים) בכה״י. / כב] אחרות, ספק: אחרונות. / כט] מתוקנת, כך בכה״י, וצ״ל: מתוקנה.

עמ׳ קיז—יב] ביום, ספק: בינם, וצ״ל: ביני (שמות לא, יז). / טו] ושם, ספק: ושום.

עמ׳ קיט—טו] ישימוהו, בכה״י: ישמוהו.

עמ׳ קכא—ו] דרך, בכה״י: מן, ומתוקן על הגליון.

עם סיום הספר

„שירי היחוד והכבוד" סודרו ועומדו כשעלה הרצון מלפני האנגלים ליצור ולפתח בארצנו את ה„תוהו־ובוהו" המפורסם. רובו של הספר, למעלה ממאה וארבעים עמודים, היה מוכן לדפוס ועמדו להתחיל בהדפסת הספר ביום ראשון י"ב באדר א' תש"ח. והנה בבוקרו של אותו יום התנקשו האנגלים ברחוב בן־יהודה אשר בירושלים והחריבו בו וברחובות הסמוכים הרבה בתים. כחמישים יהודים נהרגו באותו יום ולמעלה ממאה נפצעו. אף בית דפוס „האומן", בו נדפס הספר, נחרב. לכתחילה נחשב ספרי זה כאבוד. אלא שעמדה לו זכותו ולכשנפקח הגל נתברר, כי רק עמודים ספורים נשמדו והשאר לא ניזוק אלא במידה מועטת בלבד. אבל כל ההגהות וההערות נעלמו ולא נמצאו. בעלי בית הדפוס העבירו את העמודים לבית דפוס אחר. ועד שתיקנו את הדברים והשלימו את החסר גברו הצרות ועלו למעלה ראש. בד' בניסן הותקפה על ידי ערבים שיירה יהודית שעלתה לאוניברסיטה העברית, ובה חוקרים, עובדי רפואה ושומרים, ונהרגו למעלה משבעים יהודים ובתוכם ידידי ד"ר ב. קלאר הי"ד, שהספיק עוד לקרוא הגהה אחת מכל הטכסטים הפיוטיים. אחרי כן החל המצור בירושלים ובאו ימי ההפגזה האיומים. אף בימים ההם לא הסחתי את דעתי מן הספר, וגם בעלי בית הדפוס עשו מה שביכלתם כדי לסיים מה שהתחילו, אלא שבכל זאת לא הצלחנו והעבודה לא נעשתה כסדרה. זמן רב לא היה חשמל בבית הדפוס השני. ואף חסרו פועלים, ובעיקר פועלים מאומנים. ידים חרוצות, שעיסוקן באותיות ובספרים, עזבו את עבודתן והחזיקו בנשק ובשאר כלי מלחמה והגנו על ירושלים. במשך הזמן התקדמה ההדפסה רק לאט לאט והיה גם צורך לוותר על כמה דברים בהגהה, בתיקונים ובהשוואה. רציתי שהספר ייגמר. ואחרי ככלות הכל הנני מודה לאל ההודאות, שלא עמלתי לשוא והספר יוצא לאור עולם.

ועוד אומר כמה מלים על ההערות ושינויי הנוסחאות:

בהערות קיצרתי עד כמה שאפשר. ואף מתוך שינויי הנוסחאות המרובים לא הבאתי אלא דברים שחשבתי כי יש בהם עניין, ואף הם רק מתוך כתבי יד ומתוך התפילה כמנהג ק"ק רומי, בולונייא רצ"ו, שאינה מצוייה. הרוצה לדעת את שאר הנוסחאות ימצאן במקורות שרשמתי במבואות.

ירושלים תובב"א ט"ז באדר תש"ט. א. מ. הברמן

תיקוני טעויות*

עמ' טז	שורה 1	צ״ל: אינו אלא
״ יז	״ 8	צ״ל: לא יראני אדם
״ יט	״ 3	צ״ל: אליו ובמתכונתו
״ לג	״ 3,1	צ״ל: פסקנים
״ מז	״ 7	צ״ל: דניאל ז, ט
״ נב	״ 11	צ״ל: יחזקאל טז, ו
״ נב	״ 24	צ״ל: לעולה
״ נד	״ 27	צ״ל: נה]
״ נה	״ 1	צ״ל: בריות
״ נה	״ 14	צ״ל: פי' ... ובו
״ נו	״ 29	צ״ל: תמים
״ עא	״ סב	צ״ל: כשה תועה
״ פג	״ א	צ״ל: לך לך,
״ פט	״ 3	צ״ל: ישעיה מה, ו
״ צד	״ 4	צ״ל: ירמיה כג, ז
״ קא	״ בכותרת	צ״ל: ה' אחד ושמו אחד
״ קג	״ מד	צ״ל: מנורה
״ קיג	״ 30	צ״ל: להאיר
״ קיז	״ 4	צ״ל: דו
״ קיז	״ 25	צ״ל: השמיניות
״ קיט	״ 2	צ״ל: השכל הפועל
״ קכא	״ 14	צ״ל: על פיו
״ קכו	״ מ	צ״ל: אדנינו ורב (ר' פתוחה)
״ קלט	״ מח	צ״ל: אתה (א' פתוחה)
״ קמח	״ מד	צ״ל: אתה (א' פתוחה)

* התיקונים עד עמ' מז הם לפירוש רב טביומי.

עמ׳	קנה	שורה	עא	צ״ל :	ברורים
״	קנח	״	קמט	צ״ל :	במדורים
״	קנט	״	קעה	צ״ל :	נעו
״	קסב	״	רמ	צ״ל :	שמונה ימי (מ׳ צרויה)
״	קסו	״	29	צ״ל :	בבטן
״	קע	״	29	צ״ל :	אדבר בו (במדבר יב, ח) וכו׳
״	קעב	״	10	צ״ל :	ולא בשמיעת
״	קעד	״	26	צ״ל :	והאזיני ארץ
״	קעה	״	28	צ״ל :	את הנפש
״	קעו	״	16	צ״ל :	על פי
״	קעז	״	16	צ״ל :	נאם ה׳ ואני
״	קעח	״	29	צ״ל :	בחר בנוי
״	קעט	״	12	צ״ל :	קה, ג

מפתח הפיוטים

אבותיה אבותיה שלושה (ליום ג) . . . . . עס
אביר יעקב ועזרתו . . . . סו
אדני אדני לנפש קודם חטאה (ליום ה) . . . . פב
אדני אחד אספרה כל נפלאותיך . . . . . קא
אדני אלהי הצבאות (ליום א) . . . . . . עה
אז ביום השביעי נחת (ליום ז) . . . . . מד
אזכרה שיר ממשוררי מקדש הקודש . . . . קכה
אל דגול נוראותיך יזכרו (ליום ז) . . . . . קמז
אלהים יענה את בן אמתו . . . . . . סט
אלהים ממעון היכל דבירו . . . . . . סג
אמנם ידעתי כי אתה (ליום ג) . . . . . כב
אנוש אנוש יצרו רע (ליום ד) . . . . . פ
אנעים זמירות . . . . מז
אעירה שחר על דברתך . . . . . . קסג
ארומם אלהי אבי (ליום ד) . . . . . . כח
אשא עיני עם רעיוני . . . . סג
אשירה ואזמרה (ליום א) . . . . . . יג
אשתחוה לאלהי האלהים (ליום ג) . . . . . קלח
אתה הוא ה׳ לבדך בראת את שני המאורות . . . צב
אתה הוא ה׳ לבדך בראת בשבת . . . . . צו
אתה הוא ה׳ לבדך הוצאת מן הארץ . . . . צד
אתה הוא ה׳ לבדך הקוית המים . . . . . צא
אתה הוא ה׳ לבדך השרצת ממים . . . . . צג
אתה הוא ה׳ לבדך חצית את המים . . . . . צ
אתה הוא ה׳ לבדך טרמת לכל הטרומים . . . . פט
אתה הוא ה׳ לבדך מפתח פיך הארץ הארת . . . פט
אתה לבדך יוצר כל (ליום ו) . . . . . . מ
אתחנן למלך הקדוש (ליום ד) . . . . . . קמ

ברוך ומבורך רחמן (ליום א) . . . . . קלד
ברכי נפשי את ה׳ אלהי מאד גדלת . . . . . קמד
בשם ה׳ אלהי ישראל בשם ה׳ אלהים אלהי מערכות ישראל . . צז
הוית אלהינו עומדת . . . . . . צה
ואני עבדך בן אמתך (ליום ב) . . . . . יח
לך לך ה׳ הצדקה (ליום ו) . . . . . . פג
לצור יעקב אתן מהלל . . . . . . קנג
מאור שכל פתח פיך . . . . . . סט
מי כמוך דעה מורה (ליום ה) . . . . . לד
פדות פדות תקרב (ליום ב) . . . . . . עח
פתח פתח לגוי צדיק (ליום ז) . . . . . פד
צדיק ה׳ אחד (ליום ב) . . . . . . קלה
שמע ישראל ... ברוך שם כבוד מלכותו של מלך מלכי המלכים . קלב
תהילה אשיר לה׳ (ליום ה) . . . . . . קמג

התוכן

הקדמה	ז
שיר היחוד	יג
שיר הכבוד	מז
פירוש רב טביומי לשיר היחוד	יג
פירוש אנונימי על שיר היחוד	נב
ליקוטים מתוך פירוש כ״י לשיר היחוד	נט
שירי כבוד לאחד מפייטני צרפת	סא
י״ה מן הקר״ן	עג
סדר אליהו	פז
שיר היחוד לרבי יוסף אבן וקאר	צט
פירוש רבי יוסף אבן וקאר לשיר היחוד	קי
שיר היחוד לרבי שמואל הנגיד	קכג
שיר היחוד לבני משה	קל
שבח מפואר לרב צהלל גאון	קגג
שיר היחוד לרבי אברהם	קסג
שורש קדושת היחוד	קסה
שער היסוד והיחוד והאמונה	קעג
סוד היחוד	קפא
הערות	קפה
שינויי נוסחאות	קצז
עם סיום הספר	רה
מפתח הפיוטים	רח

ספרית מקורות

א. רבינו גרשום מאור הגולה, סליחות ופזמונים
מהדורת אברהם מאיר הברמן

ב. רבי יצחק יהודה יחיאל ספרין, מגילת סתרים
מהדורת נפתלי בן־מנחם

ג. אברהם ברלינר, ששה חדשים באיטליה
עברית: י״א זידמן, הערות ותיקונים: נפתלי בן־מנחם

ד. רבי שלמה אלמולי, הליכות שבא
מהדורת חנוך ילון

ה. רבי מיימון הדיין, אגרת הנחמה
תרגם מערבית: ד״ר בנימין קלאר; מבוא והערות:
הרב יהודה ליב הכהן פישמן

ו. רבי משה חיים לוצאטו, לשון למודים
מהדורת אברהם מאיר הברמן

ז. משלי אריסטו
מהדורת אברהם אלמאליח

ח. רבי שלמה לחמיש־אלעמי, אגרת מוסר
מהדורת אברהם מאיר הברמן

ט. דונש בן לבראט, שירים
מהדורת נחמיה אלוני

י. שמואל דוד לוצאטו, יסודי התורה
מהדורת א. ז. אשכלי

יא. שירי היחוד והכבוד
מהדורת אברהם מאיר הברמן